

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντί

Περίοδος Β, τεύχος 163. 24 Οκτωβρίου 1980

Δρχ. 25

η κυβέρνηση στο ΝΑΤΟ ο λαός στο περιθωριο

- 'Η Λέσχη Μπίλντερμπεργκ
καί οι Έλληνες έταῖροι
- Τουρκία: λατινοαμερικάνικο μοντέλο
- Μ. Ζούβελου: "Ας μιλήσουμε
γιατά στρατοδικεῖα
- Συνδικαλισμός σέ ἥπιο κλίμα

ΑΝΤ.ΛΙΒΑΝΗΣ & ΣΙΑ «ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ»

ΣΟΛΩΝΟΣ 94, τηλ.: 36 10 589

Ο Νεοφασισμός χτυπάει την πόρτα της Εύρώπης. Είναι πρό των πυλών. Τό ξαναζωντανεμά του πέρασε από τά κλειστά δωμάτια σέ μαχητικές παρουσίες στους δρόμους. Θρηνήσαμε, ήδη, αρκετούς νεκρούς. Είναι πιά ένας ύπαρκτός κίνδυνος. Ο παγκόσμιος Τύπος μαζί καί ο έλληνικός έπισημαίνει τούς κινδύνους. Γιά νά τόν αντιμετωπίσουμε χρειαζόμαστε μιά σωστή καί υπεύθυνη ένημέρωση. Νά γνωρίσουμε από κοντά τίς όργανώσεις του, τίς μεταμφιέσεις του, αυτούς πού κινούν τά νήματα καί αυτούς πού τόν χρηματοδοτούν.

Αυτή τή γνώση προσφέρουν υπεύθυνα τά δυό βιβλία μας:

● Ο ΝΕΟΦΑΣΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ του ΓΚΙΟΥΖΕΠΠΕ ΓΚΑΝΤΙ

Έπίμετρο ό ΝΕΟΦΑΣΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ τής ΜΠΕΤΥ ΒΑΚΑΛΟΠΟΥΛΟΥ-ΤΖΟΥΛΙΑΝΟ

● ΕΙΚΟΣΙ ΧΡΟΝΙΑ ΦΑΣΙΣΜΩΝ του μεγάλου αντιφασίστα καί αγωνιστή ΠΙΕΤΡΟ ΝΕΝΙ

Χρόνος 7ος
Τεύχος 163

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

ΑΝΤΗΝΩΡ: 'Η επανένταξη και τὰ στρατηγικά τόξα των 'Αμερικανών...	4
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΕΣ.....	6
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ.....	8
Γ. ΚΑΛΑΪΤΖΗ: 'Η θεία 'Ολγα ξέρει...	7
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ	
Πορτογαλία - 'Ισραήλ.....	16
ΜΝΗΜΗ 28ης ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ.....	10

ΜΙΧ. ΖΟΥΒΕΛΟΥ: 'Ας μιλήσουμε γιὰ τὰ στρατοδικεία.....	12
Ν. ΓΙ. ΝΗΟΠΟΥΛΟΥ: Τό «ήπιο κλίμα» κυριαρχεί και στο συνδικαλισμό.....	14
ΑΝΤΙΔΙΑΦΗΜΙΣΗ	
Δ. ΣΚΑΛΟΥ: 'Η «προφύλαξη» στην 'Ελλάδα.....	37
Ν. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΑΚΗ: Λέσχη Μπίλντερμπεργκ - οί διακριτικές σχέσεις της διεθνούς έλίτ.....	17
Χ. ΚΟΥΝΤΟΥΡΤΖΙΟΓΛΟΥ: Τουρκία: λατινοαμερικάνικο μοντέλο - στην ανάπτυξη και την καταπίεση.....	22
ΙΡ. ΑΥΔΗ - ΚΑΛΚΑΝΗ: Συνδιάσκεψη του ΟΗΕ στην Κοπεγχάγη.....	26
Α. ΤΑΛΕΓΚΑΝΙ: Δεν βλέπουμε τή γυναίκα σαν ένα ξεχωριστό πρόβλημα - συνέντευξη στη Σ. 'Αντωνοπούλου.....	28
Θ. ΜΠΑΜΠΑΝΑΤΣΑ: Γερμανία - ή 'Αριστερά «πρασινίζει».....	31
ΣΥΖΗΤΗΣΗ	
Γ. ΒΟΥΔΟΥΡΗ - ΣΠ. ΠΑΠΑΣΠΗΛΙΟΥ-ΠΟΥΛΟΥ - Δ. ΦΑΤΟΥΡΟΥ: Προβλήματα 'Ανάπτυξης.....	34
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ.....	38
ΓΙΑΝΝΗ ΤΖΩΡΤΖΗ: Τό 'Ιερό Δάσος» και άλλες Ιστορίες.....	40
Λ. ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΥ: Τό 21ο Φεστιβάλ 'Ελληνικού Κινηματογράφου.....	42
ΒΑΣΙΛΗ ΤΣΟΚΟΠΟΥΛΟΥ: Θ. Μικρούτσικου - «Ευριπίδης IV».....	39
ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΤΙΚΗ: ('Αλ. Ζήρας: Σπ. Τσακνιάς).....	46
ΒΑΣΙΑΣ ΚΑΡΚΑΓΙΑΝΝΗ - ΚΑΡΑΜΠΕΛΙΑ: Με άφορμή μίαν έκθεση του Γ. Μπουτέα.....	48
ΔΙΑΛΟΓΟΣ:.....	50

ΝΑΤΟ: ΜΕΙΟΔΟΣΙΑ ΚΑΙ ΠΑΡΕΚΤΡΟΠΗ

ΠΡΙΝ ΕΞΙ ΧΡΟΝΙΑ, ή Έδια πολιτική παράταξη που μās κυβερνā και σήμερα - και μās κυβέρνησε με διάφορες παραλλαγές σχεδόν χωρīs διακοπή σε όλη τή μεταπολεμική περίοδο - άποπειράθηκε να έκβιάσει τους συμμάχους που είχε έπιλέξει για τή χώρα. 'Η περιορισμένη στο στρατιωτικό σκέλος " άποχώρηση από τό ΝΑΤΟ " είχε ένα σαφή στόχο: να προκαλέσει τήν παρέμβαση της συμμαχίας, ώστε να άνατραπεί ή τούρκικη κατοχή της Κύπρου και να άποθαρρυνθοϋν οί έπιθετικές βλέψεις της 'Αγκυρας στο έλληνικό Αίγατο.

ΟΣΟΙ ΤΟΤΕ είχαν έκφράσει έπιφυλάξεις για τήν άποτελεσματικότητα τέτοιων έλιγμων, όταν ταυτόχρονα ή Έδια πολιτική ήγεσία διακήρυττε τή μεταφυσική, άναλλοώτη προσχώρησή της στο δυτικό στρατόπεδο είχαν δίκιο. 'Από άποτυχία σε άποτυχία και από συμβιβασμό σε συμβιβασμό ή " Ν. Δ. " σϋρθηκε μέχρι τό σημεΐο να διαπραγματεύεται παραχωρήσεις δικαιωμάτων πάνω στον έναέριο και θαλάσσιο χώρο μας για να ξαναγίνει δεκτή στη συμμαχία που είχε τότε έγκαταλείψει.

ΑΝ ΞΕΧΑΣΤΟΥΝ όλα αυτά και έκτελωνόσει ή κυβέρνηση τήν επανένταξη σαν μιά ' έπιτυχία της έξωτερικής της πολιτικής, δε θα έχει μόνο καλυφθεί ή άθλια έθνική μειοδοσία. Θα έχει έγγραφει μιά βαριά ύποθήκη για τήν όμαλή δημοκρατική εξέλιξη του τόπου.

ΟΠΩΣ προσφεύστατα δήλωσε ο Γενικός Γραμματέας του ΚΚΕ, καμιά πτέρυγα της Βουλής δεν είχε εξουσιοδοτηθεί να διαπραγματευθεί μιά τόσο κρίσιμη μεταβολή της διεθνούς θέσης της χώρας. Τό 94% του λαού ψήφισε τό 1977 κόμματα που είχαν θέσεις από τήν παραμονή έξω από τό στρατιωτικό σκέλος - " Ν. Δ. " και Ε.ΔΗ.Κ. - μέχρι τήν όριστική και όλοκληρωτική άποχώρηση από τό ΝΑΤΟ - τό ΠΑ.ΣΟ.Κ., ή Ε.Δ.Α. και τά δύο Κ. Κ.

Η ΕΓΚΡΙΣΗ, λοιπόν, από τήν παρούσα Βουλή της άπόφασης της κυβέρνησης Ράλλη, θα άποτελεί ούσιαστικά πραξικοπηματική νόθευση του κοινοβουλευτικού κλύματος της χώρας. Είναι έπίσης διαφανής ή πρόθεση έπηρεασμού του άποτελέσματος των προσεχών εκλογών. 'Αν ένδεχόμενα μιά διαφορετική πλειοψηφία προκύψει από τίς εκλογές, θα αντιμετωπίζει, έγκλωβισμένη και στους νατοϊκούς μηχανισμούς, κάθε είδους ξένους και ντόπιους πολιτικοστρατιωτικούς έκβιασμούς.

ΤΟ ΠΙΟ ΑΝΗΣΥΧΗΤΙΚΟ, όμως, κατά τή γνώμη μας στοιχείο της πολιτικής κρίσης που ζει ή χώρα είναι ο χονδροειδής έμπαιγμός της κοινής γνώμης, που άποπειράται ή κυβέρνηση.

ΕΝΑ ΜΕΓΑΛΟ έθνικό θέμα λύνεται πίσω από τήν πλάτη των πολιτών, παρά τήν έντολή τους και χωρīs να τους δύνονται τά στοιχεία για να διαμορφώσουν γνώμη. Περιφρονεί σε τέτοιο βαθμό ή Δεξιά τήν κρίση του λαού μας ή έχει άποφασίσει να ακολουθήσει τον όλισθηρό κατήφορο της περιφρόνησης του εκλογικού σώματος για μιάν άόκητη φορά;

ΟΠΩΣΔΗΠΟΤΕ οί κινητοποιήσεις που συνεχίζονται ενώ εκδίδεται αυτό τό τεύχος, δύνουν τήν έντύπωση ότι αυτό το εΐδος ή πολιτική είναι καταδικασμένη σε άποτυχία.

αντι

Ἡ ἐπανεένταξη καὶ τὰ στρατηγικά τόξα τῶν Ἀμερικανῶν

ΤΗΝ ΩΡΑ πού γράφονταν οἱ γραμμές αὐτές (Τετάρτη ἀπογευμα), ἑκατοντάδες χιλιάδες λαοῦ — στήν Ἀθήνα, στή Θεσσαλονίκη, στήν Πάτρα, στό Ἡράκλειο καί σέ ἄλλες πόλεις — συνέχιζαν νά διαδηλώνουν τήν ἀντίθεσή τους στήν ἀπόφαση τῆς κυβέρνησης Ράλλη νά ἐπανεγκλωβίσει τή χώρα στό στρατιωτικό ΝΑΤΟ. Καί, τήν ἴδια στιγμή, στή Βουλή, ἀρχίζε ἡ συζήτηση πάνω στή σχετική συμφωνία, μέ πρῶτο ὁμιλητή τόν πρωθυπουργό κ. Ράλλη, πού ἔκρινε πῶς ἡ εὐκαιρία ἦταν κατάλληλη γιά νά θέσει «θέμα ἐμπιστοσύνης» γιά τήν κυβέρνησή του...

ΟΤΑΝ ΘΑ κυκλοφορεῖ τό τεύχος αὐτό τοῦ «ΑΝΤΙ» (Παρασκευή πρωί), δέν θά ἔχει ὁλοκληρωθεῖ ἀκόμα ἡ συζήτηση στή Βουλή. Ὅμως, ὅσα ἐπιχειρήματα κι ἂν ἀκουσθοῦν ἀπό τήν πλευρά τῆς δημοκρατικῆς ἀντιπολίτευσης, ὅσο ἔντονη κι ἂν εἶναι ἡ ὀργή τοῦ δημοκρατικοῦ λαοῦ γιά τήν ἐπανεένταξη, βέβαιο εἶναι πῶς, κάτω ἀπό τό σημερινό συσχετισμό δυνάμεων τοῦ Σώματος, ἡ ἀντιπολίτευση δέν θά μπορέσει ν' ἀποτρέψει τήν ἐπάνοδο τῆς χώρας στή στρατιωτική δομή τοῦ ΝΑΤΟ. Ἐτσι, τό μόνο πού ἀπομένει — μέχρις ὅτου οἱ δημοκρατικές δυνάμεις μάθουν πῶς ἡ ἐνότητα στή δράση προϋποθέτει τήν ευρύτερη δυνατή συσπείρωση, στή βάση τῆς ἰσοτιμίας — εἶναι ἡ δήλωση τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ἀξιωματικῆς ἀντιπολίτευσης πῶς «ὅταν τό ΠΑΣΟΚ ἀναλάβει τή διακυβέρνηση τῆς χώρας, θά θέσει τή συμφωνία γιά τό ΝΑΤΟ στήν κρίση τῆς (νέας) Βουλῆς».

Τρεῖς ἐρμηνεῖες γιά τήν ἀλλαγὴ σκηنيκοῦ

ΟΜΩΣ, ΤΙ, ἀκριβῶς, ἔγινε μεταξύ Οὐάσιγκτον - Βρυξελλῶν - Ἀθήνας; Ἀγκυρας; Καί τί μεσολάβησε ὥστε, ἀπό τό «κλίμα τῆς Νέας Ὑόρκης» - μέ τούς θανάσιμους ἐκείνους ὑπαινιγμούς τοῦ Στεῖτ Ντιπάρτεμεντ κατά τῆς «συνοχῆς» τοῦ κυβερνητικοῦ σχήματος καί τίς ἀπειλές περί ἐπιβολῆς στήν Ἑλλάδα ἐνός ἐξοντωτικοῦ ἐμπάργκο ὅπλων - νά φτάσουμε, ξαφνικά, στή «φόρμουλα Ρότζερς»; Τί νά ἔγιναν, ἄραγε, ἡ «παγωμένη μάσκα» μέ τήν ὁποία ὁ κ. Μάσκι δέχτηκε τόν κ. Μητσοτάκη, στήν ἔδρα τῆς ἀμερικανικῆς ἀντιπροσωπείας στά Ἡνωμένα Ἐθνη, οἱ αὐστηρές «αυστάσεις» τοῦ «Νά τά βρεῖτε σ' ἐίς μέ τούς Τούρκους, γιατί ἐμεῖς, ὅ,τι εἴχαμε νά ποῦμε, τό εἴπαμε...), οἱ τουρκικές προειδοποιήσεις, 48 ὥρες πρὶν ἀπό τή συνάντηση Μητσοτάκη - Τουρκμέν, πῶς ἡ ἀνοδος τῶν στρατηγῶν στήν ἐξουσία, καθόλου δέν σημαίνει ἀλλαγὴ τῆς τουρκικῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς στό θέμα τῆς ἐπανεένταξης;

ΓΙΑ ΤΗΝ αἰφνίδια αὐτή «εὐτυχή» — εὐτυχὴ γιά τό ΝΑΤΟ... — τροπὴ τῶν πραγμάτων, δίνονται διάφορες ἐρμηνεῖες, πέρα, φυσικά, ἀπό τίς ἀναφορές στό «διπλωματικό δαιμόνιο» τοῦ στρατηγοῦ Ρότζερς, πού δέν ἐφείσθη κόπων, προκειμένου νά ἐπιτύχει τό εὐχάριστο αὐτό ἀποτέλεσμα... Ἐτσι, μιά πρώτη ἐρμηνεῖα ὑποστηρίζει πῶς ὅλα ὅσα ἔγιναν στή Νέα Ὑόρκη, οἱ δηλώσεις καί οἱ θυμοὶ τοῦ κ. Μητσοτάκη, οἱ ἀπειλές τῶν Ἀμερικανῶν «ἂν κλείσετε τίς βάσεις μας, θ' ἀχρηστεύσουμε ὅλο τόν ὅπλισμό τῶν ἐνόπλων σας δυνάμεων, ἀρνούμενοι νά σᾶς στείλουμε ἔστω ἓνα ἀνταλλακτικό...), οἱ προειδοποιήσεις τῶν Τούρκων, ἀλλά καί οἱ προειδοποιήσεις τῶν Ἑλλήνων πρὸς Ἀμερικανούς («ἡ μᾶς ἐπιναφέρετε στό ΝΑΤΟ ἡ ζηλώνουμε τίς βάσεις σας, ἀρχῆς γενομένης ἀπὸ τή Νέα Μάκρη...») — πῶς ὅλα αὐτά, ἦσαν ἓνα καλοστημένο σκηνικό θεάτρου, μέ μοναδικό σκοπὸ τήν παραπλάνηση τῆς κοινῆς γνώμης, ἔτσι ὥστε ἡ ἐπανεένταξη νά προ-

βληθεῖ σάν «μεγίστη νίκη τῆς ἐλληνικῆς διπλωματίας»! Οἱ ὑποστηρικτές τῆς ἐκδοχῆς αὐτῆς, ἐπικαλοῦνται σάν «ἀποδεικτικό στοιχεῖο» τήν ἀπόλυτη βεβαιότητα μέ τήν ὁποία ὁ Ἑλληνας πρέσβης στήν Οὐάσιγκτον κ. Τζούνης, πρόβλεπε τὰ μέλλοντα νά συμβοῦν: «Ἡ ἐπανεένταξη», εἶχε πει τρεῖς μέρες προτοῦ φτάσει ὁ κ. Μητσοτάκης στή Ν. Ὑόρκη, «θὰ πραγματοποιηθεῖ σ' ἓνα μήνα». Καί πραγματοποιήθηκε ἀκριβῶς σ' ἓνα μήνα!

ΜΙΑ ΔΕΥΤΕΡΗ ἐρμηνεῖα ἐπιμένει πῶς ὁ Ρότζερς κατόρθωσε νά δαμάσει τίς ἀντιρρήσεις τῆς Ἀγκυρας, ἀπὸ τή στιγμή πού οἱ ἴδιοι οἱ Ἀμερικανοὶ πείστηκαν πῶς, τῇ φορᾷ αὐτῇ, τουλάχιστον, «οἱ Ἕλληνες δέν μπλοφάρουν» καί πῶς ἡ κυβέρνηση Ράλλη, «ἂν καὶ συντηρητικὴ καὶ δοκιμαζόμενη ἀπὸ τίς ἐσωτερικὲς τῆς ἀντιθέσεις», ἦταν ἀποφασισμένη νά παίξει καὶ αὐτὴ τό «ἀντινατοϊκὸ χαρτί». Ἦδη, ἡ κυβέρνηση, μέσω τῆς κ. Θάτσερ, ἀλλὰ καί μέσω τῆς ἐπιστολῆς Ράλλη πρὸς Κάρτερ, εἶχε διαμηνύσει στήν Οὐάσιγκτον πῶς, ἐκ τῶν πραγμάτων, θά ὑποχρεωθεῖ ν' ἀποσύρει τήν αἴτησή της ἐπανόδου στό στρατιωτικὸ ΝΑΤΟ (πρῶτο βῆμα) καί νά προχωρήσει στήν κατάργηση τῶν ἀμερικανικῶν βάσεων (δεύτερο βῆμα). Τὴν ἐρμηνεῖα αὐτῇ, ὑποστηρίζουν, ἀνεπίσημα βέβαια, οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς ὑπουργοὺς τῆς κυβέρνησης τῆς «Νέας Δημοκρατίας» καί, κυρίως, ὅσοι πρεσβεύουν τό δόγμα πῶς «καὶ οἱ ἄγιοι θέλουν φοβέρα» καί πῶς «ἂν δέν ἐνεργούσαμε ἔτσι, οὔτε ὁ Ρότζερς θά δραστηριοποιόταν, οὔτε οἱ Τούρκοι θά ἐνέδιδαν»...

ΥΠΑΡΧΕΙ, φυσικά καί μιά τρίτη ἐκδοχή: Ὅτι ἡ συμφωνία γιά τήν ἐπανεένταξη εἶναι ὁ καρπὸς «ἀμοιβαίου συμβιβασμοῦ», Ἑλλάδας καί Τουρκίας. Αὐτό, τουλάχιστον, λένε οἱ ἴδιοι οἱ Ἀμερικανοί, πού κάτι ξέρουν περισσότερο ἀπὸ τήν ἀπληροφόρητη, ὡς τὴ στιγμή αὐτή, ἐλληνικὴ κοινὴ γνώμη... Γιά τήν ἔκταση καί τό περιεχόμενο τοῦ «συμβιβασμοῦ» αὐτοῦ, λείπουν τὰ πολὺ συγκεκριμένα καί πολὺ προσδιοριστικὰ στοιχεῖα, ἐφόσον κρίθηκε πῶς ἡ φόρμουλα Ρότζερς πρέπει νά παραμείνει «μακριὰ ἀπὸ τὰ ἀδιάκριτα μάτια» (ἀκριβέστερα: à l'abri de toute indiscretion...) γιατί, τόσο στήν Ἑλλάδα, ὅσο καί στήν Τουρκία, «ἀφθονοῦν ἀντινατοϊκά, ριζοσπαστικὰ καί ἀριστερά στοιχεῖα»...

Τό περιεχόμενο τοῦ συμβιβασμοῦ

ΟΜΩΣ Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ τοῦ ΠΑΣΟΚ, πού εἶχε, ἀπὸ τό περασμένο Σάββατο, τό εἰδικὸ προνόμιο νά ἐνημερωθεῖ «πλήρως καὶ βάσει ἐπισήμων κειμένων» ἀπὸ τόν πρωθυπουργό κ. Ράλλη, περιστοιχούμενο ἀπὸ «τεχνικούς» (διάβαζε ἀνώτατους ἀξιωματικούς), ἔδωσε, μέ τό μήνυμά του τῆς Κυριακῆς, μιά πρώτη ἰδέα τοῦ «ἐπιτευχθέντος συμβιβασμοῦ»: Οἱ ὁροι — εἶπε — κάτω ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἡ χώρα ἐπανερχεταὶ στό στρατιωτικὸ ΝΑΤΟ, εἶναι ἐθνικὰ ἀπαράδεκτοι... Ὅδηγοῦν σέ παραχωρήσεις ἐλληνικῶν κυριαρχικῶν δικαιωμάτων στήν Τουρκία, υποβαθμίζουν τήν ἀμυνα τῆς χώρας, ὀριστικοποιοῦν τόν περιορισμὸ τοῦ ἐθνικοῦ ἐναέριου χώρου ἀπὸ τὰ δέκα στὰ ἑξὶ μίλια... Μὲ τὴ νέα συμφωνία, ἡ κυβέρνηση τῆς Νέας Δημοκρατίας ἀναγνωρίζει τὴ διχοτόμηση τῆς Κύπρου, κλπ. Στὸ ἴδιο πνεῦμα, ἂν καί χωρὶς ἀναφορά στὰ ἐπὶ μέρους σημεῖα τῆς συμφωνίας, ἦσαν συνταγμένες καί οἱ ἀνακοινώσεις τοῦ ΚΚΕ, τοῦ ΚΚΕ ἐσ., τῆς ΕΔΑ καί ἡ κοινὴ ἀνακοίνωση τοῦ ΕΚΚΕ/μ-λ ΚΚΕ.

ΦΥΣΙΚΑ ή κυβέρνηση της «Ν.Δ.» αρνείται πώς ή συμφωνία έχει οποιουδήποτε «απαράδεκτους όρους», που συνεπάγονται παραχωρήσεις ελληνικών κυριαρχικών δικαιωμάτων... *Στήν ο υ σ ί α* — λένε οι ύπουργοί της, χωρίς νά εξηγούν ποιά είναι ή διαφορά μεταξύ «ουσίας» και κειμένου της συμφωνίας — *έπιστρέψαμε στό καθεστώς Αύγουστου '74. Μόνο πού αυτό δέν μπορούμε νά τό πούμε φωναχτά, γιά νά μήν εκθέσουμε τόν Έβρén πού έδειξε σωφροσύνη και διαλλακτικότητα...* 'Ωστόσο, τήν ίδια στιγμή, τό τουρκικό ύπουργείο 'Εξωτερικών, μέ μία λακωνική ανακοίνωσή του τόνιζε πώς ή συμφωνία γιά τήν επανένταξη της 'Ελλάδας «*περιφρουρεί πλήρως τά τουρκικά συμφέροντα*». 'Ως πρós τό σημείο του μηνύματος Παπανδρέου πού αναφέρεται στην Κύπρο, ή κυβέρνηση έσπευσε — ασφαλώς μέ κάποια δόση μαύρου χιούμορ — νά διαβεβαιώσει πώς ή συμπάρασταση της 'Ελλάδας στην Κύπρο θά είναι τώρα... αποτελεσματικότερη, αφού, μέ τήν επανένταξη, «*ένισχύθηκαν ή άμυνα και τό διεθνές κύρος της χώρας*» - κι άς έχουν αντίθετη γνώμη τό ΑΚΕΛ, ή ΕΔΕΚ και τό ΠΑΜΕ!

‘Από τό Αιγαίο ως τόν ‘Ινδικό ώκεανό...

ΠΕΡΑ ΟΜΩΣ από τήν αντιδικία κυβέρνησης - αντιπολίτευσης, άς δούμε καλύτερα πώς οι ίδιοι οι έταίροι του ΝΑΤΟ έκτιμούν τόν «συμβιβασμό» 'Ελλάδας - Τουρκίας:

- **Βρυξέλλες:** Τό κύριο αποτέλεσμα της συμφωνίας, δήλωσε στρατιωτική πηγή του άρχηγείου του ΝΑΤΟ, είναι ότι οι έπιτελείς της συμμαχίας θά μπορούν νά καταρτίζουν σχέδια ΕΚΤΑΚΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ στην περιοχή...

- **Ουάσιγκτον:** Οι 'Ηνωμένες Πολιτείες, άναφερε εκπρόσωπος του Πενταγώνου, θά μπορούν τώρα νά αξιοποιήσουν τά πλεονεκτήματα των έγκαταστάσεών τους στην 'Ελλάδα, σέ συνάρτηση μέ τά άμερικανικά συμφέροντα στον Περσικό κόλπο και τή στρατιωτική παρουσία της ΕΣΣΔ στό 'Αφγανιστάν...

- **Λονδίνο:** 'Η συμφωνία έρχεται στην πιό κατάλληλη ώρα γιά τά στρατηγικά και πολιτικά συμφέροντα της Δύσης, ιδιαίτερα ύστερα από μία σειρά δυσάρεστες εξελίξεις στην περιοχή, όπως είναι ή ιρανική επανάσταση, ή σοβιετική επέμβαση στό 'Αφγανιστάν, ό θάνατος του στρατάρχη Τίτο και ό συνεχιζόμενος πόλεμος 'Ιράκ - 'Ιράν...

- **Νέα 'Υόρκη:** 'Η επανένταξη της 'Ελλάδας στό ΝΑΤΟ, άνοιξε τόν δρόμο γιά τήν ταχεία ύπογραφή νέας συμφωνίας γιά τή λειτουργία των άμερικανικών βάσεων στην 'Ελλάδα. Αυτό, δήλωσαν ελληνικές κυβερνητικές πηγές στον ανταποκριτή των «Νιού Γιόρκ Τάιμς», θά γίνει ως τό τέλος του χρόνου...

- **Ουάσιγκτον:** 'Η συμφωνία σημαίνει ότι ή 'Ελλάδα και οι ένοπλες δυνάμεις της εντάσσονται και πάλι στην κοινή άμυνα και ότι ό διοικητής του ΝΑΤΟ στην Εύρώπη μπορεί νά διατάσσει τίς δυνάμεις αυτές σέ επείγουσες περιπτώσεις. ('Από άρθρο της «Ουάσιγκτον Πόστ»).

- **Νέα 'Υόρκη:** Μέ τήν ως τώρα άρνητική στάση της 'Ελλάδας, άπειλούνταν ή αποτελεσματικότητα της συμμαχίας, σέ μία άκτίνα πού ξεκινά από τήν Κύπρο πρós τή Μικρά 'Ασία, περνά από τήν Κρήτη και οδηγεί από τό Αιγαίο στό Βόσπορο, στή θαλάσσια πύλη των Σοβιετικών... Μέ τήν επανένταξη, όμως, ενισχύεται τώρα τό στρατηγικό τόξο της Δύσης, από τό Βόσπορο ως τόν 'Ινδικό ώκεανό. ('Από τό άρθρο της «Κρίστιαν Σάιενς Μόνιτορ»).

ΤΟ ΠΡΩΤΟ έρώτημα πού τίθεται φυσικά, είναι π ο ι ά σ χ έ σ η μπορούν νά έχουν τά έθνικά συμφέροντα της χώρας μέ τόν 'Ινδικό ώκεανό ή μέ τά σχέδια «έκτακτης ανάγκης» πού μπορούν άνετα νά καταρτίζουν τώρα οι έπιτελείς του ΝΑΤΟ, σέ συ-

νάρτηση μέ τό 'Αφγανιστάν ή τά στρατηγικά συμφέροντα των ΗΠΑ στον Περσικό κόλπο.

ΑΛΛΑ ΥΠΑΡΧΟΥΝ και τά έρωτήματα πού τίθενται από τήν ίδια τή συμφωνία, όσο και άν τά κείμενα και παραρτήματά της παραμένουν «*άκρως άπόρρητα*». Είναι γνωστό, λ.χ., πώς μέ βάση τούς όρους πού ίσχυαν ως τόν Αύγουστο του '74, όλόκληρος σχεδόν ό θαλάσσιος χώρος του Αιγαίου υπαγόταν υπό τόν έλεγχο του 'Ελληνα άρχηγού Γενικού 'Επιτελείου Ναυτικού. Τώρα, άπ' ό,τι διέρρευσε από δυτικές στρατιωτικές πηγές, θέμα «*θαλάσσιων όρίων*» στον επιχειρησιακό έλεγχο του Αιγαίου, δέν τίθεται, και διότι — εξηγούν — ή αντίληψη του επιχειρησιακού έλέγχου είναι «*ξεπερασμένη*», και διότι — φευ! — «*υπάρχουν μικρά ελληνικά νησιά πού απέχουν μερικά μόνο μίλια από τίς τουρκικές άκτές*». ('Η γνωστή θεωρία του «παρ' όλίγον» 'Αμερικανού πρέσβη στην 'Ελλάδα Σόφλι). 'Ως πρós τόν άεροπορικό έλεγχο του Αιγαίου, συγκλίνουσες πληροφορίες αναφέρουν ότι, παρ' όλο πού θά ιδρυθεί ελληνικό «συμμαχικό» άρχηγείο στή Λάρισα (στρατιωτικό και άεροπορικό), τήν τελική ευθύνη γιά τό Αιγαίο θά έχει ό διοικητής του στρατηγείου του ΝΑΤΟ στή Νέαπολη, ό όποιος, κατά τήν κρίση του, θ' άναθέτει «άποστολές» πότε στον 'Ελληνα διοικητή της Λάρισας, και πότε στον Τουρκο διοικητή της Σμύρνης... 'Αποτέλεσμα: 'Η ελληνική άεροπορική ευθύνη στό Αιγαίο, νά είναι, στην καλύτερη περίπτωση, «μαγική εικών», μέσα από τίς μεταμορφώσεις της όποιας, ή τουρκική άεροπορία θά έχει, κάθε τόσο, τό «ελεύθερο» νά εισχωρεί, νά έλέγχει και νά διοικεί ένα χώρο πού, ως τόν Αύγουστο τουλάχιστον, υπαγόταν από τόν όλοσχερή σχεδόν έλεγχο του ελληνικού Γενικού 'Επιτελείου 'Αεροπορίας. Παρ' όλα αυτά, ό κ.κ. Ράλλης, Μητσotάκης και 'Αβέρωφ, έπιμένουν ότι δέν υπάρχει θέμα «συμβιβασμού» και ότι ή επανένταξη έγινε μέ τούς όρους του 1974.

ΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ, δέν σταματούν, βέβαια, εδώ. Κάποιος «περιεργος» αναλυτής, θά μπορούσε λ.χ. νά ρωτήσει τόν κ. Ράλλη, άκόμα και τόν σημερινό πρόεδρο της Δημοκρατίας, τί ά π έ μ ε ι ν ε από τή δήλωση Καραμανλή ('Οκτωβρίου 1975, στή Βουλή), σύμφωνα μέ τήν όποία ή ελληνική κυβέρνηση επιδίωκε τή διαμόρφωση «*είδικών σχέσεων*» μέ τό ΝΑΤΟ, βάσει των όποιων οι ελληνικές ένοπλες δυνάμεις θά παρέμεναν, σέ περίοδο ειρήνης, υπό έ θ ν ι κ ή δ ι ο ί κ η σ η και μόνο, σέ περίπτωση πολέμου, θά υπήρχε πλήρης άμυντική συνεργασία. Τώρα, οι «*είδικές σχέσεις*» έμειναν στά «*άζήτητα*» του άρχηγείου των Βρυξελλών, ενώ οι έπιτελείς του ΝΑΤΟ και του Πενταγώνου συνδέουν τήν ελληνική επανένταξη μέ τίς εξελίξεις στό 'Αφγανιστάν ή στον 'Ινδικό ώκεανό... 'Αλλο τόσο, θά μπορούσε νά ρωτήσει κανείς τό σημερινό ύπουργικό συμβούλιο, πού ένέκρινε όμόφωνα τήν επανένταξη, άν στό «ελληνικό» άρχηγείο της Λάρισας, θά κατοικοεδρεύουν και «σύμμαχοι» (άρα και Τουρκοί) άξιωματικοί, μέ δικαίωμα νά πληροφορούνται — «free access» τό άποκαλούν αυτό οι 'Αμερικανοί — τήν κατάσταση, τόν έφοδιασμό και τή διάταξη των ελληνικών ένόπλων δυνάμεων.

Και ή έσωτερική - εκλογική - πλευρά

ΑΛΛΑ ό επανεγκλωβισμός της χώρας στό ΝΑΤΟ, έχει, φαίνεται, και κάποια έσωτερική πολιτική πλευρά: «*'Η επανένταξη της 'Ελλάδας φέτος* — άναφερνε τηλεγράφημα του «Γιουνάιτετ Πρές» από τίς Βρυξέλλες — *εξαλείφει ένα καυτό πρόβλημα γιά τίς προσεχείς ελληνικές εκλογές, πού προβλέπονται τό τέλος του 1981*». Σαφέστεροι οι «Τάιμς» (του Λονδίνου), αισθάνθηκαν τήν ανάγκη νά εξηγήσουν πώς άν όλα πάνε κατ' ευχην στίς παραπέρα έλληνοτουρκικές συνομιλίες τότε, ή εξέλιξη αυτή θά έχει ευεργετικές επιπτώσεις στά ελληνικά έσωτερικά πολιτικά

πράγματα. "Αν μή τί άλλο, τό ΝΑΤΟ θά παύσει νά είναι ένα άπό τά βασικά θέματα τών προσεχών ελληνικών εκλογών! "Όσο γιά τόν πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ, θά πρέπει — έγραψαν — νά συνειδητοποιεί «πώς προφανώς είναι δυσχερέστερο νά βγάλει την Έλλάδα έξω άπό τό ΝΑΤΟ, τώρα πού έγινε πλήρες μέλος της συμμαχίας, παρά όταν ήταν έν μέρος της»...

Μιά εξήγηση 13 λέξεων

ΟΛΑ ΤΑ παραπάνω, ώστόσο, οί εκτιμήσεις, τά σχέδια καί τά ευχολόγια τών «συμμάχων», οί άπτοί κίνδυνοι πού διαγράφονται γιά τά έθνικά συμφέροντα καί, ειδικότερα, ή άπειλή νά παρասυρθούμε σέ κάποια τυχοδιωκτική περιπέτεια τών 'Αμερικανών, οί όροι της φόρμουλας Ρότζερς, οί προεκλογικοί μικροπολογισμοί, κ.ά., δέν εξηγούν γιατί, τελικά, οί κυβερνήσεις της «Ν.Δ.», έθεσαν σάν στόχο της ζωής τους, άπό τό Σεπτέμβριο του 1975, ως σήμερα, την επάνοδο της χώρας στο ΝΑΤΟ. 'Ο ι-διος ό κ. Καραμανλής επανειλημμένα είχε διαβεβαιώσει, στο παρελθόν, πως ή 'Ελλάδα δέν πρόκειται νά ξαναγυρίσει στη στρατιωτική δομή της άτλαντικής συμμαχίας αν δέν άρθουν οί λόγοι πού προκάλεσαν την αποχώρησή της, καί συγκεκριμένα ή τουρκική εισβολή καί ή προσβολή τών ελληνικών κυριαρχικών δικαιωμάτων στο Αιγαίο. Καί όμως, ως σήμερα, ή τουρκική εισβολή στην Κύπρο συνεχίζεται, όπως συνεχίζεται ή προσβολή τών ελληνικών κυριαρχικών δικαιωμάτων στο Αιγαίο, ε-φόσον οί πασάδες της 'Αγκυρας δέν άνέστειλαν ούτε τόν μεγαλοϊδεατισμό τους, ούτε τις επεκτατικές βλέψεις τους σέ βάρος της 'Ελλάδας. Παρ' όλα αυτά, ό κ. Ράλλης βεβαιώνει τώρα πως ή πολιτική πού ακολούθησε ή κυβέρνηση τά τελευταία χρόνια, άπέναντι στο θέμα, ύπήρξε «συνεπής καί σταθερά» (!) καί πως ή

επάνοδος μας στο ΝΑΤΟ ήταν επιβεβλημένη, «άφου ή απομάκρυνσή μας τό 1974 δέν πέτυχε όλα τά αποτελέσματα πού αναμε-ναμε»!

ΜΕ ΤΙΣ ελάχιστες αυτές λέξεις (13 όλες κι όλες...) ό κ. Ράλλης προσπάθησε νά καλύψει την τρομερή άσυνέπεια πού χαρακτηρίζει τά έργα άπό τις εξαγγελίες τών κυβερνήσεων της Δε-ξιās. Τό άτύχημα, ώστόσο, γιά τό σημερινό πρωθυπουργό είναι ότι δέν διανοήθηκε καν νά εξηγήσει στον ελληνικό λαό γιατί ή αποχώρηση «δέν πέτυχε». Καί ενήργησε, άπό τή σκοπιά του, όρθά, άφου διαφορετικά, θά έπρεπε νά όμολογήσει ότι «ή άπο-μάκρυνση του 1974 δέν πέτυχε» γιά πολύ συγκεκριμένους λό-γους: Γιατί, παρά τά κατά καιρούς «άνοιγματά» της, ή έξωτερι-κή πολιτική της «Ν.Δ.» δέν μπόρεσε, τελικά ν' άπογειωθεί άπό τό δόγμα «άνήκομεν εις την Δύσιν»... Γιατί ούτε ό Καραμανλής, ούτε ό Ράλλης, σκέφτηκαν πως θά μπορούσαν ποτέ νά «στρι-μώσουν» τους 'Αμερικανούς καί τό ΝΑΤΟ, κλείνοντας, έστω γιά έξι μήνες, έστω γιά τρεις μήνες, τις βάσεις τους στην Έλλά-δα... Γιατί ποτέ δέν διαμήνυσαν στον Κάρτερ ή στο Πεντάγωνο ή στις Βρυξέλλες πως: *Είτε αποχωρούν τά τουρκικά στρατεύμα-τα άπό την Κύπρο, είτε ξηλώνουμε τις βάσεις σας, είτε αναστέλ-λετε άμέσως την άρση του έμπάργκο κατά της Τουρκίας, είτε ά-ποχωρούμε καί άπό τό πολιτικό ΝΑΤΟ...* Τό μόνο πού «τόλμη-σαν» οί δύο πρωθυπουργοί της «Ν.Δ.» ήταν νά διαμήνυσουν στους 'Αμερικανούς πως θ' άποσύρουν την αίτησή τους επανό-δου στο ΝΑΤΟ καί, στη συνέχεια, νά κλείσουν τις βάσεις, αν... αν δέν έσπευδαν νά μäs επαναφέρουν στη στρουγγα τους. 'Αλλά αυτό, σέ καμιά περίπτωση, δέν μπορεί ν' άποκληθεί άνε-ξάρτητη, ελληνική έξωτερική πολιτική.

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ κυβέρνηση του κ. Ράλλη, έπωμίστηκε άσφα-λώς, ιστορικές ευθύνες, μέ την άπόφασή της νά επανεντάξει τη χώρα στο στρατιωτικό ΝΑΤΟ. Καί ό λαός πού έχει γνώση, δύ-ναμη καί μνήμη, έπωμίζεται καί αυτός τις δικές του ευθύνες: Για νά θέσει όριστικό τέρμα στη διακυβέρνηση της πατρίδας του ά-πό τή Δεξιά.

ΑΝΤΗΝΩΡ

ημερομηνίες

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ

Τετάρτη 8

● 'Η έξουσία άρεται υπέρνω της πολιτικής - ταξικής σύγκρουσης καί έξομοιώνει μέσ' άπ' τό θάνατο τις άπορροειδείς πολιτικές διαφορές παραδειγματικά - θεαματικά: σήμερα την αύγή «στήθηκαν» στην 'Αγκυρα δύο άγχόνες: μία γιά ένα στέλεχος της άκροδεξιās ομάδας «Ούλκούτσου» καί μία γιά έναν άντάρτη της άκροαριστεράς «Κουρτουλούς».

Πέμπτη 9

● Στη Μόσχα ύπογράφεται 20ετής συνθήκη φιλίας καί συνεργασίας μεταξύ της Σοβιετικής 'Ενωσης καί της Συρίας πού θεωρείται σάν βασικό στοιχείο γιά την μορφοποίηση της άνακατανομής του διεθνούς συσχετισμού δυνάμεων στην περιοχή.

● 'Η Έλλάδα συμπεριλαμβάνεται άνάμεσα στα 6 κράτη - μαζί με την Τουρκία, 'Ινδία, 'Ιταλία, Κουβέιτ, Σ. 'Αραβία - πού διάλεξε ό πρόεδρος του 'Ιράκ σάν μεσολαθητής στη διένεξη της χώρας του με τό 'Ιράν.

Παρασκευή 10

● Σέ έπιστολή του κ. Ράλλη πού έπέδωσε στον κ. Κάρτερ ό κ. Μητσούτσης κατά τό πρόσφατο ταξίδι του στη Ν. 'Υόρκη, ό πρωθυπουργός ύπογράμμιζε ότι ή

'Ελλάδα «δέν είναι διατεθειμένη νά πληρώσει σάν τίμημα γιά την επανένταξή της στο ΝΑΤΟ τή δημιουργία νέας καταστάσεως πραγμάτων στον επιχειρησιακό έλεγχο του Αιγαίου».

● 'Ο συνταγματάρχης Καντάφι είναι ό πρώτος 'Αραβας ήγέτης πού προσφέρει στρατιωτική βοήθεια καί πολιτική ύποστήριξη στην Τεχεράνη: σχολιάζοντας την πολιτική αυτή, ό πρόεδρος Κάρτερ είπε ότι «ή Λιβύη είναι ένα τρομοκρατικό καθεστώς...».

Κυριακή 12

● Μέ δύο κεντρικά θέματα, την προπαρασκευή της τρίτης διαβαλκανικής διάσκεψης καί την προώθηση τών συνομιλιών γιά τή συμφωνία αξιοποίησης τών νερών του Νέστου, άρχίζουν στη Σόφια οί επίσημες συνομιλίες Καραμανλή - Ζιθκώφ.

Δευτέρα 13

● Μέ πλειοψηφία 8 επί 15 μελών, τό Κ.Σ. του Ε.Δ.Π. - μετά την ΕΦΕΕ - άπορρίπτει τό σχέδιο νόμου-πλαίσου της έπιτροπής Πρυτάνεων αλλά καί τις προτάσεις της 'Ομάδας 'Εργασίας.

Τρίτη 14

● Μετά τό σχίσμα στο κόμμα του κ. Κυπριανού, ό πρώην αντιπρόεδρος του έν λόγω κόμματος κ. 'Αλ. Μιχαηλίδης άνήγγειλε την ίδρυση

νέου πολιτικού σχήματος (Νέα Δημοκρατική παράταξη) στο όποιο έχουν προσχωρήσει ήδη 4 βουλευτές άπ' τό κόμμα του κ. Κυπριανού, καί τοποθετείται στον κεντροδεξιό χώρο.

Τετάρτη 15

● Σέ δημόσια πολιτική συγκέντρωση στην Πάτρα ό πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ υπέδειξε τή λύση της διενέργειας εκλογών σέ σύντομο χρόνο λόγω του ότι α) ή σημερινή Βουλή θρίσκεται σέ «δυσαρμονία με τό λαϊκό αίσθημα» καί β) έπικείται επανένταξη στο ΝΑΤΟ καί ύπογραφή συμφωνίας γιά τις θάσεις.

● 'Επιστολή του άμερικανού 'Υπουργού 'Αμύνης κ. Μπράουν έδωσε στον κ. 'Αθέρωφ ό άμερικανός Πρέσβης κ. Μακλόσκυ, μετά τή συνομιλία του με τόν κ. Μητσούτση γιά τό θέμα της ύπογραφής συμφωνίας γιά τις θάσεις καί της επανένταξης της 'Ελλάδας στο ΝΑΤΟ.

Πέμπτη 16

● 'Ο στρατηγός Γκράτσιος άναχωρεί γιά τό στρατηγείο του ΝΑΤΟ στη Νεάπολη προκειμένου νά έχει συνομιλίες με τό στρατηγό Ρότζερς γιά τις προτάσεις του σχεδίου του τελευταίου, σχετικά με την επανένταξη της 'Ελλάδας στο ΝΑΤΟ.

● Καί πολιτικό χαρακτήρα έχει τό ταξίδι του Βίλλυ Μπράντ στην Έλλάδα.

● Πέθανε σέ ηλικία 80 χρονών ή Ιστορική φυσιογνωμία καί πρόεδρος του 'Ιταλικού Κομμουνιστικού Κόμματος Λουίτζι Λόγκο. 'Ο Ιταλός ήγέτης είχε παίξει πρωτεύοντα ρόλο στη συγκρότηση της «Διεθνούς Ταξιαρχίας» την εποχή του ισπανικού έμφυλιού πολέμου.

Παρασκευή 17

● «Βελτιωμένες» προτάσεις στο σχέδιο Ρότζερς προσκόμισε στην 'Αθήνα ό στρατηγός Γκράτσιος, έννημερώνοντας γιά τις συνομιλίες του στη Νεάπολη τόν κ. 'Αθέρωφ

Σάββατο 18

● 'Η 'Ελληνική Κυβέρνηση άποδέχτηκε τις «βελτιωμένες» προτάσεις του «σχεδίου Ρότζερς» καί ή «χώρα» μετά από 6 χρόνια καί 2 μήνες περίπου επανεντάσσεται στο στρατιωτικό σκέλος του ΝΑΤΟ. Ψυχραιμία παιδιά...

Τετάρτη 22

● 'Ενώ συνεχίζονται έντονες οί αντιδράσεις στην επανένταξη - ή την νέα ένταξη κατά Α. Πα-πανδρέου - της χώρας στο ΝΑΤΟ, ζωηρό ένδιαφέρον προκαλεί ή συζήτηση στη Βουλή γιά την έξωτερική πολιτική της Κυβέρνησης, πού άρχισε σήμερα σέ επίπεδο πολιτικών άρχηγών.

Η ΘΕΙΑ ΟΛΓΑ ΞΕΡΕΙ

του Γιάννη Καλαϊτζή

ΟΡΜΟΝΙΚΟΣ ΟΙΣΤΡΟΣ

Μιά καινούρια έκφραση προστέθηκε τώρα τελευταία στο καθημερινό λεξιλόγιο, αλλά τό πράγμα στο όποιο αντιστοιχεί έχει εγκατασταθεί στο κέντρο της ζωής μας, εδώ και καιρό. Πρόκειται γιά τίς «οίστρογόνες ουσίες», δημιουργήματα της επιστήμης, ή όποία σήμερα έρχεται νά φέρει τήν εδση γιά τά καταστρεπτικά της άποτελέσματα πάνω στον άνθρωπο.

Ή αξιολόγηση των περισσότερων βελτιώσεων και διευκολύνσεων πού εισάγονται σέ όλους σχεδόν τούς τομείς της καθημερινής ζωής του σύγχρονου ανθρώπου γίνεται, δυστυχώς, έκ των υστέρων. Μέχρι εκείνη τή στιγμή, δηλ. τή στιγμή της αλήθειας, οι βελτιώσεις και οι διευκολύνσεις αυτές κρίνονται μέ τή χρήση ενός μοναδικού κριτηρίου τό όποιο δέν είναι άλλο από τήν οικονομική άποτελεσματικότητα. Στο βωμό αυτού του κριτηρίου θυσιάζεται κάθε άλλη επιδίωξη και παραγνωρίζεται ή όποιαδήποτε ένδεχόμενη άρνητική συνέπεια πάνω στους άλλους όρους της ανθρώπινης ευτυχίας.

Αυτά πού λέμε εδώ είναι πιά τετριμένα. 'Ο μόνος πού άποδεδειγμένα φαίνεται νά τά άγνοεί είναι οι άρμόδιοι του ελληνικού κράτους. Πρίν άπ' όλα, πώς είναι δυνατό νά μήν ύπάρχει άκόμα μία κατάλληλη ύπηρεσία πού θά μπορεί νά γνωρίζει τή χρήση ή όχι «οίστρογόνων ουσιών» από τή ντόπια κτηνοτροφία; Δεύτερον, πώς είναι δυνατό νά μήν ύπάρχει έστω και ένας στοιχειώδης μηχανισμός προληπτικού έλέγχου είτε των εισαγόμενων είτε των εδώ παραγομένων τροφίμων; Τρίτον, πώς είναι δυνατόν μία κυβέρνηση νά άγεται και νά φέρεται από τά άνευθυνούπύθυνα δημοσιεύματα των εφημερίδων και νά στηρίζεται σέ συνεντεύξεις επίσης άνευθυνούπύθυνων προσώπων;

Ή θόρυβος πού έχει δημιουργηθεί γύρω από αυτό τό θέμα μās κάνει νά πιστέψουμε πώς τό νερό του Καματερού ρίχνει άκόμα τή σκιά του σε μία όρισμένη αντίληψη περί δημοσιογραφίας. Επίσης, πώς τό μόνο πού μπορούμε νά ξέρουμε γιά τό ελληνικό κράτος είναι ότι δέν θά ξέρουμε ποτέ άν ξέρει τίποτα γιά ό,τιδήποτε.

ΜΟΝΟΣ Ή ΜΑΝΟΣ;

Ή κ. Μάνος θεωρείται εκπρόσωπος του νέου δυναμικού κεφαλαίου, πού δέν τρομάζει στήν εύρωπαϊκή προοπτική, και θέλει νά προχωρήσει ό «έκσυγχρονισμός» του αστικού πλέγματος έξουσίας έν όψη των νέων λαμπρών προοπτικών του ελληνικού καπιταλισμού. Αυτός, λοιπόν, ό δυναμικός κ. Μάνος, υπό τήν ιδιότητά του ως Ύπουργού Βιομηχανίας, έδωσε μία ενδιαφέρουσα πρόγνωση των προβλημάτων πού όρθώνει ή προοπτική κυβερνητικής αλλαγής άπ' τίς δυνάμεις της δημοκρατικής αντιπολίτευσης. Συγκεκριμένα, σχολιάζοντας τό λόγο του κ. Παπανδρέου στήν Πάτρα, όπου ό άρχηγός του ΠΑΣΟΚ έπανελαβε τή γνωστή από έξαετίας θέση του «περί βαθμιαίας κοινωνικοποίησης των βασικών στρατηγικών τομέων της οικονομίας», εκδήλωσε «άπορίες και έρωτηματικά» πού γεννούν πολλά έρωτήματα. Είπε, λοιπόν, ό κ. Μάνος έντελώς «άθωα» ότι πρέπει ό κ. Παπανδρέου νά δώσει πρόσθετες διευκρινίσεις γιά τίς άπόψεις του αυτές, διότι, «όταν ύπάρχουν ασάφειες στήν εξαγγελία οικονομικών προγραμμάτων, είναι έπόμενο νά δημιουργούνται προβληματισμοί στους επενδυτές κυρίως της βιομηχανίας, μέ άποτέλεσμα νά αναστέλλονται τά επενδυτικά προ-

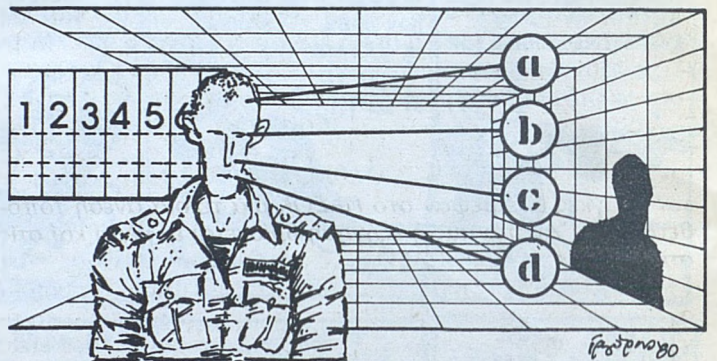
γράμματα του ιδιωτικού τομέα, σέ βάρος της βιομηχανικής και γενικότερα της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας».

Ή άπλή μετάφραση όλων των έπισημάνσεων, είναι πώς ό βιομήχανος κ. Μάνος έπισείει όλο τό παραδοσιακό όπλο-στάσιο κινδυνολογίας της αστικής τάξης άπέναντι στον ύποθετικό ή πραγματικό κίνδυνο του σοσιαλισμού: διαρροή κεφαλαίων, επενδυτική άποχή, άποδιοργάνωση της οικονομίας ώστε νά «γονατίσει» ό άσεβής έχθρός των ιερών και όσίων του καπιταλισμού.

Ύποτίθεται, βέβαια, ότι άλλο πλαίσιο λειτουργίας της κυβερνητικής παράταξης θέλησε νά χαράξει ό έπι κεφαλής της κ. Ράλλης. Νά ύποθέσουμε, λοιπόν, ότι είναι μόνος ό. κ. Μάνος στήν κινδυνολογία του;

ΣΤΡΑΤΟΔΙΚΕΙΑ ΣΤΡΑΤΙΩΤΩΝ

Πληθαίνουν οι ένδείξεις ότι μία «νέα γραμμή» διοχετεύεται στο Στρατό, ως προς τήν αντιμετώπιση εκείνων των στρατιωτών πού επιμένουν νά θυμούνται τό Σύνταγμα και τούς νόμους, επιμένουν δηλαδή νά θεωρούν τόν έαυτό τους «πολίτη έν στολή». Διοικητικές διώξεις, ψυχολογική καταπίεση, ενεργοποίηση παραπομπών σέ στρατοδικεία γιά «παραπτώματα» πού έλάχιστα συνδέονται μέ τή στρατιωτική τάξη,

όπως ή άρνηση προσευχής. Όταν τό Σύνταγμα προστατεύει (χωρίς κανένα περιορισμό) τή θρησκευτική έλευθερία είναι άπόλυτα άπαράδεκτο νά δώκεται κάποιος έπειδή άρνείται λόγω των πεποιθήσεών του νά εκφωνήσει τήν προσευχή στή μονάδα του. Άκόμα περισσότερο άπαράδεκτο είναι νά προφυλακίζεται κάποιος πού έχει άπολυθεί ήδη από μήνες γιατί ή δικάσιμος του «παραπτώματος» του, προσδιορίστηκε μόλις τώρα.

Καθώς, μάλιστα, είναι γνωστή ή λειτουργία του Στρατού, ότι όλα, δηλαδή, έκπορεύονται από τά κεντρικά έπιτελικά γραφεία, ιδίως από τό 2ο και 7ο και ότι όλα αυτά μέ τή σειρά τους ύπάγονται στήν πολιτική διοίκηση του Στρατού, δηλαδή στον κ. Ύπουργό Έθνικής Άμύνης, τότε άποκτούν πολύ μεγαλύτερη – και μέ ειδικό βάρος – σημασία.

Γιατί ή «σκληρυνση» κάθε φορά στίς μονάδες, δέν είναι παρά τό προείκασμα μιάς ανασυστήρωσης του Στρατού ως προς τόν πολιτικό και ιδεολογικό ρόλο πού του έπιφυλάσσει τό κράτος της Δεξιάς. Τό ρόλο, δηλαδή, της «σιδηράς πυγμής» του κοινωνικού και πολιτικού καθεστώτος, πού δέν πρέπει ποτέ νά μεταλλαχτεί ή νά άπειληθεί.

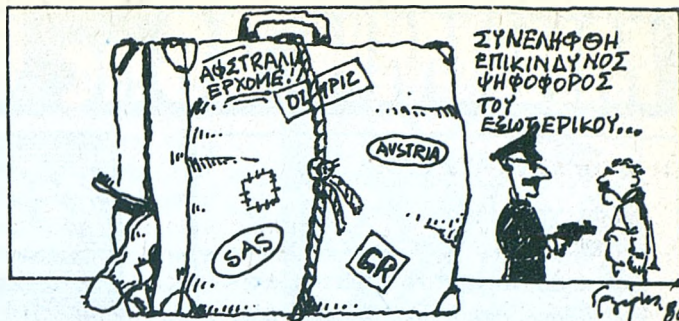
Λυπούμαστε πού είμαστε ύποχρεωμένοι νά επαναλάβουμε τήν κοινοτυπία ότι όλα μπορείς νά τά κάνεις μέ τίς λόγχες έκτός από τό νά καθήσεις πάνω τους. Πιθανόν τό

παιχνίδι με τίς λόγχες νά μήν τρομάζει, αλλά καί νά εὐχαριστεί κιόλας τόν κ. 'Αβέρωφ. Δέν μπορεί, ὅμως, οὔτε τὰ στρατευμένα παιδιά τοῦ λαοῦ νά ὑφίστανται αὐτά τὰ παιχνίδια, οὔτε καί ὁ τόπος νά ἀπειλεῖται μέ νέες περιπέτειες ἀπ' τήν ἐπίμονη διατήρηση μιᾶς χρεοκοπημένης νοοτροπίας καί πρακτικῆς.

ΟΛΙΣΘΗΜΑΤΑ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ

Ἡ σύγκρουση Ἰράν-Ἰράκ δέν προσφέρεται σέ μιά εὐκολή τοποθέτηση μέ ἰδεολογικούς καί πολιτικούς ὁρους σαφεῖς. Ἄν μετατρέψουμε ὅλες τίς σχετικές καί πολύπλοκες ἀναλύσεις καί συζητήσεις στό ἀπλό, ἀγοραῖο ἐρώτημα: «ποιόν πρέπει, λοιπόν, ἀπ' τοὺς δυό νά ὑποστηρίξουμε;» ἐλάχιστοι θά εἶναι ἐκεῖνοι πού θά ἔχουν τήν ἀνεση καί κατοχύρωση νά τοποθετηθοῦν μέ τή μιά ἢ τήν ἄλλη πλευρά:

Καθώς, λοιπόν, δέν ὑπάρχει κανένας λόγος πού νά μᾶς ἐγκαλεῖ στήν ἰδεολογική ὑπεράσπιση τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἄλλης πλευρᾶς, ἡ μόνη στάση πού ἔχει νόημα, εἶναι ἐκείνη πού ἐπιμένει στή διασφάλιση ὀρισμένων ἀρχών, μιά στάση δηλαδή, πού ἐξ ἀντικειμένου θά ὑπενθυμίζει τὰ κοινά συμφέροντα τῶν δύο λαῶν ἐναντι τῶν κοινῶν ἐχθρῶν καί τῶν ἀπότερων προοπτικῶν. Ἐπρεπε, δηλαδή, νά τονιστεῖ ἡ ἀνάγκη τοῦ σεβασμοῦ τῶν συνόρων, τῆς εἰρηνικῆς ἐπίλυσης τῶν διαφορῶν, τῆς καταδίκης κάθε ἐνέργειας πού ἀποσκοπεῖ σέ ἐδαφική προσάρτηση καί δημιουργίας τετελεσμένων μέ τή στρατιωτική βία, πού θά ὑπενθυμίζει ὅτι κανείς δέν κερδίζει ἀπ' αὐτή τή σύγκρουση καί ὅτι σίγουρα χάνει τό προοδευτικό στρατόπεδο. Αὐτή ἡ στάση, πού μοιάζει αὐτονόητη σέ κάθε προοδευτικό ὄργανισμὸ, καί τήν υἱοθέτησαν ὅλα, οὐσιαστικά, τὰ κομμουνιστικά καί σοσιαλιστικά κόμματα στήν Εὐρώπη, ἀλλά καί τό Ρ.Λ.Ο. καί ἄλλα κινήματα τῆς περιοχῆς, θρῆκε μιά ἰδιόρρυθμη ἐξαίρεση στό ΠΑΣΟΚ, πού μόνο αὐτό υἱοθέτησε τίς θέσεις τοῦ Ἰράκ, καί κάλυψε ἔμμεσα καί τίς ἐδαφικές του βλέψεις (δικαιολογημένες ἢ μή συζητήσιμο) στόν Ἰράν. Δέν ξέρουμε ποιές εἰδικές ἐκτιμήσεις καί ἀνάγκες ἐπέτρεψαν στό ΠΑΣΟΚ μιά τέτοια ἀνεση τοποθετήσεων. Ἄν πάντως ἡ ἐξήγηση θρῆσκει ἐν μέρει καί στίς στενές σχέσεις τοῦ ΠΑΣΟΚ μέ τό Ἰρακινὸ Μπάαθ, τότε ἔχουμε νά ποῦμε πῶς πικρὴ πείρα ἔχει δείξει ὅτι καμιά σχέση καί συνεργασία δέν πρέπει νά θίγει τό δικαίωμα κριτικῆς καί διαφοροποίησης, καί πῶς μ' αὐτό τόν τρόπο ἔχει περισσότερο μακροπρόθεσμα ὠφέλη, ἀπ' ὅσα μιά πρόσκαιρη σύμπτωση ἀποδίδει... Δέν ἦταν αὐτό, ἄλλωστε, τό μάθημα τῆς Λιβύης;

ΨΗΦΟΣ ΣΤΟΥΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ

Ἐνα θέμα πού ἐκκρεμῇ ἀπὸ τὰ μέσα τῆς δεκαετίας τοῦ '50, δέν ἔχει βρεῖ ἀκόμα τόν στοιχειώδη τρόπο ἀντιμετώπισής του. Μιλᾶμε γιὰ τήν ἐμπρακτὴ κατάργηση τοῦ δικαίωματος ψήφου τῶν μεταναστῶν, πού, ἀφοῦ ἐξαναγκάστηκαν σέ μιά ζωὴ μακριὰ ἀπ' τήν πατρίδα ἀποξενώθηκαν καί ἀπὸ κάθε δικαίωμα νά ἔχουν ἓνα λόγο γιὰ τὰ πράγματά της. Οἱ κυβερνήσεις τῆς Δεξιᾶς φρόντισαν μέ ἐπιμέλεια νά ἀποκλείεται ἡ ἄσκηση τῶν πολιτικῶν τῶν δικαιωμάτων, προφανῶς, γιὰτί βρισκόταν ἐξω ἀπὸ τόν ἄμεσο ἐλεγχό της.

Ἄν σκεφτοῦμε ὅτι στή Δυτ. Γερμανία οἱ Ἰσπανοὶ ἐργάτες ψηφίζουν μέ ἀλληλογραφία, οἱ Ἰταλοὶ διευκολύνονται οἰκονομικά μέσῃ διακρατικῶν συμφωνιῶν γιὰ τὴ μετάβασή τους στήν Ἰταλία στίς ἐκλογές, ἐνῷ οἱ Πορτογάλοι ψηφίζουν στὰ κατά τόπους προξενεῖα τῆς χώρας τους, καταλαβαίνουμε τὴ θέση τοῦ Ἑλλήνα μετανάστη. Τό κράτος θέβαια θυμᾶται πάντα τοὺς μετανάστες γιὰ τό ἀντάλλαγμα καί τίς ἐπενδύσεις τους στήν κοινωνικὴ καί οἰκονομικὴ ζωὴ τοῦ τόπου, τοὺς ξεχνάει ὅμως πάντα ὅταν ὑπενθυμίζουν καί τήν ἰδιότητά τους τοῦ πολίτη.

Γιὰ πρώτη πάντως φορά, πρόσφατα, οἱ ἐκπρόσωποι πέντε ὁμοσπονδιῶν Ἑλληνικῶν Κοινοτήτων ἀπὸ τὴ Γερμανία, Βέλγιο, Σουηδία, Ἑλβετία καί Ὁλλανδία, σέ συνεργασία μέ τὴν Τοπικὴ Αὐτοδιοίκηση καί ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Δήμου Ἀθηναίων, προχώρησαν σέ συντονισμό τῆς δράσης τους καί στήν ὁργάνωση δημοσίας συζήτησης γύρω ἀπ' αὐτό, τό οὐσιαστικὸ πρόβλημα.

Εἶναι ἐνδεικτικὸ ὅτι στή συζήτηση αὐτὴ ἀπουσίασαν ἐπιδεικτικά ὅλες οἱ ἐπίσημες ἀρχές. Ἴσως, ὅσο προχωρᾷ ἡ ὁργανωμένη δράση ὅλων τῶν ἐνδιαφερόμενων καί ἡ συνεπὴς συμπαράσταση τῶν δημοκρατικῶν κομμάτων, νά ναι δύσκολο στὴ Δεξιὰ νά σιωπᾷ καί νά ἐφαρμόζει τακτικὴ στρουθοκαμήλου...

«... σὰς ἔχουνε πάρει στὸν μεζέ»

Ἀφιερώνεται στήν Κυβερνητικὴ Οἰκονομικὴ Ἐπιτροπὴ.

Πρόφατα ἡ προεκλογικὴ κυβερνητικὴ προπαγάνδα θριαμβολογοῦσε γιὰτί θά ξανάρχιζε — μερικὸς μῆνες πρὶν ἀπὸ τίς ἐκλογές, κατὰ «περίεργη σύμπτωση» — ἡ παραχώρηση στεγαστικῶν δανείων στοὺς ἐργαζόμενους. Τί σκέπτονται, ὅμως, οἱ τελευταῖοι γιὰ τὴ στεγαστικὴ πολιτικὴ τῆς «Ν.Δ.», τό ὕψος τῶν δανείων καί τόν τρόπο χορήγησής τους; Ἐνας ἀπὸ αὐτοὺς ἔστειλε τό παρακάτω γράμμα πρὸς τοὺς ἀρμόδιους ὑπαλλήλους πού τό δημοσιεύουμε, μέ τὴν ὀρθογραφία καί τὴ σύνταξή του, γιὰτί τό βρίσκουμε ἰδιαίτερα εὐγλωττο.

Πρὸς τοὺς κ. Κουφόπουλον καί Φωτιάδη.

Ἀγαπητοὶ φύλοι σὰς εὐχαριστοῦ διὰ τὴν ταχεῖαν ἔγκριση τοῦ δανείου μου καί σὰς εὐχόμαστε καλὴ πρόωδο στό ἔργο σας. Ξεχάσατε καί ἐσεῖς μέ τὴ σειρά σας κάτι ὥπως ξέχναγα καί ἐγὼ τὰ τρία χρόνια πού πρωτοξεκίνησα νά φτιάχνω τὰ χαρτιά μου. Μοῦ ἐγκρίνατε 310.000 χιλιάδες δραχμές. Τὰ λευτὰ αὐτὰ ἔπρεπε γιὰ νά φτιάξω σπῆτι νά μου τὰ εἶχατε στήλη πρὸ εἰκοσαετίας. Τώρα δέ μπορεῖς νά φτιάξεις οὔτε παράγκα λιώμενη ἀλλὰ οὔτε καί

τροχόσπιτο. Αὐτό τό ξέρω ἀπὸ πρῶσοπική μου πείρα γιὰτί εἶμαι οἰκοδόμος τό ἐπάγγελμα καί μάλιστα διπλωματοῦχος ἀπόφοιτος τεχνικῶν σχολῶν Ἀμαρουσίου. Ἐδῶ στήν ἐπαρχία σὰς ἔχουνε πάρει στό μεζέ. Ἡλίθιους τόν γραμμάτων σὰς ἀνεβάζουνε Ἡλίθιους σὰς κατεβάζουνε.

Ἀναρωτιέμε καί ἐγώ. Εἶναι πράγματι αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι ἡλίθιοι. Τὰ πράγματα ἐκ πρώτης ὀψεως δείχνουν ὅτι πράγματι χρῆζασθε γιὰτὸ. Καί ἀναρωτιέμε σέ ὀλόκληρο τό λεκανοπαίδιο μαί 3 ἑκατομῖρια κατίκους νά μὴν ὑπάρχει

γιατρός. Μοῦ εἶρθε ἡ σκέψη νά κοιτάξω τό χρῆσθ ὁδигό. Καί νά ποῦ θρῆκα. Στούς ἀμπελόκηπους εἰπάρεται μιά κτινιατρικὴ κλινικὴ τοῦ Σαβοῦρα στῆς Τζιτζιφιές τό Μαρκομιχελάκιον σὸ Δάσος τὸ Δαφνί. Δέν προσπάθησα νά βρῶ περισσότερα γιὰτί θεωρῶσα ὅτι εἶναι ἀρκετὰ γιὰ τῆς γενικῆς σας ἐξετάσεις.

Παρακαλῶ τῶσων ἐσᾶς ὅσων καί τόν γενικόν διευθυντήν ὅπως διαβάσῃ τὴν ὡς ἄνω ἐπιστολήν πρὸς τό προσωπικὸ καί δώσι ἐντολήν πρὸς γενικῆς ἐξετάσεις μιά καί εἶναι περίοδος ἐξετάσεων.

ΜΝΗΜΗ 28ης ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1940

ΣΕ ΛΙΓΕΣ μέρες κλείνουν σαράντα χρόνια από τότε που ο ελληνικός λαός ταπείνωνε την αυθάδικη δύναμη του στρατοκρατικού άξονα, που είχε κυριαρχήσει στην Ευρώπη. Σέ αυτή την αυθάδικη δύναμη δέν αντιπαρατάχθηκε μιά άλλη αυθάδικη δύναμη, αλλά κάτι ανώτερο: «τό πάθος για την έλευθερία», πού, άν νικήσει, είναι νικητής άκέραιος καί, άν ήττηθεί, είναι πάλι νικητής άκέραιος.

ΜΕ ΤΗ μνήμη εκείνης της έποποιίας ζωντανή, αφιερώνουμε σήμερα τουτες τίς σελίδες όχι στά γεγονότα, αλλά στή στάση των ανθρώπων των γραμμάτων άπέναντι σ' αυτά τά γεγονότα, όπως άπεικονίζεται σέ όρισμένα, χαρακτηριστικά για τό πνεύμα της έποχής, κείμενα: τό χρονικό του Γιώργου Θεοτοκά μέ τίτλο «Τό τέλος της όπερας», την «έκκληση» των καθιερωμένων ποιητών καί λογοτεχνών καί τό «μανιφέστο» των όχι «πολύ έπώνυμων» (τότε) πνευματικών ανθρώπων.

ΤΑΣΣΟΓ: «Τό σπλέντο».

Έκκληση Έλλήνων συγγραφέων

Είναί δυό βδομάδες τώρα πού μ' ένα τελεσίγραφο, μοναδικό στά διπλωματικά χρονικά των έθνών, για τό περιεχόμενο, την ώρα καί τόν τρόπο πού τό παρουσίασαν, ή Ίταλία κάλεσε την Έλλάδα νά της παραδώσει τά εδάφη της, ν' άρνηθεί την έλευθερία της καί νά κατασιλώσει την τιμή της.

Οί Έλληνες δώσαμε, στην ίταμή αυτή άξίωση της φασιστικής βίας, την άπάντηση πού επέβαλαν τριών χιλιάδων έτών παράδοσεις, χαραγμένες βαθιά στην ψυχή μας, αλλά καί γραμμένες στην τελευταία γωνιά της ιερής μας γής, μέ τό αίμα των μεγυτέρων ήρώων της ανθρώπινης ιστορίας. Κι αυτή τή στιγμή, κοντά στό ρεύμα του Θανάμδος καί στίς χιονισμένες πλαγιές της Πίνδου καί των μακεδονικών βουνών, πολεμούμε, τίς περισσότερες φορές μέ τή λόγχη, αποφασισμένοι νά νικήσουμε ή νά πεθάνουμε μέχρις ενός.

Σ' αυτόν τόν άνισο καί σκληρότατο, αλλά πεισματώδη άγώνα, πού κάνει τό λυσ-

σασμένο επιδρομέα νά ξεσπάξει κατά των γυναικών, των γερόντων καί των παιδιών, νά καίει, νά σκοτώνει, ν' άκρωτηριάζει, νά διαμελίζει τους πληθυσμούς στίς άνοχύρωτες κι άμαχες πόλεις μας καί στά ειρηνικά χωριά μας, έχουμε τό αίσθημα, ότι δέν ύπερασπιζόμαστε δική μας μόνον ύπόθεση: «Ότι αγωνιζόμαστε για τή σωτηρία όλων εκείνων των ύψηλών αξιών πού αποτελούν τόν πνευματικό καί ήθικό πολιτισμό, την πολύτιμη παρακαταθήκη πού κληροδότησαν στην ανθρωπότητα οί δοξασμένοι μας πρόγονοι καί πού σήμερα βλέπουμε ν' άπειλούνται από τό κύμα της βαρβαρότητας καί της βίας. Άκριβώς αυτό τό αίσθημα έμπνέει τό θάρρος σ' έμάς τους Έλληνες διανοομένους, τους ανθρώπους του πνεύματος καί της τέχνης, ν' άπευθυνθοΰμε στους άδελφούς μας όλου του κόσμου, για νά ζητήσουμε όχι την ύλική αλλά την ήθική βοήθειά τους: Ζητούμε την είσφορά των ψυχών, την επανάσταση των συνειδήσεων, την εργασία, τό κήρυγ-

μα, την άμεση επίδραση, παντού όπου είναι δυνατόν, την άγρυπνη παρακολούθηση καί την ενέργεια για έναν καινούριο πνευματικό Μαραθώνα, πού θ' άπαλλάξει τά δυναστευόμενα έθνη από τή φοβέρα της πιο μαύρης σκλαβιάς πού είδε ποτέ ο κόσμος. Όταν μιά τέτοια επανάσταση συντελεσθεί, ή Νίκη θά στεφανώσει τό μέτωπο καί του τελευταίου, του πιο ταπεινού εργάτη.

Μέ τή μεγάλη καί σταθερή αυτή έλπίδα, σάς στέλνουμε τόν άδελφικό μας χαιρετισμό:

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ, ΣΠΥΡΟΣ ΜΕΛΑΣ, ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ, ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΣΚΙΠΗΣ, ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ, ΝΙΚΟΣ ΒΕΗΣ, Κ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ, Κ. ΠΑΡΘΕΝΗΣ, ΙΩΑΝΝΗΣ ΓΡΥΠΑΡΗΣ, ΓΙΑΝΝΗΣ ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗΣ, ΣΤΡΑΤΗΣ ΜΥΡΙΒΗΛΗΣ, ΚΩΣΤΑΣ ΟΥΡΑΝΗΣ, ΜΙΑΤ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ, ΓΡΗΓ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ, ΑΛΕΞ. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΥΣ, ΑΡΙΣΤΟΣ ΚΑΜΠΑΝΗΣ.

Μανιφέστο τῶν νέων συγγραφέων

Οἱ νέοι συγγραφεῖς τῆς Ἑλλάδας, πού ἀντιπροσώπευσαν τὰ τελευταῖα χρόνια τίς νεώτερες ἀναζητήσεις τοῦ ἐλληνικοῦ πνεύματος, ἀπευθύνονται στοὺς συναδέλφους καὶ συνοδοιπόρους τοῦ κόσμου δλόκληρου.

Ἡ μάχη τῆς Ἑλλάδας εἶναι μιά μάχη παγκόσμια. Ὁ ἐλληνικός στρατός εἶναι σήμερα μιά προφυλακή τῶν ἐθνῶν στὸν ἀγῶνα τοῦς ἐναντίον τῆς καινούργιας μορφῆς τῆς σκλαβιάς.

Γιὰ νὰ κερδίσουμε αὐτὴ τὴ μεγάλη μάχη θὰ κάνουμε ὅλες τίς θυσίες, ὅπως ἔκαναν πάντα οἱ Ἕλληνες ὅταν πολεμοῦσαν γιὰ τὴν ἐλευθερία. Δὲ θὰ συλλογιστοῦμε οὔτε τὴ ζωὴ μας, οὔτε τὴ ζωὴ τῶν δικῶν μας, οὔτε τίς πόλεις μας, πού βομβαρδίζονται, οὔτε τὸν πλοῦτο τοῦ τόπου μας πού καταστρέφεται. Τό ἔμβλημά μας εἶναι τὸ ἴδιο ἔμβλημα τῶν πατέρων μας τοῦ 1821: Ἑλευθερία ἢ θάνατος.

Ὁ Μουσσολίνι δὲ μᾶς ἤξερε καλά. Δὲν κατάλαβε ποτὲ τὴν ἱστορική παράδοση, τὴν ἠθική ζωὴ, τὸ ψυχικὸ σθένος τῆς μικρῆς Ἑλλάδας. Δὲν πρόβλεψε τὴ μεγάλη χαρὰ πού κυρίεψε τὸν τόπο μας, ὅταν ἀντήχησαν τὰ πρῶτα πυρὰ κι ἔφεραν τὴν εἰδηση ὅτι ἦρθε ξανά στὴν Ἑλλάδα ἡ ὥρα τῆς μοίρας, τῆς θυσίας καὶ τῆς δόξας.

Ὁ ἰταλικὸς φασισμὸς βαδίζει πρὸς τὸ θάνατο κι ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες σκάβουμε τὸν τάφο του. Μπορεῖ νὰ πεθάνουμε, ἀλλὰ θὰ πεθάνει κι αὐτός. Θά τὸν σκοτώσει τὸ ἐλληνικὸ πνεῦμα, πού ἔχει σκοτώσει ἐχθρούς μεγαλύτερους καὶ φοβερότερους ἀπ' αὐτόν.

Ἑλεῦθεροι ἄνθρωποι ὅλων τῶν ἐθνῶν, συγγραφεῖς, ποιητές, καλλιτέχνες, φιλόσοφοι, ἰδεολόγοι, μὴν ξεχνᾶτε ὅτι ἡ Ἑλλάδα πολεμᾷ γιὰ τὴ μοίρα τοῦ κόσμου.

ΑΛΕΞΙΟΥ ΕΛΛΗ, ΒΕΝΕΖΗΣ ΗΛ., ΒΡΕΤΑΚΟΣ Ν., ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ ΑΔΚ., ΔΗΜΑΡΑΣ Κ., ΕΛΥΤΗΣ ΟΔ., ΘΕΟΤΟΚΑΣ Γ., ΘΡΥΛΟΣ ΑΔΚ., ΙΑΚΩΒΙΔΗ ΛΙΔΗ, ΚΑΡΑΓΑΤΣΗΣ Μ., ΚΑΡΑΝΤΙΝΟΣ Σ., ΚΑΣΤΑΝΑΚΗΣ ΘΡ., ΚΑΤΣΙΜΠΑΛΗΣ Γ., ΚΑΤΣΙΟΥΛΑΣ Γ., ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ Α., ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ Φ., ΜΥΛΑΝΟΓΙΑΝΝΗΣ Γ., ΝΑΚΟΥ Α., ΝΙΚΟΛΑΙΔΗΣ Δ., ΜΠΑΡΛΑΣ Τ., ΠΑΝΣΕΛΗΝΟΣ Α., ΠΑΠΑΔΑΚΗ Σ., ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ Μ., ΠΑΡΑΣΧΟΣ ΚΛ., ΠΕΤΣΑΛΗΣ Θ., ΣΕΦΕΡΗΣ Γ., ΣΤΑΥΡΟΥ ΤΑΤ., ΤΕΡΖΑΚΗΣ ΑΓΓ., ΤΣΑΤΣΟΣ Κ., ΦΩΤΙΑΔΗΣ Δ., ΧΑΡΗΣ Π., ΧΑΤΖΙΝΗΣ Γ., ΧΟΥΡΜΟΥΖΙΟΣ ΑΙΜ.

ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΟΠΕΡΑΣ

τοῦ Γιώργου Θεοτοκά

ΤΑΙΣΟΓ : ΗΝ ΜΑΡΤΙΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΜΕΣΗΣ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ.

Ἕνας ψεύτικος μεγάλος ἄνθρωπος, μιά ψεύτικη ἐπανάσταση, μιά ψεύτικη πολεμικὴ δύναμη, μιά ψεύτικη Αὐτοκρατορία: νὰ ἡ πραγματικὴ μορφή τῆς φασιστικῆς Ἰταλίας, τέτοια πού ἐπὶ-τέλους τὴν ξεσκέπασε ἡ ἀντίσταση τοῦ ἐλληνικοῦ ἔθνους.

Ὁ μεγάλος ἄνθρωπος φοροῦσε στολή στρατηλάτη, ἀνέβαινε ἀπάνω σ' ἕνα τάνκ κι ἔβγαζε λόγο καὶ φώναζε: «Ἐμεῖς οἱ Ἴταλοί εἴμαστε ἕνα ἔθνος στρατιωτικό! Κάτι περισσότερο: εἴμαστε ἕνα ἔθνος σ τ ρ α τ ο κ ρ α - τ ι κ ὅ!» Ἡ Ἰταλία τρανταζόταν ἀπὸ κραυγὲς θριάμβου καὶ θανάτου. Ἡ Εὐρώπη τσακίζόταν νὰ τὴν καλοπιάσει, νὰ τὴν κολακέψει, νὰ τὴν καταπραῖνει.

Κοντεύουν εἴκοσι χρόνια πού βαστᾷ αὐτὴ ἡ καταπληκτικὴ παραίτηση τῆς ἰταλικῆς ἀναδημιουργίας, τῆς ἰταλικῆς ὁρμῆς, τοῦ ἰταλικοῦ πολεμικοῦ μένους. Εἴκοσι χρόνια πού ἡ Ἰταλία παίζει συνειδητὰ μιά πελώρια «ὀλοκληρωτικὴ» ὕπερα, μὲ μιά ρεκλάμα ἀνήκουστη, καὶ κατορθώνει νὰ πείθει τίς μάζες, τοὺς πολιτικούς, τοὺς διανοούμενους, τοὺς στρατιωτικούς ὅλων τῶν χωρῶν ὅτι ἡ ὕπερα εἶναι πραγματικότητα.

Μὲ στολὲς τῆς ὕπερας, μὲ χειρονομίες τῆς ὕπερας, μὲ μιά φρασεολογία τῆς ὕπερας μιμεῖται ἄλλοτε τὴ γαλλικὴ Ἐπανάσταση, ἄλλοτε τὸ Μεγάλο Ναπολέοντα, ἄλλοτε τὸ γερμανικὸ στρατιωτικὸ πνεῦμα, ἄλλοτε τὴν ἀγγλικὴ ἀποικιακὴ πολιτικὴ καὶ ἄλλοτε τὴν ἀρχαία Ρώμη. «Ὅλες οἱ ἐκδηλώσεις τῆς εἶναι ψεύτικες, προϋδὸντα τῆς μίμησης καὶ τῆς ξιπασίας. Ἡ μανία τῆς εἶναι νὰ μιμεῖται καθετὶ πού τὴν ξεπερνᾷ. Ὡστόσο παρασύρεται εὐκολὰ ἀπὸ τὸ παῖξιμό της καὶ ὕστερικὴ καθῶς εἶναι, σὲ τέλος πείθει τὸν ἑαυτὸ της ὅτι εἶναι μεγάλη καὶ φοβερὴ καὶ ὅτι πρέπει νὰ τὴν προσκυνήσουν οἱ λαοί.

Ὁ Μουσσολίνης μίλησε γιὰ τὸ «γενικὸ, βαθύ, ἀνίματο μίσος ἐναντίον τῆς Ἰταλίας πού ἐμπνέει ὅλες τίς τάξεις, ὅλες τίς πόλεις, ὅλα τὰ χωριά τῶν Ἑλλήνων», θέλοντας ἔτσι νὰ ἐξηγήσει τὴν ἀπροσδόκητὴ γι' αὐτόν μαχητικὴ ὁρμή πού δείχνει τὸ ἐλληνικὸ ἔθνος σὲ τοῦτον τὸν πόλεμο. Ὁ Μουσσολίνης ἐξακολουθεῖ νὰ μὴ μᾶς καταλαβαίνει. Ἡ φυχικὴ δύναμη πού ἐνώνει καὶ ἐμπνέει τὸ ἔθνος μᾶς στὶς κρίσιμες ὥρες δὲν εἶναι τὸ μίσος, ἀλλὰ κάτι ἀνώτερο καὶ ἰσχυρότερο: τὸ πάθος γιὰ τὴν ἐλευθερία. Κανένα δὲ θὰ μισοῦσαμε, ἂν κανεὶς δὲ μᾶς πείραζε. Ἄν ἡ Ἰταλία δὲ βασάνιζε ἀλύτρωτους ἀδελφούς μας, ἂν δὲν ἐργαζότανε συστηματικὰ καὶ ὕπουλα τριάντα χρόνια τώρα ἐναντίον τῶν ἐθνικῶν μας συμφερόντων, ἂν δὲν πρόσβαλλε συνεχῶς τὴ φιλοτιμία μας καὶ τὴν ἀξιοπρέπιά μας, ἂν τέλος δὲν εἶχε τὴν πρόθεση νὰ μᾶς ὑποδουλώσει, κανεὶς μᾶς δὲ θὰ αἰσθανότανε καμιά ἀποστροφή γιὰ ἕναν τόπο κοντινὸ πού εἶναι ὥρατος καὶ γιὰ ἕνα λαὸ ἀπὸ τὸν ὅποιο δὲν ἔλειπαν σὲ ὁμαλὲς περιστάσεις, ἡ χάρη καὶ τὸ πνεῦμα.

Ἀλλὰ ἡ Ἰταλία ζεῖ μέσα στὴν ψευτιά, μέσα στὴν ἀπάτη τοῦ ἑαυτοῦ της καὶ τῶν ἄλλων, μέσα σὲ μιά παθολογικὴ μεγαλομανία. Κι ἡ ψευτιά τῆς σημερινῆς ζωῆς της προκαλεῖ σὲ κάθε βῆμα τῆς τὴν ἀδίκια, τὸ ἐγκλημα, τὴν προδοσίαν καὶ τελικὰ τὴν ἀσυναρτησίαν, τὴ σύγχυση, τὸ ἀδιέξοδο. Πῶς θὰ βγεῖ ἡ Ἰταλία ἀπ' αὐτόν τὸ δρόμο ὅπου ρίχτηκε κάποτε μὲ ἡδονὴ καὶ ἡδὸν ἡδὸν μᾶς φαίνεται σὰ νὰ ἀρχίζει νὰ διστάζει καὶ νὰ φοβᾶται; Πῶς ἄλλιῶς παρὰ μὲ μιά ἐθνικὴ καταστροφή;

Δὲν εὐχήθηκαμε ἐμεῖς νὰ βρεθοῦμε στὴ θέση πού βρισκόμαστε σήμερα ἀπέναντι σὲ ἔθνος αὐτὸ πού τόσο πολὺ μᾶς ἔχει πληγώσει. Ἡ φασιστικὴ Ἰταλία θέλησε αὐτόν τὸν πόλεμο κι ἐμεῖς τῆς δώσαμε τὴ μόνη ἀπάντησιν πού εἴτανε μπορετὸ νὰ δώσει ἡ Ἑλλάδα. Ἀλλὰ πάνω στὴν τραχιά τέτρα τῆς ἐλληνικῆς γῆς τὸ μεγάλο ψεῦδος ξαφανίστηκε νὰ ξεφτᾷ. Καὶ βλέπουμε τώρα τὴν Ἰταλία, πού ξεκίνησε μὲ τὸ νοῦ της γιὰ νὰ ὑποτάξει σὲ μιά ἐβδομάδα ἕνα βαλκανικὸ Κράτος δέκα φορές μικρότερο ἀπ' αὐτήν, τὴ βλέπουμε νὰ παραπατᾷ σὲ χεῖλος τῆς πιὸ φοβερῆς καταστροφῆς πού γνώρισε ἡ ἱστορία της. Κι ὁ θάνατος μαζεύεται σάν ἕνα σύννεφο, ὀλοένα πιὸ μαῦρο καὶ πιὸ βαρὺ, ἀπάνω ἀπὸ τὰ θεατρικὰ κεφάλια τῶν δικτατόρων της, τῶν στραταρχῶν της, τῶν ψεύτικων στοχαστῶν της καὶ τῶν ψεύτικων ἡρώων τοῦ πολέμου τῆς Ἀβησσυνίας καὶ τοῦ πολέμου τῶν τριῶν ἡμερῶν τοῦ διαλυμένου γαλλικοῦ στρατοῦ.

Τὸ τέλος τῆς ὕπερας πλησιάζει. Αἰσθάνεται κανεὶς πῶς ἔρχεται καὶ στὴν Ἰταλία ἡ ὥρα τῆς σοβαρότητας, ἡ ὥρα τοῦ θανάτου. Δὲν εὐχήθηκαμε ἐμεῖς τὸ τέλος αὐτὸ καὶ τὸ μίσος μᾶς δὲν εἶναι τέτοιο ὥστε νὰ μᾶς κάνει νὰ χαροῦμε γιὰ τὴ συμφορὰ πού μέλλει νὰ πέσει ἀπάνω σ' ἕνα λαό. Ἀλλὰ τὸ ψεῦδος δὲν μπορεῖ νὰ ζήσει ἀπεριόριστο καί, ὅσο κι ἂν εἶναι ἀδίκαια φτιαγμένος ὁ κόσμος, ἡ ἀδίκια ἔχει ὡς φαίνεται τὰ ὅριά της.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΘΕΟΤΟΚΑΣ
(«Νεοελληνικά Γράμματα» 30 Νοεμβρίου 1940)

“Ας μιλήσουμε, λοιπόν, γιά Στρατοδικεῖα...”

Ἐφορμή ἔδωσε σχόλιο στό προηγούμενο τεύχος, πού γιά μιά ἀκόμα φορά, ὁ σχολιαστής παραλλήλισε τὰ στρατοδικεῖα μέ πάντα καί τὰ κοινά δικαστήρια κάτι μεταξύ φιλαρμονικῆς καί τῆς συμφωνικῆς τῆς Μινεάπολης!

Προσωπική μου γνώμη εἶναι ὅτι ἡ διαφορὰ δέν ἔγκειται στή... δεξιολογία, ἀλλά στίς προθέσεις τῶν δημιουργῶν, τῶν ἱμπεριαλιστῶν καί σέ τελική ἀνάλυση τοῦ μαέστρου.

Βέβαια, ἡ στρατιωτική μπάντα, δέν ἔχει δεξιολογία γιά νά παίξει καντρίλιες, ὑποχρεωμένη μόνο ἀπό τὰ πράγματα νά ἀπαλύνει τό βαγκνερικό της ρεπερτόριο. Στίς μικρές περιόδους ἀπελευθέρωσης της, ἐξελίχθηκε ἀστραπιαία, γεγονός πού ἀποδεικνύει τήν ὑποδομή της, καί ἔδωσε χορωδιακή μουσική πού οἱ καντρίλιες φαινότανσαν ἐμβληματικά. Ἀλλά οἱ νέοι μαέστροι, ἀντί νά ἐνθουσιαστούν, καταθρομβήθηκαν. Ἐπνίξαν ξανά τή δεξιολογία, ἀλλά δέν μπόρεσαν νά ξεριζώσουν τό σπόρο.

Ἱστορικό

Μόλις τό ἔτος 1941 κάποιος εισηγητής πρόσεξε ὅτι ἡ ἰσχύουσα Στρατιωτική Ποινική Νομοθεσία ἦταν ἀντίγραφο τοῦ ἀντίστοιχου γαλλικοῦ νόμου.

Στήν εισηγητική ἐκθεση ἀναγνωρίζεται ὅτι ἀπό καιρό ἔπαψε νά ἀνταποκρίνεται στίς ἀνάγκες ἀπό τήν ἀποψη τῆς καταστολῆς, ἀλλά καί τῶν παρεχομένων εἰς τοὺς στρατευομένους ἐγγυήσεων.

Ἔτσι κάπως, γεννιέται ὁ νέος Στρατιωτικός Ποινικός Κώδικας καί παρά τήν ἐποχή ἡ ἐπιτροπή βρίσκει ἀπό ποῖο σημεῖο ἀρχίζει ἡ νόθευση καί ἐπιχειρεῖ μισή συγκαταβατική συμφωνία. Ἀναφέρει χαρακτηριστικά: «Ἡ κίνηση τῆς ποινικῆς διώξεως παραμένει εἰς τοὺς στρατιωτικούς ἀρχηγούς οἱ τίνες ὅμως οὐδεμίαν πλὴν μετ' αὐτὴν ἔχουν δικαστικήν ἀναμείξιν πλὴν τοῦ διορισμοῦ τῶν Στρατοδικῶν». Τά πιό πέρα ἄς τὰ θροῦν τὰ Στρατοδικεῖα. Ἀλλά ὑπάρχει συνέχεια χωρὶς ἀρχή!

Σέ ὁμαλές περιόδους — εἶναι ἀλήθεια — οἱ Στρατιωτικοὶ Ἀρχηγοὶ πολὺ λίγο ἐνδιαφέρονται νά ἐπέμβουν στά ἐσωτερικά τῆς Δικαιοσύνης. Τό ρόλο αὐτό ἀναλαμβάνει ὁ «Παρά τῷ Στρατηγείῳ Δικαστικός Σύμβουλος» πού ἐκδίδει διαταγὲς δικῆς του πρωτοβουλίας πού φέρουν, ὅμως, τήν ὑπογραφή τοῦ Στρατηγοῦ.

Τό ἂν ἡ ὑπογραφή αὐτὴ τέθηκε μετὰ ἀπὸ σωστὴ ἐνημέρωση εἰναι θέμα γνώσεων, εὐσυνειδησίας καί σκοποῦ.

Τίποτα τό ἀνώμαλο ἐάν ἡ ἱεραρχία τῆς Δικαιοσύνης σταματοῦσε ἐκεῖ.

Ὁ Στρατηγός, ὅμως, ἔχει προϊστάμενο, ἀλλά καί οὐσιαστικά δικαστικά καθήκοντα, πέρα ἀπὸ τὴ δῖωξη.

Μέ τό ἀρθρο 272 ἂν ἡ μήνυση εἶναι «νόμῳ ἀστήρικτος ἢ προφανῶς ὅλως ἀβάσιμος κατ' οὐσίαν» τὴ θέτουν στό Ἀρχεῖον μόνοι ἢ μετὰ ἀπὸ προκαταρκτικὴ ἐξέταση.

Τό ἴδιο μπορεῖ νά γίνει μετὰ ἀπὸ προανάκριση πού γιά τοὺς ἴδιους λόγους ἀκολουθεῖ τήν ὁδὸ γιά τό Ἀρχεῖο, ἐκτός ἐάν δέν προκύπτουν ἐνδείξεις, ὅποτε προκαλεῖται ἡ ἐκδοσὴ βουλεύματος ἀπὸ τό Δικαστικὸ Συμβούλιο.

Καί πρέπει, βέβαια, νά ἀναφέρουν στὸν ὑπουργό (ἢ καὶ μέ ἐξουσιοδότηση στὸν Ἀρχηγὸ Στρατοῦ) «πού μπορεῖ νά διατάξει ἄλλως». Στὴν πράξη, πηγαίνει μόνο τό ἔγγραφο τῆς θέσεως στό Ἀρχεῖο, χωρὶς τὴ δικογραφία!

Καμιά ἀπολύτως φαλκίδευση τῶν ὑπερεξουσιῶν τοῦ στρατιωτικοῦ Ἀρχηγοῦ δέν πέτυχε ἡ ἐπιτροπή. Ἀντίθετα ἔδωσε τὴ δυνατότητα νά μπορεῖ νά μπλοκάρει τὰ πάντα.

Στό σημεῖο αὐτὸ χρειάζεται, ἴσως, νά ἐπαναλάβουμε ὅτι τὰ πράγματα δέν γίνονται συνήθως ἔτσι. Μποροῦν, ὅμως, νόμιμα νά γίνουν.

Τὰ καθαρὰ δικαστικά καθήκοντα λοιπόν, ἀρχίζουν ἀπὸ τὸν ὑπουργό ἢ τὸν Ἀρχηγὸ Στρατοῦ καί φθάνουν στό στρατιωτικὸ Ἀρχεῖο. Ὁ διοικητικὸς αὐτὸς κλάδος πού ὀρίζει καί τοὺς Στρατοδίκας μπορεῖ — ὅταν θέλει — νά μπλοκάρει τὴ διαδικασία μέχρι καί τὴν πρωτοβάθμιο δίκη.

Μέ τοὺς πρώτους ἐνθουσιασμούς τῆς μεταπολίτευσης ψηφίσθηκε τό ἀρθρο 96 τοῦ Συντάγματος πού μιλάει γιά τὴν ἀνεξαρτησία τῆς Στρατιωτικῆς Δικαιοσύνης πού θά ἀρχίσει μέ εἰδικὸ νόμο. Ἐπίσης, δίνει τὴν πλειοψηφία τῆς ἔδρας στοὺς τακτικούς δικαστές μέ ὑποχρέωση αἰτιολογίας τῶν ἀποφάσεων. Στὰ πρῶτα πέντε χρόνια ὁ νόμος δέν ψηφίσθηκε. Οἱ ἐλπίδες μεταφέρθηκαν στὰ ὑπόλοιπα δεκαπέντε.

Μιά ἄλλη ἐπιτροπὴ συστήθηκε γιά τὴν ἀναθεώρηση τῶν διατάξεων τοῦ Κώδικα. Τό σχέδιο λιμνάζει σέ κάποιο γραφεῖο ξυδὸ χρόνιο τώρα.

Τὸν Στρατιωτικὸ Κώδικα στό μεταξύ εἶχε συμπληρώσει ὁ Νόμος 1612/50 πού ἐπανέφερε τὸν δικτατορικὸ 375/36 περὶ κατασκοπείας. Φαίνεται ὅτι ἡ ἐξουσία τῶν Στρατιωτικῶν ἐκείνη τὴν ἐποχὴ εἶχε ἀποφασιστικὲς προεκτάσεις, γιατί πῶς μπορεῖ ἄλλως νά ἐξηγηθεῖ τό... ἀμίμητο τῆς αἰτιολογικῆς Ἐκθεσης.

«Ὁ Νέος Ποινικός Κώδιξ δέν διατηρεῖ τὸν Ν. 375/36 διότι ἐθεωρήθη ὅτι οἱ διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 146, 148, 149 ἐπαρκῶς καλύπτουν τὰς ἀνάγκες τῆς Ἀμύνης τοῦ Κράτους. Παρὰ ταῦτα ἡ ἡγεσία τοῦ Στρατεύματος ἔχουσα ἰδίαν πείραν ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ Νόμου 375/36 θεωρεῖ ὅτι παρέχει μείζονας ἐγγυήσεις. Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω θέτομεν τὴν σχετικὴν προσθήκην».

Ἱστορικὸ κείμενο! Προσπάθειες ἐφαρμογῆς τοῦ Νόμου αὐτοῦ ἐγίνε ἀνεπιτυχῶς τό 1979. Ἀλλά γι' αὐτὸ θά μιλήσουμε πιό κάτω.

Καί Δικαστές καί Διοικητικοὶ Ἀξιωματικοί

Θά φανεῖ ἀπίστευτο, ἀλλά εἶναι ἀληθινὸ. Δέν ὑπάρχει Σῶμα Στρατιωτικῶν Δικαστῶν, μέ τὴν ἐννοια τοῦ ὅρου. Ὑπάρχει Σῶμα Στρατιωτικῆς Δικαιοσύνης πού ἐπανδρύνεται ὄχι ἀπὸ Δικαστές, ἀλλὰ ἀπὸ Δικαστικούς Συμβούλους. Τὸν ἕνα χρόνο Δικαστῆς, τὸν ἄλλο μέλος ἐνός Ἐπιτελείου ἢ Διοικητικὸς ὑπάλληλος μῆς ὄχι ἐντελῶς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας. (Καί ὁ Αὐτόνομος Οἰκοδομικὸς Ὀργανισμὸς Ἀξιωματικῶν) διαθέτει Ἀξιωματικὸ Δικαστικὸ Σύμβουλο! Συνηθέσταντο τό φαινόμενο τοῦ Στρατιωτικοῦ Δικαστῆ πού δικάζει κάποιον σάν Δικαστῆ καί τὸν βρίσκει ἀργότερα διοικητικὸ προϊστάμενό του.

Ἡ ἔλλειψη αὐτῆς συνέχειας στά δικαστικά καθήκοντα τὸν ἐκθέτει σέ ψυχικὲς πιέσεις, καί ἡ ἀβεβαιότητα ὡς πρὸς τὴν ἰδιότητά του τὸν ἀναγκάζει νά προσπαθεῖ νά ὑπηρετήσῃ τὴ Δικαιοσύνη — ὅση τουλάχιστον τοῦ προσφέρεται — καί νά συμβιβάσῃ τὰ ἀσυμβίβαστα ὅταν βρεθεῖ στὴ νέα του διοικητικὴ θέση.

Γιά τίς μεταμορφώσεις αὐτές δέν χρειάζεται καμιά ἰδιαίτερη διαδικασία, συμβουλία ἢ προειδοποίηση. Δέν φαίνεται καθόλου παράξενο ὅτι πολλὰς φορές τὴν ἐπαγγελματικὴ του ἱκανότητα τὴν βαθμολογεῖ «μάχιμος» Ἀξιωματικός. Τό ἀντίθετο — νά χαρακτηρηθεῖ Δικαστικὸς τὴν μαχητικὴ ἱκανότητα τοῦ Ἀξιωματικοῦ τῶν ὁπλῶν — δέν ἀποτελεῖ οὔτε εὐρημα φάρσας.

Ἡ ἔλλειψη Εἰσαγγελικῆς Ἀρχῆς

Ὁ Ἐπίτροπος δέν εἶναι Εἰσαγγελέας. Τό ρόλο αὐτὸ τὸν ἔχει διαφυλάξει ἡ διοίκηση πεισματικά καί δέν τὸν παραχωρεῖ. Τό Σύνταγμα θά κοιτάξουμε τώρα; Ἔτσι ὁ Ἐπίτροπος δέν μπορεῖ νά δεχτεῖ μηνύσεις, δέν μπορεῖ νά διατάζει ἀνάκριση ἢ προανάκριση.

Ενεργοποιείται μόνο όταν λάβει διαταγή διώξεως από τόν στρατιωτικό Αρχηγό, πού χαρακτηρίζει και τις αξιόποινες πράξεις.

Εύτυχως από τό σημείο αυτό μπορεί νά έχει άπερίσπαστο έργο, πολλές φορές ανάλογο μέ τις έγγυήσεις πού έχει.

Έγγυήσεις Δικαστών καί Έπιτρόπων

Ο ύ τ ε μιά . Μετατίθενται έλεύθερα. Τιμωρούνται από όποιον-δήποτε άνωτερό τους γιατί υπάγονται στους γενικούς κανονισμούς. (Φυλάκιση, κράτηση, περιορισμός). Μπορούν νά παραπεμφθούν σέ άνακριτικά Συμβούλια, όπως όλοι οι Έξιωματικοί. Ένας από τούς λόγους πού... συγκεκριμένα αναγράφεται στόν 1400/73 «Γιά πάσα ενέργεια ή προπαγάνδα τείνουσα άμέσως ή έμμέσως στήν άμβλυνση του ένθνικού φρονήματος των Έλλήνων», προάγεται από Συμβούλια μή δικαστικά.

Υπάρχει δυνατότητα ύποβολής ειδικής έκθεσης άποστρατείας σέ έξαιρετικές περιπτώσεις.

Καί τώρα στήν ουσία

Μέ αυτή τήν έλάχιστη έξουσία, κατάφεραν τά Στρατοδικεία μόλις άπελευθερώθηκαν από τό θανάσιμο έναγκαλισμό της κρατικής έξουσίας νά δώσουν δείγματα άπόλυτης συμμορφώσεως όχι μόνο στό νόμο καί στήν όρθή έρμηνεία, αλλά νά ύλοποιήσουν νόμιμες θεωρίες πού κανένα Δικαστήριο δέν είχε ως τότε εφαρμόσει παρά τή γενική παραδοχή τους.

● Τό 1974 τό Στρατοδικείο Άθηνών άπήλλαξε τόν Στρατιώτη πού λιποτάκτησε γιά νά καταθέσει στό Συμβούλιο της Εύρώπης καί δέχτηκε ότι θρέθηκε σέ σύγκρουση καθηκόντων, Ισ ό τ ι μ ω ν , όπως τό καθήκον της ύπηρεσίας στό στρατό καί τό καθήκον της καταγγελλίας των θασανιστηρίων.

● Τό 1975 στή Μεγάλη Δίκη, τό Δικαστήριο, γιά πρώτη φορά μετά τή λήξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου έφάρμοσε τις άρχές της Νυρεμβέργης (πού οι Σύμμαχοι έχασαν τόν έπόμενο χρόνο) καί δέχτηκε ότι ό στρατιωτικός δέν είναι ύποχρεωμένος νά ύπακούει σέ παράνομες διαταγές προϊσταμένων του. (Σέ λίγο ή διοίκηση πού άρχισε νά άνησυχεί γιά τόση έλευθεριότητα... βρίσκει μιά νόμιμη αίτία καί μέ βούλευμα Άνωτέρου Δικαστηρίου απαλλάσσει όγδοντατέσσερις γιατί «ύπάκουσαν σέ διαταγές»). Στό σημείο αυτό θά πρέπει νά τονισθεί ότι ήταν συγκινητική ή άποφασιστικότητα ιδιαίτερα των πιό νέων Δικαστών νά εφαρμόσουν τό νόμο , πρ ό ς κάθε κατεύθυνση, πιστεύοντας στις διακηρύξεις της πρώτης Έλληνικής Δημοκρατίας.

● Δυό προανακρίσεις κατά Άξιωματικών, πού ήταν άδέξια σκηνοθετημένες, όδήγησαν στήν έκδοση απαλλακτικών βουλεύματων. (Στή μιά άναφερόταν ότι ό κατηγορούμενος δέν έκανε τό σταυρό του στήν πρώιμη προεσχή, καί είχε τή φωτογραφία του Τσε-Γκε-βάρα στό δωμάτιό του.

● Άχρήστευσαν τό διάταγμα περί γενικής Έπιστρατεύσεως πού ισχύει μέχρι σήμερα, καί προβλέπει γιά όλα σχεδόν τά άδικήματα κάθειρξη μέχρι θάνατο, δεχόμενοι σ' όλες τις περιπτώσεις τή νομική πλάνη.

● Δέχτηκαν μέ κατανόηση τό στερεότυπο Ισχυρισμό των άνυπότακτων σπουδαστών ότι «δέν γνώρισαν πότε λήγει ή άναβολή τους» καί προχώρησαν σέ σωρεία άθωωτικών άποφάσεων.

● Άποφάνθηκαν ότι ή άρνηση ύπογραφής του «αύτοθιογραφικού σημειώματος» δέν άποτελεί άνυπακοή.

● Παράπεμψαν στήν Εισαγγελία περιπτώσεις άκρωτηριασμού ποινικού κρατούμενου τό 1968 στά κρατητήρια της Γενικής Άσφαλείας καί πυροβολισμού έξ έπαφής άλλου. (Σέ καμιά δέν δόθηκε συνέχεια).

● Όργωσαν τά στρατόπεδα μιλώντας γιά τά άτομικά δικαιώματα καί τις συνταγματικές έπιταγές.

● Χωρίς νομική ύποχρέωση αιτιολογούσαν μέ άποφάσεις.

● Στή γνωστή ...δραπέτευση δέν δίστασαν νά αναγράψουν στό βούλευμα ότι οι μυστικές ύπηρεσίες παραπλάνησαν τήν άνάκριση.

Καί μετά άρχισαν νά παρατηρούν τή στροφή.

Ένας ένας, οι δικαστές των μεγάλων δικών άποστρατεύονταν, οι δικογραφίες δίδονταν έπιλεγμένα, άναφορές έμεναν άναπάντητες. Η πολιτική έξουσία έρριχνε πάλι τόν Ισκιο της. Καί έδώ, θά πρέπει νά διαλυθεί μιά πλάνη. Όχι ένα πρόσωπο. Πολλοί άνακατεύονταν πιά στή Στρατιωτική Δικαιοσύνη. Όταν συνελήφθη ό Άνθυπίαρχος πού κατηγορήθηκε γιά θομβιστική ενέργεια, άνερπάγη κυριολεκτικά καί παραδόθηκε παράνομα στις άστυνομικές Άρχές γιά άνάκριση αντί στή Στρατιωτική Δικαιοσύνη. Άλη-

θινή μάχη έδωσαν άναρμόδιοι ύπουργοί προσπαθώντας νά έχουν μιά έπιτυχία οι ύφιστάμενοί τους.

Στή περίπτωση άπώλειας όπλισμού έδίδοντο διαταγές από όλα τά πολιτικά κλιμάκια γιά τήν μέ κάθε θυσία άνεύρεση ένόχων. «Γιά νά σταματήσουν οι έφημερίδες».

Καί έτσι τό '78 έγινε ή περίφημη δίκη, όχι αυτών πού έκλεψαν όπλα, αλλά εκείνων από τούς όποιους τά πήραν έν άγνοία τους!!! Έδώ είναι ή χειρότερη περίπτωση, πού τά Στρατοδικεία έπιλέγονται γιά πολιτικούς σκοπούς. Νά καθησυχάσουν τά πνεύματα, όπως λένε οι άναρμόδιοι. Νόμος δέν ύπάρχει πού νά τιμωρεί τά... θύματα κλοπών. Άρκεί, όμως, νά ύπάρχει ή καλή διάθεση καί όλο κάτι θά βρεθεί. Έτσι ξεθάφτηκε ό Νόμος 375/36 περί κατασκοπείας. Μετά τετράωρη διαδικασία τό δικαστήριο άνέβαλε γιά νά κληθεί κάποιος άσχετος μάρτυρας. Ήταν μιά σοφή άπόφαση γιατί ήταν νωπά άκόμα τά γεγονότα. «Σοφή» γιατί διανυόταν πιά ή περίοδος πού έπρεπε νά άπονέμεται δικαιοσύνη, αλλά καί νά μήν παραμελείται ή αϋτοσυντήρηση των Δικαστών. Μετά όκτάμηνο οι Στρατιώτες άθωώθηκαν πανυγηρικά καί τό Δικαστήριο δέν έδίστασε νά άποφανθεί όχι άπλά ότι δέν είναι ένοχοι, αλλά ΟΤΙ ΔΕΝ ΥΠΗΡΧΕ ΑΔΙΚΗΜΑ.

Διαπιστώσεις καί Θεραπεία

Άπ' όλα τά παραπάνω άβίαστα συνάγεται ότι οι μετά τήν μεταπολίτευση κυβερνήσεις δέν θέλησαν νά δημιουργήσουν μιά άνεξάρτητη Στρατιωτική Δικαιοσύνη. Άντίθετα τή χρησιμοποίησαν πολλές φορές καί άδιαφόρησαν γιά τά προβλήματα πού δημιούργησαν ή διατήρησαν.

Μή θέλοντας νά τερματίσουν τόν «τεσσαρακονταετή πόλεμο», στόν όποιο διατελεί ή χώρα, έπесσώρευσαν νέα δεινά, προκάλεσαν άδικες άποφάσεις, κατάργησαν τήν ισότητα των πολιτών.

Κρατώντας τή χώρα σέ κατάσταση γενικής Έπιστρατεύσεως αϋθαίρετα καί χωρίς κανένα ουσιαστικό λόγο μετέβαλαν σέ ποινικό άδίκημα τήν άνυποταξία πού έν ειρήνη είναι μόνο διοικητική παράβαση.

Έξακολουθώντας νά κρατούν από τό 1945 σέ άναστολή τό ένδικο μέσο της έφέσεως κατά βουλεύματων αφήνουν τελείως άνυπεράσπιστους πιθανούς άδικηθέντες.

Μή τροποποιώντας πανάρχαιες διατάξεις άποκλείουν τήν παράσταση πολιτικής άγωγής μέ τή δικαιολογία ότι δέν προβάλλονται πολιτικές άπαιτήσεις στά Στρατοδικεία, ένώ ό Άρειος Πάγος έχει δεχτεί ότι καί σέ περιπτώσεις πού δέν είναι δυνατή ή άσκηση πολιτικών άπαιτήσεων είναι δεκτή ή πολιτική άγωγή γιά τήν ύποστήριξη της κατηγορίας.

Μέ τή διατήρηση της Στρατιωτικής Νομικής Σχολής σέ λίγο καιρό ή έδρα θά συμπληρώνεται μόνο από όμοιογενείς Στρατιωτικούς μέ φυσικό άποτέλεσμα νά πρυτανεύουν οι κανονισμοί του ουσιαστικού δικαίου.

Άπό τήν άλλη μεριά, ή άδιαφορία εκείνων πού μπορούν νά άντιδράσουν σέ όλα αυτά θυμίζει τήν άνατολίτικη μοιρολατρεία καί τήν άγνοια των όβιδιακών μεταμορφώσεων πού μπορούν νά συμβούν στά έκτακτα Δικαστήρια.

Πολύ περισσότερο, όταν εκείνοι από τούς Στρατιωτικούς Δικαστές πού χωρίς καμιά έγγύηση έκτελούν τό καθήκον τους, γνωρίζουν ότι καμιά συμπάρασταση δέν θά έχουν όταν βρεθούν σέ δύσκολη θέση. (Άκόμα κανένας δέν μίλησε γιά εκείνους πού άρνήθηκαν νά προφυλακίσουν τούς κατηγορηθέντες στή φάρσα Άσπίδα καί άποστρατεύτηκαν τήν έπομένη).

Συμπέρασμα

Χωρίς άνεξαρτησία, χωρίς έγγυήσεις.

Μέ προσπάθειες προσδέσεως της στόν κυβερνητικό τροχό.

Μέ αϋθαίρετους νόμους γενικής Έπιστρατεύσεως πού άντικατέστησαν τόν ΔΣΘ.

Μέ Δικαστές πού έναλλάσσονται καί τιμωρούνται στό Πειθαρχείο (στή γνωστή περίπτωση) γιατί διαφώνησαν μέ τόν Στρατιωτικό της Ποινικής Δίωξεως.

Χωρίς ένδικα μέσα στα βουλεύματα καί μέ άπαγορευμένο τόν έλεγχο του Άρειου Πάγου σ' αυτά.

Η Στρατιωτική Δικαιοσύνη θά μπορεί νά κινείται τόσο μακριά όσο τό μακρός του σχοινιού πού είναι δεμένη. Καί σ' αυτή άκόμα τήν προσπάθεια νά περισώσει ό,τι μπορεί, θά πρέπει νά κλείσει τά μάτια στή λαμπρή σταδιοδρομία των έπιστρατευέντων μελών «των έκτάκτων».

Τό «ήπιο κλίμα» κυριαρχεί καί στον συνδικαλισμό

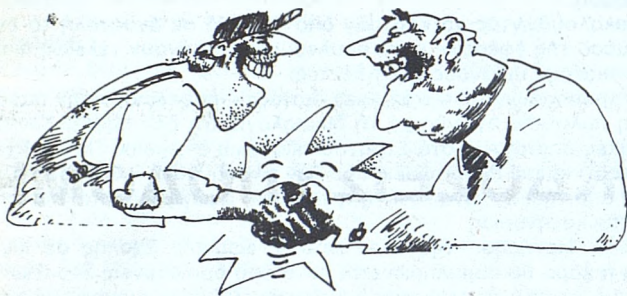
του Νίκου Γιαννόπουλου

ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ Συμβούλιο της ΓΣΕΕ στην τελευταία συνάντησή του αποφάσισε έκτακτο συνέδριο την άνοιξη για έκλογη νέας διοίκησης, όρισε ειδική επιτροπή, που μέχρι τις αρχές του 1981 θα πρέπει να βγάλει το πόρισμά της για την έγγραφη όλων των Όμοσπονδιών στην ΓΣΕΕ, αποφάσισε την κήρυξη 24ωρης Πανελλαδικής απεργίας το πρώτο 15μερο του Νοέμβρη αν η Κυβέρνηση αρνηθεί να ικανοποιήσει τα αιτήματά της, και, τέλος, τη σύσταση ειδικής επιτροπής που θα

διαχειρίζεται τους πόρους από τη «συνδικαλιστική εισφορά», εισφορά που θα ξεπερνάει το 1 δις. το χρόνο.

ΑΝ ΔΙΠΛΑ σ' αυτές τις «προωθημένες» αποφάσεις προσθέσουμε και όρισμένες «καινούριες» κινήσεις και σχέσεις που παρατηρήθηκαν στη διάρκεια του τριήμερου των εργασιών του Γ.Σ., τότε είναι σαφές ότι οι αποφάσεις του τελευταίου θα παίξουν σημαντικό ρόλο στα συνδικαλιστικά πράγματα της χώρας μας. Αποτελούν,

αυτές οι αποφάσεις, πιστοποίηση όρισμένων παλιότερων κινήσεων της ΓΣΕΕ, της ΠΑΣΚΕ και φυσικά του Υπουργείου Έργασίας και αφήνουν να διαγραφτούν ανάγλυφα οι κίνδυνοι που θα διατρέξει το εργατικό κίνημα την ερχόμενη περίοδο, δηλ. αυτοί της «δριστικής» διάσπασης των αγώνων του και της απόκτησης από μέρους του κρατικού συνδικαλισμού όρισμένων «ταξικών έρεισμάτων».

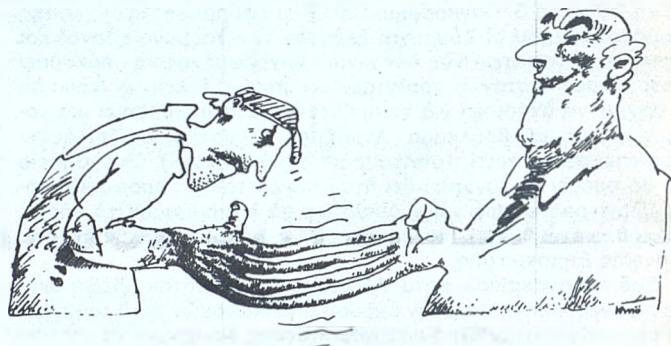

ΤΟ ΕΙΔΥΛΛΙΟ ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ

ΑΝ ΟΛΗ την προηγούμενη περίοδο η ΓΣΕΕ, εκτός από τις ήμιωρες στάσεις που διοργάνωναν τα Ευρωπαϊκά Συνδικάτα, δεν πρόβαλλε καμιά αγωνιστική διεκδίκηση, ή σημερινή «αλλαγή» κάθε άλλο παρά αποτελεί μία διαφορετική επιλογή στην ταχτική της. Σίγουρα οι αποφάσεις του τελευταίου Γ.Σ. μπλέκουν κάπως τις δυο ταχτικές, αυτήν των «διαπραγματεύσεων» της ΓΣΕΕ και αυτήν του «αγώνα» της αντιπολίτευσης, αλλά σε καμιά περίπτωση δεν συνιστούν μία αλλαγή προσανατολισμού του κρατικού συνδικαλισμού. Κάτι τέτοιο θα ήταν άπιθανο, ειδικά μάλιστα αυτή την περίοδο.

ΕΚΕΙΝΟ που φαίνεται, είναι η προσπάθεια της ηγετικής ομάδας της ΓΣΕΕ, άφρονος να προετοιμάσει το κατάλληλο πολιτικό κλίμα για στενότερη συνεργασία με την ΠΑΣΚΕ (που γι' αυτό είναι απαραίτητη μία στοιχειώδης «άποστασιοποίηση» από την κυβέρνηση...) κι αφετέρου να «εξαλείψει» όποιονδήποτε κρίκο που υπάρχει, αν υπάρχει κάποιος ακόμα, ανάμεσα στις παρατάξεις της αντιπολίτευσης και βασικά την ΕΣΑΚ και την ΠΑΣΚΕ. Η «άποδοχή» από την ηγετική ομάδα της ΓΣΕΕ όλων των βασικών προτάσεων της ΠΑΣΚΕ (από τις έγγραφες ως την απλή αναλογική...) ή συμμετοχή των εκπροσώπων της ΠΑΣΚΕ στις «ειδικές επιτροπές», όπως και η γενικότερη «επικοδομητική» κριτική που άσκησε η τελευταία στη διάρκεια των εργασιών του Γ.Σ. συντείνουν σε μία τέτοια εκδοχή.

ΕΤΣΙ παίρνουν σάρκα και όστά οι φήμες για παρασκηνιακές διαβουλεύσεις ανάμεσα σε κοινοβουλευτικούς και συνδικαλιστές του ΠΑΣΟΚ και σε ηγέτες της ΓΣΕΕ με κοινό παρελθόν, για μία «διεύρυνση» της ΓΣΕΕ, εν όψει των επερχομένων κυβερνητικών αλλαγών.

Η ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΗ συνέπεια αυτού του ειδυλλίου δεν μπορεί να 'ναι άλλη από την αποδοχή εκ μέρους της ΠΑΣΚΕ των «αγωνιστικών πρωτοβουλιών» της ΓΣΕΕ και η άρνησή της να συμμετέχει σε άλλα προτεινόμενα ένωτικά σχήματα, αφού η «επικείμενη» διεύρυνση της ΓΣΕΕ θα «καλύψει αυτή την ανάγκη»...

ΚΑΙ Η ΕΣΑΚ;

ΣΙΓΟΥΡΑ οι αντιπρόσωποι της ΕΣΑΚ πέρασαν αρκετές δύσκολες στιγμές στο τριήμερο των εργασιών του Γ.Σ., όπως αυτές που αρνήθηκαν να υποστηρίξουν το ψήφισμα για την Πολωνία, επειδή η ΓΣΕΕ δεν παίρνει θέση πάνω στα προβλήματα των Έλλήνων εργαζομένων» και γιατί «ο Κάρτερ και ο διεθνής ιμπεριαλισμός δεν έχουν το δικαίωμα να μιλούν για συμπαράσταση σε απεργούς και για ανθρώπινα δικαιώματα γιατί στην πατρίδα τους καταπατιούνται με τον πιο άπάνθρωπο τρόπο...» ή όταν ο Καρακίτσος τους «κόλλησε στον τοίχο» αναφέροντάς τους περιπτώσεις, όπου σε σωματεία «υπό την κατοχή» της ΕΣΑΚ έχει χρησιμοποιηθεί τό πλειοψηφικό, έχουν γίνει διαγραφές κλπ.

ΟΜΩΣ, αυτές οι δυσκολίες είναι πολύ μικρές μπροστά σε κάποιες άλλες. Κι αυτό γιατί αυτές τις μέρες η διάστασή της με την ΠΑΣΚΕ προχώρησε κατά πολύ και ακόμα γιατί η ΓΣΕΕ με τις αποφάσεις της της στερεί τό έδαφος για οποιαδήποτε επιχειρηματολογία. Η ΕΣΑΚ φαίνεται να μένει έξω από τον «νυμφώνα» χωρίς να έχει μεγάλα περιθώρια πίεσης ή αντίστασης.

ΔΙΑΛΕΓΟΝΤΑΣ η ΠΑΣΚΕ ανάμεσα στη ΓΣΕΕ και την ΕΣΑΚ την πρώτη (κι αυτό σάν βασικό προσανατολισμό γιατί σίγουρα δεν θα λείψουν και μερικοί «ταξικοί λεονταρισμοί»...), όχι μόνο φανερώνει τους γενικότερους προσανατολισμούς του πολιτικού της φο-

ρέα, αλλά και αναγκάζει την ΕΣΑΚ ή να κινηθεί σ' ένα ανεξάρτητο πολιτικά και οργανωτικά επίπεδο (κάτι που αυτή θα τό αποφύγει με κάθε τρόπο) ή να κλειστεί στο «γκέτο» της περιμένοντας «την ώρα της». Η βασική επιδίωξη της ΕΣΑΚ και κατ' επέκταση του ΚΚΕ να δημιουργήσει τούς δρους για έκλογικές και μετεκλογικές συνεργασίες με τό ΠΑΣΟΚ φαίνεται ότι αποτυχαίνει.

ΕΤΣΙ, ούτε οι «ένωτικές» συσπειρώσεις της τελευταίας περιόδου (οι 15 Όμοσπονδίες και τά 110 σωματεία) μπορούν να λειτουργήσουν πέρα από τά όρια των κλασικών πιά 15μερων «ένοτήτων», αλλά ούτε και τό περιφημο «15μερο έναντια στην ακρίβεια» μπορεί να πετύχει.

Η ΕΣΑΚ πού για έξι χρόνια στήριξε μία όλόκληρη πολιτική πρακτική (την άρνηση της μόνιμης ένότητας των εργατικών σωματείων...) στην προοπτική της «επανεγγραφής» τώρα είναι αναγκασμένη, στο βαθμό πού διατηρεί τόν ίδιο ρεφορμιστικό προσανατολισμό, να συμμετέχει σ' αυτή τή διαδικασία διάσπασης-τού εργατικού κινήματος. Κάτι βέβαια, πού είναι και «επιθυμία», αφού είναι ό καλύτερος τρόπος για τή διατήρηση του «ήπιου κλίματος».

ΟΛΑ ΓΙΑ ΤΟ ΗΠΙΟ ΚΛΙΜΑ

ΤΕΛΙΚΑ, μέ την ΠΑΣΚΕ νά έτοιμάζεται νά γίνει «ό δημοκρατικός κρατικός συνδικαλισμός» και την ΕΣΑΚ (πού μέ την ΓΣΕΕ «δέν είναι αντίπαλοι, αλλά τούς χωρίζουν ζητήματα τακτικής», όπως ανέφερε εκπρόσωπος της ΕΣΑΚ) νά προσπαθεί νά μή μείνει έξω από την «διεύρυνση», οι εργατικοί άγώνες θά περάσουν μία δύσκολη περίοδο. Ειδικά μάλιστα, όταν αυτές οι διεργασίες συντελούνται μέσα στο διαμορφούμενο ήπιο προεκλογικό κλίμα, οι πολιτικοί κίνδυνοι πού διατρέχει ή εργατική τάξη είναι μεγάλοι.

ΑΞΙΖΕΙ παρεπιπτόντως νά σημειώσουμε και έναν άλλο έλιγμό της ΓΣΕΕ. Ένώ προσπαθεί νά θάλει και την ΠΑΣΚΕ μέσα στα πλαίσια των «άγωνιστικών πρωτοβουλιών» της, παράλληλα φοβούμενη μήπως ό «άλλος» ύπουργός Έργασίας, αν έρθει σέ διάσταση μαζί της, «χτυπήσει» τό 37% της Έργατικής Έστιας πού μέσω της ΟΔΕΠΕΣ καταλήγει στην ΓΣΕΕ, και κυρίως της κόψει τό 8%, τό ειδικό κονδύλιο πού τό ύπουργείο Έργασίας παρέχει στην ΓΣΕΕ και αποτελεί την κύρια οικονομική βάση της γραφειοκρατίας της,

φροντίζει νά εξασφαλιστεί οικονομικά μέ την άπευθείας «συνδικαλιστική εισφορά» πού ως γνωστόν ένα μεγάλο μέρος της, πάνω από 40%, θά προορίζεται για την ΓΣΕΕ και τά Ε.Κ.

ΠΑΡ' ΟΛΟ πού κι αυτή ή κίνηση δείχνει ακόμα καθαρότερα τις προθέσεις της ΓΣΕΕ, ΠΑΣΟΚ και ρεφορμιστών, προσπαθούν νά υποτάξουν τό εργατικό κίνημα στο κρατικό συνδικαλισμό. Άφέλεια ή συνειδητή προσπάθεια για μία «άνωδυνη» αλλαγή; Η συμμετοχή στα κρατικά όργανα, ή πολιτική και οργανωτική προετοιμασία των εργαζομένων νά αποδεχτούν την «πράσινη λιτότητα», πείθουν ότι πρόκειται για τό δεύτερο.

ΧΩΡΙΣ νά άμφιβάλλουμε, ότι αυτός πού θά αναλάβει νά διαχειριστεί την καπιταλιστική κρίση θά τό κάνει προσπαθώντας νά υποτάξει τις μάζες, άμφιβάλλουμε για τό ποιός θά θρεθεί νά έμποδίσει αυτή την «άλλαγή». Τελικά φαίνεται, ότι ή προσπάθεια για την ύποταγή του εργατικού κινήματος στον κρατικό συνδικαλισμό (άπό την εποχή των διορισμένων άπό τά πλημμελειοδικεία συνδικαλιστών ως τούς σημερινούς έκκολαπτόμενους «διευρυνσίες...») αποτελεί βασική άρχή όλης της αντιπολίτευσης. Είναι τό τίμημα της «δημοκρατικής όμαλότητας».

ΜΙΑ ΠΟΡΕΙΑ έξι χρόνων έδειξε ότι ή ταχτική της «επανεγγραφής» τό μόνο πού κατάφερε ήταν νά άνεβάξει τις «διαπραγματευτικές» ικανότητες των εργατοπατέρων της ΓΣΕΕ. Μία πορεία έξι χρόνων έδειξε, ότι μέ την προοπτική της «επανεγγραφής» οι παραδοσιακές συνδικαλιστικές παρατάξεις άρνήθηκαν έπίμονα την ένοποίηση της εργατικής τάξης, κατακερματίζοντας τούς μαζικούς άγώνες μέσα άπό γραφειοκρατικές ένότητες του τύπου των «101», των «72», της Κοινής Όφελείας, των ΣΑΔΕΟ. Άποδείχτηκε ότι είναι αντίθετη ή κοινοβουλευτική ταχτική των κομμάτων της αντιπολίτευσης μέ την πολιτική και οργανωτική ανεξαρτησία της εργατικής τάξης και των άγώνων της.

ΜΗΠΩΣ έφτασε ό καιρός νά έξετάσουμε, αν ή εργατική τάξη μπορεί και πρέπει νά δημιουργήσει την δική της ανεξάρτητη άπό τό κράτος τριτοβάθμια όργάνωση; Μήπως έφτασε ό καιρός νά κατανοήσουμε ότι «ένότητα» της εργατικής τάξης μέ τό κράτος (και τή ΓΣΕΕ του...) σημαίνει πολιτικό παροπλισμό για την ίδια την εργατική τάξη; Άν φυσικά επιθυμούμε κοινωνικές αλλαγές και όχι «άνακτορικές»...

□

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΥΠΟΔΟΜΗ-ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΥΠΟΔΟΜΗ

Κυκλοφορεί

• Μετάφραση-προσθήκες:
Άνδρέας Ριχάκης
Καλλιτεχνικός Διευθυντής
Πειραματικού Μπαλλέτου Άθηνών

• Πρόλογος: Γιάννη Μέτση

• Μέ 285 εικόνες
άπό τις όποιες οι 16 έγχρωμες

• Ένημερωμένη μέχρι
την άνοιξη του 1980

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΥΠΟΔΟΜΗ – 3ης Σεπτεμβρίου 22 – τηλ. 5234790

ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

ΙΣΡΑΗΛ:

Διαφθορά, θρησκοληψία και ρατσισμός

Είναι, πραγματικά, εξαιρετικό γεγονός σε οποιαδήποτε κοινοβουλευτική χώρα μία αϊφνιδιαστική έρευνα της άστυνομίας στο γραφείο ενός υπουργού. Η υπόθεση, όμως, διαφθοράς που ξέσπασε στο Ισραήλ, όταν ο άνακριτής κάλεσε στο γραφείο του τον Υπουργό Θρησκευτικών Υποθέσεων κ. Ααρών Αμπουχατζέρα, έχει ιδιαίτερες διαστάσεις. Μέσα από το γεγονός ότι λόγω της προσωπικότητας του πρωταγωνιστή του σκανδάλου, για πολλοστή φορά, ξέσπασαν οι αντιθέσεις ανάμεσα στους θρησκόληπτους και τους «λαϊκούς» Ισραηλινούς, ανάμεσα στις δύο πολιτιστικές κοινότητες που συνθέτουν τον τεχνητό αυτό λαό, τους Ανατολίτες σεφάραντ και τους Ευρωπαίους άσκενάζι.

Δωροδοκίες, καταχρηστική διοχέτευση πιστώσεων, άνωμαλίες στη σύνταξη δημόσιων εγγράφων, πλαστογραφίες και άνιση μεταχείριση πολιτών είναι μερικές από τις πράξεις που αποδίδονται στον κ. Αμπουχατζέρα. Έτσι, είχαν δοθεί σε θρησκευτικά σωματεία ή άτομα πολλές εκατοντάδες εκατομμύρια δραχμές. Οι εύνοούμενοι άνηκαν όλοι στο άκροδεξιό Έθνικό Θρησκευτικό Κόμμα ή Μασνάτ.

Ο υπουργός προέρχεται από μία άρχοντική εβραϊκή οικογένεια του Μαρόκου. Εκπροσωπεί έτσι, φυσιολογικά, τους σεφάραντ, που, ενώ είναι πιά η πλειοψηφία του πληθυσμού, ύστερον, αισθητά, οικονομικά και μορφωτικά και κυρίως είναι μία μικρή μόνο μειοψηφία στην κρατική ήγεσία και στον πολιτικό κόσμο. Έχοντας νοοτροπία καταπιεσμένης φυλετικής μειονότητας συσπειρώθηκαν γύρω από «τόν υπουργό τους» και άρνούνται, να ξετάσουν τη βασιμότητα των κατηγοριών. Υποστηρίζονται σ' αυτό από όλους τους συντηρητικούς και κληρικοκρατικούς κύκλους του Ισραήλ που έχουν πολύ προωθήσει τις θέσεις τους με την κυβέρνηση Μπεγκίν.

Όπωςδήποτε το σκάνδαλο είναι ικανό να μετατρέψει ένα ποσοστό εκλογών που θα είναι, ίσως, αρκετό για να επανέλθει ο εργατικός συνασπισμός στην εξουσία. Και μαζί του οι ελπίδες για κάπως μετριοπαθέστερες θέσεις του Ισραήλ πάνω στο παλαιστινιακό πρόβλημα, που μένει πάντα ο πυρήνας της ειρηνικής εξέλιξης στην Μέση Ανατολή.

ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ:

Όλο δεξιότερα

Όπως τό περίμεναν όλοι οι παρατηρητές - εκτός από τον κ. Σοάρες που έδειχνε μίαν ακλόνητη, επιφανειακά τουλάχιστον, αίσιοδοξία - στις εκλογές της 5' Οκτωβρίου τό πορτογαλικό εκλογικό σώμα μετατέθηκε ακόμα μία φορά λίγο δεξιότερα. Η Δημοκρατική Συμμαχία του Πρωθυπουργού Σα Καρνέιρο πήρε 47,5% των ψήφων, τό Μέτωπο του Σοσιαλιστικού Κόμματος με τούς

άριστερους σοσιαλιστές και τούς άνεξάρτητους 28% και τό Κ.Κ. και οι σύμμαχοι του μόνο 16,7%. Κινήθηκε, δηλαδή, προς τά δεξιά ένα 2% που ήταν αρκετό για να δώσει στη δεξιά απόλυτη πλειοψηφία σε έδρες στο κοινοβούλιο.

Αυτά τά αποτελέσματα θά έχουν κρίσιμότερη επίδραση στις προεδρικές εκλογές που θά γίνουν στο τέλος του έτους. Ο υποψήφιος της δεξιάς στρατηγός Σοάρες Καρνέιρο (Σ.Σ. Δέν έχει καμία σχέση ούτε με τον Μάριο Σοάρες ούτε με τον Σα Καρνέιρο) ξεκίνησε ήδη την εκστρατεία του εναντίον του προέδρου στρατηγού Έάνες με τό σύνθημα «Μιά πλειοψηφία, μία Κυβέρνηση, ένας Πρόεδρος».

Έτσι η πολιτική ζωή της Πορτογαλίας βρίσκεται μπροστά στην πρώτη σοβαρή θεσμική κρίση, μετά τό Νοέμβρη 1975, όποτε οι άλεξιπταιστές του Χάιμε Νέβες, απογύμνωσαν με τό μίνι-παραξικότημά τους τό ΚΟΠΚΟΝ του Ότελο ντέ Καρβάλιο που δημιουργούσε ραγδαία μία επαναστατική εξουσία σε όλη τή χώρα.

Κι αυτό, γιατί άν επανεκλεγεί ο Έάνες, με την υποστήριξη της κεντροαριστεράς και την άνοχη του Κ.Κ., η συνεργασία με την κεντροδεξιά κυβέρνηση του Σα Καρνέιρο - που στην πραγματικότητα εκφράζει πολιτικά και όλους τούς νοσταλγούς του Σαλαζαρισμού - θά είναι περίπου άδύνατη. Έξ άλλου, η συνύπαρξη Προέδρου και Κυβέρνησης έχει γίνει από τώρα προβληματική με τις άλληλοκατηγορίες και τούς υπαινιγμούς που διατυπώνονται καθημερινά.

Έτσι τό πορτογαλικό παράδοξο ξαναπαίρνει τή μορφή που κατάπληξε τον κόσμο τό 1974. Μία μικρή ομάδα ριζοσπαστικών άξιωματικών προσπαθεί να επιβάλλει κοινωνικές μεταρρυθμίσεις και ένα σοσιαλιστικό προσανατολισμό που η πλειοψηφία του λαού αυτής της βαθιά συντηρητικής και κληρικοκρατούμενης χώρας μετά από μισό αιώνα φασισμού δέν είναι ώριμη ακόμα να δεχτεί.

Τό έρώτημα είναι, άν οι σοσιαλιστικές ιδέες των λοχαγών με τά κόκκινα γαρύφαλα, που είχαν γεννηθεί άμεσα ή έμμεσα από την έπαφή με τά έθνικοαπελευθερωτικά κινήματα της Άφρικής, έχουν άντέξει στη ρουτινιερική ζωή του στρατών, στην επίδραση του ΝΑΤΟ και στην διάβρωση του χρόνου που κυλά άμείλικτος.

Άν, πάλι, ήττηθεί ο σημερινός Πρόεδρος - κι αυτή είναι η πιθανότερη έκδοχη - είναι ένδεχόμενο ο στρατός να μή δεχτεί τό πρόγραμμα της κεντροδεξιάς που προβλέπει την αναθεώρηση του Σοσιαλιστικού Συντάγματος του 1976, την άφαίρεση κάθε πολιτικής άρμοδιότητας από τούς στρατιωτικούς και τή διάλυση του Έπαναστατικού Συμβουλίου που αποτελείται από πρωταγωνιστές της επανάστασης της 25ης του Άπριλη, τά μέλη της «ομάδας των έννέα» και που διατηρεί ακόμα ένα σοβαρό δικαίωμα νομοθετικής άρνησιкурίας. Άλλά και στον κοινωνικό τομέα οι υποστηρικτές του κ. Καρνέιρο διεκδικούν την άκύρωση ενός μεγάλου μέρους από τά μέτρα άγροτικής μεταρρύθμισης και την επιστροφή στους ιδιοκτήτες τους πολλών επιχειρήσεων που έθνικοποιήθηκαν.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

αριστερή η. καρυωτή

σκεψείς
πάνω στη ζωή και στο θάνατο
δοσμένες σε στίχο

«Ο ανσενος ψυχοπομπος των λευκων
στικων ληκυθων»

ΣΕ ΟΛΑ ΤΑ ΚΕΝΤΡΙΚΑ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

(και στο τηλ. 36.12.542)

ΚΑΘΕ ΠΡΟΙ

αφραζε

διαβαζε

διαδιδε

την ΑΥΓΗ

τη δίκμη 68

ΦΩΝΗ

ΚΑΡΛΟ ΚΑΦΙΕΡΟ
ΣΥΝΟΨΗ
ΤΟΥ «ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ
ΤΟΥ ΜΑΡΞ»

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ

Κιάφας 3, Αθήνα, τηλ. 3639980

Οι διακριτικές σχέσεις τῆς διεθνούς ἐλίτ

ΤΟ ΑΝΤΙ παρουσιάζει σήμερα ὅσα στοιχεῖα ἔχει στή διάθεσή του σχετικά μέ τήν ἵδρυση, τή λειτουργία καί τή σύνθεση τῆς περίφημης Λέσχης Μπίλντερμπεργκ, πού περιλαμβάνει στούς κόλπους της τίς κορυφαῖες ἡγετικές προσωπικότητες τοῦ λεγόμενου δυτικοῦ κόσμου. "Ὅσα γράφονται, δέν εἶναι τίποτε περισσότερο ἀπό παράθεση τῶν διαθέσιμων στοιχείων, χωρίς νά σκοπεύουν ν' ἀποτελέσουν τό ἱστορικό τῆς Λέσχης ἢ νά καλύψουν ὅλες τίς πτυχές καί τίς συνέπειες τῆς δράσης της.

τοῦ Νίκου Χριστοδουλάκη

Ἡ ἀνάγκη μιᾶς νέας στρατηγικῆς

ΜΕΤΑ τό τέλος τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου, κεντρικός στόχος τῆς ἀμερικανικῆς πολιτικῆς ἦταν ἡ ἐδραίωση τῆς διεθνούς ἡγεμονίας της, προκειμένου νά ἐξασφαλίσει μιᾶ διαρκή ἐπέκταση τῶν ἐπενδύσεων καί τῆς ἐπιρροῆς της καί νά ἀναχαιτίσει τήν ἀνερχόμενη δύναμη τῆς ΕΣΣΔ καί τῶν συμμάχων της ἀνατολικῶν κρατῶν. Μιά βασική πλευρά αὐτῆς τῆς οἰκουμενικῆς στρατηγικῆς τῶν ΗΠΑ ἦταν ἡ γρήγορη κοινωνικο-οικονομική ἀνόρθωση τῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν, ἡ στερέωση τῶν κυρίαρχων τάξεων, πού ὁ πόλεμος εἶχε ἀποδιαιρῶσει, καί ἡ ἀπώθηση, στό περιθώριο, τῶν δυνάμεων τῆς κομμουνιστικῆς καί σοσιαλιστικῆς ἀριστεράς, πού ἦταν ἱκανές νά ἀπειλήσουν τόν προσανατολισμό τοῦ ἐλεγχόμενου δυτικοῦ συστήματος.

ΣΤΑ ΤΕΛΗ τῆς δεκαετίας τοῦ '40 καί στίς ἀρχές τῆς δεκαετίας τοῦ '50 ἱδρύονται πολλοί ὀργανισμοί στήν Εὐρώπη καί τήν Ἀμερική μέ στόχο νά διερευνήσουν, νά διαμορφώσουν καί νά ἐπιβάλλουν τήν ἐν ἐξελίξει στρατηγική. Οἱ ΗΠΑ ἀναζητοῦσαν μ' αὐτοῦς τοὺς ὀργανισμούς, μιᾶ διαδικασία πού θά μπορούσε νά ξεπεράσει τίς περιορισμένες δυνατότητες τῶν διακρατικῶν ἐπαφῶν, ἐνῶ ταυτόχρονα θά ἐνσωμάτωνε τίς διαθέσεις, πού εἶχαν διάφορα κράτη, γιά εὐρύτερη συνεργασία, χωρίς φόβο νά ξεφύγουν ἀπό τήν προστατευτική σκέπη τῆς ἀμερικανικῆς ἡγεμονίας. Ἡ ἵδρυση καί λειτουργία τέτοιων ὀργανισμῶν δέν ἀποτελοῦσε τίποτε

ἄλλο παρά μιᾶ ἀντανάκλαση τῶν σχέσεων τῶν συστατικῶν μερῶν αὐτοῦ πού ἀποκλήθηκε «στρατιωτικοβιομηχανικό σύμπλεγμα». Τούς ἀπαρτίζουν οἱ δυναμικές ἐλίτ τῶν διαφόρων κρατῶν ἀποτελούμενες ἀπό πολιτικά στελέχη, ἀνώτατους στρατιωτικούς, μεγαλοτραπεζίτες, ἀκαδημαϊκοὺς, ἐπιχειρηματίες καί διπλωμάτες.

ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΟΙ ἀπ' αὐτοὺς ὑπῆρξαν στή μέν Εὐρώπῃ τό «Βασιλικό Ἰνστιτοῦτο Διεθνῶν Ὑποθέσεων» (RIIA), τό «Διεθνές Ἰνστιτοῦτο Στρατηγικῶν Μελετῶν» (IISS), ὁ «Εὐρωπαϊκός Σύνδεσμος Οἰκονομικῆς Συνεργασίας», τό «Εὐρωπαϊκό Κίνημα», ὁ «Διεθνὴς Ὄργανισμός γιά τήν Εὐρωπαϊκὴ Ἑνότητα», τό «Εὐρωπαϊκὸ Πολιτιστικὸ Κέντρο» κ.ἄ., ἐνῶ στήν Ἀμερική εἶχε ἱδρυθεῖ τό «Συμβούλιο Διεθνῶν Σχέσεων» (CFR), ὁ «Σύνδεσμος Carnegie γιά τήν Διεθνή Εἰρήνη» (CEIP), τό «Ἰνστιτοῦτο Ροκφέλερ» καί πολλά ἄλλα. Δεσπόζουσα θέση ἀνάμεσά τους κατεῖχε τό CFR πού συνεργαζόταν στενά μέ τό βρετανικὸ RIIA. Πρόεδρος τοῦ CFR ἦταν ὁ Ντέιβιντ Ροκφέλερ, ἐνῶ ἀνάμεσα στοὺς οἰκονομικοὺς ἐνισχυτὲς του ἐμφανίζονται οἱ γιγαντιαῖες ἐπιχειρήσεις Dillon-Read Co, ἡ Sullivan καί Cromwell κ.ἄ. Εἶναι χαρακτηριστικὸ ν' ἀναφερθεῖ πὺς ἀπὸ τήν πρώτη ἐταιρεία προήλθε ὁ κατοπινὸς ὑπουργὸς ἀμύνης τῶν ΗΠΑ, Τζέιμς Φόρεσταλ καί ἀπὸ τήν δεύτερη προήλθαν οἱ Τζὼν καί Ἀλεν Φόστερ Ντάλλες (ὑπουργὸς ἐξωτερικῶν καί ἀρχηγὸς τῆς CIA ἀντίστοιχα) γιά νά ἀρχίσει νά σχηματίζει κανεῖς μιᾶ ἰδέα τῶν

«περίπλοκων» οἰκονομικο-πολιτικῶν διασυνδέσεων.

ΠΑΡ' ΟΛΗ, ὅμως, τήν πλούσια δραστηριότητα τῶν παραπάνω ὀργανισμῶν, διαπιστώθηκε γρήγορα ἡ ἀνάγκη μιᾶς πὺς «διευρυμένης συνεννόησης» τῶν ὁμάδων ἰσχύος τῶν διαφόρων κρατῶν, πού θά μπορούσε νά ἄρει τίς ἀμοιβαῖες καχυποψίες καί δυσπιστίες τῶν μελῶν τῆς Ἀτλαντικῆς Οἰκογένειας, νά ἀποδιώξει τήν «ἐθνικιστικὴ στενότητα πνεύματος» καί νά δημιουργήσει τοὺς ὅρους μιᾶς μονιμότερης προσέγγισης καί συνεργασίας, ἴσως δέ καί μιᾶ κοινότητα εὐθύνης γιά τήν πορεία τοῦ δυτικοῦ κόσμου.

Πὺς ξεκίνησε ἡ Μπίλντερμπεργκ

ΤΙΣ ΑΡΧΙΚΕΣ πρωτοβουλίες πρὸς μιᾶ τέτοια κατεύθυνση πῆραν ὁ Πρίγκιπας Βερνάρδος τῆς Ὁλλανδίας καί ὁ Τζόζεφ Ρέτιγκερ, μιᾶ ἀπὸ τίς πὺς δραστήριες διπλωματικές προσωπικότητες τῆς μεταπολεμικῆς ἐποχῆς. Ὁ Βερνάρδος εἶχε ἀνέκαθεν στενὲς σχέσεις μέ τό RIIA καί τό IISS, καθὼς καί μέ κορυφαίους παράγοντες τῆς ἀμερικανικῆς κοινωνίας - πράγματα πού, ἐν μέρει, ἔχουν γίνει γνωστά μέ τίς ἀποκαλύψεις τοῦ σκανδάλου Λόκχηντ κατὰ τό 1976. Παράλληλα, εἶναι ἀπὸ τοὺς πλουσιότερους ἀνθρώπους στὸν κόσμον, κατέχοντας μαζί μέ τὴν Τζουλιάννα τῆς Ὁλλανδίας καί τὸ Βαρὼν Ρότσιλτ, τό σύνολο τῶν μετοχῶν τῆς Shell Oil.

Ο ΡΕΤΙΓΚΕΡ, πού πέθανε τό 1960, εἶχε γεννηθεῖ στήν Πολωνία. Μετά ἀπὸ μιᾶ

ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΛΕΣΧΗΣ

ΣΤΑ ΠΡΑΚΤΙΚΑ της αμερικάνικης Γερουσίας είχαν κατατεθεί τό Σεπτέμβρη του 1971, κατά την διάρκεια μιάς σχετικής συζήτησης, πλήρεις κατάλογοι των δύο τμημάτων της Λέσχης Μπίλντερμπεργκ. Σύμφωνα με τα στοιχεία αυτά η σύνθεση του αμερικάνικου τμήματος της Λέσχης είναι η ακόλουθη:

ΕΠΙΤΙΜΟΣ Γ.Γ: Τζότζεφ Τζόνσον, Παλιότερα προϊστάμενος των Υποθέσεων Διεθνούς Ασφαλείας του Στέιτ Ντιπάρτμεντ και διευθυντής του CFR, έγινε αργότερα πρόεδρος του «Ιδρύματος Carnegie για την Διεθνή Ειρήνη» (CEIP), του οποίου διευθύνων σύμβουλος ήταν ο Τζών Φόστερ Ντάλλες.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (1954-55): Τζών Κόλμαν, πρόεδρος της μεγάλης εταιρείας Borrhoughs Co.

ΣΥΝ-ΠΡΟΕΔΡΟΙ (1955-57): Ντίν Ράσκ, πρώην υπουργός εξωτερικών ΗΠΑ. Στρατηγός Ουόλτερ Σμιθ, διευθυντής CIA.

ΣΥΝ-ΠΡΟΕΔΡΟΙ (1957 και μετά): Άρθουρ Ντίν, διπλωμάτης. Χένρυ Χάινς II', πρόεδρος της εταιρείας Heinz Co.

ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ: Χ. Χάινς και Τζώρτζ Νέμπολσιν, δικηγόρος διεθνών υποθέσεων.

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ: Τζόρτζ Μπόλ (ως τό 1961), ανώτατος αξιωματούχος του Δημοκρατικού Κόμματος και του Στέιτ Ντιπάρτμεντ. Έμιλιο Κολάντε, αντιπρόεδρος της Στάνταρ Όιλ. Ντέβιντ Ροκφέλερ, πρόεδρος της Τράπεζας Τσέιζ Μανχάταν. Σ. Ντ. Τζάκσον, εκδότης του περιοδικού «Λάιφ» και αντιπρόεδρος του περιοδικού «Τάιμ». Ρόμπερτ Μάρφι, πρόεδρος της εταιρείας Corning Glass International. Γκάμπριελ Χάγκ, πρόεδρος Τράστ Κατασκευαστών. Σέπαρντ Στόουν, διευθυντής Διεθνούς Προγράμματος του Ίδρύματος Φόρντ. Γκάρινερ Κόουλς, Τζέιμς Ζέλερμπακ, Ουόλτερ Σμιθ, Τζέι Νέμπολσιν και Ντίν Ράσκ (ως τό 1961).

ΑΠΟ τα ίδια στοιχεία των πρακτικών της Γερουσίας συνάγεται η σύνθεση του στενού πυρήνα του Ευρωπαϊκού Τμήματος της Μπίλντερμπεργκ:

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ό Πρίγκιπας Βερνάρδος της Όλλανδίας. Τό 1978 ό Βερνάρδος καθαιρέθηκε λόγω της ανάμειξής του στο σκάνδαλο Λόκχεντ και ανέλαβε πρόεδρος ό Σέρ Άλεξ Ντάγκλας Χιούμ, πρώην πρωθυπουργός της Μ. Βρετανίας και παράγοντας του ΝΑΤΟ.

European Bilderberg Participants		Bilderberg meetings						
		1955	1957	1963	1964	1966	1967	1968
Paul Rykens, Netherlands.....	Steering Committee:	X	X	X	X			
Agnelli, Giovanni, Italy.....				X	X	X	X	X
Airey, Sir Terence, United Kingdom.....			X			X	X	X
Arlot, Charles C., Greece.....						X	X	X
Baumgartner, Wilfrid S., France.....				X	X	X	X	X
Bennett, Sir Frederic, United Kingdom.....				X	X	X	X	X

ΕΠΙΤΙΜΟΣ ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ: (1954-60) Τζότζεφ Ρέτιγκερ. Μετά τό 1960 είναι ό «Έρνστ Βάν ντέρ Μπόιγκελ, τωρινός πρόεδρος του ΡΗΙΑ.

ΕΠΙΤΙΜΟΣ ΤΑΜΙΑΣ: (1954-64) Πόλ Ράικενς, Όλλανδία. Μετά τό 1964: Γιόχανς Μένιν, διευθυντής της εταιρείας AKU, Όλλανδία.

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ Γ.Γ: Άρνολντ Λάμπιγκ, πρώην πρεσβευτής.

ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ: Ρούντολφ Μουέλερ, Γερμανία. Πιέρο Κουαρόνι, Ιταλία. Πόλ Ράικενς, Όλλανδία.

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ: Τζιοβάνι Άνιέλι, πρόεδρος της ΦΙΑΤ, Ιταλία. Σέν Τέρενς Έιρέι, Μ. Βρετανία. Κάρολος Άρλιώτης, πρώην πρόεδρος Κτηματικής Τράπεζας Έλλάδας. Βίλφριντ Μπασουγκάρντνερ, πρώην υπουργός οικονομικών της Γαλλίας. Φρέντερικ Μπένετ, μέλος του Άγγλικού Κοινοβουλίου. Νούρι Μπίρκι, πρεσβευτής της Τουρκίας στο ΝΑΤΟ. Βάλτερ Μπόβερι, πρόεδρος της ομώνυμης ελβετικής ηλεκτροβιομηχανίας. Βίκτορ Κάβεντις - Μπένντικ, Μ. Βρετανία. Χάκον Κριστιάνσεν, Δανία. Τζέιμς Ντάνκαν, διευθυντής εταιρείας στον Καναδά. Φρίτζ Έρλερ, μέλος του Δυτικογερμανικού Κοινοβουλίου και ήγετικό στέλεχος του Σοσιαλδημοκρατικού Κόμματος. Άμιτόρε Φανφάνι, πρώην πρωθυπουργός της Ιταλίας. Τζένς Χάγκ, Νορβηγία. Ντένις Χήλυ, στέλεχος του Έργατικού Κόμματος Άγγλιας, ειδικός σε θέματα άμυνας. Λάιφ Χούγκ, έφορπιστής, Νορβηγία. Έλκο Βάν Κλέφενς, γενικός αντιπρόσωπος στη Μ. Βρετανία της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ). Ρέτζιναλντ Μόντλινγκ και Ντίν Τάβερν από τη Μ. Βρετανία. Κάρολ Σμιθ, Ρούντολφ Μονέλερ και Ότο Βόλφφον Άμερόγκεν από τη Δ. Γερμανία. Πιέτρο Κουαρόνι και Βιτόριο Βαλέτα από την Ιταλία. Βαρώνος Σνόνι έ ντ' Ουύρ του Βελγίου. Τέρκελσεν, μεγαλοεκδότης της Δανίας. Μάρκουσ Βά-

λενμπεργκ, πρόεδρος των Σουηδών Βιομηχάνων. Μανουέλ Σαρμέντο Ροντρίγκεζ από την Πορτογαλία.

Σ.Σ: Οι επαγγελματικές ή πολιτικές ιδιότητες που δηλώνονται στα παραπάνω πρόσωπα έχουν κυρίως ληφθεί από τα στοιχεία της αμερικανικής Γερουσίας του 1964 και του 1971 και γι' αυτό, είναι πιθανόν, ορισμένες απ' αυτές νά έχουν σήμερα τροποποιηθεί.

Οι «στενοί πυρήνες» των δύο τμημάτων της Λέσχης Μπίλντερμπεργκ οργανώνουν σε τακτικά χρονικά διαστήματα συναντήσεις, στις οποίες καλούν ένα πολύ εύρύτερο αριθμό μελών νά πάρει μέρος. Οι συναντήσεις πραγματοποιούνται συνήθως μία φορά τό χρόνο, συχνά, όμως, γίνονται και δύο φορές. Επιλέγονται απομακρυσμένες και ειδυλλιακές τοποθεσίες της Εύρωπης ή της Άμερικής, έτσι ώστε και ή δημοσιότητα νά αποφεύγεται, αλλά και ή απαραίτητη ήρεμία νά εξασφαλίζεται γιά τους «έμβριθεις προβληματισμούς» αυτής της έλλι. Η ήμερήσια διάταξη των συζητήσεων καθορίζεται εκ των προτέρων από την Όργανωτική Έπιτροπή και γνωστοποιείται έγκαιρα στα συμμετέχοντα μέλη, μαζί με τό σχετικό πληροφοριακό υλικό. Συνήθως τα θέματα είναι ένα ή δύο, είναι, όμως, αρκετά γενικά γιά νά επιτρέπουν έπεκτασεις κάθε είδους. Οι έπίσημες γλώσσες των συναντήσεων είναι ή αγγλική και ή γαλλική, πράγμα που κάνει σχεδόν πάντα περιττή την παρουσία διερμηνέων. Στίς συνεδριάσεις της Λέσχης προεδρεύει ό πρίγκιπας Βερνάρδος (τουλάχιστο έτσι γινότανε ως τό 1978). Στην διάρκεια των συναντήσεων δέν συνηθίζεται ή έγκριση ψηφισμάτων ή ή υιοθέτηση πορισμάτων και αναλύσεων, γιά νά μη δημιουργούνται πολώσεις μεταξύ των απόψεων, που ένδεχόμενα δέν συμπίπτουν και νά διατηρούν οι συζητήσεις «...την δημιουργικότητα της ελεύθερης έκφρασης...»

«περιπετειώδη» διαδρομή (υπήρξε διαδοχικά φανατικός καθολικός, αντικαπιταλιστής, στρατευμένος ριζοσπάτης που πρόσφερε τίς υπηρεσίες του στην κυβέρνηση του Μεξικού, άνθρωπος των συμμαχών κατά τό Β' παγκόσμιο πόλεμο και εκπρόσωπος της εξόριστης πολωνικής κυβέρνησης), ό Ρέτιγκερ εισδύει τελικά στα παρασκήνια της διεθνούς διπλωματίας στις αρχές του 1950. Οί παλιές «άριστερές» απόψεις του του άνοίγουν τίς πόρτες των αντικομμουνιστικών σοσιαλδημοκρατικών κύκλων, ένω οί συνδέσεις του με την καθολική Έκκλησία του επιτρέπουν νά κινείται με άνεση ανάμεσα στους συντηρητικούς. Γίνεται υπέρμαχος της υπερεθνικής ένότητας της Εύρώπης υπό την ήγεμονία της Άμερικής και έμπλέκεται σ' όλες τίς πρωτοβουλίες που προωθούν αυτές τίς «ιδέες».

ΤΟ 1952, ό Ρέτιγκερ προτείνει στον πρίγκιπα Βερνάρδο την πραγματοποίηση μιάς συνδιάσκεψης των πιο σημαντικών προσωπικοτήτων των κρατών του ΝΑΤΟ, μακριά από τό φώς της δημοσιότητας,

ώστε νά μπορεί νά διεξαχθεί ένας «ουσιαστικός διάλογος» γιά τά διεθνή προβλήματα. Η ιδέα του Ρέτιγκερ υιοθετήθηκε άμέσως από τό Βερνάρδο και πολύ σύντομα δημιουργήθηκε μιά δεκαμελής ομάδα πρωτοβουλίας γιά την υλοποίησή της. Τό Σεπτέμβρη του 1952, ή ομάδα είχε κιόλας έπεξεργασμένο τό σχέδιο και την ήμερήσια διάταξη της συνδιάσκεψης και άποτάνθηκε σ' ένδιαφερόμενους της άλλης πλευράς του Άτλαντικού γιά τη δημιουργία ανάλογης υποδομής. Η πρώτη ομάδα στις ΗΠΑ δημιουργήθηκε από τον Άβερελ Χάριμαν, τόν στρατηγό Ουόλτερ Σμιθ, τότε διευθυντή της CIA, τόν Σ. Τζάκσον, ειδικό σύμβουλο του Άμερικανού προέδρου και αργότερα εκδότη του περιοδικού «Λάιφ» και τόν Τζών Κόλμαν, διευθυντή της εταιρείας Borrhoughs Co, ό οποίος άποτέλεσε και τόν πρώτο πρόεδρο της αμερικανικής ομάδας.

Οί ΔΥΟ ομάδες συναντήθηκαν όλοι μαζί, γιά πρώτη φορά, τό 1954 σέ μιά διάσκεψη που κράτησε από τίς 29 ως τίς 31

Μαρτίου και έλαβε χώρα στο Ξενοδοχείο Μπίλντερμπεργκ της μικρής ειδυλλιακής όλλανδικής πόλης Όόστερ Μπέκ. Στή διάσκεψη αυτή διαπιστώθηκε ή χρησιμότητα παρόμοιων συναντήσεων και άποφασίστηκε ή έτήσια επανάληψή τους. Τό άγνωστο μέχρι τότε ξενοδοχείο έδωσε τό όνομά του σ' αυτή τη Λέσχη των Ίσχυρών, που φαίνεται πως έχει διαδραματίσει έκτοτε μιά άποφασιστική επίδραση στις διεθνείς εξελίξεις.

ΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ που άφορούν τη σύνθεση, τη δραστηριότητα και την εξέλιξη της Λέσχης Μπίλντερμπεργκ δέν είναι άκόμα αρκετά γιά νά φωτίσουν με λεπτομέρειες την ιστορία της στα 25 χρόνια ύπαρξής της. Κατά καιρούς έχει ασχοληθεί μαζί της ή Άμερικανική Γερουσία, κυρίως μετά από συναντήσεις των πιλντερμπεργκιστών στις ΗΠΑ, ένω ό διεθνής τύπος έπί χρόνια άποσιωπούσε την ύπαρξη και την δράση της. Μιά σχετικά όλοκληρωμένη διερεύνηση της Λέσχης Μπίλντερμπεργκ είχαν άποπειραθεί οί Γιουτζίν Πασιμόφσκι και Κάρολ Τζιλ-

μπερτ σέ μιά διατριβή, πού υπέβαλλαν τό 1968 στό Πανεπιστήμιο Τέμπλ τών ΗΠΑ. Μέ τή Λέσχη Μπίλντερμπεργκ έχει έπίσης ασχοληθεί ό Γκονζάλες Μάτα, τά κείμενα τοῦ οἰοῦ παρουσίασε τό «ΒΗ-ΜΑ» ἀπό 11 ἕως 24 Νοεμβρίου 1979 μέ τό γενικό τίτλο «Ποιοί εἶναι οἱ ἀληθινοί ἀφέντες τῆς ἀνθρωπότητας». Ἐνδιαφέροντα στοιχεῖα γιά τή δράση τῆς Λέσχης Μπίλντερμπεργκ περιέχει καί ἕνα ρεπορτάζ τοῦ G. Γιαῖνος στήν ἑλληνοαμερικανική ἐφημερίδα «ΠΡΩΙΝΗ» στίς 6, 7, 8 Νοεμβρίου 1979, πού ἐκδίδεται στή Νέα Ὑόρκη.

ΤΟ ΑΝΤΙ παρουσιάζει σήμερα, ὅσα στοιχεῖα ἔχει στή διάθεσή του γιά τή δράση Μπίλντερμπεργκ, τά ὁποῖα προέρχονται κυρίως ἀπό τά πρακτικά τῆς Ἀμερικανικῆς Γερουσίας καί τά δημοσιεύματα τῆς «ΠΡΩΙΝΗΣ». Τά κείμενα τοῦ «ΒΗ-ΜΑΤΟΣ» χρησιμοποιήθηκαν μόνο γιά διασταύρωση μερικῶν στοιχείων τῶν ἄλλων πηγῶν.

Οἱ σκοποὶ τῆς Λέσχης

Ο ΠΡΩΙΝΗ γερουσιαστής τῶν ΗΠΑ Τζάκομπ Κ. Τζάβιτς (μέλος κι αὐτός τῆς Λέσχης) μιλώντας τό 1964 σέ μιά συνεδρίαση τῆς Γερουσίας εἶχε πεί ὅτι: «...οἱ συναντήσεις αὐτές (Σ.Σ. τῆς Λέσχης Μπίλντερμπεργκ) ἔχουν σκοπό νά φέρουν σέ ἐπαφή τίς ἡγετικές φυσιογνωμίες τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, τοῦ Καναδά καί τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης σέ συζητήσεις στρογγυλῆς τραπέζης, ἔξω ἀπό τά καθιερωμένα πρωτόκολλα, πάνω σέ διεθνή προβλήματα καί ἰδιαίτερα σ' ἐκεῖνα πού ἀφοροῦν τήν ἀτλαντική κοινότητα...» (Πρακτικά Γερουσίας, 11 Ἀπριλίου 1964, σελ. 7684). Μετά τήν πρώτη ἐπιτυχία τοῦ

Ὁ Κάρολος Ἀρλιώτης, πρῶν πρόεδρος τῆς Κτηματικῆς Τράπεζας, στόν κατάλογο τῶν μπίλντερμπεργκιστῶν. Καί στή συνέχεια, τά ὀνόματα τῶν ἄλλων μελῶν τῆς Λέσχης. Ἀθανασιάδης Μποδοσάκης, Παν. Κανελλόπουλος, Σταῦρος Νιάρχος, Παν. Πιπινέλης, Γιάγκος Πεσματζίου καί Χριστόφορος Στράτος.

1954, ἡ Λέσχη Μπίλντερμπεργκ διευρύνεται σημαντικά καί δέχεται στούς κόλπους τῆς ἑκατοντάδες «ἰσχυρές προσωπικότητες», πού συζητοῦν *off the record* γιά τά μεγάλα προβλήματα τῆς ἐποχῆς μας καί διαμορφώνουν τίς ἐπιλογές γιά τήν ἀντιμετώπισή τους. Μέχρι σήμερα λείπουν τά ἀποδεικτικά στοιχεῖα πού θά μπορούσαν νά συσχετίσουν ἄμεσα τίς συνεδριάσεις τῆς Λέσχης μέ ὅλα τά μεγάλα γεγονότα πού συνέβησαν κατά τήν εἰκοσιπενταετία 1954 - 1980. Εἶναι ἀδύνατον, ὅμως, νά πιστέψει κανεῖς πῶς τόσες πολλές διασκέψεις προσωπικοτήτων, πού ὁργανώθηκαν μέ πλήρη μυστικότητα καί σέ τακτικά χρονικά διαστήματα, σκόπευαν μόνο σέ ἀπλή ἀνταλλαγή γνωμῶν.

Ἡ ΛΕΣΧΗ Μπίλντερμπεργκ ἀπέκτησε ἤδη ἀπό πολύ νωρίς μιά συγκεκριμένη καί μόνιμη ὁργανωτική δομή, παρ' ὅλο πού συχνά ἐπαναλάμβανε ὅτι θεωροῦνται μέλη τῆς, μόνο ὅσοι συμμετέχουν στίς συναντήσεις τῆς καί μόνο κατά τήν διάρκεια αὐτῶν τῶν συναντήσεων. Ἡ Λέσχη διατήρησε τά δύο πρῶτα κύτταρα ἀπό τά ὁποῖα προήλθε, βασίστηκε δηλ. στό μῆ-

μα τῶν ΗΠΑ καί στό τμήμα τῆς Εὐρώπης, πού περιλάβαινε καί τοὺς Καναδοὺς μπίλντερμπεργκιστές. Κάθε τμήμα ἔχει τό προεδρεῖο του, τή γραμματεία, τή Συμβουλευτική καί τήν Ὁργανωτική Ἐπιτροπή. Ὅλοι αὐτοί ἀποτελοῦν τό μονιμότερο πυρῆνα τῆς Λέσχης, πού βρίσκεται σέ ἐπαφή καί συνεννόηση μέ τόν πολύ πλατύτερο κύκλο τῶν μελῶν, ὁργανώνουν τίς περιοδικές συναντήσεις καί καθορίζουν τήν ἡμερήσια διάταξη.

Λέσχη καί Τριμερής

Ἡ ΑΙΓΛΗ καί ἡ ἰσχὺς τῆς Λέσχης Μπίλντερμπεργκ ἀρχισε κάπως νά μειώ-

ΟΙ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΑΠΟ ΤΟ 1954 πραγματοποιοῦνται ἀνελλιπῶς ἐτήσιες συναντήσεις τῆς Λέσχης, γιά πολύ λίγες, ὅμως, ἀπ' αὐτές ὑπάρχουν διαθέσιμα στοιχεῖα, πού νά ἀφοροῦν τήν ταυτότητα τῶν «προσωπικότητων», τά θέματα πού συζήτησαν καί τήν ἐνδεχόμενη συσχέτισή τους μέ ὅσα γεγονότα ἐπακολουθοῦν τῶν συνεδριάσεων.

ΠΑΡΑΘΕΤΟΥΜΕ στή συνέχεια τόν κατάλογο τῶν συναντήσεων. Γιά ὅσες ὑπάρχουν στοιχεῖα γίνεται μιά λεπτομερέστερη περιγραφή τους:

- 1η Συνάντηση: 29 - 31 Μαΐου 1954, στό Ὁόστερμπεκ τῆς Ὁλλανδίας.
- 2η Συνάντηση: 18 - 20 Μαρτίου 1955, στή Μπαρμπίζον τῆς Γαλλίας.
- 3η Συνάντηση: 23 - 25 Σεπτεμβρίου 1955, στό Γκάσμιν - Πάρτεν - Κίρχεν τῆς Δυτ. Γερμανίας.
- 4η Συνάντηση: 11 - 13 Μαΐου 1956, στό Φρέντεσμποργκ τῆς Δανίας.
- 5η Συνάντηση: 15 - 17 Φεβρουαρίου 1957, στό Σέν Σιμόν Ἀιλαντ, τῆς Πολιτείας Γεωργίας τῶν ΗΠΑ.
- 6η Συνάντηση: 4 - 6 Ὀκτωβρίου 1957, στό Φιορτζί τῆς Ἰταλίας.
- 7η Συνάντηση: 13 - 15 Σεπτεμβρίου 1958, στό Μπάξτον τῆς Μ. Βρετανίας.
- 8η Συνάντηση: 18 - 20 Σεπτεμβρίου 1959, στό Γιελαϊκό τῆς Τουρκίας.
- 9η Συνάντηση: 28 - 29 Μαΐου 1960, στό Μπούργκενστοκ τῆς Ἑλβετίας.
- 10η Συνάντηση: 21 - 23 Ἀπριλίου 1961, στό Σέν Κάστιν τοῦ Καναδά.
- 11η Συνάντηση: 18 - 20 Μαΐου 1962, στό Σαλταγιόμπαντεν τῆς Σουηδίας.

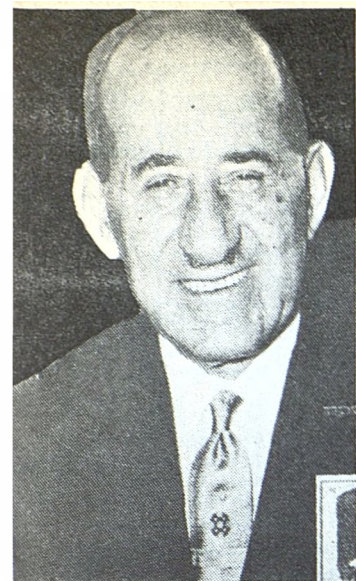
12η Συνάντηση: 29 - 31 Μαρτίου 1963, στίς Κάνες τῆς Γαλλίας.

Ἡ 13η Συνάντηση πραγματοποιήθηκε στίς 20, 21 καί 22 Μαρτίου 1964, στό Οὐίλιαμσμπουργκ τῆς Πολιτείας Βιρτζίνια τῶν ΗΠΑ. Ἐκτός ἀπό τίς Ὁργανωτικές Ἐπιτροπές τοῦ εὐρωπαϊκοῦ καί τοῦ ἀμερικανικοῦ τμήματος τῆς Λέσχης, στή συνάντηση ἔλαβαν μέρος, μεταξύ ἄλλων, καί οἱ ἐξῆς (κατά χώρα προέλευσης):

ΗΠΑ: Ντίν Ἀτσεσον, πρῶν ὑπουργός ἐξωτερικῶν. Μάκ Τζόρτζ Μπάντι, εἰδικός σύμβουλος τοῦ ἀμερικανοῦ Προέδρου σέ θέματα ἔθνικῆς Ἀσφαλείας. Λούις Κάμπιτ, πρόεδρος τῆς ὁμώνυμης ἐταιρείας. Γουόκερ Σίςλερ, βιομήχανος. Τζέραλντ Φόρντ, τότε μέλος τοῦ Κογκρέσου καί ἀργότερα πρόεδρος τῶν ΗΠΑ. Πίτερ Φρελινγκίσην, μέλος τοῦ Κογκρέσου. Οὐίλιαμ Φουλμπράιτ, γερουσιαστής. Σέρ Κόλιν Γκάπινς, βιομήχανος. Κρίστιαν Χέρτερ, πρῶν ὑπουργός. Τζάκομπ Τζάβιτς, γερουσιαστής. Χένρι Κίσιγκερ, τότε καθηγητής στό Χάρβαρντ καί μετέπειτα, ὑπουργός ἐξωτερικῶν τῶν ΗΠΑ. Λώρενς Λίτσαφιλντ, πρόεδρος τῆς ALCOA. Τζόν Μακλόου, διπλωμάτης. Τζόν Μάκ Γκί, πρεσβευτής στή Γερμανία. Μάρσαλ Σάλμαν, πανεπιστημιακός εἰδικός σέ θέματα διεθνούς πολιτικῆς. Οὐόλτερ Ρίστον, ἀντιπρόεδρος τῆς Φέροτ Νάσιοναλ Σίτι Μπάνκ.

Γαλλία: Ζάκ Μπομέλ, γερουσιαστής καί Γ.Γ. τῆς «Ἐνωσης γιά μιά Νέα Γαλλία». Γκαστόν Ντεφρέρ, στέλεχος τῆς δεξιᾶς σοσιαλιστικῆς ἐταιρείας. Πιέρ Γκαλουά, στρατηγός, εἰδικευμένος σέ πυρηνικά ζητήματα. Κριστιάν ντέ Μαλέν, μέλος τοῦ Γαλλικοῦ καί τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου. Ἀντουάν Πινέ, πρῶν πρωθυπουργός.

Μ. Βρετανία: Ἀλαστέρ Μπούχαν, διευθυντής στό IISS. Λόρδος Ντόν-

Άθανασιάδης Μποδοσάκης

Παν. Πιπινέλης

Χριστ. Στράτος

νεται με τὰ χρόνια. Οι διαφορετικές όπτικες, απ' όπου τὰ μέλη της αντίκρυζαν τή διεθνή πολιτική, όδήγησαν συχνά σέ ισχυρές διαφωνίες, ένω ό υπερβολικά με-

γάλο αριθμός τών μελών δέν διευκόλυνε τήν προσπάθεια σύνθεσης και διαμόρφωσης ένιαίων αντίληψεων. Τά σοβαρά προβλήματα, πού άρχισε νά αντιμετωπίζει ό

καπιταλιστικός κόσμος - και ιδίως οι ΗΠΑ - στις άρχές τής δεκαετίας του 1970, άπαιτούσαν πιά εύελικτες και όμοιογενείς διαδικασίες άνάλυσης και αντιμετώπισής τους.

ΕΤΣΙ τό 1973, ιδρύεται από «έξέχουσες προσωπικότητες» τής Εύρώπης, τών ΗΠΑ και τής Ιαπωνίας ή «Τριμερής Επιτροπή». Άνάμεσα στά 300 μέλη τής

Kissinger, Henry A., Assistant to the President for National Security Affairs.
MacDonald, Gordon J., Member, Council
Rogers, Ronald W., Member of Congress.
Rockefeller, David, Chairman of the Board,
The Chase Manhattan Bank, N.Y.
Rockefeller IV, John D., Chairman of the Board

Άλλά στή Λέσχη είναι μέλη - με ούσιαστικές λειτουργίες - δυό έπιφανείς Άμερικανοί πολιτικοί: Ό Ροκφέλερ και ό Κίσιγκερ.

βρίσκονται άρκετά από τὰ δραστήρια μέλη τής Λέσχης Μπίλντερμπεργκ: Άπό τίς ΗΠΑ, ό Ντέιβιντ Ροκφέλερ, ό Ζμπ. Μπρεζίνσκι, ό Χένρυ Κίσιγκερ, ό Τζώρτζ Μπόλ κ.ά. από τό Βέλγιο, ό Βαρώνος Λαμπέρ, ό Άνρι Σιμονέ από τόν Καναδά, ό Μάιλ Μπελάνγκερ και ό Ντ. Φλέμινγκ από τή Νορβηγία, ό Ίβαν Νόργκααρντ - και πολλοί άλλοι από τίς υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες, γιά τούς όποιους,

ΟΙ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ

τι, ύπουργός. Λόρδος Τζέλικο, πρώτος λόρδος του Ναυτικού. Σέρ Έρικ Ρόλ, έπικεφαλής του κρατικού θησαυροφυλακίου.

Γερμανία: Φρίτς Μπέρκ, πρόεδρος τής Ένωσης Γερμανών Βιομηχάνων. Χάνς Κράπφ, προϊστάμενος πολιτικής διεύθυνσης του Έντουαρνέου Έξωτερικών. Χάνς Μάντελ, ειδικός σέ θέματα άμυνας.

Ιταλία: Έτορε Λόλι, ύποδιευθυντής τής Έθνικής Τράπεζας Έργασίας. Φράνκο Μαλφάτι, ύπουργός βιομηχανίας. Τζιοβάνι Σκάλια, αντιπρόεδρος του Χ-Δ Κόμματος. Πάολο Βιτορέλι, γεροισιαστής.

Δανία: Πέρ Χάκερουπ, ύπουργός Έξωτερικών. Χάραλντ Κούδτσον, επιχειρηματίας. Όλε Κράφτ, πρώην ύπουργός.

Όλλανδία: Χέρμαν Κόστερ, πρόεδρος του Συνδέσμου Όλλανδών Βιομηχάνων. Τζόζεφ Λούνς, τότε ύπουργός Έξωτερικών και άργότερα Γ.Γ. του ΝΑΤΟ.

ΕΛΑΒΑΝ έπίσης μέρος άνάλογο διαμετρήματος παράγοντες από τό Βέλγιο, τόν Καναδά, τή Φιλανδία και τήν Έλβετία, όπως έπίσης και όρισμένες «διεθνείς προσωπικότητες», μεταξύ τών όποιών περιλαμβάνονται και οι έξης: Σίκο Μάσχολντ, αντιπρόεδρος τής ΕΟΚ. Χένρυ Μπρίκ, Γραμματέας του Διεθνούς Έρυθρου Σταυρού. Πέιτζ Σμιθ, άνώτατος διοικητής του ΝΑΤΟ. Ντέρι Στίκερ, τότε Γ.Γ. του ΝΑΤΟ. Έρικ Ουίνταμ, έκτελεστικός γραμματέας τής ΓΚΑΤΤ κ. ά.

14η Συνάντηση: Άπρίλιος του 1965, στο Κόμο τής Ιταλίας.

15η Συνάντηση: Μάρτιος 1966, στο Βισμπάντεν τής Γερμανίας.

Η 16η Συνάντηση πραγματοποιήθηκε τό Μάρτιο 1967 στο Κέμπριτζ τής Μ. Βρετανίας. Έλαβαν μέρος, έκτός από τὰ βασικά μέλη τής Λέσχης, και ό Πρίγκιπας Φίλιππος, ό Έντουαρ Χίθ, μετέπειτα πρωθυπουργός τής Βρετανίας, ό Λόρδος Σόουκρος, έκδότης τών «Τάιμς», ό Χάρλαν Κλίβελαντ, πρεσβευτής τών ΗΠΑ στο ΝΑΤΟ, ό Χέλμουτ Σμιτ, σημερινός Καγκελάριος τής Δ. Γερμανίας, ό Μάνλιο Μπρόζο, τότε Γ.Γ. του ΝΑΤΟ και πολλοί άλλοι. Στή συνάντηση του Κέμπριτζ πήραν έπίσης μέρος και οι Έλληνες: Κ. Άρλιώτης, Σταύρος Νιάρχος και Γιάγκος Πεσμαζόγλου.

ΙΔΙΑΙΤΕΡΗ προσπάθεια καταβλήθηκε γιά νά κρατηθεί ή διάσκεψη τής Λέσχης άπόλυτα μυστική. Τά στοιχεία τής Γερουσίας (15.9.1971, 32052) άποκαλύπτουν τήν παρέμβαση του Σέσιλ Κίγκ, προέδρου τής άγγλικής «Ένωσης Ιδιοκτητών Έφημερίδων» (ΝΡΑ), ό όποιος με έπιστολή του στα μέλη τής Ένωσης, ζήτούσε: «...νά μή δημοσιευθεί με κανένα τρόπο όποιοδήποτε στοιχείο γιά τήν διεξαγωγή τής διάσκεψης». Αυτό άποτελεί και τήν ευγλωττή μαρτυρία τών διασυνδέσεων τής Μπίλντερμπεργκ με τὰ μέσα ένημέρωσης και έξηγει τή συστηματική «άγνοια» με τήν όποία ό διεθνής Τύπος περιέβαλε τή δραστηριότητά τής.

17η Συνάντηση: Άπρίλιος 1968, στο Μόν Τρεμπλάν του Καναδά.

ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ διαθέσιμο κανένα στοιχείο γιά τήν 18η και 19η συνάντηση τής Λέσχης.

Η 20η Συνάντηση πραγματοποιήθηκε στις 23, 24 και 25 Άπριλίου 1971, στή μικρή πόλη Γούντστοκ τής Πολιτείας Βέρμοντ, τών ΗΠΑ. Η συνάντηση έγινε στο γραφικό ξενοδοχείο «Γούντστοκ», Ιδιοκτήτης του όποίου είναι ό Λόρενς Ροκφέλερ.

ΤΑ ΘΕΜΑΤΑ τής ήμερήσιας διάταξης ήταν:

- Η συμβολή τών επιχειρήσεων στήν αντιμετώπιση σύγχρονων προβλημάτων κοινωνικής άποσταθεροποίησης.
- Η δυνατότητα άλλαγής του διεθνούς ρόλου τής Άμερικής και τυχόν συνέπειες.

Η ΣΥΝΑΘΡΟΙΣΗ δεκάδων προσωπικοτήτων στο μικρό Γούντστοκ δέν μπορούσε νά περάσει και τόσο άπαράτηρη. Άντιπολεμικές διαδηλώσεις σπουδαστών οργανώθηκαν τήν τελευταία μέρα τής συνάντησης κι αυτό έγινε άφορμή γιά νά ασχοληθεί κάπως ό Τύπος και νά προκληθεί μία αντίστοιχη συζήτηση στή Γερουσία, όπου άρκετά πληροφοριακά στοιχεία άποκαλύφθηκαν.

ΣΤΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ αυτή τής Λέσχης Μπίλντερμπεργκ παραβρέθηκε, σάν παρατηρητής και ή Πριγκίπισσα Βεατρίκη τής Όλλανδίας. Τά κυριότερα μέλη τής Λέσχης πού έλαβαν μέρος στήν συνάντηση του Γούντστοκ, είναι τά ακόλουθα:

ΗΠΑ: Γκράχαμ Άλισον, καθηγητής. Τζόρτζ Μπόλ. Άρθουρ Ντίν. Έμίλιο Κολάντο. Τζών Ντάλοπ, καθηγητής στο Χάρβαντ. Όσμπορν Έλιοτ, έκδότης του «Νιούζγουικ». Γκάμπριελ Χάγκ. Χένρι Χάινς ΙΙ. Χένρυ Κίσιγκερ. Γκόρντον Μακντόναλτ, μέλος του Συμβουλίου Περιβάλλοντος. Ντ. Ροκφέλερ. Τζόν Ροκφέλερ, ύπουργός γιά τήν Πολιτεία Βιρτζίνια. Άντλэй Στίβενσον, γεροισιαστής. Σέπαρντ Στόουν. Τζόν Βόγκτ, στρατηγός κ.ά.

Μ. Βρετανία: Φρ. Μπένετ. Ρόναλτ Γκρίσον, πρόεδρος τής «Όριων Μπάνκ». Κύριλ Κλάινβορτ, πρόεδρος τής Μπένσον. Ρέτζ Μόντλινγκ, ύπουργός Έξωτερικών κ.ά.

Βέλγιο: Ντάνιελ Γιάσεν, καθηγητής. Βαρώνος Λαμπέρ, πρόεδρος τής δμώνυμης Τράπεζας. Όγκαστ Βανιστέντελ, Γ.Γ. τής «Διεθνούς Συνεργασίας γιά τήν Κοινωνικο-οικονομική Άνάπτυξη» (CIDSE) κ.ά.

Καναδάς: Ρομπέρ Μπουράσα, πρωθυπουργός του Κεμπέκ. Πώλ Λέμαν, πρόεδρος τής Έταιρείας Άλουμινίου. Ντ. Μακντόλαντ, ύπουργός άμυνας. Άβραάμ Ροστάιν, καθηγητής.

Γαλλία: Β. Μπαουμγκάρτνερ. Ρέιμόν Καρτιέ, Ιστορικός και διευθυντής του Παρίσι - Μάτς. Ζιλ Μαρτινέ, έκδότης του Νουβέλ Όμπσερβατέρ. Βαρώνος Ρότσιλντ, Ιδιοκτήτης άλυσίδας εταιρειών. Άντρέ Όμονιέ, αντιπρόεδρος του «Ευρωπαϊκού Ιδρύματος γιά τήν Οικονομία» (FEE).

Γερμανία: Έγκον Μπάτ, ύπουργός Καγκελαρίας. Κάρλ Κέρστενς, τότε διευθυντής του Ινστιτούτου Διεθνών Υποθέσεων και σημερινός όμοσπονδιακός πρόεδρος. Κάρλ Κάιζερ, καθηγητής. Γκέραρντ Σρούντερ,

δμως, δέν υπάρχουν άκόμα δημοσιευμένα στοιχεία.

Η ΙΔΡΥΣΗ τής «Τριμερούς» δέν θά πρέπει, πάντως, νά έκκληφθεϊ σάν ανταγωνιστική ένέργεια πρός τή Λέσχη. 'Ανάμεσα στά δύο γκρουπ τών δυναμικών έλίτ του δυτικού κόσμου υπάρχουν στενές σχέσεις συνεργασίας καί εξάρτησης. Τό άποδεικνύει, άλλωστε, ή ένεργητική συμμετοχή, καί μετά τό 1973, κορυφαίων μελών τής «Τριμερούς» στίς συναντήσεις τής Λέσχης.

Οί "Έλληνες Μπιλντερμπεργκιστές

ΣΥΜΦΩΝΑ μέ τά στοιχεία τής άμερικανικής Γερουσίας, έπτά "Έλληνες έχουν μέχρι σήμερα άναμιχθεϊ στή δραστηριότητα τής Λέσχης καί έχουν λάβει μέρος στίς συναντήσεις της. Κυριότερος άπ' αútους ήταν ό τραπεζίτης Κάρολος 'Αρλιώτης, πού διετέλεσε καί μέλος τής οργανω-

τικής έπιτροπής του Εύρωπαϊκού Τμήματος.

ΣΤΙΣ συναντήσεις τών Μπιλντερμπεργκιστών έχουν λάβει μέρος οί έξής: **Μποδοσάκης 'Αθανασιάδης** (1966) **Παναγιώτης Κανελλόπουλος** (1954) **Σταύρος Νιάρχος** (1967 καί 68) **Παναγιώτης Πιπινέλης** (1955 καί 1966) **Γιάγκος Πεσμαζόγλου** (1967) καί **Χριστόφορος Στράτος** (1966)

ΟΣΟ καί νά άποδέχεται κανείς ότι ή συμμετοχή ενός άτόμου σέ μία συνάντηση τών μπιλντερμπεργκιστών δέν σημαίνει άναγκαστικά καί συμφωνία ή δέσμευση στίς γνώμες τών άλλων «ίσχυρων προσωπικοτήτων», δέν μπορεί παρά νά διατυπώσει, τουλάχιστο τό έρώτημα, γιατί κανείς άπό τούς φερόμενους ως μέλη τής Λέσχης δέν μίλησε μέχρι σήμερα γιά τίς συναντήσεις αυτές, ιδίως όταν άρχισαν οί άποκαλύψεις στό διεθνή Τύπο γιά τό ρόλο τών Μπιλντερμπεργκ;

ΣΤΗΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ «ΤΟ ΒΗΜΑ», δ-

πως ήδη άναφέραμε, δημοσιεύθηκε, άπό 11 έως 24 Νοεμβρίου 1979, τό ρεπορτάζ του Γκονζάλες Μάτα γιά τή δράση τής Μπιλντερμπεργκ. Στό δημοσίευμα τής 11ης Νοεμβρίου καταχωρούσε μία σειρά άπό φωτογραφίες μπιλντερμπεργκιστών καί ένα κενό πλαίσιο μέ έρωτηματικό γιά τό «ΠΟΙΟΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΕΛΛΗΝΑΣ». 'Εν τώ μεταξύ, όμως, είχαν προηγηθεϊ τά δημοσιεύματα τής «ΠΡΩΙΝΗΣ» Νέας 'Υόρκης στίς 6, 7, 8 Νοεμβρίου, πού άνέφεραν τά όνόματα τών 'Ελλήνων μπιλντερμπεργκιστών. 'Η έφημερίδα «ΠΡΩΙΝΗ» Νέας 'Υόρκης έχει στενούς δεσμούς μέ τό συγκρότημα ΛΑΜΠΡΑΚΗ, καί τά περισσότερα δημοσιεύματα τής άπό τήν 'Ελλάδα προέρχονται άπό άναποκρίσεις δημοσιογράφων του Συγκροτήματος. Μέ βάση αυτά τά δεδομένα, πώς μπορεί κανείς νά έξηγήσει τήν «άγνοια» του «ΒΗΜΑΤΟΣ» γιά τήν ταυτότητα τών 'Ελλήνων - μελών τής Λέσχης;

ΙΣΩΣ υπάρχει άκόμη καιρός γιά μία άπάντηση...

πρώην ύπουργός έξωτερικών. Χάνς Βισένσκι, όμοσπονδιακός γραμματέας του ΣΔΚ. "Ότο φόν 'Αμερόγκεν.

Δανία: Γιόργκεν Σλάιμαν, έκδότης. Σβέντ Σορένσεν, μάνατζερ εταιρείας. Τ. Τέρκελσεν.

Φιλανδία: Ράλφ 'Ενγκελ, έπικεφαλής τής φιλανδικής άντιπροσωπείας στόν ΟΟΣΑ. Γιάκομπ φόν Γιούλιν, πρόεδρος τής «Φιλανδικής 'Ενωσης Σελουλάζης».

Ιταλία: Μαρκέλε Σιταντίνα, ύπουργός. Γκιουζέπε Γκλισέκτι, πρόεδρος τών έθνικοποιημένων βιομηχανιών. Τζιάν Μιγκόνε, καθηγητής. Πιέρο 'Ότόνε, έκδότης κ.ά..

Όλλανδία: Τζ. Λούνς. Πρίγκιπας Κλάους. 'Αντρέ Σπτόρ, έκδότης. Πέτερ 'Ιντεμπουργκ, καθηγητής κ.ά.

Νορβηγία: Λάιφ Χούγκ. Γκρίγκ Τίντεμαντ, έφοπλιστής καί πρώην πρωθυπουργός.

Σουηδία: 'Ινγκε Μπέξτον, ύπουργός. Μάρκος Βάλλενμπεργκ.

Έλβετία: Κάρελ Καζερίνι, οικονομολόγος. 'Αντολφ Γιάν, πρόεδρος τής 'Εταιρείας Hoffmann - La Roche. Β. Ούμπριχτ, σύμβουλος τής Ciba - Geigy.

Τουρκία: Σελατίν Μπεγιαζίτ, έπιχειρηματίας. Νούρι Μπίργκι.

21η Συνάντηση: Πραγματοποιήθηκε τό 1972 στό Κνόκε του Βελγίου.

22η Συνάντηση: 'Οργανώθηκε τό Μάιο του 1973, στό Σαλτγιεμπάντεν τής Σουηδίας.

Η 23η Συνάντηση πραγματοποιήθηκε στίς 23 καί 24 'Απριλίου, στήν πόλη Μεζέβ τής Γαλλίας, στό Ξενοδοχείο «Μόνντ' 'Αρμπούα». Ιδιοκτήτης του όποιου τυχαίνει νά είναι ό Βαρώνος ντέ Ρότσιλντ. Τά θέματα τής ήμερήσιας διάταξης άφορούσαν τή Μέση 'Ανατολή, τό πετρέλαιο, τό ΝΑΤΟ καί τήν ΕΟΚ. 'Ανάμεσα στους προσκεκλημένους τής διάσκεψης άναφέρονται ό στρατηγός Κουντιπάσερ, άνωστατος διοικητής του ΝΑΤΟ, ό Τζότζεφ Λούνς, Γ.Γ. του ΝΑΤΟ, ό γερουσιαστής Κάρελ Μαθίς, ό πετρελαιολόγος Ουόλτερ Λεβί καί ό **Γιάγκος Πεσμαζόγλου**. (έφημερίδα «ΠΡΩΙΝΗ» Ν.Υ. 8.11.79, σ. 27).

Η 24η Συνάντηση πραγματοποιήθηκε στίς 25 καί 26 'Απριλίου 1975, στήν πόλη Τσεσμέ τής Τουρκίας, στό πολυτελέστατο Ξενοδοχείο «Τό Χρυσό Δελφίνι». Ιδιοκτησίας του τούρκου μεγιστάνα Σελαχατίν Μπεγιαζίτ. Θέματα τής ήμερήσιας διάταξης άποτέλεσαν: «Οί κοινωνικές καί πολιτικές έπιπτώσεις του πληθωρισμού» καί «Η άνάλυση τής 'Αραβο-ισραηλινής σύρραξης».

ΤΗ ΔΙΑΣΚΕΨΗ παρακολούθησαν ό τραπεζίτης Σέρ 'Ερικ Ρόλ, ό 'Όλαφ Πάλμε, ή Μάργκαρετ Θάτσερ, ό Ζμπίγκνιεφ Μπρζεζίνσκι, ό Ντόλαν Ράμσφελντ, ό Σάιρους Σουλτομπέργκερ, ό Σουλεϊμάν Ντεμιρέλ, ό Μπουλέντ 'Ετσεβίτ, ό 'Ισάν Τσαγκαγιαγκιλ καί άλλοι.

ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ εκείνη δημοσιεύονται μία σειρά φιλοτουρκικά άρθρα του Σουλτομπέργκερ στους «Νιού Γιόρκ Τάιμς», όπου άποσιωπάται,

The Aegean, The Middle East, and The Bilderberg Society

By G. Ginos
Part III

In part II of this article, the author discussed the fact that although prominent journalists have attended Bilderberg meetings, little has appeared in the press about that society. The subjects on the agenda of the April 23, 1974 meeting were: Megeve, F. Luns, Bilderberg, General Andrew J. ... Commander of NATO in Europe; Joseph Luns, Sec. Gen. of NATO in Europe; Senator Charles Mathias R-Md; Walter J. Levy, one of foremost experts on petroleum and John Pasmazoglou, former Deputy Director Bank of Greece.

series of pro-Turkish articles for «The New York Times» from the meeting in Turkey without ever mentioning the word «Bilderberg».

The Associated Press issued a bulletin on the Bilderberg meeting as prime news. It mentioned the presence of heads of international organizations, and leading industrialists and bankers attending, some understandings could be reached in private that could have a bearing on later public events.

The 26th annual Bilderberg conference was held on April 20-23, 1978 in Princeton, N.J. The subject of the conference was NATO.

Zbigniew Brzezinski.

Some of those attending were Joseph Luns, Secretary of NATO; Sir ... and British ... one of the ... of analysts and consultants.

In May and June, the gasoline shortages manifested itself in those unforgettable gas station lines. Was there a connection?

Almost four months after the conference in Baden, Austria, and two months after PROINI broke the story about the Bernard Lewis plan, on July

Proini
ENGLISH SECTION

Τό φύλλο τής έλληνοαμερικανικής έφημερίδας «Πρωινή» (8.11.79) μέ τό άρθρο γιά τό ρόλο τής Λέσχης στό Μεσανατολικό.

δμως, κάθε άναφορά στή Λέσχη Μπιλντερμπεργκ. Τό «'Ασοσιέιέιτεντ Πρές» τηρεί σιγή γιά τή διάσκεψη, ένώ τό «Ρόιτερ» άναφέρει, σέ άναπόκριση πού δημοσιεύτηκε στους «Λός 'Αντζελες Τάιμς» (25.4.75), ότι: «...μία τέτοια συνάθροιση προσωπικοτήτων άπό πρωθυπουργούς, διοικητές οργανισμών, βιομήχανους καί τραπεζίτες μπορεί νά οδηγήσει σέ μία μεταξύ τους κατανόηση, ίκανή νά έπηρεάζει τά διεθνή γεγονότα...» (έφημ. «ΠΡΩΙΝΗ» Ν.Υ. 8.11.79, σ. 27).

Η 26η Συνάντηση τής Λέσχης πραγματοποιήθηκε άπό τίς 20 ως τίς 23 'Απριλίου 1978, στό Πρίνστον τής Πολιτείας Νιού Τζέρσεϋ των ΗΠΑ. Σέ αυτούς πού έλαβαν μέρος συγκαταλέγονται, σύμφωνα μέ τά στοιχεία τής έφημερίδας «ΠΡΩΙΝΗ», τά όνόματα του Ζμπ. Μπρζεζίνσκι καί του Στρατηγού 'Αλεξάντερ Χαϊούσκ. Τά θέματα πού άναπτύξε στή διάσκεψη ό Στρατηγός 'Αλεγκ άφορούσε τή στρατιωτική ύπεροπλία τής ΕΣΣΕΔ καί τήν άνάγκη ένίσχυσης του ΝΑΤΟ. Λίγους μήνες μετά, λήφθηκε στήν 'Αμερική ή άπόφαση γιά τήν άρση του εμπάργκο κατά τής Τουρκίας.

ΤΕΛΟΣ, ή **27η Συνάντηση** τής Λέσχης Μπιλντερμπεργκ πραγματοποιήθηκε άπό τίς 27 ως τίς 29 'Απριλίου 1979, στήν αυστριακή πόλη Μπάντεν, μέ κύριο θέμα τό 'Ισλάμ καί τίς εξελίξεις στή Μέση 'Ανατολή. Κύριος όμιλητής τής διάσκεψης ήταν ό Μπέρναρ Λιούις, ειδικός Ισλαμολόγος, έρευνήτης του Πανεπιστημίου του Πρίνστον, μέλος του «'Ινστιτούτου Αιγύπτου» καί σύμβουλος στό Συμβούλιο 'Εθνικής 'Ασφαλείας των ΗΠΑ, όπου προϊστάται ό Μπρζεζίνσκι. Στήν διάσκεψη έλαβαν, μεταξύ άλλων μέρος καί οί έξής: Τζότζεφ Λούνς, Γ.Γ. του ΝΑΤΟ. Σέρ Ντέιβιντ Στίλ, στέλεχος τής ΒΡ. Σέρ Φρίντρικ Μπένετ, 'Αγγλος πολιτικός. Ντέιβιντ Ροκφέλερ, κυριότερος μέτοχος τής Στάνταρ 'Οйл. Ρότζερ Σαβορί, ισλαμολόγος, καθηγητής του Πανεπιστημίου Σικάγου. Τέο Ζόμερ, Λ. Ντίν Μπράουν, Ουόλτερ Λεβί κλπ.

ΛΑΤΙΝΟΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ:

ΠΟΙΟΣ έχει δίκιο; 'Ο καθηγητής στην "Αγκυρα πού λέει πώς είναι απογοητευμένος από τον τρόπο πού η Δύση υποδέχτηκε τό πραξικόπημα των στρατηγών, ή οι αγρότες στην Κεντρική 'Ανατολία πού πιστεύουν πώς οι στρατηγοί αποκατέστησαν τήν τάξη καί πώς μπορούν νά επιστρέψουν στά μέρη απ' όπου υποχρεώθηκαν νά φύγουν πρίν τέσσερεῖς μήνες;

ΓΙΑ τούς "Ελληνες ή ένστικτώδης αντίδραση θά ήταν νά συμφωνήσουν μέ τόν καθηγητή. 'Από τόν 'Απρίλιο τοῦ 1967 καί μετά, ή Δύση συχνά ἐμφανίστηκε νά ἐπιβεβαιώνει

τήν ἀποψη ὅτι τό ἐξαγώγιμο εἶδος της εἶναι τά ὄπλα καί ὁχι ή δημοκρατία. 'Αλλά ἐνῶ τότε εἶχαν ὑψωθεῖ τόσες πολλές φωνές διαμαρτυρίας, σήμερα, γιά τήν περίπτωση τῆς Τουρκίας, οἱ φωνές αὐτές εἶναι ἐλάχιστες.

ΕΠΙΠΛΕΟΝ, οἱ στρατηγοί δείχνουν πώς δέν εἶναι διατεθειμένοι νά ἀφήσουν ὀρισμένα «ἀπλᾶ» ζητήματα, ὅπως λ.χ. τά δημοκρατικά δικαιώματα, νά σταθοῦν ἐμπόδιο στό δρόμο τῆς «συνειδήσεως» τους - ή ὁποία, γιά τόν ἐπικεφαλῆς τῆς χούντας στρατηγό 'Εβρέν, πρόκειται νά ἀποφασίσει γιά τό τί θά κάνει.

Στήν οἰκονομική ἀνάπτυξη ἀλλά καί τήν πολιτική καταπίεση

τοῦ Χ. Κουντουρτζιογλου

ΟΙ ΑΠΕΡΓΙΕΣ ἔχουν ἀπαγορευθεῖ, οἱ πολιτικοί ἔχουν συλληφθεῖ, τά κόμματα ἔχουν καταργηθεῖ καί οἱ μόνοι ἐφημερίδες πού διαμαρτύρονταν ἔντονα γιά τά βασανιστήρια πρίν ἀπό τό πραξικόπημα ἔχουν κλείσει. "Ένα πέπλο σιωπῆς ἔχει πέσει σέ ὁλόκληρη τή χώρα, καί κάθε εἶδους πληροφορία ἔχει φυλακιστεῖ ἐπίσης. 'Εκεῖνοι πού μιλοῦν εἶναι ἐκτεθειμένοι στόν κίνδυνον νά βρεθοῦν κατηγορούμενοι σάν «ἐνσπείροντες ἀνησυχία στούς πολίτες μέ τή διάδοση εἰδήσεων πού ἐξάπτουν τά πολιτικά πάθη». 'Επίσης, νά τούς ἐπιβληθεῖ διπλάσια ποινή, ἀνθελήσουν νά μιλήσουν σέ κάποιο ξένο.

ΑΛΛΑ αὐτό δέν ἐμποδίζει τήν ἀλήθεια νά διαρρεύσει - τίς δολοφονίες τῶν ἀστυνομικῶν, τά γεγονότα στή Μαλάτα, πού προκάλεσαν τήν 33ωρη ἀπαγόρευση τῆς κυκλοφορίας, τίς μαζικές συλλήψεις, στίς ἐργατικές συνοικίες ή στίς κορδικές περιοχές (ὅπου οἱ στρατηγοί φοβοῦνται ἐξέγερση) καί τήν ἐξουδετέρω-

ση τῶν θυλάκων ἀντίστασης. «'Ο φασιστικός στρατός νά φύγει ἀπό τοὺς δρόμους» - εἶναι τό σύνθημα πού ἔχει γραφεῖ στούς τοίχους, ὅπου, πρίν ἀπό λίγο καιρό, χίλια μηνύματα συναγωνίζόντουσαν γιά νά ἐξασφαλίσουν μία θέση. 'Ο στόχος τοῦ συνθήματος εἶναι σαφής. Οἱ περισσότεροι ἀπό τοὺς 450.000 στρατιῶτες τῆς Τουρκίας βρίσκονται σέ συνεχή ἐπαγρύπνηση. Τά τάνκς καί τά τεθωρακισμένα αὐτοκίνητα εἶναι μόνιμα σταθμευμένα στούς κεντρικούς δρόμους. 'Ο στρατός ἀποτελεῖ ἕνα γεγονός τῆς καθημερινῆς ζωῆς. Καί εἶναι ἐπίσης γεγονός ὅτι σέ πολλά μέρη θεωρεῖται εὐπρόσδεκτος.

Η ΠΟΙΚΙΛΙΑ τῶν ἀντιδράσεων στό πραξικόπημα καθρεφτίζει τήν περιπλοκότητα τοῦ τουρκικοῦ οἰκοδομήματος σήμερα. Στίς πόλεις, τό αἶσθημα τῆς ἀνακούφισης εἶναι διαδεδομένο. «'Επιτέλους, μπορούμε νά στείλουμε τά παιδιά μας στό σχολεῖο, χωρίς νά φοβόμαστε ὅτι δέν θά επιστρέψουν» - εἶναι ἕνα σχόλιο πού συχνά ἀκούει ὁ ξένος ἐπισκέπτης. Οἱ δημοσιογράφοι δέν κουβαλοῦν πιά πιστό-

λια ὅταν πηγαίνουν στή δουλειά τους. Οἱ σωματοφύλακες ἔχουν ἀπολυθεῖ ἀπό τοὺς περισσότερους πανεπιστημιακοὺς καθηγητές. 'Υπάρχει ἕνα ἔντονο συναίσθημα ὅτι ή ζωή καί ή προσωπική ἀσφάλεια εἶναι περισσότερο κατοχυρωμένα. "Οχι μόνο οἱ ἐργοστασιάρχες, ἀλλά καί πολυάριθμοι ἄνθρωποι ἀπό τίς φτωχότερες τάξεις αἰσθάνονται περισσότερο ἄνετα. 'Ακόμα, στήν Κεντρική 'Ανατολία, οἱ αἱματηρές συγκρούσεις μεταξύ τῶν ὀρθόδοξων Σουνιτῶν καί τῶν μουσουλμάνων 'Αλεβίδων (Σιιτῶν) (πού εἶναι μειοψηφία καί φτωχότεροι) ἀποτελοῦν τώρα παρελθόν.

ΑΠΟ τότε πού 115 ἄνθρωποι σκοτώθηκαν στίς θρησκευτικές ἐξεγέρσεις στό Καραμανμαράς (1978), ή ἔνταση μεταξύ τῶν δύο αὐτῶν κοινοτήτων εἶχε πολλά φονικά ξεσπάσματα. Πρίν τρεῖς μήνες, χιλιάδες μουσουλμάνοι 'Αλεβίδες ἐγκατέλειψαν τά σπίτια τους στό Κορούμ γιά νά γλιτώσουν ἀπό τίς ἐπιθέσεις τῶν Σουνιτῶν. Σήμερα ἐπιστρέφουν πίσω.

ΟΜΩΣ ή κοινωνική δυσἀρέσκεια εἶναι

έκείνη που δίνει τό μέτρο τών προβλημάτων πού αντιμετώπιζει ή χούντα. Γύρω στους 200.000 εργάτες, πού βρισκότανσαν σέ άπεργία ή πού σχεδίαζαν τέτοιου είδους κινητοποιήσεις, αναγκάστηκαν νά σταματήσουν. 'Επίσης, 140.000 εργάτες έμποδίστηκαν νά κλιμακώσουν τίς εργατικές τους διεκδικήσεις χρησιμοποιώντας σάν μέσο τήν άπεργία. Οί ομάδες περιφρούρησης τής άπεργίας έχουν άπομακρυνθεί άπό τά εργοστάσια πού βρίσκονται στόν Κεράτιο Κόλπο τής Κωνσταντινούπολης. Οί ήγέτες τής ριζοσπαστικής πτέρυγας τών συνδικάτων έχουν συλληφθεί. Σέ αντίλλαγμα, οί εργοδότες έχουν διαταχθεί νά χορηγήσουν αύξήσεις μισθών τής τάξεως του 70% - αλλά, μέ πληθωρισμό γύρω στό 100%, θά έχουν έξανεμιστεί μέχρι τήν έρχόμενη άνοιξη.

ΠΕΡΑ άπό τούς εργάτες, ύπάρχει τό πρόβλημα τών Κούρδων. 'Από 'Ανέκαθεν τό κύριο ένδιαφέρον πού έδειξε σ' αυτούς ή "Αγκυρα ήταν μέ τίς μπαγιονέτες. Στίς βασικές περιοχές, όπως στό Ντιγιαρμπάκιρ, ή άστυνόμευση έχει ένταθεί, αλλά τό γεγονός αύτό δέν έχει έμποδίσει τή ματαίωση όρισμένων έκδηλώσεων. 'Η κουρδική γλώσσα δέν έπιτρέπεται νά διδάσκεται στό σχολεία. Οί Κούρδοι είναι δυνατόν νά διωχθούν μέ τήν ποινική νομοθεσία μέ τήν κατηγορία ότι τραγουδούν τά έθνικά τους τραγούδια. Τά βιβλία πού είναι γραμμένα στην κουρδική γλώσσα δέν έπιτρέπεται νά πουλιούνται δημόσια. Αύτή ή πολιτιστική αντίθεση μέ τήν "Αγκυρα πηγαίνει χέρι - χέρι μέ μιά μορφή ταξικού πολέμου ανάμεσα στους επικεφαλής τών φεουδαρχικών οικογενειών καί στους άγρότες - πόλεμου πού υποδουλίζεται άπό τήν "Αγκυρα.

ΥΠΑΡΧΕΙ μετά τό λούμπεν προλεταριάτο τών πόλεων - ή μάζα τών Τούρκων πού πρίν άπό τριάντα περίπου χρόνια διώχτηκε άπό τήν ύπαιθρο μέ τό δέλεαρ μιάς πύο άνετης ζωής στίς πόλεις - τό όποιο έχει βομβαρδιστεί μέ τά καταναλωτικά πρότυπα τής διαφήμισης καί τής τηλεόρασης καί τό όποιο πιστεύει πώς ή ζωή του είναι κακομοίρικη καί άθλια. 'Η άνεργία στίς συνοικίες πού κατοικεί αύτό τό στρώμα ύπερβαίνει κατά πολύ τόν ένθικό μέσο όρο, πού, σύμφωνα μέ τούς ύ-

πάρχοντες ύπολογισμούς, κυμαίνεται άπό 20 έως 25%. Οί άνθρωποι αύτοί στρατολογούνται εύκολα στην ύπηρεσία τών ριζοσπαστικών συνθημάτων τόσο τής άριστοτερής όσο καί τής δεξιάς.

ΜΙΑ άκόμα ομάδα, πού ύπερέχει περισσότερο σέ έπιρροή παρά σέ μέγεθος, είναι εκείνη τών διανοουμένων. Μόνο λίγοι καθηγητές συνελήφθησαν μέ τό πραξικόπημα καί οί περισσότεροι άπό αυτούς έχουν άπελευθερωθεί. 'Αλλά προσωπικότητες όπως ό 'Ορχάν 'Απαγνίν, Πρόεδρος του Δικηγορικού Συλλόγου τής Κωνσταντινούπολης, έχουν κρατηθεί για πολλές μέρες. Τό σύνταγμα πού ό άκαδημαϊκός κόσμος βοήθησε νά καταρτιστεί έχει κουρελιαστεί. «Πρίν άπό πολλά χρόνια θά είχαμε ίσως «κάψιμο τών βιβλίων» - κάτι πού είδαμε στην διάρκεια τής περιόδου 1971 - 1973, όταν ίσχυε ό στρατιωτικός νόμος», λέει ένας καθηγητής. Καί άλλοι θυμούνται τό έπιχείρημα πού συνήθιζε νά χρησιμοποιεί ό Μπουλέντ 'Ετσεβίτ, όταν ήταν ήγέτης τής άναπολίτευσης, ότι άφού ή κυβέρνηση έχει έπιλέξει τό λατινοαμερικάνικο μοντέλο οικονομικής ανάπτυξης, θά πρέπει επίσης νά υιοθετήσει καί τό λατινοαμερικάνικο μοντέλο πολιτικής καταπίεσης.

ΜΙΑ ΠΡΟΧΕΙΡΗ έξήγηση του πραξικόπηματος τών στρατηγών είναι ότι έγινε μέ έντολή του ΝΑΤΟ, ώστε νά ένισχυθεί ή θέση του στην Μέση 'Ανατολή, νά έξευρεθεί μιά λύση στα προβλήματα τής επανένταξης τής 'Ελλάδας στό στρατιωτικό σκέλος τής συμμαχίας, νά ξεπεραστούν οί διαφωνίες στα θέματα του Αιγαίου καί τής Κύπρου καί νά άποτραπεί ή όποιαδήποτε μετατόπιση τής Τουρκίας προς τά άριστερά. Είναι βέβαια άλήθεια ότι ό 'Εβρέν έχει τήν έμπιστοσύνη τών αξιωματούχων του ΝΑΤΟ, ότι ό στρατηγός Νουρετίν 'Ερσίν, άρχηγός του στρατού, ήταν επικεφαλής τών τουρκικών μυστικών ύπηρεσιών καί είχε στενούς δεσμούς μέ τούς 'Αμερικάνους' έπίσης, είναι γεγονός ότι ό στρατηγός Χ. Σαλτίκ, γραμματέας του Συμβουλίου 'Εθνικής 'Ασφαλείας, πού είναι ένας άπό τούς ισχυρούς άνδρες του νέου καθεστώτος, ήταν αύτός πού διαπραγματεύτηκε τή Συμφωνία 'Αμυντικής Συνεργασίας μέ τούς 'Αμερικάνους καί τό μέλλον τών άμερικανικών βάσεων στην Τουρκία: ό Σαλτίκ ήταν ό έπίσημος σύνδεσμος τών μυστικών ύπηρεσιών μέ τό στρατό στην διάρκεια τών έτών 1971 - 1973.

ΕΙΝΑΙ επίσης άλήθεια ότι έχουν σημειωθεί κάποιες εξελίξεις στην τουρκική έξωτερική πολιτική πού είναι εύπρόσδεκτες άπό τή Δύση. 'Ιδιαίτερα όταν οί Τούρκοι λένε σήμερα πώς δέχονται νά διαπραγματευθούν για τό Αιγαίο μετά τήν έπιστροφή τής 'Ελλάδας στό ΝΑΤΟ. 'Επιπλέον, αναμένεται πώς θά είναι περισσότερο έλαστικοί για τά θέματα του Αιγαίου καί τής Κύπρου, άφού τώρα δέν ύπάρχει κανένα θορυβώδες σώμα δημόσιας άντιπολίτευσης. 'Υπάρχει όμως μιά έξωτερική αντίδραση στό πραξικόπημα, καί είναι άκριβώς ή αντίδραση αύτή πού θά καθορίσει τή μελλοντική πορεία τών γεγονότων. Διαμορφώνεται μιά τάση, πού συνδέεται μέ τό παραπάνω έπιχείρημα του 'Ετσεβίτ, δηλ. ότι ή Τουρκία είναι ύποχρεωμένη νά προσαρμοστεί όλοκληρωτικά στό λατινοαμερικάνικο μοντέλο. Γιατί άποτελεί θεμελιακό στοιχείο στίς έξωτερικές εξελίξεις (όπως, λ.χ., ή αντιμετώπιση τής έπιδημίας τής πολιτικής βίας καί ή άλλαγή τής θεσμικής δομής τής χώρας) μιά συστηματική προσπάθεια για τήν οικονομική εξέλιξη τής Τουρκίας. 'Η προσπάθεια αύτή χρονολογείται άπό τή δεκαετία του '30 καί συμπορεύεται μέ τίς συγκρούσεις ανάμεσα στίς βαθιά ριζωμένες παραδόσεις καί στίς άπατήσεις του διεθνούς καπιταλιστικού συστήματος.

Ο ΚΕΜΑΛ ΑΤΑΤΟΥΡΚ είχε πετύχει μιά δύσκολη ίσορροπία μεταξύ τριών νοοτροπιών, αναπτύσσοντας τό ρόλο του κράτους, τό όποιο έξακολουθεί καί σήμερα νά ίκανοποιεί τίς άντιφατικές φιλοδοξίες εκείνων πού θαύμαζαν τό Μουσολίνι, εκείνων πού είχαν έπηρεαστεί άπό τίς μαρξιστικές ιδέες καί τόν άντιαποικιακό άγώνα τής Τουρκίας καί εκείνων πού ύποστήριζαν τήν «έλεύθερη οικονομία» καί πού, παράλληλα, πίστευαν πώς θά μπορούσε νά διαμορφωθεί καλύτερα άν

τό κράτος ήταν σέ θέση νά προμηθεύει πρῶτες ὕλες στὸν ἰδιωτικό τομέα.

Ο ΑΤΑΤΟΥΡΚ ἦταν ἱκανὸς νά ἐπιβάλλει λύσεις σχετικά ἀνεξάρτητα ἀπὸ ἐξωτερικές παρεμβάσεις. Ἡ Τουρκία ὅμως ἦταν καὶ εἶναι ἓνα κράτος περιφερειακὸ μέσα στὸ διεθνὲς καπιταλιστικὸ σύστημα. Ἀκόμα, στὴ διάρκεια τῆς δεκαετίας τοῦ '30, ἡ δυτικὴ οἰκονομία ἦταν ἀπασχολημένη μὲ τίς δικές της σκοτοῦρες καὶ δὲν ἐνδιαφερόταν νά ἐπιβάλλει τὸ πρότυπὸ τῆς στήν Τουρκία.

ΤΟ ΠΡΟΤΥΠΟ αὐτὸ λειτούργησε ὅμως σέ ἓνα βαθμὸ. Ἡ νεοδημιουργημένη ἀστική τάξη δὲν ἀπέκτησε ποτὲ ἀπόλυτη ἐλευθερία κινήσεων, ἐνῶ ἡ ἐργατικὴ κρατήθηκε φτωχὴ, ἀφοῦ οἱ ἀπεργίες ἦταν ἀπαγορευμένες. Ἀλλά, ὅταν καθιερώθηκε τὸ πολυκομματικὸ σύστημα (στά τέλη τῆς δεκαετίας τοῦ '40), τὸ λαϊκοδημοκρατικὸ κόμμα τοῦ Ἀτατούρκ ἀπομακρύνθηκε ἀπὸ τὰ πράγματα. Πλήρωσε ἐστὶ τὴν προκλητικὴ του στάση ἀπέναντι στοὺς γαιοκτῆμονες καὶ τοὺς ἀγρότες (οἱ ὅποιοι δὲν κέρδιζαν τίποτε ἀπὸ τὴν ἀποτυχημένη ἀγροτικὴ μεταρρύθμιση), τὴν παραμέληση τῶν λαϊκῶν προβλημάτων ἀπὸ τὴ γραφειοκρατία καὶ τίς οικονομικὲς δυσχέρειες πού παρουσιάστηκαν στὰ μέσα τῆς δεκαετίας τοῦ '40. Τὸ Δημοκρατικὸ Κόμμα πού ἱδρύσε ὁ Ἀντνάν Μεντερές ὑπῆρξε ἓνας συνασπισμὸς διαφόρων τμημάτων τῆς ἀστικής τάξης καὶ τῶν παραδοσιακὰ σκεπτόμενων ἀγροτῶν. Ἀπὸ τὴ μιά πρόσφερε τὸν περιορισμὸ τοῦ κρατικοῦ οικονομικοῦ ἐλέγχου καὶ, ἀπὸ τὴν ἄλλη, ἓνα τέλος στίς διωξεις τῆς θρησκείας.

Ἡ ΕΚΡΗΞΗ ὅμως τοῦ κορεατικοῦ πολέμου στίς ἀρχές τῆς δεκαετίας τοῦ '50 δημιούργησε μιά καινούρια κατάσταση. Ἡ ἀνιέρη τουρκικὴ τριάδα τοῦ πληθωρισμοῦ, τοῦ ἀσυλλόγιστου ἐξωτερικοῦ δα-

ναισμοῦ καὶ τῆς κακῆς διοίκησης ξαναῦψωσε τὸ κεφάλι της. Κάτω ἀπὸ τὴν ἀπειλὴ τῆς στροφῆς τοῦ Μεντερές στὸ λαϊκισμό, ἐνάντια στὴν ἐκδυτικοποιημένη ἐλίτ τῆς Τουρκίας, οἱ ἐπιχειρηματίες ἐξοργίστηκαν ἐπειδὴ τὰ κεφάλαια ἐξακολουθοῦσαν νά ἐπενδύονται στὸν κρατικὸ τομέα καὶ ὄχι στίς ἰδιωτικές ἐπιχειρήσεις. Ταυτόχρονα, οἱ ἐνοπλες δυνάμεις, τῶν ὁποίων οἱ μισθοὶ εἶχαν μείνει στάσιμοι, θεωροῦσαν πῶς ὁ Μεντερές προδίδει τὸν κεμαλισμὸ. Ὅταν ὁ Μεντερές προσπάθησε νά καταργήσει τὴν ἀντιπολίτευση, ὁ στρατὸς τὸν ἀπαγχόνισε.

Ἡ ΕΠΕΜΒΑΣΗ αὐτὴ δημιούργησε ἓνα προηγούμενο. Ἐπίσης, κληροδότησε ἓνα σύνταγμα πού περιεῖχε τόσους πολλοὺς περιορισμοὺς τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, πού καθιστοῦσε τὴ διακυβέρνηση τῆς χώρας δύσκολη. Τὸ σύνταγμα αὐτὸ ἦταν ἓνα κράμα σοσιαλδημοκρατικῶν ἀντιλήψεων γιὰ τίς πολιτικές ἐλευθερίες καὶ πολιτικὸ πλουραλισμὸ, πού σκοπὸ εἶχε τὴν ἐξασφάλιση μιᾶς ἀπρόσκοπτης κεφαλαιοκρατικῆς ἀνάπτυξης. Μὲ δυνάμει, ἦταν ἓνα ἀπίθανο κράμα. Ἀλλά ἐπέζησε, τουλάχιστο στὴν ἀρχή, ἐξαιτίας τῶν ἀντιφάσεων τῆς ἴδιας τῆς ἀστικής τάξης, ἐξαιτίας τῆς οὐσιαστικῆς ἀπουσίας ἐπενδύσεων ξένου κεφαλαίου στὴν Τουρκία καὶ ἐπειδὴ, στὴν ἀρχὴ τουλάχιστον, τὸ ἐργατικὸ δυναμικὸ τῆς χώρας ἦταν περισσότερο οἱ μικρομεσαῖοι ἀγρότες καὶ λιγότερο τὸ ἐξαθλιωμένο ἀστικὸ προλεταριάτο πού ἐμφανίστηκε μὲ τὴν πρόοδο τῆς ἀστικοποίησης.

ΒΑΘΜΙΑΙΑ ὅμως οἱ παράγοντες αὐτοὶ ἀποδεικνύονταν ὀλοένα καὶ λιγότερο ἐπαρκεῖς. Τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀστικοποίησης καὶ τῆς βιομηχανικῆς ἐπανάστασης ἀρχισαν νά γίνονται αἰσθητά - ἰδιαίτερα σέ ἐποχές οικονομικῶν κρίσεων. Τὸ τελεσίγραφο τοῦ στρατοῦ πρὸς τὴν κυβέρνηση (1971) καὶ τὰ χρόνια τῆς στρατιωτικῆς καταπίεσης πού ἀκολούθησαν, ἀποτελέσαν ἐν μέρει μιά ἀντίδραση στίς πιέσεις πού προκλήθηκαν ἀπὸ τὴ δράση αὐτῶν τῶν ἀποτελεσμάτων. Τὸ τελεσίγραφο ἀντιπροσώπευε ἐπίσης μιά ἐπιθυμία νά ἀποφευχθεῖ ἓνα πραξικόπημα στὸ στρατό, πού θὰ τὸ στελέχωναν ριζοσπαστικοὶ ἀξιωματικοί. Ὁ στρατὸς γρήγορα ἀρχισε νά ἀποτελεῖ παράδειγμα τοῦ τρόπου πού ἡ ἐξέλιξη τῶν δικῶν του ἐπενδύσεων ὁδήγησε στὸ νά ἐνσωματωθεῖ τελικὰ στὴ μοῖρα τῆς καπιταλιστικῆς οἰκονομίας. Ἀπέδειξε ἐπίσης τὴ φύση του σάν στρατοῦ τοῦ ΝΑΤΟ, ἐκκαθαρίζοντας πολλοὺς ριζοσπαστικούς ἀξιωματικούς. Σάν μιά μορφή παρέμβασης, ἀπέδειξε στὸν ἰδιωτικὸ τομέα ὅτι οἱ πραγματικοὶ μισθοὶ τῶν ἐργαζομένων ἔχουν τὴν τάση νά παραμένουν καθηλωμένοι σέ περιοδους καταπίεσης. Ἀνέδειξε ἐπίσης τὸ στρατὸ σέ ἐγγυητὴ τῶν περισσότερων περιορισμῶν πού περιέχονται στὸ σύνταγμα σέ βάρος τῶν δημοκρατικῶν ἐλευθεριῶν.

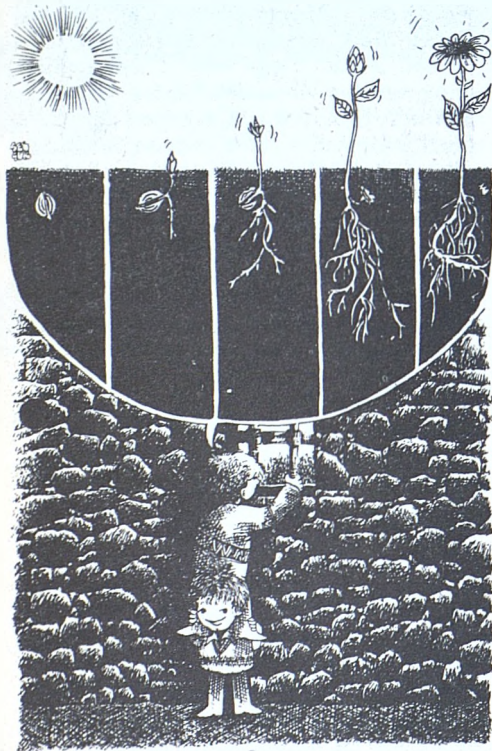
ΟΛΑ αὐτὰ ἦταν, μὲ μιά ὁρισμένη ἐννοια, ἀναγκαῖες προϋποθέσεις γιὰ μιά γενικότερη παρέμβαση: αὐτὸ ἐγινε στίς 12 τοῦ Σεπτεμβρίου. Τὸ 1971 ὅμως τὰ πολιτικά κόμματα ἐξακολουθοῦσαν νά ἀπο-

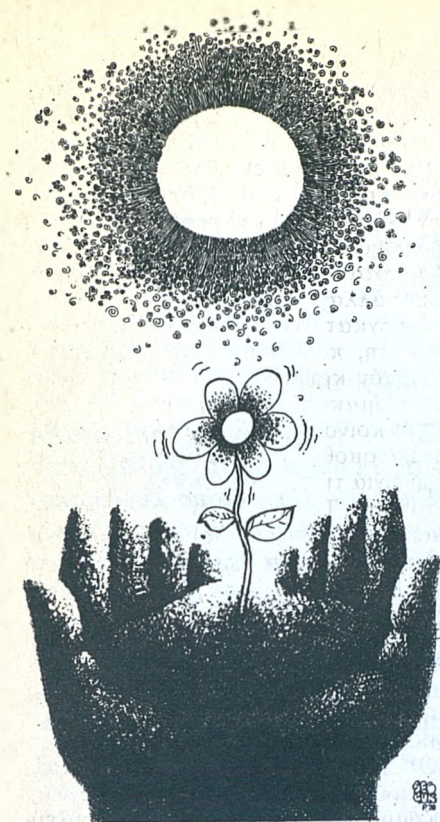
λαμβάνουν κάποια ἐμπιστοσύνη, τὴν ὁποία ἔχουν σέ μεγάλο βαθμὸ χάσει μὲ τοὺς καυνάδες τους καὶ τὴν ἀδυναμία τους νά ἐκπληρώσουν ἔστω καὶ τὰ στοιχειώδη καθήκοντά τους, ὅπως εἶναι λ.χ., ἡ ἐκλογὴ νέου προέδρου τῆς χώρας. Καθὼς προχωροῦσε ἡ δεκαετία τοῦ '70, διαμορφωνόταν ἡ βάση γιὰ μιά ριζοσπαστικότερη ἀλλαγὴ. Μεγάλες ἐλέγχουσες ἐταιρίες ἐγκαταστάθηκαν στὴν Κωνσταντινούπολη, πού βρίσκονται σέ προστριβὲς μὲ τὸν κρατικὸ τομέα καὶ μὲ τὰ μικρὰ κλίμακα μοντέλα τοῦ παρελθόντος. Τὸ κοινοβούλιο ἀπέτυχε νά προωθήσει τὴν νομοθεσίαν ἐκείνη πού εἶναι ἀπαραίτητη γιὰ τὴν ἀνανέωση τῆς τουρκικῆς οἰκονομίας. Τὰ ἐμβάσματα ἀπὸ τοὺς μετανάστες ἐργάτες ἀρχισαν νά μὴν ἐπενεργοῦν σάν κέλφος πού προστατεύει τὴν χώρα ἀπὸ τὴ διείσδυση τοῦ διεθνούς κεφαλαίου. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ πού ἡ χώρα ἀρχισε νά δηλώνει ἀδυναμία ἐξόφλησης τοῦ χρέους της καὶ ἀναμίχθηκε τὸ Διεθνὲς Νομισματικὸ Ταμεῖο, τὸ στήριγμα γιὰ τὴν καπιταλιστικὴ χρηματοδότηση εἶχε ἐγκαθιδρυθεῖ.

ΕΠΙΣΤΡΕΦΟΥΜΕ στὰ πολιτικά κόμματα πού ἐκφράζουν αὐτὲς τίς δυνάμεις. Τὸ Κόμμα τῆς Δικαιοσύνης τοῦ Σουλεϊμάν Ντεμιρέλ συνέχισε νά ἐκφράζει τὴν συμμαχία τῶν ἐπιχειρηματιῶν τῆς Κωνσταντινούπολης καὶ τῶν γαιοκτημόνων τῆς Ἀνατολίας - ὅπως προηγούμενα τὸ κόμμα τοῦ Μεντερές. Καθὼς περνοῦσαν τὰ χρόνια, οἱ μικροὶ ἐπιχειρηματίες τῆς Ἀνατολίας καὶ ἐκεῖνοι πού ὑποστήριζαν τὴν ἐπιστροφή στίς ἰσλαμικές παραδόσεις ἀποχώρησαν, γιὰ νά σχηματίσουν τὸ Κόμμα Ἐθνικῆς Σωτηρίας τοῦ Νεκμετίν Ἐρμπακάν. Ἐπίσης, ἀπὸ τὴ δεξιὰ πτέρυγα τοῦ κόμματος τοῦ Ντεμιρέλ προήλθε τὸ νεοφασιστικὸ Κόμμα Ἐθνικῆς Δράσης τοῦ Ἀλπαρσλάν Τουρκές - μιά ἀπὸ τίς προσωπικότητες πού διαδραμάτισαν δευτερεύοντα ρόλο στὸ πραξικόπημα τοῦ 1960. Τὸ κόμμα αὐτὸ ἀπευθυνόταν στὸ συνεχὲς αὐξάνόμενο λοῦμπεν προλεταριάτο καὶ σ' ἐκείνες τίς περιοχές τῆς κεντρικῆς Τουρκίας πού αἰσθάνονται περισσότερο φόβο γιὰ τὴν ἀστικὴ ἀλλαγὴ. Τρεφόταν πάντα ἀπὸ τίς φυλετικές καὶ θρησκευτικὲς ἐντάσεις. Εἶχε τὴν ὑποστηρικτὴ μέριμνα τῆς ἀστυνομίας καὶ, σέ κάποιο βαθμὸ, τοῦ στρατοῦ. Πίστευε στὴ «στρατηγικὴ τῆς ἐντασης» - καὶ τὴν ἐφάρμοζε. Ἀντλούσε τὰ συνθήματά του ἀπὸ τὸν ἐθνικισμό καὶ τὸ ρατσισμό, ὅπως εἶναι διατυπωμένοι σέ πολλὰ σχολικὰ ἐγχειρίδια.

ΣΤΗΝ ἀριστερὰ αὐτῶν τῶν κομμάτων ἦταν τὸ Κόμμα τῶν Τούρκων Ἐργατῶν, τὸ ἐκτὸς νόμου Κομμουνιστικὸ Κόμμα τῆς Τουρκίας, τὸ μικρότερο κινεζόφιλο κόμμα, τὸ κόμμα τοῦ «ἐθνικοῦ δρόμου πρὸς τὸ σοσιαλισμὸ», τὸ Ντεβγκένκ καὶ οἱ ἀριστεριστικὲς ομάδες πού εἶχαν ἀπαγάγει τὸν πρόξενο τοῦ Ἰσραὴλ τὸ 1971.

ἈΛΛΑ ἡ κύρια δύναμη πού λειτουργοῦσε στὸ χωρὸ τοῦ κέντρου καὶ τῆς ἀριστερᾶς ἦταν τὸ Λαϊκὸ - Δημοκρατικὸν κόμμα. Εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ ἐλάχιστα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα στὸν κόσμον πού δὲν

έχουν σχηματιστεί μέσα από ένα εργατικό κίνημα. Οί εκκεντρικότητές του τὰ τελευταία χρόνια αντανακλούν τὴν ἔλλειψη μιᾶς συμπαγούς εργατικῆς τάξης. Ὁδηγημένο ἀπὸ τὸν Μπουλέντ Ἔτσεβίτ στὴν «ἀριστερά τοῦ κέντρου», μεταστράφηκε γρήγορα πρὸς τὴ «δεξιὰ τοῦ κέντρου», ὅταν κατέλαβε τὴν ἐξουσία. Τό γεγονός ὅτι πρόδωσε τὶς ἐλπίδες πολλῶν ψηφοφόρων τοῦ ἐξηγεῖ γιατί ἔχασε τὴν ἀξιοπιστία του σὲ διάστημα τῶν 22 μηνῶν πού ἄσκησε τὴν ἐξουσία. Ὁ Ἔτσεβίτ προχώρησε μετὰ σὲ ἐκκαθαρίσεις στελεχῶν τῆς ἀριστερᾶς πτέρυγας τοῦ κόμματός του. Εἶναι, ἀπὸ πολλές ἀπόψεις, ἕνας ξοφλημένος πολιτικός, ἕνας ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ χθές - παρ' ὅλο πού, ὅπως τὸ λέει ὁ λόγος, μία ἐβδομάδα εἶναι μεγάλο χρονικό διάστημα στὴν πολιτικὴ καί, ἄρα, κάποιος καινούριος ρόλος μπορεῖ νὰ βρεθεῖ γι' αὐτόν.

ΟΙ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΙΣ σὲ κοινωνικό καί οικονομικό πεδίο δὲν μεταφέρονται ἀπλῶς σὲ κοινοβούλιο ἀλλὰ καί στοὺς δρόμους. Τὰ προβλήματα τοῦ κοινοβουλίου ἔχουν θιγτεῖ ἔμμεσα παραπάνω. Θεμελιακό πρόβλημα ἀποτελοῦσε τὸ γεγονός ὅτι οἱ ἐνοπλες δυνάμεις, πού ἀπὸ παλιά ἀσκούσαν τὴν ἐξουσία ἀπὸ τὸ παρασκήνιο, ποτὲ δὲν κατόρθωσαν νὰ ἀπαντήσουν σὲ ἕνα δίλημμα: ὅτι, ἐνὼ ἤθελαν νὰ πραγματοποιήσουν τὴν ἀλλαγὴ — ἀρχικὰ σὰν δυτικοὶ μεταρρυθμιστές καί τώρα σὰν σκληροὶ καπιταλιστές — μέσα ἀπὸ κοινοβουλευτικές διαδικασίες, ὁ μεγαλύτερος ὄγκος τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι παραδοσιακά προσανατολισμένος καί ἀντιστέκεται σὲ κάθε μεταβολή.

ΤΟ ΚΥΜΑ τῆς βίας πού ἔξασπασε ἦταν κάτι τὸ ἀναπόφευκτο. Τό ὅτι ἔφτασε νὰ σκοτώνονται 20 ἄνθρωποι τὴν ἡμέρα εἶναι ἀπόδειξη τοῦ βαθμοῦ σὲ ὅποιο τὸ ἴδιο τὸ κράτος εἶχε διαβρωθεῖ ἀπὸ μιά βα-

σική καί ὑπεύθυνη γιὰ τὴ βία δύναμη: τὸ Κόμμα Ἐθνικῆς Δράσης. Βέβαια, ὁ στρατός ἔχει πρὸς τὸ παρὸν κατορθώσει νὰ μειώσει τὸν ἀριθμὸ τῶν θανάτων σὲ ἕνα δέκατο σὲ σύγκριση μὲ τὸ παρελθόν. Μπορεῖ, ὅμως, νὰ συνεχίσει νὰ τὰ καταφέρει ἔτσι;

ΜΙΑ πρώτη προϋπόθεση εἶναι ὅτι ὁ στρατός θὰ πρέπει νὰ φανεῖ ἀμερόληπτος. Ἀρχικὰ ἔδειξε κάτι τέτοιο, ὅπως ἀποδεικνύουν οἱ μαζικές συλλήψεις στὴν πόλι Γιοζγκάτ, πού εἶχε γίνηι τὸ ὄχυρό τῶν κομάντος τοῦ Τουρκέ. Ἀλλὰ οἱ ἀρριστεριστικές ὁμάδες, ὅπως λ.χ. ἡ Ντεβ-σὸλ, πού εἶναι ἕνα παρακλάδι τῆς Ντεβ-γκένκ, ἔχουν προειδοποιήσει ὅτι θὰ καταφύγουν σὲ ἀνταρτοπόλεμο. Ἡ ἀμεροληψία ἐνὸς νατοϊκοῦ στρατοῦ θὰ ἀποδεικνυόταν τότε βραχύβια.

ΑΛΛΑ τὸ πῶς οὐσιαστικὸ εἶναι ἴσως ὅτι, ὅποιοδήποτε μοντέλο οικονομικῆς ἀνάπτυξης καί ἂν ἐπιλεγεί, πρέπει νὰ ἐπιτύχει τοὺς στόχους του, ὥστε ὁ λαὸς νὰ ἔχει μιά ἀποζημίωση γιὰ τὶς ἀλλαγές πού θὰ τὸν ἀναγκάσουν νὰ ὑποστεί. Ἡ προοπτικὴ αὐτὴ κάνει πολὺ ἀπίθανες τὶς προσδοκίες ὅτι οἱ στρατηγοὶ θὰ ἐγκαταλείψουν σύντομα τὴν ἐξουσία. Ἡ μείωση τῶν μεταναστευτικῶν ἐμβασμάτων, ἡ συνεχιζόμενη ἀνοδος τῶν τιμῶν στὰ πετρελαιοειδή, ἡ ἐπέκταση τοῦ δυτικοῦ προστατευτισμοῦ καί τὸ κόστος τῶν ἐξοπλισμῶν μετὰ τὸ «ἐμπάρκο» πού ἐπέβαλαν οἱ ΗΠΑ ἐξαιτίας τῆς Κύπρου - ὅλα αὐτὰ ἔχουν συντελέσει ὥστε ἡ τελευταία οικονομικὴ κρίση στὴν Τουρκία νὰ εἶναι πολὺ σοβαρότερη ἀπὸ ἐκεῖνες τοῦ 1959 καί τοῦ 1969. Καί τὶς δύο αὐτές κρίσεις τὶς ἀκολούθησαν στρατιωτικές ἐπεμβάσεις. Ἀλλὰ, ἐπειδὴ ἀκριβὲς αὐτὴ ἡ οικονομικὴ κρίση εἶναι περισσότερο σοβαρὴ, οἱ λύσεις τοῦ στρατοῦ εἶναι πιθανὸ ὅτι δύσκολα θὰ γίνουν ἀδιαμαρτύρητα ἀποδεκτές.

ΟΙ ΣΤΡΑΤΗΓΟΙ λένε ὅτι θὰ συνεχίσουν στὴν κατεύθυνση πού ὀδηγεῖ τὴ χώρα πρὸς τὴ Δύση καί ὅτι θὰ υιοθετήσουν τὴν πολιτικὴ πού προτείνει τὸ Διεθνὲς Νομισματικὸ Ταμεῖο. Λένε ἐπίσης πὼς χρειάζονται πέντε χρόνια γιὰ νὰ καρποφορήσει ἡ οικονομικὴ τους πολιτικὴ. Καί, στὴ διάρκεια αὐτῆς τῆς περιόδου, ἡ οικονομία εἶναι πιθανὸ ὅτι θὰ ἔχει λίγα νὰ προσφέρει σὲ ἕνα λαὸ πού βρίσκεται σὲ δυσκολία νὰ βρεῖ χρήματα γιὰ νὰ ἀγοράσει τὸ ψωμὶ του. Τό πραγματικὸ εἰσόδημα στὶς πόλεις ἔχει πέσει κατὰ 15%.

ΕΚΕΙΝΟΙ πού θέλουν νὰ δικαιολογήσουν τὸ πραξικόπημα ὑποστηρίζουν ὅτι ἦταν ἀναγκαῖο μετὰ τὰ γεγονότα τοῦ Σεπτεμβρίου - τὴν αὐξηση τῶν πολιτικῶν δολοφονιῶν, τὶς γιορτές γιὰ τὰ 60 χρόνια τοῦ παράνομου Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Τουρκίας καί τὶς πορεῖες πού διοργάνωσε ἡ θρησκευτικὴ δεξιὰ. Δείχνουν ἐπίσης τὸ χαμογελαστὸ καί πατρικὸ πρόσωπο τοῦ στρατηγοῦ Ἐβρέν. Ἀλλὰ τὸ πραξικόπημα εἶχε σχεδιαστεῖ πρὶν ἀπὸ ἄρκετους μῆνες. Παραμένει, λοιπόν, τὸ ἐρώτημα: πόσο ἀκόμα θὰ κρατήσῃ τὸ χαμόγελο αὐτό;

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ καθόλου εὐκολο γιὰ τοὺς στρατηγούς νὰ ἀποφύγουν τὰ προβλήμα-

τα. Ἐνδέχεται νὰ εἰσάγουν μιά μορφή τοῦ γαλλικοῦ ἢ τοῦ ἀμερικανικοῦ συντάγματος. Ἀλλὰ θὰ διαπιστώσουν πὼς πρέπει νὰ ἀντιμετωπίζουν τὴν ἴδια κατάσταση σὲ ἐπίπεδο κοινωνικῶν δυνάμεων καί τὴν ἴδια οικονομικὴ κρίση. Εἶναι ἔτσι ἐκτεθειμένοι σὲ τὸν κίνδυνο νὰ βρεθοῦν πολὺ μπερδεμένοι.

ΜΕ ΤΗΝ ἀντιπολίτευση φημιμένη καί μετὰ τὴν ἀπαγόρευση κάθε εἰδους κριτικῆς, οἱ δυνατότητες γιὰ καταχρήσεις ἐξουσίας πολλαπλασιάζονται ἐπικίνδυνα. Τό ἐνδεχόμενο αὐτὸ ἀνησυχεῖ ὅλο καί πῶς πολὺ αὐτοὺς πού παρακολουθοῦν ἀπὸ κοντὰ τὶς ἐξελίξεις στὴν Τουρκία καί τὶς ξένες κυβερνήσεις. Ἡ «Διεθνὴς Ἀμνηστία» εἶχε ἀποδείξει ὅτι γίνονταν βασανιστήρια σὲ εὐρεία κλίμακα πρὶν ἀπὸ τὸ πραξικόπημα. Ἀν τὰ βασανιστήρια συνεχιστοῦν, ἡ Δύση θὰ συναντήσει δυσκολίες στὴν προσπάθειά της νὰ βοηθήσει οικονομικά τὸ καθεστὼς. Ὡστόσο, ἡ τουρκικὴ οικονομία χρειάζεται αὐτὴ τὴ βοήθεια, ἂν οἱ στρατηγοὶ θέλουν νὰ προσφέρουν κάτι σὲ τὸ λαὸ, καί πρὶν ὁ λαὸς καταλήξει σὲ συμπέρασμα ὅτι οἱ στρατηγοὶ, ὅπως καί οἱ πολιτικοὶ τῆς χώρας, ἐντείνουν τὰ προβλήματα πού λένε πὼς ἐπιθυμοῦν νὰ λύσουν. Στὶς 30 τοῦ Σεπτεμβρίου ὁ στρατηγὸς Ἐβρέν ἔλεγε: «Παιδιά μου, σὰς συμβουλεύω νὰ μὴν ἀναμιχθεῖτε ποτὲ στὴν πολιτικὴ»: προφανῶς εἶχε σὲ μυαλό του τὴ σφηκοφωλιά πού ἔχει ξεσκαλίσει.

Τὰ σκίτσα εἶναι τοῦ Τούρκου γελοιογράφου Σελτσούκ Ντεμιρέλ.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΤΟΧΑΣΤΗΣ Μόλις κυκλοφόρησε

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΤΟΧΑΣΤΗΣ
Ἴπποκράτους 6, Ε' ὁδός,
Τηλ. 36.01.956, Ἀθήνα

ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

της Ίρ. Αύδη - Καλκάνη

Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ Συνδιάσκεψη του ΟΗΕ που έγινε στο Μεξικό τό 1975, όρισε τή δεκαετία 1975 - 1985 σάν Δεκαετία τής Γυναίκας μέ βασικούς στόχους τήν ισότητα, τήν ανάπτυξη, τήν ειρήνη. Συντάχτηκε τότε από ένα Παγκόσμιο Πρόγραμμα Δράσης για νά εφαρμοστεί καί στήν πράξη ή αρχή τής ισότητας ανάμεσα στους άντρες καί τίς γυναίκες όλου του κόσμου. Μιά αρχή που τόσο έντονα τονίζεται θεωρητικά από τίς κυβερνήσεις όλων των κρατών.

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ Δράσης απευθυνόταν όχι μόνο στις κυβερνήσεις, αλλά καί στά πολιτικά κόματα, τά εργατικά σωματεία, τίς μη κυβερνητικές κοινωνικές οργανώσεις καί στά μέσα ενημέρωσης κάθε χώρας.

ΜΕ ΤΗ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ πέντε χρόνων από τήν έναρξη τής Δεκαετίας έγινε από τίς 14 μέχρι τίς 30 Ιουλίου στήν Κοπεγχάγη από τόν ΟΗΕ μία νέα Παγκόσμια Συνδιάσκεψη. Μέσα στά πλαίσια των ίδιων βασικών στόχων δόθηκε μεγαλύτερη έμφαση αυτή τή φορά στά θέματα τής εκπαίδευσης, τής υγείας καί τής επαγγελματικής απασχόλησης των γυναικών. Έργο επίσης τής Συνδιάσκεψης ήταν νά αναλυθούν οι τραγικές συνέπειες του apartheid σχετικά μέ τίς γυναίκες τής Νότιας Άφρικής καί νά παρθούν ειδικά μέτρα συμπαράστασης καί βοήθειας για τήν περίπτωση αυτή.

ΤΑ ΚΡΑΤΗ - ΜΕΛΗ του ΟΗΕ κλήθηκαν νά κάνουν απολογισμό τής πενταετίας που πέρασε, νά αναπτύξουν τή δράση τους για τήν εφαρμογή του Παγκόσμιου Προγράμματος Δράσης στή χώρα τους καί νά χαράξουν τό πρόγραμμα τής επόμενης πενταετίας. Στή συνδιάσκεψη αυτή, όπου κάθε κράτος έστειλε επίσημη αντιπροσωπεία, μεταφέρθηκε ή πολιτική γραμμή κάθε κυβέρνησης καί αναπτύχθηκαν μέ τόν «καλύτερο» τρόπο οι ένέργειές της για τήν προώθηση του θέματος τής ισότητας των γυναικών. Στή διάρκεια των εργασιών τής Συνδιάσκεψης, όπου αρκετές αντιπροσωπείες μετείχαν μέ άντρα αρχηγό, όπως ή αντιπροσωπεία τής Όμοσπονδιακής Δημοκρατίας τής Γερμανίας, τής Άργεντινής, τής Τουρκίας κ.ά. ή καί μέ μόνο άντρα εκπρόσωπο, κυριάρχησαν οι καταγγελίες για τήν κατάσταση των γυναικών τής Ν. Άφρικής, καθώς καί των Παλαιστινίων γυναικών, καί προτάθηκε για νά υπογραφεί από τά κράτη - μέλη ή Διεθνής Σύμβαση για τήν Έξάλειψη των Διακρίσεων κατά των Γυναικών, που υιοθέτησε τό 1979 ή Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ.

ΗΤΑΝ μία Συνδιάσκεψη τυπικά συνηθισμένη, όπου πολύ πιο σημαντικές είναι οι παρασκηνιακές ενέργειες καί διαπραγματεύσεις ή καί ή προετοιμασία των Ειδικών Έπιτροπών του ΟΗΕ, παρά τό ίδιο τό γεγονός τής συγκέντρωσης των εκπροσώπων τόνων κρατών. Σωστά χαρακτηρίστηκε, λοιπόν, από μία επίσημη εκπρόσωπο σάν «έλιτίστικο παιχνίδι αρχηγών». Καί είναι χαρακτηριστικό πώς δέν έγινε δυνατό νά ισχύει διεθνώς ή Σύμβαση που προτάθηκε για υπογραφή, αφού δέν τήν κύρωσαν ή δέν προσχώρησαν σ' αυτήν τά είκοσι τουλάχιστον κράτη, όπως απαιτείται (άρθρο 27 τής Σύμβασης), πα-

ρά μόνον ή Κούβα, ή Λαϊκή Δημοκρατία τής Γερμανίας, ή Γκάνα, ή Σουηδία καί ή Γουινέα.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ, όμως, μέ τήν επίσημη, έγινε στό Πανεπιστήμιο τής Κοπεγχάγης καί μία ανεπίσημη Συνδιάσκεψη, οργανωμένη από έπιτροπή 34 διεθνών μη κυβερνητικών οργανώσεων, που συγκροτήθηκε μετά τή Συνδιάσκεψη των μη κυβερνητικών οργανώσεων που έγινε τό Μάη του 1979 στό Βερολίνο.

ΣΤΙΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ τής Συνδιάσκεψης αυτής, όπου εκτός από τους εκπροσώπους των διαφόρων μη κυβερνητικών οργανώσεων μπορούσαν νά μετέχουν καί ανεξάρτητα άτομα, πήραν μέρος 187 χώρες μέ 222 εκπροσώπους από τήν Άφρική, 312 από τή Λατινική Άμερική, 41 από τήν Καραϊβική, 132 από τή Μέση Άνατολή, 1367 από τήν Εύρώπη, 491 από τήν Άσία καί τόν Ειρηνικό καί ακόμα 2185 από τή Δανία.

Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ στή συγκέντρωση αυτή των γυναικών, που ή σημασία της για τό διεθνές γυναικείο κίνημα είναι μεγάλη, ήταν μία έντονη έμπειρία. Σέ συζητήσεις μέ όρισμένες από πρίν εισηγήτριες, σέ συζητήσεις μικρών ή μεγάλων ομάδων γυναικών ανάλογα μέ τό θέμα, γυναίκες από κάθε περιοχή του κόσμου, προσπάθησαν νά μετατρέψουν τή ρητορεία για τήν ισότητα σέ πραγματική ουσιαστική ανταλλαγή απόψεων για τή συνέχεια του αγώνα.

ΤΟ FORUM, όπως ονομάτηκε ή συγκέντρωση πολύ πετυχημένα, γιατί ακριβώς ήταν μία νέα «άγορά», λειτουργήσε σά ζωντανός οργανισμός. Στίς μικρές αίθουσες διδασκαλίας του Πανεπιστημίου καί δύο άλλων γειτονικών κτιρίων συζητιούνταν διάφορα θέματα στά πλαίσια του συνεδρίου. Άν μέσα από τή συζήτη-

ση έβγαινε κάποιο άλλο θέμα σημαντικό, σχηματιζόταν άμέσως μία άλλη έπιτροπή για νά τό συζητήσει, μέ αποτέλεσμα στή διάρκεια των 10 ημερών που κράτησε τό συνέδριο (14 - 24 Ιουλίου) νά λειτουργούν καθημερινά 150 μέ 180 έπιτροπές, μέ έλάχιστα ή πάρα πολλά μέλη, ανάλογα μέ τό ενδιαφέρον των συνέδρων.

ΣΤΙΣ ΣΥΖΗΤΗΣΕΙΣ αυτές ακούγονταν πολλές απόψεις, οι πιο διαφορετικές ιδεολογίες καί πολλές προτάσεις. Άκριβώς, επειδή ή αριθμός των έπιτροπών ήταν μεγάλος καί συνεδρίαζαν πολλές ταυτόχρονα, αναγκαστική ήταν καί ή έπιλογή τής παρακολούθησης. Έτσι, σέ λίγο φάνηκε ή φεμινιστική, ή μη, τοποθέτηση των συνέδρων. Θέματα όπως «ή Γυναικεία Σεξουαλικότητα», «Γυναίκες καί Φιλολογία», «Προώθηση των γυναικών σέ υπεύθυνες θέσεις», «ή ποιότητα τής ζωής των ηλικιωμένων γυναικών», «Διακρίσεις στή γυναικεία επαγγελματική απασχόληση καί στρατηγική για τό ξεπερασμά τους», «Οι λέσβιες μέσα στό φεμινιστικό κίνημα», «ή γυναίκα καί ό νόμος. - Έγκληματολογικές έρευνες», «Φεμινιστικές προσεγγίσεις στά θέματα τής συνδιάσκεψης» κ.ά., συγκέντρωναν γυναίκες μέ φεμινιστική συνείδηση.

ΜΕΣΑ σ' ένα πνεύμα αλληλεγγύης ανταλλάχτηκαν έμπειρίες, εξηγήθηκαν μέθοδοι δουλειάς, στρατηγικές, τέθηκαν νέα προβλήματα καί προτάθηκαν λύσεις. ή άτμόσφαιρα σέ κάθε συζήτηση ήταν φιλική, συντροφική, αγωνιστική κι έκανε νά φαίνεται καθαρά πώς τά προβλήματα των γυναικών σ' όλο τόν κόσμο είναι κοινά καί πώς ό φεμινισμός περνάει από διάφορα στάδια καί εξελίσσεται ανάλογα μέ τήν πολιτιστική ανάπτυξη κάθε χώρας. Έγιναν προσπάθειες νά έντοπιστούν τά έμπόδια που χωρίζουν γυναίκες όλου του

κόσμου από μία κοινή δράση, όπως είναι το φράγμα της γλώσσας ή οι κοινωνικές διαφορές, αλλά και να βρεθούν οι δεσμοί που τις ενώνουν, όπως είναι η ανάπτυξη μιας νέας συνείδησης, ή μελέτη των γυναικών προβλημάτων, ή πολιτική δράση για μία μεγάλη κοινωνική αλλαγή με φεμινιστικές βάσεις.

ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΩΝΤΑΣ και μετέχοντας σε πολλές από τις συζητήσεις αυτές διαπίστωνε κανείς πως το φεμινιστικό κίνημα έχει πιά γίνει ακόμα πιο ουσιαστικό και πιο βαθύ, πως οι γυναίκες από το στάδιο των έντονων επαναστατικών εκδηλώσεων έχουν φτάσει στην ανάγκη της γραπτής έκφρασης, του προγραμματισμού, πως νιώθουν την ανάγκη να βρουν τις ρίζες τους τις τόσο άγνωστες ή διαστρεφόμενες μέσα στην ιστορία της ανθρωπότητας.

ΚΙ ΑΚΟΜΑ, μέσα από τις συζητήσεις αυτές διαφαίνονται ή προοδευτική πολιτική τοποθέτηση των περισσότερων συνέδρων που ξέροντας ότι ο φεμινισμός δεν διαχωρίζεται από τη πολιτική, μετείχαν παράλληλα σε καθαρά πολιτικές εκδηλώσεις. Στη διαδήλωση των Βολιβιανών γυναικών ενάντια στο πραξικόπημα που έγινε τις μέρες εκείνες στη χώρα τους, μετείχαν και πολλές φεμινίστριες, καθώς και η Αμερικανίδα Betty Friedan που διέκοψε την εισήγηση που έκανε την ώρα εκείνη, για να δηλώσει ότι θεωρεί χρέος της να πάρει μέρος στη διαδήλωση.

ΟΙ ΚΑΘΑΡΑ φεμινιστικές συζητήσεις, ενώ δεν τράβηξαν το ενδιαφέρον του μεγαλύτερου όγκου των γυναικών που συμμετείχαν στη διάσκεψη, ήταν πιο ουσιαστικές και σίγουρα θα αποτελέσουν μία καινούρια αφετηρία για την συντονισμένη δράση των γυναικών όλου του κόσμου.

ΑΠΟ ΤΙΣ αντιπροσωπεΐες για τις οποίες «ο φεμινισμός δεν οδηγεί πουθενά» ή Συνδιάσκεψη αυτή ήταν αντίθετα μόνο μία ευκαιρία για καταγγελία των κυβερνήσεων των χωρών τους και για υποστήριξη των πολιτικών τους θέσεων. Έτσι, η εισήγηση της Hanna Szego Bokor, επίσημης Ούγγαρζας εκπροσώπου, στο θέμα Οικογένεια, ήταν σαν εξαίρεση στον κανόνα αυτό, πολύ σημαντική. Ξεφεύγοντας από την τυπική δήλωση για Ισοτιμία στη χώρα της, εξήγησε με ειλικρίνεια τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η κυβέρνηση της στην προσπάθειά της να κάνει πράξη την ισότητα. Έξηγώντας πως η μακρόχρονη άδεια μητρότητας μόνο για τη μητέρα και όχι για έναν από τους δύο γονείς, αποδείχτηκε στην πράξη ασύμφορη, είπε ότι οι γυναίκες πιά στον τόπο της κάνουν μεγάλες προσπάθειες για την εξάλειψη των προκαταλήψεων κατά των γυναικών.

ΣΤΙΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ που ζούν κάτω από καταπιεστικά καθεστώτα το Συνέδριο έδωσε τη δυνατότητα να τα καταγγείλουν και να κάνουν έκκληση για συμπαράσταση στον αγώνα των λαών τους, προσφέροντας έτσι μεγάλη βοήθεια στη χώρα τους. Με πάθος και μαχητικότητα οι γυ-

ναίκες της Λατινικής Αμερικής, αρνούμενες πολύ συχνά, ενώ ήξεραν αγγλικά, να μιλήσουν στη γλώσσα των καταπιεστών τους, έδωσαν μία καθαρή και έντονη εικόνα της καταπίεσης του λαού τους. Γυναίκες της Παλαιστίνης, αλλά και άλλων επαναστατικών κινήσεων, αναφέρθηκαν στα βασανιστήρια των γυναικών πολιτικών κρατουμένων που είναι κυρίως σεξουαλικά, τόνισαν την ανάγκη για άφοπλισμό, για το χτύπημα του ιμπεριαλισμού. Έκαναν έκκληση για ειρήνη, για τη δημιουργία ενός καλύτερου κόσμου.

ΣΥΖΗΤΗΣΕΙΣ και όμιλίες με θέματα όπως «Ειρήνη και τά μέσα ενημέρωσης», «Βασανιστήρια γυναικών κρατουμένων», «Ο πυρηνικός πόλεμος και οι συνέπειές του για τις γυναίκες και τα παιδιά», «Οι γυναίκες στον αγώνα κατά του apartheid», «Η κατάσταση των γυναικών στη Νικαράγουα», «Προβλήματα μεταναστών και προσφύγων: γυναικείες εμπειρίες», «Οι εθόνες των γυναικών για τον άφοπλισμό», είχαν βέβαια γενικότερο ενδιαφέρον, ήταν πολύ συχνά συγκλονιστικές, όμως σπάνια μπορούσες να ακούσεις ή να μάθεις κάτι που δεν ήξερες ήδη ή κάτι σαν τη δήλωση της νεαρής αντάρτισσας από τη Δ. Σαχάρα που είπε πως ενώ πολέμησε στο πλευρό των αδρών συντρόφων της, δεν την άφησαν να ψηφίσει όταν χρειάστηκε, γιατί δεν ήταν παντρεμένη.

ΗΤΑΝ ΑΛΗΘΕΙΑ κρίμα να βλέπει κανείς αρκετές γυναίκες, που θεωρούν το φεμινισμό «μίασμα», να παρακολουθούν μόνο αυτές τις συζητήσεις. Έτσι εμποδίστηκαν να πλησιάσουν αυτό το τόσο μεγάλο θέμα, με αποτέλεσμα να χάσουν την επαφή με το πιο ουσιαστικό μέρος του Συνέδριου.

ΜΕ ΤΟ ΤΕΛΟΣ των εργασιών του Forum άρχισε σίγουρα για πολλές από τις συνέδρους ένα νέο στάδιο στον αγώνα για την ισότητα. Μία διεθνής συνεργασία που ξεκίνησε από τις εργασίες αυτές. Για πολλές έγινε αντιληπτό πως ο φεμινισμός δεν είναι πολυτέλεια, αλλά μία πολιτική άποψη πάνω σ' όλα τα θέματα που αφορούν την ανθρώπινη ζωή. Πως το κίνημα αυτό των γυναικών, από τα πιο σημαντικά του αιώνα μας, έχει πλατύνει κι έγινε πιο βαθύ σ' όλες σχεδόν τις χώρες του κόσμου. Γυναίκες του Τρίτου Κόσμου προχώρησαν κιόλας τόσο πολύ, που σίγουρα θα βοηθήσουν στην τους πιο γρήγορη ανάπτυξη των λαών τους.

ΕΥΚΟΛΑ, όμως, φάνηκε, πως αν και τα προβλήματα είναι κοινά, ή συνεννόηση ανάμεσα σε γυναίκες διαφόρων πολιτισμών είναι δύσκολη, ενώ γυναίκες του ίδιου πολιτισμού, αλλά από χώρες με διαφορετικά κοινωνικά συστήματα, καταλαβαίνουν και αντιμετωπίζουν πιά με τον ίδιο τρόπο τα προβλήματά τους.

ΚΙ ΕΓΙΝΕ πιά τελείως ξεκάθαρο πως ο φεμινισμός δε διαχωρίζεται από την πολιτική, πως δεν πρέπει να μπαίνει σε δεύτερη μοίρα, γιατί τότε άπλωε περιορίζονται οι δυνατότητές του να ανοίξει νέους δρόμους για εξέλιξη και για μία κοινωνική αλλαγή πιο ουσιαστική από ποτέ.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

ΖΩΡΖ ΜΠΑΤΑΪΓ

Έθλιακός Προκτός

Μετάφ: Κωστής Παπαγιώργης

ΗΛΙΑ ΕΡΕΝΜΠΟΥΡΓΚ

Άνθρωποι, χρόνια, ζωή

(τόμος Δ)

Μετάφ: Άρης Αλεξάνδρου

ΜΕΓΑΛΟΙ ΤΗΣ ROCK

Μετάφ: Κωστής Μπακαλάκος

επιμέλεια: Πήτ Κωνταντέας

ΛΑΡΩΝ ΚΟΠΛΑΝΤ

Μουσική και φαντασία

Μετάφ: Μιχάλης Γεηγορίου

ΙΓΚΟΡ ΣΤΡΑΒΙΝΣΚΥ

Μουσική Πουητική

Μετάφ: Μιχάλης Γεηγορίου

ΡΙΤΣΑΡΝΤ ΚΡΑΟΥΣ

Ιστορία του χορού

Μετάφ: Γιώργος Σιδηρόπουλος - Μαρία Κακαδούλια

Σ. ΚΙΡΚΕΓΚΩΡ

Φόβος και τρόμος

Μετάφ: Α. Σολωμού

επιμέλεια: Φ. Άμπατζοπούλου

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΣΕ ΛΙΓΕΣ ΜΕΡΕΣ

ΗΛΙΑ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΥ

Έλληνικές Σιδερίες

Της φυλακής

(Νέα Έκδοση συμπληρωμένη)

ΜΙΧΑΛΗ ΚΑΤΣΑΡΟΥ

Όνόματα

(ποίηση)

Τά τραγούδια της

JONI MITCHELL

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

Σόλωνος 94 Αθήνα - 3ος όροφος

Τηλ. 36.07.744

Α. ΤΑΛΕΓΚΑΝΙ:

«Δέν βλέπουμε τή γυναίκα σάν ένα ξεχωριστό πρόβλημα...»

Τίς απόψεις μιᾶς ἀντιπροσωπευτικής γυναίκας τῆς σημερινῆς Περσίας γύρω ἀπό ποικιλία θεμάτων, πού ἔχουν γίνει ἀντικείμενο συζητήσεων καί παρεξηγήσεων, παρουσιάζει ἡ συνέντευξη αὐτή. Πρόκειται γιά τήν κόρη τοῦ Ταλεγκανί, ἡ ὁ-

ποία, μέ ἀρκετή παραστατικότητα, ἐκθέτει τήν ἀντίληψη γιά τό ρόλο τῆς γυναίκας στά πλαίσια τῆς ἰσλαμικῆς δημοκρατίας καί διατυπώνει τήν προβληματική τῆς σχετικά μέ τά κοινωνικά καί τά πολιτικά θέματα τῆς χώρας τῆς.

ΕΡ: Ποιά εἶναι ἡ θέση τῆς γυναίκας στήν Ἰσλαμική Δημοκρατία τοῦ Ἰράν;

ΑΠ: Πρῶτα ἀπ' ὅλα ἐμεῖς δέν βλέπουμε τή γυναίκα σάν κάτι ξεχωριστό, σάν ἓνα στοιχεῖο ξέχωρο ἀπό τά ἄλλα στοιχεῖα τῆς κοινωνίας. Ἀντίθετα, βλέπουμε αὐτήν καί τά προβλήματα τῆς σάν στοιχεῖα ἀδιαίρετα ἀπό τήν ὑπόλοιπη κοινωνία, σάν στοιχεῖα πού ἐνυπάρχουν στήν ἴδια τήν κοινωνία. Δέν βλέπουμε τή γυναίκα σάν ἓνα ξεχωριστό πρόβλημα.

Αὐτό ἀνάγεται στήν κοσμοθεωρία μας. Ἡ ἰσλαμική ἰδεολογία συλλαμβάνει τόν ἄνθρωπο μέ ἓνα συγκεκριμένο τρόπο, χωρίς νά κάνει διάκριση τῆς γυναίκας.

Ὅσον ἀφορᾷ τώρα τό ρόλο τῶν γυναικῶν στήν Ἰσλαμική Δημοκρατία: ἐκεῖνες οἱ γυναῖκες πού ἔχουν κατανοήσει τό νόημα τῆς Ἐπανάστασής μας καί ἔχουν κινητοποιηθεῖ καί δραστηριοποιηθεῖ, εἶναι ἀναπόφευκτο νά ἀναλάβουν εὐθύνες στούς χώρους πού δροῦν, ὅπως ἀκριβῶς συμβαίνει μέ τούς ἄντρες.

Βέβαια, δέν μπορούμε νά ἰσχυριστοῦμε ὅτι ἔχουμε λύσει τά προβλήματα μας. Προβλήματα πού ἀφοροῦν τήν ἐσωτερική καί ἐξωτερική πολιτική τῆς χώρας. Προβλήματα πού ἀφοροῦν τήν οἰκογένεια καί ἄλλους τομεῖς τῆς κοινωνικῆς ζωῆς.

Ἐχει περάσει περίπου ἐνάμιση χρόνος ἀπό τήν ἐπανάσταση. Τό καθεστῶς τοῦ Σάχη ἄφησε πίσω μιά ἐρειπωμένη χώρα. Κληρονομήσαμε μιά κατεστραμμένη χώρα, μιά κατεστραμμένη γῆ. Καί ὅλες αὐτές οἱ ξένες χώρες κάνουν τούτη τήν ὥρα ὅ,τι μποροῦν γιά νά ἀνατρέψουν τήν ἐπανάστασή μας. Τελευταία, μάθαμε ὅτι οἱ ξένες χώρες ἔχουν ξεκινήσει ἀπό κοινού κάποιο πρόγραμμα στά σύνορά μας, μέ στόχο νά καταστρέψουν καί νά ἀνατρέψουν τήν ἐπανάσταση! Ὁ κύριος καί σημαντικότερος ἀγώνας μας σήμερα εἶναι ὁ ἀγώνας ἀπέναντι στόν ἱμπεριαλισμό, ἰ-

διαίτερα αὐτόν τῶν ΗΠΑ, πού εἶναι παρών καί θά ἐξακολουθεῖ νά εἶναι ὅσο τό Ἰσραήλ ἐξακολουθεῖ νά κυριαρχεῖ στήν περιοχή.

Θά ἤθελα, τώρα, νά προσθέσω ὅτι στίς δυτικές κοινωνίες μιλάνε διαρκῶς γιά τίς ἐλευθερίες τῶν γυναικῶν. Ὅμως, αὐτά εἶναι κενά λόγια. Γιατί κανεῖς δέν ρωτᾷ καί δέν ἀναζητᾷ ποιά εἶναι πράγματι ἡ θέση τῆς γυναίκας στή Δυτική κοινωνία, ὅπου τάχα ἡ γυναίκα εἶναι ἐλεύθερη ἀπό τήν ὑποδούλωση καί τήν ἀντρική ἐκμετάλλευση.

Ἀπό τήν πρώτη στιγμή τῆς Ἐπανάστασής μας δέν ἔπαψαν νά μᾶς ἐπιτίθενται, λέγοντας πόσο κατώτερη εἶναι ἡ γυναίκα στήν Ἰσλαμική Δημοκρατία σέ σχέση μέ τίς Δυτικές κοινωνίες.

Ὅμως, ἡ Δυτική κοινωνία ἔχει ἐπιβάλει στή γυναίκα ἓνα ἄλλο εἶδος αἰχμαλωσίας. Στίς Δυτικές κοινωνίες ἡ γυναίκα εἶναι αἰχμάλωτη τοῦ σεξουαλισμοῦ. Ἡ Δυτική κοινωνία ἀντιμετωπίζει τή γυναίκα ἀπό τή σκοπιά τῆς σεξουαλικότητας. Αὐτό ἐμεῖς δέν τό θέλουμε.

Ἐπιτρέψτε μου, λοιπόν, νά πῶ ὅτι οἱ Δυτικές κοινωνίες θά πρέπει νά θέσουν στόν ἑαυτό τους τό ἐρώτημα: ποιά εἶναι ἡ θέση τῆς γυναίκας στή δικιά μας τήν κοινωνία, καί νά ἀναγνωρίσουν ὅτι πρέπει νά ἀπελευθερώσουν τή γυναίκα ἀπό τά δεσμά πού τῆς ἔχουν ἐπιβληθεῖ, προτοῦ ἐπιτεθοῦν μέ τόση μανία στήν ἱρανή γυναίκα καί τή θέση τῆς.

ΕΡ: Ποιά εἶναι ἡ ἀποψή σας γιά τό τσαντόρ;

ΑΠ: Ἡ κύρια ἀρχή, ἡ κύρια ἀντίληψη δέν εἶναι ἡ ἀντίληψη τοῦ τσαντόρ, ἀλλά ἡ ἔννοια τῆς κάλυψης, τοῦ καλύμματος. Τό κάλυμμα μιᾶς γυναίκας δέν εἶναι ἀναγκαστικά τό τσαντόρ.

Ἡ ἔννοια τῆς κάλυψης δέν σχετίζεται μόνο μέ τίς γυναῖκες, ἀλλά καί μέ τούς

ἄντρες. Πράγματι, τό ἱερό κοράνι πρῶτα στούς ἄντρες ἀπευθύνεται καί τούς καλεῖ νά καλύπτονται, ὄχι μόνο φυσικά, ἀλλά καί ἠθικά καί πνευματικά. Τόσο οἱ ἄντρες ὅσο καί οἱ γυναῖκες εἶναι στό Κοράνι ἄτομα ὑπεύθυνα, δύο ἀνθρώπινα ὄντα μέ ὑπευθυνότητα τό ἓνα ἀπέναντι στό ἄλλο. Συνδέονται μεταξύ τους ὄχι μόνο μέ τή σεξουαλικότητα, ἀλλά ἐπίσης μέ ἓνα ἰσχυρό δεσμό ἀνθρωπιάς καί εὐθύνης. Συνεπῶς εἶναι ἀληθινή κάλυψη πού καί οἱ δύο πρέπει νά ἐπικαλοῦνται καί νά ἐφαρμόζουν.

Αὐτήν τήν ἔννοια τῆς κάλυψης τήν παραβίασε ὁ ἱμπεριαλισμός ὅταν ἦρθε ἐδῶ. Ὁ ἱμπεριαλισμός καί ὁ πράκτοράς του, ὁ Σάχης, ἀπέσπασαν μέ τή βία ἀπό τή κεφαλή τῶν γυναικῶν μας τό κάλυμμα αὐτό. Τό ἔκανε αὐτό ἀκριβῶς γιά νά ἀπομακρύνει τίς γυναῖκες ἀπό τίς ἀληθινές ἀξίες τῆς κοινωνίας, νά τίς ἐλέγξει καί νά τίς καθυποτάξει μέ τό μέσο τῆς σεξουαλικότητας. Καί αὐτό γίνεται σήμερα σέ ὅλες τίς χώρες τοῦ τρίτου κόσμου. Ἀλλά ὁ ἱμπεριαλισμός ἔχει διεισδύσει περισσότερο στίς πόλεις, παρά στά χωριά. Ἄν, γιά παράδειγμα, πᾶτε στή Βουλγαρία καί ἐπισκεφθεῖτε τά χωριά θά δεῖτε ὅτι οἱ γυναῖκες ἐξακολουθοῦν νά διατηροῦν αὐτό τό εἶδος τοῦ καλύμματος.

Ἀλλά αὐτό τό πρόβλημα εἶναι πέρα γιά πέρα πολιτικό. Ὅταν ἐμεῖς ὑποστηρίζουμε τό κάλυμμα, ἰδιαίτερα στίς κοινωνίες τοῦ Τρίτου Κόσμου, ὅπου ὁ ἀμερικάνικος καί ὁ εὐρωπαϊκός ἱμπεριαλισμός προπαγανδίζουν τόν καταναλωτισμό, τό κάνουμε ἀκριβῶς γιατί πιστεύουμε ὅτι οἱ γυναῖκες πρέπει νά κάνουν τό πρῶτο βῆμα κατά τοῦ καταναλωτισμοῦ. Θά φοροῦν αὐτό τό κάλυμμα καί δέν θά ἔχουν ἀνάγκη ὅλα αὐτά τά πολυέξοδα πολυτελῆ καταναλωτικά εἶδη.

Ἦδη στό Ἰράν βλέπει κανεῖς στίς δη-

μόσιες υπηρεσίες όλοένα και λιγότερες γυναίκες νά χρησιμοποιούν αυτά τά πολυτελή, περιττά είδη.

ΕΡ: *Τί είναι αυτή ή «Ένωση Γυναικῶν» στην όποία συμμετέχετε, ποίός είναι ό στόχος της;*

ΑΠ: Δέν πρόκειται γιά «Ένωση» γυναικῶν, αλλά γιά «Σύνδεσμο» γυναικῶν. Λέγεται «Σύνδεσμος Γυναικῶν τῆς Ἰσλαμικῆς Ἐπανάστασης». Ἰδρύθηκε τρεῖς, ἤ τέσσερις μῆνες πρὶν ἀπὸ τὴν ἐπικράτηση τῆς ἐπανάστασης. Τό καταστατικό της γραφότανε τὴν ἴδια ὥρα πού τοῦτος ὁ τόπος γέμιζε ἕνα γύρω ὄπλα. Τὴν ὥρα πού ὁ ἐνοπλος ἀγῶνας ἐντεινόταν καὶ ἡ Ἐπανάστασή μας κορυφωνόταν.

Ἔχει διττὴ δραστηριότητα. Πρῶτα ἀπὸ ὅλα πολιτικὴ καὶ πολιτιστικὴ. Ἐνημερώνει καὶ διαπαιδαγωγεῖ ἄντρες καὶ γυναῖκες πάνω στὰ πολιτικὰ προβλήματα τοῦ Ἰράν, τὰ προβλήματα ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, τὰ προβλήματα κουλτούρας, τοῦ ἰσλαμικοῦ τρόπου ζωῆς, γενικά ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν Ἐπανάστασή μας. Μέσα στίς δραστηριότητές του εἶναι ἐπίσης νά παρέχει υπηρεσίες στό λαό, νά φροντίζει τόν τομέα τῆς κοινωνικῆς ἀρωγῆς, τὰ προβλήματα δηλαδή πού ἀντιμετωπίζουν οἱ οἰκογένειες, τὰ προβλήματα υγείας, δουλειᾶς κλπ.

● *Στὴ συνέχεια ἡ Α. Ταλεγκανί, παίρνοντας ἀφορμὴ ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι συνομιλοῦσε μὲ μιά γυναίκα πού νόθευε τὴ μαρξιστικὴ ἰδεολογία, ἔκφρασε τὴν ἐπιθυμία νά ἐκθέσει ὁρισμένες θεμελιώδεις διαφορές τοῦ Ἰσλάμ τόσο σὲ σχέση μὲ τὸν Καπιταλισμό, ὅσο καὶ τὸ Σοσιαλισμό, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἔννοια τῆς ἐργασίας καὶ τῆς ιδιοκτησίας. Τό κείμενο πού ἀκολουθεῖ δέν εἶναι ἀκριβῶς μιά συνέντευξη, ἀλλὰ τὸ προϊόν μιᾶς συζήτησης. Ἡ Α. Ταλεγκανί εἶπε:*

— Στὸ καπιταλιστικὸ σύστημα μιά ὁμάδα ἀνθρώπων κρατᾷ στὰ χέρια τῆς τὸ κεφάλαιο. Ἐπιπρόσθετα, κατέχει τὰ μέσα παραγωγῆς. Κατὰ φυσικὴ συνέπεια κατέχει τὴν πολιτικὴ ἐξουσία τῆς κοινωνίας, ἢ, μὲ ἄλλα λόγια, εἶναι ἡ ἴδια ἡ ἄρχουσα ἐξουσία. Ἡ καπιταλιστικὴ ἀρχὴ ἐφαρμοζόμενη στοὺς ἐργάτες συνεπάγεται τὴν πληρωμὴ τους μὲ κάποιο ἡμερομίσθιο, ἀνάλογα μὲ τὶς ὥρες ἐργασίας πού διέθεσαν. Τὰ παραγόμενα προϊόντα πωλοῦνται καὶ ἀποφέρουν κάποιο ποσὸ χρημάτων. Ὄταν ἀπ' αὐτὸ ἀφαιρεθοῦν τὰ ἡμερομίσθια τῶν ἐργατῶν, ἀπομένει ἕνα κέρδος πού τὸ οἰκειοποιεῖται ὁ καπιταλιστής. Τό σύστημα αὐτό (τὸ καπιταλιστικό) προχωράει μ' αὐτόν τὸν τρόπο καὶ ἐπεκτείνεται καὶ φτάνει σὲ μία κατάσταση, ὅπου ἐξαιτίας τῆς ὑπερπαραγωγῆς ἡ συγκεκριμένη χώρα βρίσκεται μὲ ἕνα πλεόνασμα πού δέν ξέρεי τί νά τὸ κάνει. Αὐτὸ τὴ σπρώχνει νά ἐπέμβει σὲ ἄλλες χώρες, σὲ ἄλλα ἔθνη, γιά νά τὸ ἐκμεταλλεῖται καὶ νά τὰ μετατρέψει σὲ καταναλωτικὲς κοινωνίες.

— Στὸ σοσιαλιστικὸ σύστημα ἡ κυβέρνηση παίρνει τὴ θέση τοῦ καπιταλιστῆ, εἶναι στὴν πραγματικότητα ὁ καπιταλιστής. Ὅλοι ὅσοι ἐργάζονται παίρνουν σὲ ἀντάλλαγμα ἕνα ἡμερομίσθιο, ἢ μισθό. Ἀλλὰ ἡ κυβέρνηση εἶναι αὐτὴ πού οἰκειοποιεῖται καὶ συσσωρεύει τὸ κέρδος. Ἐτσι, στὴν πραγματικότητα τὸ περιεχόμενο δέν ἀλλάζει. Μόνο ἡ μορφή ἀλλάζει στὸ σοσιαλιστικὸ σύστημα.

Ἡ πραγματικὴ, ἡ ἀληθινὴ ἀξία τῆς ἐργασίας του δέν ἀνήκει στὸν ἐργάτη τόσο στὸ καπιταλιστικὸ ὅσο καὶ στὸ σοσιαλιστικὸ σύστημα.

— Ἀλλὰ στὸ Ἰσλάμ, ἡ ἀρχὴ πού ἀφορᾷ τὴν ἐργασία ὀρίζει ὅτι στὸν ἀνθρώπο δέν ἀνήκει τίποτα παρὰ μόνο αὐτὸ γιά τὸ ὁ-

ποῖο ἔχει μοχθήσει, γιά τὸ ὁποῖο ἔχει ἐργαστεῖ. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι οἱ ἀνθρώποι παίρνουν σάν ἀμοιβή, μισθὸ ἢ μεροκάματο, τὸ ἀντίστοιχο ἀκριβῶς αὐτοῦ πού ἔχουν παράγει. Ἡ ιδιοκτησία στὸ Ἰσλάμ εἶναι ἐπιτρεπτὴ ὑπὸ ὅρους. Γιά παράδειγμα, κατέχει αὐτὸ τὸ μολύβι καὶ τὸ χρησιμοποιεῖς. Ἀν ὅμως κάποια στιγμή πάψεις νά ἔχεις ἀνάγκη αὐτοῦ τοῦ μολυβιοῦ, ἐνῶ αὐτὸ ἐξακολουθεῖ νά δουλεύει, εἶσαι ὑποχρεωμένος νά τὸ παραχωρήσεις σὲ κάποιον πού τὸ χρειάζεται. Αὕτὴ εἶναι ἡ ἀρχὴ στὸ Ἰσλάμ. Συνεπῶς, γιά τὸ Ἰσλάμ ἡ ιδιοκτησία δέν πρέπει νά συγκεντρώνεται στὰ χέρια ἐνός, δύο, ἢ περισσοτέρων ἀτόμων, ἢ στὰ χέρια μιᾶς ὁμάδας ἀτόμων. Ἡ παραδοσιακὴ ἔννοια τῆς ιδιοκτησίας στὸ Ἰσλάμ εἶναι: μπορεῖς νά χρησιμοποιεῖς κάτι σύμφωνα μὲ τὶς ἀνάγκες σου καὶ τὶς ἱκανότητές σου. Νά τὸ χρησιμοποιεῖς καὶ ὄχι νά τὸ κατέχεις· δταν δέν τὸ χρειάζεσαι, νά τὸ παραχωρεῖς σ' ὅποιον ἔχει τὴν ἀνάγκη καὶ τὴν ἱκανότητα νά τὸ χρησιμοποιεῖ.

ΕΡ: *Αὐτὸ πού περιγράψατε σάν σοσιαλιστικὸ σύστημα δέν εἶναι τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὸν κρατικὸ καπιταλισμὸ καὶ συμφωνῶ μαζί σας. Στὴ θέση τοῦ ἰδιωτῆ καπιταλιστῆ μπαίνει τὸ κράτος πού οἰκειοποιεῖται τὸ κέρδος καὶ πραγματοποιεῖ τὴ συσσώρευση τοῦ κεφαλαίου. Γι' αὐτὸ τὸ ὀνομάζουμε κρατικὸ καπιταλισμό. Αὕτὴ εἶναι ἡ περίπτωση τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως καὶ τῶν ἄλλων ἀνατολικῶν κρατῶν. Αὕτὴ θά ἔλεγα ὅτι εἶναι ἡ περίπτωση καὶ ὁρισμένων ἰσλαμικῶν χωρῶν, ὅπως τῆς Λιβύης γιά παράδειγμα. Γιατί ἔχουμε ἐκεῖ ιδιοκτησία τοῦ κράτους σὲ πολλοὺς τομεῖς τῆς οἰκονομίας, ἀλλὰ δέν μποροῦμε νά μιλήσουμε γιά σοσιαλισμό.*

Γιά μᾶς, μιά σοσιαλιστικὴ κοινωνία

διανοούμενος όσον άφορά όλες τίς πλευρές τής κοινωνίας, τήν οικονομία, τήν τέχνη, τήν ποίηση κλπ. Δέν θά υπάρχουν άνθρωποι πού θά ειδίκεύονται στην άσκηση τής πολιτικής ή ακόμα στην άσκηση τής τέχνης, κλπ. Θά καταργηθούν οι «ειδικοί».

ΑΠ: Αυτά πού είπαμε γιά τή σοσιαλιστική κοινωνία πού όραματιζόμαστε, αυτές οι άρχές είναι πολύ κατανοητές γιά μās. Οι περισσότερες από αυτές τίς άρχές υπάρχουν στό 'Ισλάμ. 'Αν όμως έξακολουθήσετε νά μιλάτε γιά μία κοινωνία του μέλλοντος, όπου δέν θά υπάρχει «κυβέρνηση», θά καταργηθούν όλων των ειδών οι άνισότητες και διακρίσεις, όπου δέν θά υπάρχει καταπίεση κλπ, θά έλεγα ότι όλα αυτά είναι πολύ ώραία πράγματα, όμως θά πρέπει νά μιλήσουμε γιά τήν πραγματικότητα τώρα.

Οί σοσιαλιστικές χώρες είναι αλήθεια ότι άφαιρέσανε τήν οικειοποίηση του κέρδους και τήν ιδιοκτησία του κεφαλαίου από μία όμάδα ανθρώπων, ή εταιριών, αυτή όμως ή ιδιοκτησία μεταβιβάστηκε στην κυβέρνηση. Στο σοσιαλιστικό σύστημα ένα μέρος από τήν αξία τής εργασίας σου μεταβιβάζεται σε κάποιον τρίτο, είτε αυτός λέγεται κόμμα, είτε κυβέρνηση, είτε κάποιος άλλος ενδιάμεσος. Στην πραγματικότητα ή ουσία των σοσιαλιστικών άρχών δέν είναι παρά ένα παρακάδι, μία προέκταση των καπιταλιστικών άρχών. Αυτή είναι ή πραγματική τους ουσία, αυτό έμεις χτυπάμε. Αυτό είναι τό είδος του σοσιαλισμού πού πραγματοποιείται σήμερα στον κόσμο.

1. 'Η συνέντευξη πάρθηκε στις 10 Αύγουστου 1980.

2. Μία από τίς «έκσυγχρονιστικές» άπόπειρες του Σάχη ήταν ή κατάργηση του τσαντόρ. 'Η άστυνομία του χτυπούσε στους δρόμους τίς γυναίκες πού φόραγαν τσαντόρ. Μετά από αυτό τό τσαντόρ γενικεύθηκε και φορέθηκε από όλες τίς γυναίκες σαν σύμβολο αντίστασης. Ο Σάχης τότε διέταξε νά απαγορεύεται στις γυναίκες πού φοράνε τσαντόρ νά πηγαίνουν στό Πανεπιστήμιο. Μετά από αυτό, τό τσαντόρ φορέθηκε από όλες τίς φοιτήτριες.

άφαιρεί τά μέσα παραγωγής από τους καπιταλιστές και έθνικοποιεί τους βασικούς τομείς τής οικονομίας. Αυτό όμως δέν είναι παρά ένα οικονομικό μέτρο. 'Αλλάζει ή κυριότητα τής ιδιοκτησίας και μεταβιβάζεται από τους καπιταλιστές στό κράτος, δέν σημαίνει όμως ότι αλλάζουν και οι παραγωγικές σχέσεις. Δέν άρκει έπομένως γιά τήν οικοδόμηση του σοσιαλισμού και μπορεί κάλλιστα νά είναι κρατικός καπιταλισμός, όπως αυτό πού περιγράψατε και στό όποιο συμφωνώ.

Θά έλεγα ότι ή ουσία μιας σοσιαλιστικής κοινωνίας περιγράφεται από εκείνη τήν κατάσταση όπου ό κάθε άνθρωπος διαφεντεύει τον έαυτό του και τίς συνθήκες τής ζωής του και τό σύνολο των ανθρώπων μιας κοινωνίας διαφεντεύει αυτή τήν κοινωνία. 'Ο άνθρωπος άπελευθερώνεται όχι μόνο από τους υλικούς καταναγκασμούς, αλλά όλες οι πνευματικές δυνατότητες και δυνάμεις του άνθίζουν. Αυτό

Γελοιογραφία του Ιρανικού τύπου.

σημαίνει ότι τό σύνολο των ανθρώπων μιας τέτοιας κοινωνίας διαφεντεύει τήν κοινωνία από κάθε άποψη, τήν πολιτική, τήν οικονομική κλπ.

Σέ μία τέτοια κοινωνία τό κράτος σταδιακά καταργείται. Γιατί τό κράτος δέν αντιπροσωπεύει τίποτε άλλο παρά τήν αναγκαιότητα μιας τάξης νά κυριαρχεί και νά έκμεταλλεύεται τήν υπόλοιπη κοινωνία. Μέσω του κράτους συγκεντρώνει στα χέρια της όλες τίς έξουσίες και οργανώνει τά σώματα καταστολής, δηλ. στρατό, άστυνομία, κλπ. 'Η σταδιακή κατάργηση του κράτους συνεπάγεται τήν κατάργηση τής διάκρισης ανάμεσα σε κυβερνώντες και κυβερνόμενοι, ανάμεσα σε διευθυντική και έκτελεστική εργασία, εν τέλει ανάμεσα σε πνευματική και χειρωνακτική εργασία. Στην κοινωνία πού έμεις όραματιζόμαστε δέν θά υπάρχει έντελει ή αναγκαιότητα «κυβέρνησης». Κάθε άνθρωπος θά είναι ταυτόχρονα ένας χειρωνακτας και ένας

STUDIO HIFI
 ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 76 ΑΘΗΝΑ
 ΤΗΛ 3602697 3627858

Εάν δείτε
 να αποκτιέτε το καλύτερο STEREO και τα
 χρήματα σας να πιασουν τοπο έλατε να ψάξουμε
 μαζί αναμεσα 6' αρες τις μαρκες και τυπους της αγοράς.
 Έχουμε χαμηλες τιμες και θα περασουμε τοες ωρες μαζί ψαχνοντας που
 μπορεί να ζινουμε και φιζοι
 Θα σας βοηθήσουν ένας φυσικός-ηλεκτρονικός 5 ένας
 ηλεκτρολόγος-ηλεκτρονικός

‘Η’ Αριστερά «πρασινίζει»

ΑΝ ΚΑΙ οι πρόσφατες εκλογές στη Γερμανία παρουσίασαν μειωμένη την εκλογική δύναμη των «πράσινων», τό οίκο λογικό κίνημα στη χώρα αυτή – αλλά και σ’ όλο τον κόσμο – δεν παύει νά αποτελεί ένα από τὰ κέντρα ενδιαφέροντος ως πρὸς τὴν ἀνάπτυξη μιᾶς νέας μορφῆς κοινωνικοῦ, πολιτικοῦ καὶ πολιτιστικοῦ κινήματος. Ἡ ἰδιομορφία τοῦ κινήματος αὐτοῦ καθὼς καὶ οἱ σχέσεις του μὲ τὴν Ἀριστερά, σκιαγραφοῦνται στὶς γενικὲς τους γραμμὲς στὸ κείμενο πού ἀκολουθεῖ. Παρόλο, δέ, βέβαια, πὺν κανεὶς δέ μπορεί νά ἀγνοήσει τὸ πρόσφατο ἐκλογικὸ δεδομένο στη Γερμανία, δέν πρέπει νά ξεχνᾷ ταυτόχρονα, πὺς τὸ ἐκλογικὸ πεδίο δέν εἶναι ὁ «προνομιακός» χώρος τῶν «πράσινων», καὶ ὅτι ἡ δυναμικὴ τους προσδιορίζεται ἀπὸ πολυποικίλα ρεύματα πὺν ἐνδεχομένως περικλείει καὶ τὸ σπέρμα τῆς αυτοκαταστροφῆς τῆς.

ΣΑΝ ΑΦΕΤΗΡΙΑ γιὰ τίς διεργασίες, ἀνακατατάξεις, κρίσεις καὶ διαλύσεις μέσα στοὺς κόλπους τῆς γερμανικῆς ἀριστερᾶς, συνηθίζεται, πάντα, νά δίνεται τὸ φοιτητικὸ κίνημα τοῦ ’67 -68 καὶ ἡ ἐξωκοινοβουλευτικὴ ἀντιπολίτευση (ΑΡΟ), δεδομένου ὅτι ἐκεῖνη ἡ ἐποχὴ ἀποτελεῖ τὸ ἀπόγειο πολιτικῆς κριτικῆς καὶ πρακτικῆς, ἐναντία σ’ ἕνα κράτος πὺ «θωράκιζε» τὸ οἰκονομικὸ θαῦμα τῆς Γερμανίας (κυβέρνηση τοῦ «μεγάλου συνασπισμοῦ» μεταξὺ Χριστιανοδημοκρατῶν / Σοσιαλδημοκρατῶν - ψήφισι τοῦ νόμου γιὰ κατάστασι ἑκτακτῆς ἀνάγκης) καὶ σέ μιὰ «ντρεσαρισμένη» κοινωνία, ὅπου ὁ καταναλωτισμός, ἡ ἀπάθεια, ἡ τυφλὴ πίστις στοὺς θεσμούς καὶ ὁ ἀντικομμουνισμός συγχροτοῦσαν ὅλα ἐκεῖνα τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ στερεότυπου: «ἄσχημος Γερμανός», ὅπως τὸ βάφτισε μὲ τὴν ἀνάλογη δόση ντροπῆς ἡ ἴδια ἡ γερμανικὴ διανόηση.

ΚΑΘΟΡΙΣΤΙΚΗ σημασία γιὰ τίς μετέπειτα ἐξελίξεις, εἶχε καὶ ἡ ἰδεολογικὴ ρῆξις μὲ τὸν λεγόμενον αὐταρχικὸ κομμουνισμό καὶ τὴν οργανωτικὴ του δόμηση (συγκεντρωτισμός, κάθετη ἱεραρχία, μονολιθικότητα καὶ ἐλλειψὴ ἐσωτερικῆς δημοκρατίας) στὸν ὁποῖο ἀκόμα καὶ σήμερα, 12 χρόνια

τοῦ Θ. Μπαμπανάτσα

μετά, ἐπιρρίπτεται ἕνα κομμάτι εὐθύνης γιὰ τὴν δημιουργία ἀντικομμουνιστικοῦ πνεύματος στὶς λαϊκὲς μάζες. Ὅπως παρατηρεῖ ὁ B. Rabehl, ἕνας ἀπὸ τοὺς πρωτεργάτες τῆς ΑΡΟ, ὁ «συντηρητικὸς κομμουνισμός δέν ἔχασε τὴν ἐπιρροή του στὴν Γερμανία ἐξ αἰτίας τῆς ἀντικομμουνιστικῆς ἰδεολογίας, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἔχει ξοφλήσει πολιτικά καὶ ἄφησε νά φαίνεται πάντα καθαρά, ὅτι, ὅπως οἱ δεξιὲς ὁμάδες, ἔτσι καὶ αὐτός, δέν ἔχει νά δέξει κανενὸς εἶδους δημοκρατικὴ οὐσία. Ἡ ἰδεολογία, ἡ πολιτικὴ καὶ ἡ ὁργάνωσις ἦταν καὶ εἶναι συνυφασμένες μὲ μιὰ πολιτικὴ ἐκπροσώπων, μὲ τὴν αὐτονόμηση μιᾶς ἑλίτ, μὲ τὴν χειραγώγηση μαζῶν καὶ τὴν δικτατορία. Ὁ ἀντικομμουνισμός μπόρεσε νά λειτουργήσει μέσα στὶς κοινωνικὲς τάξεις, γιὰ τὴν ὁποίαν ὁ συστοιχός μὲ τὴν πολιτικὴ τῶν κομμουνιστῶν»!

Ἡ ΑΡΟ δέν μπόρεσε, ποτέ, νά σπάσει τὰ στενὰ ὅρια τῆς φοιτητικῆς ἐξέγερσις. Ἐπιδιώξε νά λειτουργήσει σάν σπινθήρας μιᾶς γενικότερης κοινωνικῆς κίνησις, δέν τὰ κατάφερε ὅμως, καὶ αὐτὸ τῆς ἦταν συνειδητό· τί ἄλλο, ἄραγε, ἔκφραζε τὸ σύνθημα τοῦ SOS: «εἴμαστε μιὰ μικρὴ ριζοσπαστικὴ μειονότητα», ἀπὸ τὸν ναρκισσισμό μιᾶς πολιτικῆς κίνησις πὺ αὐτο-

οριοθετείται; Τά διάφορα ρεύματά της πού ενώθηκαν κάτω από τόν βολонταρισμό της στιγμής πήραν τό καθένα τήν πορεία του. Δημιουργείται ή *RAF*, οι λεγόμενες Κ-όμαδες, δηλ. φιλοκινεζικές οργανώσεις καί ένα άλλο μέρος άρχίζει τήν κοπιαστική του πορεία «μέσω τών θεσμών», είτε γιά νά ένωσάτωθε τελειωτικά σ' αύτούς, ή γιά ν' ανακαλύψει άργά ή γρήγορα τήν «πόρτα εξόδου» έφόσον ή άρτία εξουσιαστική μηχανή καθόλου δέν νοιάζεται γιά τό σπίλωμα της δημοκρατικής της πρόσοψης, όταν πρόκειται νά διαφυλάξει τά κέντρα άναπαγωγής της (μέ δηλώσεις νομιμοφοσύνης, άπαγορεύσεις εξάσκησης έπαγγέλματος, άστυνόμευση, κλπ.

ΤΟ ΟΤΙ στή δεκαετία του '70 όλα κυμαίνονταν σέ μία κατάσταση φθοράς καί άφθαρσίας, τό ότι ή «τονωτική ένεση» της *RAF* μόνο τούς κατασταλτικούς μηχανισμούς μπόρεσε νά τονώσει καί τό ότι ή «τριοκωσμική» προσήλωση τών φιλοκινεζικών οργανώσεων δέν στάθηκε ίκανή νά δημιουργήσει προϋποθέσεις γιά μαζικό κίνημα, είναι ένα άποδεδειγμένο γεγονός καί οι έθελόφυλοι στή Γερμανία σπανίζουν όλο καί περισσότερο.

ΣΤΙΣ ΑΡΧΕΣ της νέας δεκαετίας άρχίζει νά διαφαίνεται ένας άλλος προσανατολισμός, άπ' τόν όποιο πρέπει νά εξαιρέσουμε τό Γερμανικό Κομμουνιστικό Κόμμα (ΟΚΡ). Τό κόμμα αυτό διαθέτει, όπως καί όλες οι υπόλοιπες γερμανικές οργανώσεις της 'Αριστεράς, μία μηδαμινή άπήχηση στό γερμανικό πληθυσμό καί ρυθμίζει τήν πολιτική του άνάλογα μέ τίς αντίστοιχες επιθετικές ή άμυντικές ένέργειες της Σοβιετικής 'Ενώσης στόν διεθνή στίβο ('Αφγανιστάν,μπούκοτ τών 'Ολυμπιακών 'Αγώνων). 'Εχει δέ νά λύσει τό δίλημμα, άπ' τή μία μεριά νά υπερασπίσει τήν ύπαρξη καί λειτουργία πυρηνικών έργοστασίων στή Λαϊκή Δημοκρατία της Γερμανίας καί τίς υπόλοιπες Λαϊκές Δημοκρατίες της Εύρώπης κι από τήν άλλη νά καταφερθεί, έστω καί έμμεσα, μέ τό σύνθημα γιά «είρηνική» αξιοποίηση της άτομικής ενέργειας, ενάντια στό άποκαλούμενο «άτομικό κράτος» (*ATOM STAT*) στήν ΟΔΓ, γιά νά κρατήσει τουλάχιστο τή θέση του στους κόλπους της γερμανικής 'Αριστεράς. 'Αν εξαιρέσουμε επίσης καί τή φιλοκινεζική οργανώση Κομμουνιστικός Σύνδεσμος Δυτικής Γερμανίας (*KBW*), πού μένει πιστή στήν τακτική της «όργάνωσης - φρούριο» — όπως τήν ξέρουμε κι από αντίστοιχες έλληνικές πρακτικές — καί πού «φυτοζωει» τόσο στόν εργατικό, όσο καί στόν φοιτητικό χώρο, ή πλειοψηφία τών υπόλοιπων άριστερών οργανώσεων, ρευμάτων καί κινήσεων, είτε έχουν μία συγκεκριμένη πρακτική, είτε εκφράζονται σάν κύκλοι διανοούμενων μέσα από διάφορα έντυπα, έχουν πάρει μία πιό διαλλακτική θέση άπέναντι σέ διαδικασίες, πού στή δυναμική τους φαίνονται ένωτικές καί πού μέχρι χτές άπορρίπτονταν σάν «α-στικές», «συμμαχίες μέ τό διάβολο» κλπ. κλπ.²

ΣΑΝ ΑΙΤΙΑ γι' αύτή τή στροφή θά μπορούσε κανείς ν' αναφέρει τήν συνειδητοποίηση της παταγώδους άποτυχίας της 'Αριστεράς νά μπορέσει από μόνη της νά δημιουργήσει προσβάσεις στήν πολιτική ζωή της Γερμανίας, νά μπορέσει νά ξεπεράσει τήν κρίση της, νά μπορέσει νά εκμεταλλευτεί τίς συνθήκες γιά τή δημιουργία έστω καί μειοψηφικού, αλλά άποτελεσματικού συνδικαλιστικού κινήματος — έξω από τή θεσμοποιημένη λειτουργία τών χειραγωγημένων συνδικάτων — γιά νά μή μείνει ξεκομμένη στό περιθώριο καί νά ώθείται σέ ενέργειες, πού άπομονώνονταν ή καταδικάζονταν από έναν πληθυσμό που, έτσι κι άλλως, έχει σάν μονάδα σύγκρισης τό «άπέναντι» (δηλ. τή Λαϊκή Δημοκρατία της Γερμανίας)³ 'Αφετηρία, λοιπόν, αύτης της στροφής είναι ή όμολογημένη ή άχι,παράδοχη τών έσφαλμένων πολιτικών θέσεων καί ιδεολογικών επιλογών, παρ' όλο πού όλοι δέν άναγνωρίζουν,στόν ίδιο βαθμό καί τρόπο,τούς πραγματικούς λόγους αύτης της κατάστασης.

Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ της επανεξέτασης καί του επαναπροσδιορισμού τών πολιτικών στόχων, έπιταχύνθηκε κυρίως στά τέλη της προηγούμενης δεκαετίας μέ τή δημιουργία του οικολογικού κινήματος, πού ή 'Αριστερά μάταια προσπάθησε νά ήγηθεί. Γιά πρώτη φορά έπρεπε νά συμπεριλάβει στήν προβληματική της όχι μόνο τήν «άλλαγή αυτού του κόσμου», αλλά καί τή «διατήρηση του»⁴. Τό κίνημα αυτό ξεκίνησε ούσιαστικά από τίς λεγόμενες «πρωτοβουλίες πολιτών» (*Buergerinitiativen*), σάν αντίδραση άπέναντι σέ κυβερνητικές αυθαίρεσίες, γιά νά πάρει στό τέλος ένα σαφή χαρακτήρα άμυνας άπέναντι στήν καλπάζουσα μόλυνση του περιβάλλοντος, στήν καταστροφή της φύσης από τήν εισβολή του τεχνικού πολιτισμού σέ παρθένες περιοχές (όδικά δίκτυα, αστικοποίηση της υπάιθρου κλπ.) καί κυρίαρχα άπέναντι στή δημιουργία πυρηνικών εργοστασίων ή αντίστοιχων εγκαταστάσεων, (έγκατάσταση επανεμπλουτισμού πυρηνικών στοιχείων, ή έγκατάσταση έναποθήκευσης πυρηνικών καταλοίπων). Η οικολογική κίνηση κατόρθωσε νά συμπεριλάβει στους κόλπους της ανθρώπους μέ διαφορετική κοινωνική καί πολιτική προέλευση, βρίσκοντας άπήχηση τόσο στους κατοίκους τών άμεσα ενδιαφερομένων περιοχών, όσο καί σ' όλο εκείνο τό δυναμικό τών «διαμαρτυρουμένων», πού όριοθετούνται ανάμεσα στήν «παλιά καλή θεία», τήν σοσιαλδημοκρατία (Ρ.Μπάρο), πού έχει πιά άποδειχτεί σάν

«παλιός κακός θεός» (Τάγκεσταίτουγκ) καί τήν κομμουνιστική 'Αριστερά, πού έμεινε έγκλωβισμένη στό περιθώριο από τήν άντικομμουνιστική ύστερία καί τήν πολυδιάσπασή της. Τό κίνημα «από τή βάση» αϊφνιδίασε λίγο πολύ τήν 'Αριστερά πού, στά πλαίσια μιας «λαϊκομετωπικής» λογικής, όπου, φυσικά, οι κομμουνιστές μόνο τό πάνω χέρι θά μπορούσαν νά έχουν, προσπάθησε νά τό χειραγωγήσει, χωρίς μεγάλη έπιτυχία, δεδομένου ότι ό συσχετισμός δυνάμεων μέσα στους οικολογιστές (φιλελεύθεροι δημοκράτες, δεξιοί ούμανιστές, «άπολιτικοί» φυσιολάτρες — οι πράσινοι — από τή μία μεριά, καί οι αυτόνομοι — παρδαλοί — από τήν άλλη) δέν εύνοούσε τήν ήγεμόνευσή τους από τίς Κ-όμαδες.

ΣΤΗ ΔΕΚΑΕΤΙΑ του '70, οι οικολογιστές παρουσίασαν, οργανωμένοι σέ διάφορες τοπικές οργανώσεις, αξιόλογη δράση, ή όποια, όμως, καθορίζονταν άποφασιστικά από τήν έσωτερική τους αντίθεση στή στρατηγική καί τακτική έπιλογή «βίαιη ή παθητική άμυνα άπέναντι στήν κρατική βία» - αντίθεση πού όριοθετούσε τούς δύο δρόμους πού άνοίγονταν στήν κίνηση: ή νά παίξει τό ρόλο της νέας εξωκοινοβουλευτικής αντιπολίτευσης ή νά μορφωθεί σέ μία έναλλακτική λύση, πού μπορεί νά άκολουθηθεί από πλατύτερα λαϊκά στρώματα καί νά άκολουθήσει τό δρόμο πού όδηγεί στό όμόσπονδα κοινοβούλια καί στή Μπούντεσταγκ, πράγμα πού άναγκαστικά σημαίνει δημιουργία κομματικού μηχανισμού, έπίτευξη έσωτερικής όμοφωνίας, συγκεντρωτικά όργανα άποφάσεων, κλπ. κλπ. καί, παράλληλα, μία άμβλυση της κοινωνικής κριτικής γιά νά κερδηθεί τό «μέσος πολίτης».

ΤΟΝ ΠΡΩΤΟ δρόμο τόν προτιμά τό πιό ριζοσπαστικό κομμάτι τών οικολογιστών, οι Μπούντε, πού συσπειρώνει ένα πλατύ φάσμα της μή δογματικής άριστεράς, μέ κυρίαρχη τάση τούς «έναλλακτικούς» ('Αλτερνάτιβλερ), τών όποίων ή πρακτική δέν είναι στραμμένη μόνο σέ μερικούς μακροπρόθεσμους στόχους («μία ζωή χωρίς άτομική ενέργεια», κοινωνική άποκέντρωση), αλλά συγκεκριμενοποιείται καί σ' έναν έναλλακτικό τρόπο ζωής σύμφωνα μέ τά πρότυπα του ούτοπικού σοσιαλισμού (ζωή σέ κοινόβια, δημιουργία αυτόνομων οικονομικών μονάδων, φυγή άπ' τήν πόλη). Οι Μπούντε δέν άρκούνται στήν μονοδιάστατη πολιτική της προστασίας του περιβάλλοντος, αλλά συμπεριλαμβάνουν στά αίτήματά τους μία σειρά από έναλλακτικές προτάσεις άπέναντι στις κρατούσες κοινωνικές καταστάσεις - από τή χειραφέτηση τών γυναικών μέχρι τήν πραγματική έφαρμογή τών ανθρώπινων δικαιωμάτων, γιά τούς φυλακισμένους, τούς όμοφιλόφυλους, τά παιδιά, καί τούς, όπως πάντα, άνεπιθύμητους μετανάστες⁵.

ΟΙ ΜΠΟΥΝΤΕ λειτουργούν σάν αντίποδας τών «όρθόδοξων πράσινων», οι όποιοι συμπεριλαμβάνουν ένα έξίσου πλατύ φάσμα λιγότερο ή περισσότερο συντηρητικών δυνάμεων, συσπειρωμένων γύρω από διάφορες προσωπικότητες, όπως τόν Χ. Γκρούλ, (πρώην βουλευτή της Χριστιανο-δημοκρατικής 'Ενώσης (*CDU*) ή τόν δημοσιογράφο Α. Χαουσάιτγκερ, μέχρι πρό τιнос μέλος του προεδρείου τών πράσινων, πού παραιτήθηκε λόγω τών έπιθέσεων εις βάρος του γιά τήν άχι καί τόσο ξεκάθαρη στάση του τήν περίοδο του Ναζισμού), ή παλιά μέλη της σοσιαλδημοκρατίας, όπως ό συνδικαλιστής Ντ. Μπούργκμαν, επίσης μέλος του προεδρείου.

ΑΝΑΜΕΣΑ σ' αυτές τίς δύο τάσεις διάφορες «χαρισματικές» προσωπικότητες ή όμιλοι της άριστεράς — πού διαχωρίζονται μέ άρκετή σαφήνεια καί διευκόλυνση ενός περιγραφικού μοντέλου — προσπάθησαν νά συμβάλουν σέ μία διαδικασία ένοποίησης ή, τουλάχιστον, σταδιακού παραμερισμού τών διαφορών, μέ αντίστοιχες ύποχωρήσεις. Χαρακτηριστικές είναι οι στάσεις του Ρ. Ντούταχε καί του Ρ. Μπάρο: ό Ρ. Ντούταχε ξεκίνησε από τήν αντίληψη ότι ή άτομική ενέργεια καί ή άτομική βιομηχανία άντιπροσωπεύουν τήν τελική μετάβαση της καπιταλιστικής ανάπτυξης από τή διαδικασία της παραγωγής στή διαδικασία της καταστροφικότητας. 'Ετσι, δημιουργείται μία καινούρια ιστορική φάση, όπου τό πρόβλημα της έπιβίωσης γίνεται πρωταρχικό, έπομένως οι πολιτικές άποφάσεις της 'Αριστεράς θά πρέπει νά προσαρμοστούν στις νέες συνθήκες. Η 'Αριστερά θά πρέπει λοιπόν, νά εγκαταλείψει κάθε διεκδίκηση γιά «πρωτοπορία», καί νά συνεργασθεί μέ τούς πράσινους, «τήν κίνηση πού, μέχρι τώρα, τρέχαμε από πίσω της». Ο Ρ. Μπάρο βλέπει στή συνεργασία πράσινων καί 'Αριστεράς τήν πραγμάτωση του «ιστορικού συμβιβασμού ανάμεσα στό σοσιαλισμό καί τήν οικολογία», ενώ παράλληλα θέτει τό ζήτημα της συνεργασίας μέ άλλες κινήσεις, όπως τούς «στρατευμένους» (*engagiert*) χριστιανούς, «οι όποιοι παίρνουν σήμερα τή σωστή θέση στό άποφασιστικά προβλήματα γιά τήν έπιβίωση της άνθρωπότητας». Ο Μπάρο διαπιστώνει τήν άδυναμία της 'Αριστεράς νά λειτουργήσει από μόνη της στήν κατεύθυνση μιας έναλλακτικής λύσης: «χρειαζόμαστε τούς πράσινους επειδή ενδιαφέρονται γιά τήν εξασφάλιση εκείνων τών συνθηκών κάτω από τίς όποιες είναι, πρώτα άπ' όλα, δυνατή μία όποιαδήποτε μορφή συμβίωσης». 'Αν καταστραφεί όλόκληρος ό πολιτισμός μας, τότε μπορούμε νά ξεχάσουμε καί τό σοσιαλισμό, τόν κομμουνισμό, τόν φιλελευθερισμό καί τόν ούμανισμό. 'Απ'

τήν άλλη μεριά μᾶς χρειάζονται οἱ πράσινοι, γιατί χωρίς τόν παραμερι-
σμό τοῦ οικονομικοῦ μηχανισμοῦ οὐθιμίας τῆς μεγιστοποίησης τοῦ κέρ-
δους δέν μποροῦν οὔτε κι αὐτοί νά πᾶνε μπροστά. Ἡ κυριαρχία τῶν μο-
νοπωλίων ἀντανακλάται στήν ἀλλοτριωμένη δομή τῶν ἀναγκῶν, πού ἐ-
μεῖς ἐδῶ ἔχουμε σέ μαζική μορφή». Ὁ Μπάρο ἐκφράζει πιό καθαρά ἀπό
τόν καθενα τή στροφή πού προαναφέραμε, συνοψίζοντας τή νέα κατάσταση
σέ μία πρόταση: «πρέπει νά πᾶμε ἀπό τή ἀριστερά στό κέντρο»⁶. Ὁ ἴδιος,
ἦταν ἕνας ἀπ' τούς πρῶτους πού πρότειναν τή δημιουργία ἐνός ἐνιαίου οἰκο-
λογικοῦ κόμματος, πού τελικά στίς 13 τοῦ Γενάρη ἔγινε πραγματικότητα,
κάτω ἀπό συνθήκες πού χαρακτηρίστηκαν ἀπ' ἄλλους σάν χαοτικές, ἐνῶ οἱ
πράσινοι ἀντιπροσωπεύονταν ἤδη μέ 4 βουλευτές στό τοπικό κοινοβούλιο
τῆς Βρέμης — ὑπερκελιζόντας γιά πρώτη φορά τό ὄριο τοῦ 5% τῶν ψή-
φων πού ἀπαιτεῖται ἀπό τόν ἐκλογικό νόμο γιά τή συμμετοχή στό κοινοβού-
λιο — καί ἐνῶ ἤδη εἶχανε λάβει μέρος στίς ἐκλογές γιά τό εὐρωπαϊκό κοι-
νοβούλιο σάν ὁμόσπονδη κίνηση μέ μία χαλαρή «ἐνιαία» δομή. Στίς 12 μέ
13 τοῦ Γενάρη ἔγινε στήν Καρλσρούη τό ἱδρυτικό συνέδριο, ὅπου πῆραν μέ-
ρος 1004 ἀντιπρόσωποι τοπικῶν ὁργανώσεων. 250 αὐτόνομοι ἀντιπρόσω-
ποι τῶν Μπουντέ ἀποκλείστηκαν ἀπό τήν ἀρχή καί παρακολουθοῦσαν τή
διεξαγωγή τοῦ συνεδρίου ἀπό βίντεο (!!!) γιά νά γίνουν, μετά ἀπό σφοδρές
ἀντεκλήσεις, στήν πλειοψηφία τους δεκτοί σάν συνέδριο παρατηρητές, ἐκτός
ἀπό τούς 63 ἀντιπροσώπους τοῦ Ἀμβούργου.

Ἡ ANAMENOMENH συζήτηση γιά τό πρόγραμμα τοῦ νέου κόμματος
δέν ἔγινε τελικά. Ἀντίθετα, μπροστά στόν κίνδυνο τῆς πώλωσης, ἐπιδιώ-
χτηκε, ἀπ' ὅλες τίς μεριές, ἡπιότητα στήν πολιτική ἀντιπαράθεση, ἐνῶ ἦ-
ταν ἐμφανής ἡ προσπάθεια νά ἀποφευχθεῖ — ἀκόμα καί μέ φραστικούς ἐ-
λιγμούς τῶν συζητητῶν — ἡ ἔκφραση διαφορῶν πάνω στίς ἰδεολογικές
«πηγές» τῶν διαφόρων ρευμάτων. Ἔτσι, ἡ δεξιὰ τάση δέχτηκε νά σβηστεῖ
ἀπ' τήν πρότασή της γιά τό προοίμιο τοῦ κομματικοῦ καταστατικοῦ — «μό-
νο μέ τήν ἐτοιμότητα γιά τήν ἐξέλιξη μποροῦν νά ἐμποδιστοῦν στό μέλ-
λον ἐπαναστάσεις, πόλεμοι καί καταστροφές» — ἡ λέξη «ἐπαναστάσεις»,
γιά νά μή δυσανασχετῆται ἡ Ἀριστερά καί ἡ Ἀριστερά δέχτηκε φιλοφρο-
νητικά τόν χαρακτηρισμό τοῦ κόμματος σάν τέτοιο, «πού στέκεται πέρα ἀ-
πό κάθε παραδοσιακή ἰδεολογία». Τό προοίμιο πού ἔγινε τελικά δεχτό,
δέν ἐμπεριέχει ἀκριβείς πολιτικές τοποθετήσεις, ἀλλά περισσότερο θεωρητι-
κές γενικότητες μέ πληθώρα πολιτικῶν ἐννοιῶν πού χρησιμοποιοῦνται ἀ-
διαφοροποίητα. Ἀναφέρουμε χαρακτηριστικά: «Ξεκινώντας ἀπ' τούς φυ-
σικούς νόμους καί εἰδικά ἀπ' τή γνώση πώς σ' ἕνα περιορισμένο σύστημα
δέν εἶναι δυνατή μία ἀπεριόριστη ἀνάπτυξη, οἰκολογική πολιτική σημαί-
νει γιά μᾶς νά κατανοήσουμε ἐμᾶς τούς ἰδίους καί τό περιβάλλον μας σάν
μέρος τῆς φύσης. Ἡ ἀνθρώπινη ζωὴ εἶναι δεμένη στούς ρυθμιστικούς κύ-
κλους τῶν οἰκολογικῶν συστημάτων, μέ τίς ἐνέργειες μας ἐπιδρούμε ἀ-
πάνω τους καί αὐτό ἐπιδρᾷ πάνω σέ μᾶς. Δέν ἐπιτρέπεται νά καταστρέ-
ψουμε τήν ἀλληλεγγύη τῶν οἰκολογικῶν συστημάτων». Ἡ «ἡ πολιτική
μας εἶναι μία πολιτική ἐνεργητικῆς συνεργασίας μέ τή φύση καί τους ἀν-
θρώπους. Πετυχαίνει περισσότερο σέ αὐτοδιαθετούμενες καί αὐτοεφοδια-
ζόμενες οικονομικές καί διαχειριστικές μονάδες. Ἐξήλασε ὑπὲρ ἐνός οἰκο-
νομικοῦ συστήματος, πού προσανατολίζεται στίς ζωτικές ἀνάγκες τῶν
ἀνθρώπων καί τῶν μελλοντικῶν γενεῶν, στή διατήρηση τῆς φύσης μέ
μία «ἐξοικονομωτική» ἐκμετάλλευση τοῦ φυσικοῦ πλούτου. Ζητάμε μία
κοινωνία πού εἶναι δημοκρατική, στήν ὁποία οἱ σχέσεις τῶν ἀνθρώπων
μεταξὺ τους καί ἀπέκτανι στή φύση γίνονται συνέχεια πιό συνειδητές».

ΣΤΟ ἸΔΙΟ συνέδριο ψηφίστηκε καί τό καταστατικό τοῦ κόμματος πού
προβλέπει 17 μέλεις προεδρεῖο — τά μισά μέλη τοῦ ὁποίου ἐκλέγονται κάθε
χρόνο μέ δικαίωμα ἐπανεκλογῆς μόνο μία φορά — ἀντιπροσωπευτική συμ-
μετοχή τῶν γυναικῶν στά κομματικά ὄργανα καί, τό βασικότερο, τό κατα-
στατικό ἀπαγορεύει στά μέλη τοῦ κόμματος νά εἶναι μέλη ἄλλων κομμάτων
ἢ ὁργανώσεων. Εἰδικά αὐτό τό ἄρθρο ἦταν καί τό πιό πολυσυζητημένο, δε-
δομένου ὅτι γιά μία σειρά ὁργανώσεις αὐτό σημαίνει τήν αὐτοδιάλυσή τους
καί τήν ὁργανωτική τους ἀφομοίωση στούς πράσινους. Τελικά, μέ 548 ψή-
φους ὑπὲρ καί 414 κατά, ἔγινε δεκτό, ἐνῶ ἕνα ἄλλο παραθυράκι τοῦ κατα-
στατικοῦ δίνει στίς τοπικές κομματικές ὁργανώσεις τό δικαίωμα νά ἀποφα-
σίσουν ἀπό μόνες τους τήν ἐφαρμογή τοῦ άρθρου, μία καί ὁ συσχετισμός τῶν
δυνάμεων ποικίλει ἀπό περιοχὴ σέ περιοχὴ καί στήν Ἀριστερά (γιατί αὐτὴ
βγαίνει τελικά ζημιωμένη) — ἀνάλογα μέ τή δύναμή της στήν ἐκάστοτε
περιοχὴ — μπορεῖ νά γίνουν οἱ ἀντίστοιχες ὑποχωρήσεις «γιά τό καλὸ τοῦ
κοινοῦ στόχου».

ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ τῆς Καρλσρούης ἐδεῖξε, ἂν μή τι ἄλλο, τήν ἀνομοιογέ-
νεια τῶν οἰκολογιστῶν σ' ὅλες τῆς τίς διαστάσεις, ἀλλά καί τήν ἐτοιμότητα
συνδιαλλαγῆς καί συμβιβασμῶν τῶν διαφόρων ρευμάτων, κάτι πού μετά ἀ-
πό μερικοὺς μῆνες ἀποδείχτηκε «καρποφόρο»: στίς 16 τοῦ Μάρτη οἱ πράσι-
νοι, μέ ποσοστὸ ψήφων 5,3% καί μέ 6 βουλευτές (ἀριθμούς τούς ὁποίους ἡ

γερμανικὴ Ἀριστερά μόνο νά ὀνειρευτεῖται μπορεῖ), πέτυχαν τήν ἐκπροσώπη-
ση στό ὁμόσπονδο κοινοβούλιο τῆς Βάδης - Βυτεμβέργης, ἐνῶ ἔχουν ἀκόμα
νά παλέψουν μέ τὰ συνδικάτα, πού τούς κατηγοροῦν γιά ἀντεργατικὴ πολι-
τικὴ (τό ΣΤΟΠ γιά τὰ πυρηνικά ἐργοστάσια σημαίνει ἀπώλεια ἐργατικῶν
θέσεων!!!) καί μέ τὰ μεγάλα κόμματα, κυρίως τὴ σοσιαλδημοκρατία, πού
βλέπει στούς πράσινους ἕναν ἀπρόσμενο ἐκλογικὸ βοηθὸ γιά τόν Στράους,
γιατί παίρνουν ψήφους ἀπ' τήν ἴδια καί τὸ κόμμα τῶν φιλελευθέρων⁷.

ΣΤΟΥΣ ΠΡΑΣΙΝΟΥΣ λείπει ἀκόμα ἐκείνη ἡ μορφή τῆς συνειδήσεως
πού προχωράει ἀπὸ τήν «διαλεκτικὴ τῆς ἀρνήσεως» σέ ἐμπεριστατωμένες
προτάσεις ἄμεσων λύσεων, πράγμα πού θά ἔδινε στή γενικὴ καί ὄχι πάντα
συνειδητὴ ἀντικαπιταλιστικὴ πρακτικὴ ἕναν ἐπαναστατικὸ χαρακτήρα, ὅχι
τόσο μέ τήν παραδοσιακὴ ἐννοια τῆς κατευθυντήριας δύναμης τῆς ριζικῆς
κοινωνικῆς ἀλλαγῆς, ἀλλὰ περισσότερο μέ μία διαρκὴ σύζευξη κοινωνικῆς
κριτικῆς καί χειραφετημένου τρόπου ζωῆς. Λείπει ἀκόμα μία εὐρύτερη ὁ-
πτικὴ γιά τήν ἀντιμετώπιση τῆς σημερινῆς πολιτικῆς κατάστασης, πού μό-
λις τώρα τελευταῖα γίνεται προσπάθεια νά κερδηθεῖ μέ θέσεις ὑπὲρ τοῦ ἀφο-
πλισμοῦ καί τῆς εἰρήνης ἢ μέ ἀντιμπεριαλιστικὲς τοποθετήσεις σ' ὅ, τι ἀφο-
ρᾷ τὴν γερμανικὴ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ. Λείπει ἀκόμα ἡ σύνδεση μέ τὸ ἐργατι-
κὸ κίνημα πού οὕτως ἢ ἄλλως εἶναι «νηπιώδης».

ΠΑΡ' ὍΛΑ αὐτά, συγκριτικά μέ τὴν ΑΡΟ, τὸ οἰκολογικὸ κίνημα κα-
τόρθωσε νά ἀγκαλιάσει εὐρύτερα τμήματα τοῦ πληθυσμοῦ, δέν περιορίστη-
κε στά πανεπιστημιακά «γκέτο», ἔκανε κεντρικὴ του προβληματικὴ τὴ βορ-
βαρότητα τῆς τεχνολογικῆς «προόδου», κάτι πού ἡ ΑΡΟ εἶχε συλλαβεῖ
μόνο στό ἐπίπεδο τῶν γενικῶν ἰδεολογικῶν ἐπιστημάνσεων. Εἰσήγαγε, ἐπί-
σης, ἕνα νέο σωστὸ τρόπο ἐσωτερικῆς ἀντιπαράθεσης μέ τίς ἀντίπαλες ἀπό-
ψεις, ψάχνοντας ἐκεῖνες τίς κοινὲς ἐμπειρίες καί θέσεις, πού ἐπιτρέπουν τὴ
διατήρηση τῆς συλλειτουργίας. Δέν εἶναι καθόλου ἀπίθανο ὅς πράσινοι νά
μὴ μπορέσουν νά ξεπεράσουν τὸ φράγμα τῶν 5% τὸν ἐρχόμενο Ὀκτώβρη,
ὅπως δέν εἶναι ἀπίθανο νά διασπαστοῦν, τὴ στιγμὴ μάλιστα πού ἡ Ἀριστε-
ρά κερδίζει συνεχῶς ἔδαφος στούς κόλπους της. Τό ὅτι, ὅμως, ἐπιχειροῦν νά
ἀναλάβουν τὸ ρόλο τοῦ καταλύτη γιά μία πληθώρα ἀπὸ ἰδέες καί πρωτο-
βουλίες πού ἀποσκοποῦν στήν πραγμάτωση μιᾶς κοινωνίας «δημοκρατικῆς
στή βάση», εἶναι τουλάχιστον ἄξιο κριτικῆς συμπάθειας, παρ' ὅλο πού ἐ-
μεῖς πολλὰ πράγματα ἀλλιῶς τὰ ὀνομάζουμε καί ἀλλιῶς τὰ θέλουμε.

Σημειώσεις:

1. Bernd Rabehl: «Οἱ πράσινοι - ἀνάμεσα στό λαϊκὸ μέτωπο καί τὸ κίνημα». Ἀρθρο στό περιοδικό «Langer Marsch», No 47.
2. Χαρακτηριστικὴ γιά τὴν καινούρια φάση τῆς διαλλακτικότητας εἶναι καί ἡ ἐπίταξη συνο-
μίας τοῦ Horst Mahler (ὁ ἴδιος ἔδωκε τὸ 1973: «Μέ τούς δῆμονες τοῦ καπιταλισμοῦ δέν
μιλά κανεῖς, τοὺς πυροβολᾷ»), ἱδρυτικῶν μέλους τῆς RAF, μέ τὸν ὑπουργὸ ἐσωτερικῶν τῆς
ΟΔΓ G. Baum, στὴ γραφεῖα τοῦ περιοδικοῦ «Der Spiegel» στό Βερολίνο, στίς ἀρχὲς τοῦ χρό-
νου μέ θέμα τὴν ἐρεση λύσης, γιά νά «ἀρθρῶνουμε» - ἐννοεῖται στούς λεγόμενους
τρομοκράτες, «ἕνα δρόμο ἐπιστροφῆς στήν κοινωνία» (Mahler) καί νά «ξεπεράσουμε αὐτές
τίς δυσκολίες κατανόησης καί τὴ διακοπὴ τῆς ἐπικοινωνίας... γιά νά μὴ μόνουν τόσο νέοι ἄν-
θρωποι στό περιθώριο» (Baum). Ἡ συζήτηση - κυκλοφορεῖ καί σέ βιβλίο - βρέθηκε πλατιά ἀπὴ-
ρηση καί ἐξ ἄλλω τῆς Γερμανίας, τὸ II Manifesto μάλιστα, στίς 5. 1.80, μύλησε γιά μία «ἄνοι-
ξη στὴ Γερμανία».
3. Ἡ φιλοκινεζικὴ ὁργάνωση KPD (Κομμουνιστικὸ Κόμμα Γερμανίας) πού στό μεταξύ αὐ-
τοδιάλυθηκε καί προσχώρησε, κατὰ τὸ μεγαλύτερο μέρος της, στούς πράσινους: «Ἦταν τελί-
κά λανθασμένη ἡ ἀντίληψη ἐκείνη τῆς πολιτικῆς καί τῆς στρατηγικῆς πού δέν ἐκαινοῦσε ἀπὸ
τὴν περιπλοκότητα τῆς συνειδήσεως, τῶν ἐπιθυμιῶν καί ἀναγκῶν τῶν λαϊκῶν μαζῶν, ἀλλὰ ἀ-
πὸ τὴν ἀποτύπωση ἀντικειμενικῶν συνθηκῶν». Στὸ ἴδιο τόνο ἡ ὁργάνωση KB (Κομμουνι-
στικὸ Σύνδεσμος) ἀπ' τὸν ἴδιο χώρο: «Ἡ κρίσις τῆς ἀριστερᾶς ἔχει φτάσει στό στάδιο ἐνός
σημαντικοῦ ποταμοῦ διάλυσης, πού προσανατολίζεται πρὸς τὰ δεξιά. Τό ὅτι αὐτὸ ἔγινε δυνα-
τό ἔχει, ὀγκύοντα, τίς ἀντικειμενικὲς του αἰτίες, σὺν ἐπὶ τὸ ἐργατικὸ κίνημα εἶναι — ἀπ' ὅ, τι
φαίνεται — δεμένο μέ τὴ σοσιαλδημοκρατία καί σὺν ἐπὶ τὸ κίνημα διαμαρτυρίας τῆς προηγού-
μενης δεκαετίας τραβήχτηκε κυρίαρχα ἀπὸ μικροσυντακτικὰ σπρώγματα». (Τὰ ἀποσπάσματα εἶ-
ναι παρμένα ἀπὸ τὴν ἐφημερίδα MSZ, Ἀπριλίου 1980).
4. Μέχρι τώρα ἀρκεστήκε ὁ ὕλισμός σὸ νά ἀλλάξει τὸν κόσμο π' τώρα μπαίνει τὸ πρόβλημα
νά τὸν διατηρήσει. «Διατύπωση τοῦ K. A. Mery σὸ βιβλίο του «Natur als Politik» (Ἡ φύση
σάν πολιτικὴ), σάν ἕνα ἀπὸ τὰ σημεῖα τοῦ οἰκολογικοῦ ὕλισμου.
5. Ἀντιπροσωπευτικὴ ἀναφέρουμε ἕνα ἀπὸ τὰ προγραμματικὰ σημεῖα τῆς «Παλὰ δικαιώμα-
τα (Μπούντε Αἰστέ) τοῦ Ἀμβούργου, πού ἀναφέρεται στούς ἀλλοδαπούς: «Ἦσα δικαιώμα-
τα γιά τοὺς ἀλλοδαπούς. Αἰταιοῦμε τὴν κατάργηση τῆς ἀπαγόρευσης ἐγκατάστασης τῶν ἀλ-
λοδαπῶν στὴν ΟΔΓ καί τὴν κατάργηση τοῦ, ἀνάξιου γιά ἀνθρώπους, νόμου γιά τοὺς ξένους.
Αἰταιοῦμε ἐκλογικὸ δικαίωμα γιά τοὺς ἀλλοδαπούς πού ζοῦν στὴν ΟΔΓ, ἀπεριόριστη ἄδεια
ἐργασίας καί παραμονῆς καί μία ἐκπαίδευση γιά ἄλλους τοὺς ἀλλοδαποὺς νέους. Ὁ ρατσισμὸς
καί ἡ ἐθνικὴ ὑπεροφία πρέπει νά καταπολεμηθοῦν σάν παραβίαση τῶν ἀνθρωπίνων δικαιω-
μάτων. Οἱ τρομοκρατικὲς ἐνέργειες ἀλλοδαπῶν φασιστῶν (μεταξὺ ἄλλων, τῶν Τούρκων
«γκριζὶν λίκων») πρέπει νά καταπολεμηθοῦν σταθερά».
6. Τὰ ἀποσπάσματα εἶναι παρμένα ἀπὸ συνέντευξη τοῦ R. Bahro, στὴν ἐφημερίδα «Die Ta-
geszeitung» στίς 26. 10. 79.
7. Τὴν ἀποψη αὐτὴ τὴν συμμερίζονται καί ἀρκετοὶ ἀριστεροί. (βλ. μεταξὺ ἄλλων τὸ ἄρθρο τοῦ
ἀνατολικογερμανοῦ μαρξιστῆ R. Schneider — σήμερα εἰς τὴν ΟΓΔ — στό περιοδικό «Der
Spiegel» στίς 24. 3. 80 μέ τὸν τίτλο «Οἱ πράσινοι - ἕνα ἀτύχημα». Ὁ Schneider ἐκφράζοντας
τὴν ὁπνῶνα πῶς ἡ συμμετοχὴ τῆς ἀριστερᾶς στούς πράσινους δειχνεῖ τὴν «παμπάλαια νο-
σταλία» της γιά τὴν USPD, τελειώνει μέ τὴ διαβεβαίωση: «Ἡ μοναδικὴ ἐπιτυχία τοῦ νέου
κόμματος μπορεῖ νά εἶναι ἀβέλτηρη προαγωγή τοῦ ἥδη σχεδὸν νικημένου Στράους σέ ὁμοσπον-
διακὸ καγκελάριο. Πρέπει νά τὸ σκεφθεῖ καλά ἂν αὐτὸ τὴν συμφέρει καί ποιὸν θά μπορούσε νά
συμφέρει. Μπροστὰ στήν ἥδη διαδραματισμένη ἱστορία ἔδωκε ὑπάρχει κανένα ἄλλοθι»).

ΜΙΑ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΜΕ ΤΟΥΣ Γ. ΒΟΥΔΟΥΡΗ, ΣΠ. ΠΑΠΑΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟ ΚΑΙ Δ. ΦΑΤΟΥΡΟ:

Ανάπτυξης Προβλήματα

Με την ευκαιρία του αφιερώματος για την ΚΑΒΑΛΑ (τεύχος 113), το «ΑΝΤΙ» είχε οργανώσει στο ξενοδοχείο «GALAXY», στις 16 του Δεκέμβρη 1978, μιά συζήτηση γύρω από το θέμα: «Η ανάπτυξη και μερικές απόψεις της». Σέ αυτήν πήραν μέρος ο καθηγητής του ΕΜΠ κ. Γ. Βουδούρης, ο καθηγητής της Πολυτεχνικής Σχολής Θεσσαλονίκης κ. Δημ. Φατού-

ρος και ο οικονομολόγος κ. Σπ. Παπασπηλιόπουλος. Καθυστερημένα μεταφέρουμε εδώ μερικά από τα κυριότερα σημεία των εισηγήσεων. Στο τέλος, ακολουθήσε μιά ενδιαφέρουσα συζήτηση με το κοινό που συμμετείχε ενεργά στον προβληματισμό που έθεσαν οι εισηγητές.

Γ. ΒΟΥΔΟΥΡΗΣ: Όσοι έζησαν τη γερμανική κατοχή θυμούνται ότι την επομένη της απελευθέρωσης, ή πρωτοπορία του επιστημονικού και τεχνικού δυναμικού της χώρας στράφηκε με ενδιαφέρον στην εξέταση των θεμάτων της βιομηχανικής και οικονομικής ανάπτυξης. Πέρα από τις βραχυχρόνιες και επείγουσες ανάγκες της ανοικοδόμησης, υπήρχε τότε το απώτερο δράμα της εθνικής ευημερίας, που ήταν προϋπόθεση για τη δημοκρατία, την ανεξαρτησία και την προοδευτική εξέλιξη του τόπου. Άς θυμηθούμε το περιοδικό «Ανταίος», διευθυντής του οποίου ήταν ο Ν. Μπάτσης, που οδηγήθηκε αργότερα, μαζί με τον Ν. Μπελογιάννη, στο εκτελεστικό απόσπασμα. Επίσης, την εταιρία μελετών ΕΠΑΝ (= Έπιστήμη - Ανοικοδόμηση), με διευθυντή τον Ν. Κιτσίκη.

Στή διάρκεια του έμφυλου πολέμου και μετά γράφτηκαν, από τις προοδευτικές πάντοτε δυνάμεις, τεκμηριωμένες μελέτες που κλόνιζαν από τα θεμέλιά του το μύθο περί «φυσικής φτώχειας» του τόπου μας. Τό βιβλίο του Ν. Μπάτση «Η Βαρεία Βιομηχανία στην Ελλάδα» απέτελεσε σταθμό για τις προοπτικές οικονομικής ανάπτυξης της χώρας. Σημαντικά ήταν και τα δημοσιεύματα του Στ. Κατράκη, πρωτεργάτη μιάς νέας γεωοικονομικής αντίληψης για την Ελλάδα.

Ωστόσο, η πολιτική ήγεσία της Δεξιάς, που κυβερνούσε τότε τη χώρα, χαρακτήρισε τις προτάσεις που περιείχαν αυτές οι μελέτες σαν «ουτοπιστικές αίσιοδοξίες» και προτίμησε την όδο του σχεδίου Μάρσαλ, πιστεύοντας πάντα ότι η Ελλάδα δεν μπορεί να προκόψει γιατί... «ο Θεός την έκανε φτωχή».

Στήν περίοδο της κυβέρνησης Γ. Παπανδρέου (1963-1965), με Υπουργό Βιομηχανίας τον Ίωάννη Ζίγδη, το θέμα της διερεύνησης και αξιοποίησης του εθνικού πλούτου ξαναήλθε στην επιφάνεια. Έτσι, συγκλήθηκε το συνέδριο των Πολιτικών Μηχανικών για το

Ένεργειακό Πρόβλημα και το Συνέδριο των Ήλεκτρολόγων - Μηχανολόγων για την Έκβιομηχάνιση. Λίγο μετά, όμως, εγκαθιδρύθηκε η δικτατορία και άρχισε μία περίοδος όπισθοδρόμησης και καταστροφών.

* * *

Η σημερινή ελληνική κυβέρνηση αναγνωρίζει επίσημα την ύπαρξη αξιόλογου εθνικού πλούτου και τη δυνατότητα εκμετάλλευσής του. Χρειάστηκαν 30 έτων αδιάκοπες προσπάθειες των προοδευτικών δυνάμεων για να φτάσουμε σέ αυτό το αποτέλεσμα. Ακόμη και σήμερα, όμως, τα κατάλοιπα του παρελθόντος εξακολουθούν να εμποδίζουν τη λειτουργία της κρατικής μηχανής, ενώ οι ξένες πιέσεις συνεχίζονται.

* * *

Τό ένεργειακό πρόβλημα της χώρας παρουσιάζει σήμερα τις έξι βασικές πλευρές:

1. Η κατανάλωση ενέργειας στην Ελλάδα έχει σημειώσει σημαντική αύξηση κατά την τελευταία δεκαεπενταετία. Όμως, τό επίπεδο της, κατά κεφαλήν, κατανάλωσης παραμένει σχετικά χαμηλό.
2. Η χώρα καλύπτει τις ένεργειακές της ανάγκες, σέ πολύ μεγάλο ποσοστό, μέ εισαγωγές από τό έξωτερικό. Η εξάρτηση αυτή επιβαρύνει οικονομικά τη χώρα μας και έπενεργεί ανασταλτικά στή διαμόρφωση της πολιτικής για την οικονομική της ανάπτυξη.
3. Η ανάπτυξη της χώρας είναι συνδεδεμένη μέ την κατανάλωση ενέργειας, που πρέπει να αυξάνεται μέ ρυθμό ταχύτερο από τό ποσοστό αύξησης της εθνικής παραγωγής.
4. Η ανάγκη για έκβιομηχάνιση και ή εκμετάλλευση του μεταλλευτικού μας πλούτου εξυπηρετούνται μέσα από την αύξηση της κατανάλωσης ενέργειας. Γι' αυτό, ή πολιτική εξοικονόμησης ένερ-

γιας δέν θά πρέπει νά στερήσει τή βιομηχανία από τήν απαραίτητη ενέργεια. Όμως, γιά νά αποφευχθεί ή αύξηση τής εξάρτησης από τίς εισαγωγές, είναι επιβεβλημένη ή ανάπτυξη τής έρευνας γιά τόν έντοπισμό τών έγχώριων ενεργειακών πηγών καί γιά τήν αξιοποίησή τους.

5. Στή χώρα μας πρέπει νά γίνουν οργανωτικές μεταβολές πού θά έχουν σάν αποτέλεσμα τή σημαντική εξοικονόμηση ενέργειας.

6. Ή αξιοποίηση τών έγχώριων πηγών ενέργειας δέν πρέπει νά γίνεται μέ στενά οικονομικά κριτήρια.

7. Πρέπει νά συσταθεί ένας ευρύς συμβουλευτικός οργανισμός ενέργειας, όπου θά συμμετέχουν οί δημόσιοι φορείς γιά τήν ενέργεια, τό ΤΕΕ, τά άνώτατα εκπαιδευτικά ίδρύματα, τό καταναλωτικό κοινό καί ή τοπική αυτοδιοίκηση.

* * *

Κατά τήν τελευταία 25ετία σημειώθηκε μιά ιδιαίτερα αξιόλογη ανάπτυξη τής μεταλλευτικής καί μεταλλουργικής βιομηχανίας στή χώρα μας. Ή ανάπτυξη αυτή βασίστηκε, κυρίως, στήν εισαγωγή ξένης τεχνολογίας, ένώ ή ντόπια έρευνα σέ θέματα τεχνολογίας καθυστέρει ή επικίνδυνα.

Είναι έπείγουσα ή ανάγκη γιά τήν καθιέρωση μεταπτυχιακών σπουδών στά άνώτατα εκπαιδευτικά μας ιδρύματα. Έπίσης, ή καθιέρωση του θεσμού τής διαρκούς εκπαίδευσης θά δώσει στους σημερινούς μηχανικούς τή δυνατότητα νά ενημερώνονται γιά τίς νέες εξελίξεις.

Στό σημείο αυτό πρέπει νά αναφερθούν οί έξής δύο διαπιστώσεις: α) Τό ποσοστό αξιοποίησης του όρυκτου πλούτου σέ σχέση μέ τά υπάρχοντα αποθέματα είναι μικρό. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχουν μεγάλες δυνατότητες. β) Ή Έλλάδα δέν έχει αναπτυγμένη βαριά βιομηχανία γιά τήν απορρόφηση τών τελικών προϊόντων τής μεταλλουργίας. Πρέπει, λοιπόν, νά ίδρυθούν βιομηχανίες παραγωγής γεωργικών καί άλλων μηχανημάτων, ώστε νά δοθεί διέξοδος στά προϊόντα τής μεταλλουργικής βιομηχανίας.

ΣΠ. ΠΑΠΑΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ: Ή χώρα μας είναι χώρα ένδιάμεσου βαθμού ανάπτυξεως. Δέν αντιμετωπίζει προβλήματα μιάς υπανάπτυκτης χώρας, ούτε εκείνα πού αντιμετωπίζουν οί ανεπτυγμένες βιομηχανικές κοινωνίες. Βρισκόμαστε σέ ένα σημείο ύψηλης ανάπτυξης καί, παράλληλα, είμαστε μιά χώρα μέ μπλοκαρισμένες διαδικασίες ανάπτυξης καί θύλακες αρχαϊκών κοινωνικών καταστάσεων.

Ήλλά πρέπει νά τεθεί τό έρώτημα: Τί είναι οικονομική ανάπτυξη; Πώς συντελείται; Γιά ποιόν πραγματοποιείται; Καί ποία είναι τά αποτελέσματά της;

Κατ'άρχήν, οικονομική ανάπτυξη είναι, θά λέγαμε, ή αύξηση τών παραγωγικών δυνατοτήτων μιάς κοινωνίας. Ποσοτικά εκφράζεται μέ τήν αύξηση όρισμένων οικονομικών μεγεθών, όπως είναι ή παραγωγικότητα τής εργασίας, τό κατά κεφαλήν εισόδημα, ή κατανάλωση κλπ. Ήλλά μέ κανένα τρόπο δέν μπορούμε νά περιοριστούμε στους ποσοτικούς αυτούς δείκτες, μέ κανένα τρόπο δέν μπορούμε νά υπολογίζουμε τήν ανάπτυξη μόνο μέ τό κατά κεφαλήν εισόδημα.

Ή ανάπτυξη δέν είναι τό απόλυτο αγαθό. Υπάρχει μιά άοριστία ως πρός τό σκοπό τής ανάπτυξης. Έπικρατεί ή αντίληψη ότι είναι, τελικά, ό θρίαμβος του *homo sapiens*, πού υποτάσσει τή φύση.

Οί θεωρητικοί τής βιομηχανικής επανάστασης, οί μεγάλοι κλασικοί οικονομολόγοι, ήταν εκείνοι πού διαπίστωσαν πρώτοι τήν ύπαρξη τών ταξικών σχέσεων. Οί κλασικοί είχαν ήδη όνομάσει «υπερπρόϊόν» αυτό πού ό Μάρξ όνόμασε αργότερα «υπεραξία». Πίστευαν ότι από τήν παραγωγική αξιοποίηση του υπερπρόϊόντος καί από τή συσσώρευση του κεφαλαίου θά εξαρτηθεί ή αύξηση τών παραγωγικών δυνατοτήτων τής οικονομίας. Έπίσης, ότι ή τεχνολογική πρόοδος οδηγεί στήν εύθανασία τών μεγαλοκτηματιών, πού ιδιοποιούνται τή γεωπρόσοδο. Έξαφανίζεται, έτσι, ένα βασικό εμπόδιο γιά τήν ανάπτυξη του καπιταλισμού καί τό έδαφος είναι έλευθερό γιά τίς επιχειρηματικές καί επενδυτικές πρωτοβουλίες. Έδώ ανακύπτουν δύο έρωτήματα: α) Γιατί ό επιχειρηματίας επενδύει αναγκαστικά; β) Γιατί ό επιχειρηματίας χρησιμοποιεί τήν τεχνολογική πρόοδο αναγκαστικά;

Ή άπάντηση καί στά δύο αυτά έρωτήματα είναι άπλή: ή άστική κοινωνία διαμορφώνεται μέσα από τή διάλυση τών προσωπικών σχέσεων καί εξαρτήσεων, καθιστώντας τό άτομο ανταγωνιστικό. Έπομένως, αυτός πού κατέχει τά παραγωγικά μέσα πρέπει, γιά νά μπορέσει νά επιβιώσει, νά επενδύει καί νά εισάγει συνεχώς στήν παραγωγή νέα τεχνολογία.

Σέ αυτή τή λογική οικοδομήθηκε ένα σύστημα πού επαναστατικοποιεί άδιάκοπα τά παραγωγικά μέσα, ύποκινώντας συνεχώς τή διαδικασία οικονομικής ανάπτυξης. Ό ευρωπαϊκός καπιταλισμός έδειξε τεράστιο δυναμισμό καί επεκτάθηκε εκεί όπου υπήρχαν άσθενικά καθεστώτα: τή ύπέταξε στή δική του λογική. Ή συσσώρευση, όμως, σέ παγκόσμια κλίμακα συνετέλεσε ώστε νά δημιουργηθεί ή υπανάπτυξη, ή, άλλιώς, οί χώρες τής «περιφέρειας».

* * *

Τό θέμα τής αποκέντρωσης-αυτοδιοίκησης άνάγεται, τελικά, στό πρόβλημα τής δυνατότητας γιά όμοσπονδιοποίηση. Ή φάση ανάπτυξης πού διέρχεται αυτή τή στιγμή ή Έλλάδα δέν επιτρέπει τήν όμοσπονδιοποίηση, γιατί οί όμοσπονδίες γεννήθηκαν από ιστορικούς λόγους, όπως αποδεικνύεται τόσο από τό άμερικανικό, όσο καί από τό γερμανικό παράδειγμα.

Αντίθετα, στήν Έλλάδα ιστορικές καταβολές έχει τό συγκεντρωτικό μοντέλο πού έχουμε σήμερα. Δηλαδή, τό ελληνικό μοντέλο δέν είναι τυχαίο, όπως δέν είναι τυχαίο ούτε τό γαλλικό συγκεντρωτικό μοντέλο.

Βέβαια, ή γαλλική πολιτική αποκέντρωσης είχε μεγαλύτερη επιτυχία άπ' ό,τι ή δική μας. Πρίν από τή δικτατορία, τό 1966, είχε έλθει στήν Έλλάδα άντιπροσωπεία τής γαλλικής «Ντατάρ» (= οργανισμός γιά τήν αποκέντρωση), πού περιέγραψε τόν τρόπο μέ τόν όποιο έγιναν εκεί οί προσπάθειες γιά τήν αποκέντρωση. Από τότε πέρασαν τόσα χρόνια, τά όποία πήγαν χαμένα.

* * *

Τό πρότυπο οικονομικής ανάπτυξης πού έχουμε σήμερα είναι στηριγμένο στή μεγιστοποίηση τών δραστηριοτήτων εκείνων πού, μέσα από τή μεγιστοποίηση του ίδιωτικού κέρδους, επιτυγχάνεται ή μεγιστοποίηση του έθνικού εισοδήματος. Ήλλά, τί ακριβώς αντιπροσωπεύει αυτή ή αύξηση του έθνικού εισοδήματος; Πρόκειται γιά ανάπτυξη μέ τήν πολυεδρική, μέ τήν πολυπλευρική έννοια; Όχι, βέβαια. Γιατί, ακόμα καί όταν άνοίγεται ένας αυτοκινητόδρομος πού περνάει μέσα από ένα δάσος καί τό καταστρέφει, ή δραστηριότητα αυτή θεωρείται ως αύξηση του έθνικού εισοδήματος. Άρα, λοιπόν, ό τρόπος μέ τόν όποίο μετριέται ή αύξηση του έθνικού προϊόντος, δηλ. ή οικονομική ανάπτυξη, πρέπει νά αλλάξει: πρέπει νά διαμορφωθεί μιά άλλη νοοτροπία γιά τήν ανάπτυξη.

* * *

Δέν θά συμφωνήσω μέ τήν άποψη πού λέει ότι από τή μιά πλευρά υπάρχει μιά βρώμικη άρχουσα τάξη καί, από τήν άλλη, ένας πανέμορφος, καθάρος, λαμπρός, άγνός λαός. Τά πράγματα είναι πολύ πιο πολύπλοκα από κοινωνιολογική, οικονομική καί πολιτική άποψη.

Ή κλασική θεωρία μιλούσε γιά κυριαρχία του καταναλωτή, ένώ σήμερα, σύμφωνα μέ τόν μεγάλο Άμερικανό οικονομολόγο Γκαλμπρείθ, όλόκληρη ή λογική του συστήματος έχει πιά ανατραπεί. Ή κυριαρχία του καταναλωτή έχει καταργηθεί καί στή θέση της ύπάρχει ό σχεδιασμός τής δημιουργίας καί τής ικανοποίησης τών άναγκών από τό βιομηχανικό πλέγμα, από τή λεγόμενη «τεχνοδομή». Έτσι, ή καταναλωτική κοινωνία είναι μιά σκλαβιά, αλλά γι' αυτό πού όνομάζουμε άόριστα «λαός», είναι μιά χρυσή σκλαβιά. Δέν είναι τυχαίο ότι τό σύστημα ικανοποιεί σήμερα άνάγκες τέτοιες πού παλιότερα στήριζαν επαναστατικές διεκδικήσεις τών υποταγμένων τάξεων - καί αυτό εξηγεί γιατί ή εργατική τάξη δέν είναι σήμερα τό επαναστατικό προλεταριάτο του 19ου αιώνα.

* * *

Άς έλθουμε, όμως, στή στρατηγική τής ελληνικής οικονομικής ανάπτυξης κατά τήν τελευταία 30ετία. Πρέπει νά δούμε πώς έγινε

ή συσσώρευση του κεφαλαίου, σέ τί ποσοστά καί σέ ποιούς κλάδους ἔγινε, ἂν δημιουργήθηκαν «ἐκβιομηχανίζουσες βιομηχανίες». Ἐπίσης, πρέπει νά ἐξετασθεῖ ὁ ρόλος τοῦ ἐσωτερικοῦ, τοῦ αὐτόχθονος κεφαλαίου, ἀλλά καί τοῦ ξένου. Τέλος, πρέπει νά δοῦμε τί ἔγινε μέ τήν πολιτική τῆς ὑποκατάστασης τῶν εισαγωγῶν καί τή θέση μας στό νέο, διεθνή καταμερισμό τῆς ἐργασίας.

* * *

Σήμερα ὑπάρχει κρίση τῆς ἀνάπτυξης καί ἡ κρίση αὕτη ὀφείλεται στό γεγονός ὅτι ἡ ἀνάπτυξη στήν Εὐρώπη πῆρε ληστροική μορφή. Μιλᾶμε σήμερα γιά ἐξάντληση τῶν πλουτοπαραγωγικῶν πηγῶν τῆς γῆς, ἀλλά ἡ ἐξάντληση αὕτη γίνεται πρός ὄφελος τῶν ἀναπτυγμένων χωρῶν καί ὄχι πρός ὄφελος τῶν ὑπαναπτύκτων.

Σήμερα πρέπει νά ἀναζητήσουμε καί νά ὑλοποιήσουμε ἓνα ἐντελῶς διαφορετικό πρότυπο ἀνάπτυξης. Τέτοιο πρότυπο αὕτη τή στιγμή δέν ὑπάρχει. Ἀρχίζει νά δημιουργεῖται στίς δυτικές κοινωνίες.

Ἐπάρχει, βέβαια, τό τεράστιο πρόβλημα τῶν ἀναγκῶν. Δέν μπορούμε νά προσδιορίσουμε τίς ἀνάγκες, ὅπως προσδιορίζονται μέχρι σήμερα. Ὁ Μαρκοῦζε ἀποφαίνεται ὅτι πέρα ἀπό τήν ἀνάγκη τροφῆς, ἐνδύσεως, κατοικίας καί ψυχαγωγίας ὁ ἄνθρωπος δέν ἔχει ἄλλες ἀνάγκες - ὅλες οἱ ἄλλες εἶναι τεχνητές καί περιττές... Ἰσως, ἐνῶ εἰσερχόμαστε σέ αὐτό τό δαιμονικό κύκλο «ἀνάπτυξη - κατανάλωση» καί «κατανάλωση - ἀνάπτυξη», θά πρέπει νά ἐξετάσουμε πῶς θά βγοῦμε ἀπό αὐτόν καί πῶς θά κάνουμε σκοπό μας τήν ἐπίλυση τοῦ προβλήματος τῆς ἀνθρώπινης εὐτυχίας. Παραμένοντας μέσα σέ αὐτόν τόν κύκλο, εἶναι ἀδύνατο νά ἀπαλλαχθοῦμε ἀπό τίς καταστάσεις καταδυνάστευσης τοῦ ἀτόμου καί ἀπό τίς κοινωνικές μορφές τοῦ ὁλοκληρωτισμοῦ, πού εἶναι πολλῶν εἰδῶν.

* * *

ΔΗΜ. ΦΑΤΟΥΡΟΣ: Οἱ παρατηρήσεις μου συγκεντρώνονται σέ δύο θέματα: Τήν ἀνισόμερη ἀνάπτυξη καί τήν κατάλληλη, γιά ἓνα τόπο, τεχνολογία.

Γιά τήν ἀνισόμερη ἀνάπτυξη: Εἶναι γνωστό ὅτι ἡ μετατροπή τῶν οικονομικῶν σχέσεων, οἱ μεταβολές στή συγκέντρωση τοῦ κεφαλαίου, ὅλα ὅσα προκύπτουν ἀπό μιά ἀνισόμερη ἀνάπτυξη, διαμορφώνουν σήμερα τό ἀνθρώπινο περιβάλλον - αὐτό πού ὀνομάζουμε «ποιότητα ζωῆς», πολιτισμό ἢ τέχνη. Διαμορφώνουν, δηλαδή, τίς σημερινές πόλεις, τίς σχέσεις τῶν ἀνθρώπων στό οἰκογενειακό πλαίσιο, τό σύνολο τῶν ἀνθρώπινων σχέσεων.

Ὅχι μόνο οἱ ἀρχιτέκτονες καί οἱ πολεοδόμοι εἶχαν, πρὶν ἀπό 15 ὡς 20 χρόνια, διαφορετική ἀποψη γιά τό τί χρειάζεται ἡ πόλη καί τό περιβάλλον γενικά. Ἀπό τότε ἀρχισε νά φαίνεται ἡ μονομέρεια τῆς λεγόμενης ἀνάπτυξης.

Ἰσόμερη ἀνάπτυξη, ἀνθρώπινες σχέσεις καί ποιότητα τοῦ περιβάλλοντος δέν εἶναι χωριστά τό ἓνα ἀπό τό ἄλλο. Σήμερα ξανατίθεται σέ συζήτηση τό πρόβλημα τῶν ἀναγκῶν, γι' αὐτό καί σήμερα μιλάμε γιά βασικές ἀνάγκες μέ διαφορετική ἔννοια. Οἱ ἀνάγκες δέν χωρίζονται πιά ἀπόλυτα καί ἱεραρχικά. Δέν εἶναι πιά δυνατό νά θεωρηθεῖ πρότυπο ἡ ἱκανοποίηση τῶν ἀναγκῶν διατροφῆς καί κατοικίας. Ἡ κατοικία, π.χ., δέν εἶναι ἀπλά μιά στέγη, ἀλλά εἶναι μιά σειρά ἀπό συνθήκες πού συγκροτοῦν τήν ποιότητα τοῦ περιβάλλοντος. Ἀνάπτυξη σήμερα σημαίνει ὅτι πρέπει νά ἀντιμετωπισθοῦν οἱ μηχανισμοί πού προκάλεσαν καί ἐξακολουθοῦν νά προκαλοῦν τήν ἐρήμωση τοῦ χωριοῦ, τή συγκέντρωση στήν Ἀθήνα καί τήν ὑποβάθμιση τῶν συνθηκῶν ζωῆς ἑνός τόπου, ὅπου κατοικοῦν τόσοι πολλοί Ἕλληνες: Ἐνας πολιτισμός πού καθορίζεται ἀπό τίς ἀνάγκες τῆς πληθυσμιακῆς καί διοικητικῆς περυσυγκέντρωσης καί πού ἐπηρεάζεται ἐλάχιστα ἀπό τό χωριό καί τή μικρή πόλη, εἶναι ἓνας ἄλλος πολιτισμός. Στόν τόπο μας ὑπάρχει ἓνα κέντρο, ἡ Ἀθήνα, ἐνῶ οἱ ἄλλες πόλεις εἶναι «ἀποικίες» τῆς Ἀθήνας. Πρόκειται γιά τήν ἴδια λογική τῆς ἐξάρτησης πού παρατηροῦμε σέ διεθνή κλίμακα.

Γιά τήν τεχνολογία: Ἀπαραίτητη προϋπόθεση γιά τήν ἐλάττωση τοῦ βαθμοῦ ἀνισόμερης ἀνάπτυξης εἶναι ἡ ἐπίλυση τοῦ προβλήματος τῆς τεχνολογικῆς ἐξάρτησης. Ἀσφαλῶς ἔχουμε ἀνάγκη ξένης τεχνολογίας, ἀσφαλῶς χρειάζεται ἡ γνώση τῶν ξένων, ἀλλά πρέπει νά ἐπιλέγουμε καί νά ἐπεξεργαζόμαστε τήν τεχνολογία καί τή γνώση μέ κριτήρια καταλληλότητας. Σήμερα, ὅμως, εἰσάγεται μιά τεχνολογία πού, πολύ συχνά, εἶναι ἀκατάλληλη γιά τήν Ἑλλάδα, γιά τίς ἐγχώριες συνθήκες ἐργασίας, γιά τίς ἀνθρώπινες σχέσεις, γιά τίς οικονομικές δυνατότητές μας. Ἀλλά, πῶς μπορεῖ νά γίνῃ ἐπιλογή καί ἐπεξεργασία τῆς ξένης τεχνολογίας, ἂν δέν δοθεῖ ἰδιαίτερη προσοχή στόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο θά μελετηθοῦν αὐτά τά προβλήματα;

Μᾶς χρειάζεται ἐκπαίδευση, πραγματική καί καινούρια ἐκπαίδευση, ἀπό τήν πρώτη τοῦ Δημοτικοῦ. Εἶναι ἀδύνατο ὁ ἐλληνικός χώρος νά προχωρήσει σέ ἐπεξεργασίες δικῶν του σχημάτων ἀνάπτυξης καί νά ἀμυνθεῖ ἀπέναντι σέ, καλοπροαίρετες ἐστῶς, παρεμβάσεις, ἂν δέν καλλιιεργήσει τήν πολιτιστική καί τή μορφωτική του δύναμη ἢ ἱκανότητα.

* * *

Τό θέμα τῆς αὐτοδιοίκησης θά πρέπει νά τό σκεφθοῦμε σάν προσπάθεια ἐνταγμένη σέ μιά πολιτική ἀποκέντρωσης καί, πιό σωστά, σέ μιά πολιτική ἰσόμερης ἀνάπτυξης. Χρειάζεται ὄχι μόνο ἡ ἀποκέντρωση τῶν οικονομικῶν μονάδων, ἀλλά καί ἡ ἀποκέντρωση τῶν φορέων γιά τή λήψη τῶν ἀποφάσεων: Αὐτό σημαίνει ὅτι ἓνα μέρος τῶν ἀποφάσεων θά λαμβάνεται ἀπό τήν τοπική αὐτοδιοίκηση καί ἓνα ἄλλο ἀπό ἀποκεντρωμένους κρατικούς φορεῖς.

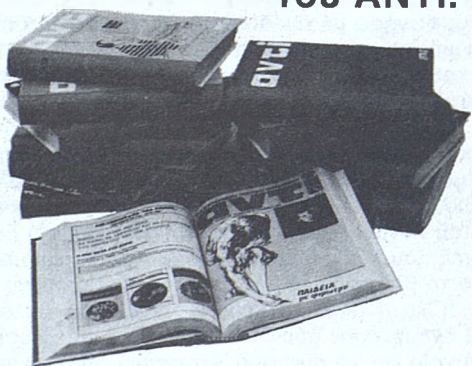
Ἀσφαλῶς σέ μιά διάρθρωση δέν μπορεῖ νά ἀποκλειστεῖ ἡ ἱεραρχία. Γι' αὐτό εἶναι χρήσιμο νά μιλάμε γιά πλεγματοκή ἀνάπτυξη. Ὅταν μιλάμε ἀπλά καί μόνο γιά ἀποκέντρωση εἶναι σά νά ἔχουμε δεχθεῖ ὅτι ὑπάρχει ἓνα κέντρο καί ὅτι ἔχουμε μερικά ἄλλα κέντρα μακρύτερα ἀπό αὐτό. Ἡ τοπική αὐτοδιοίκηση ἔχει νά παίξει ἓνα θεμελιακό ρόλο στήν προσπάθεια αὕτη γιά τήν ἀνακατανομή τῆς ἐξουσίας. Μέ μιά τέτοια πλεγματοκή ἀνάπτυξη, πού εἶναι μιά πολύ δύσκολη, στό πρώτο διάστημα, διαδικασία, ὑπάρχουν δυνατότητες νά λιγοστεύει ἡ ὑπερσυγκέντρωση στά μεγάλα ἀστικά κέντρα.

Πρός αὕτη τήν κατεύθυνση, δέν ἀρκοῦν μερικές ἀνακατανομές ἢ μερικά οικονομικά κίνητρα. Εἶναι ἀπαραίτητο τά πολιτισμικά στοιχεῖα καί τά στοιχεῖα ποιότητας ζωῆς νά κατανεμηθοῦν σέ ὅλο τόν ἐλληνικό χώρο.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ Ο 12ος ΤΟΜΟΣ

**Θέλετε νά μπορείτε
νά ἀνατρέχετε στό ANTI;**

**Ἀποκτεῖστε τήν πλήρη
σειρά τῶν 12 τόμων
τοῦ ANTI.**

**Μιά ἀνεκτίμητη
πηγή πληροφορίας**

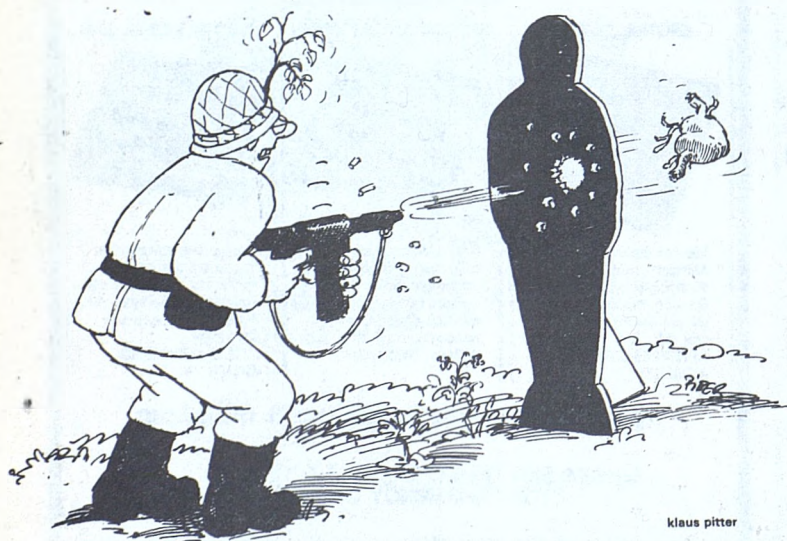
Καταργείται η ιστορία;

Σε καμιά περίπτωση, τα τελευταία 150 χρόνια το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας δεν έχει επιδείξει κάποια ιδιαίτερη ευαισθησία, και πρωτοτυπία στις δραστηριότητές του. Καί όπωσδήποτε το αποκορύφωμα της αδράνειας και της τυποποίησης κείται στις διάφορες εορταστικές εκδηλώσεις και ιστορικές επετείους, όπου η επανάληψη συναγωνίζεται μόνο την ανία της. Οι άνεμοι της μεταπολίτευσης και τα κάποια «ανοίγματα» της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης, αλλά, κυρίως οι πρωτοβουλίες των νέων καθηγητών έδωσαν σε πολλές περιπτώσεις τον τελευταίο καιρό ένα διαφορετικό χρώμα, νόημα και λειτουργία στις αποβλακωτικές τελετουργίες των «εορταστικών τριημέρων». Έτσι, είτε με όμιλίες των ίδιων των παιδιών, είτε με συζητήσεις, είτε με τη μελέτη κειμένων, είτε με «ανοίγματα» όπτικής στα ίδια τα γεγονότα, οι επέτειοι έγιναν πολλές φορές αφορμή για ουσιαστικό στοχασμό πάνω στην ιστορική κληρονομιά, αλλά και το ιστορικό μας παρόν.

Οι «φύλακες», όμως, αγρυπνούν. Και οι μανδαρίνοι του υπουργείου δραστηριοποιήθηκαν για να διατηρήσουν το «σωστό νόημα» των εορτασμών. Έτσι καθηγητές κλήθηκαν για «συστάσεις» με το ακόλουθο περιεχόμενο: το εορταστικό πρόγραμμα της 28ης Οκτωβρίου να περιοριστεί σε δραστηριότητες της μαθητικής χορωδίας, να αποφευχθούν όμιλίες με «πολιτικό» χαρακτήρα, όσο για κείμενα συνιστάται το «Άσμα ηρωικό» του Έλύτη, αλλά όχι παραπέρα...

Δέν κρύβουν καθόλου το σκοπό της οι «συστάσεις» των φωτισμένων ήγετων της Παιδείας μας. Θέλουν να προστατεύσουν τα ελληνόπουλα απ' αυτό το βασανιστικό μικρόδιο της αλήθειας. Μή και πει κανείς άσεβης καθηγητής ή και μαθητής για το «ΟΧΙ» που τό 'πε ο λαός και αποκαλέσει τό Μεταξά «δικτάτορα». Μή και ακουρτούν οι κακόηχες φράσεις για αγώνα κατά του φασισμού και ναζισμού. Μή και διαβαστεί κανένας Ρίτσος, Λειβαδίτης ή και άλλοι ανατροπείς. Μή και γίνει καμιά συζήτηση, όπου μαθητές «ινστρούχτορες» θά μιλήσουν για την συνέχεια του «ΟΧΙ», την Εθνική Αντίσταση...

Στην εθνική φορμόλη της λήθης λοιπόν ή αλήθεια, μή και ή Ιστορία ανατρέψει αυτούς που επιδιώκουν χάρη στην άοκνη προσπάθειά τους να την καταργήσουν.

● Έξαιρετικά επιμελημένος και πλούσιος σε περιεχόμενα κυκλοφόρησε ο έβδομος τόμος της περιοδικής έκδοσης «Μνήμων» (Αθήνα 1978 - 1979). Σε αυτόν τον τόμο καταχωρείται μία λεπτομερής, ακριβής και σύμφωνη με όλους τους επιστημονικούς κανόνες βιβλιογραφία «Ιστορίας του Νέου Έλληνισμού» (1976), καρπός συλλογικής δουλειάς, μέσα στα πλαίσια των δραστηριοτήτων της «Εταιρείας Μελέτης Νέου Έλληνισμού». Από τον κατάλογο των περιεχομένων παραθέτουμε τα εξής:

Δ. Λουέ: Ο βρετανικός τύπος για τη ναυμαχία του Ναβαρίνου ● Β. Κρεμμυδά: Καταγραφή των εμπορικών πλοίων του Ήρακλείου το 1751 ● Ρένα Σταυρίδη - Πατρίκιου: Ανεκδότες επιστολές του Γ. Σκληρού στον Γ.Ν. Πολίτη ● Τ.Ε. Σκληρενίτη: Χρησιμολογικό εικονογραφημένο μονόφυλλο των αρχών του 18ου αιώνα ● Α. Πολίτη: Προσπάθειες και σχέδια του Φοριέλ για μία δεύτερη έκδοση της συλλογής των ελληνικών δημοτικών τραγουδιών ● Φ. Δημητρακόπουλου: Χειρόγραφα Φουρνά Εβρυτανίας ● Ι.Κ. Χασιώτη: Η διπλωματική αλληλογραφία των Boulligny - Mabili (τέλη ΙΗ' - αρχές ΙΘ' αιώνα) ● Γ. Κολιόπουλου: Ληστές και ληστανόρτες στην Κεντρική Ελλάδα το 1835 - 1836 ● Κ. Λάππα: Γύρω από τον Αλέξανδρο Ήσσια και τις λιθογραφίες του ● Τ.Ε. Σκληρενίτη: Σχόλιο στη «δεύτερη» έκδοση της Έγκυκλοπαίδειας του Πατούσα (1710) ● Όλγα Κατσιραδής: Ο Ρήγας Φεραίος. Νέα στοιχεία από τα αρχεία της Τεργέστης ● Πρ. Παπαστρατή: Στρατιωτική συμφωνία Βρετανίας - Ελλάδας (9 Μαρτίου 1942) ● Η. Fliescher: αντίποινα των γερμανικών δυνάμεων Κατοχής στην Ελλάδα 1941 - 1944

● Στη γκαλερί «Κοχλίας» εγκαινιάζεται, στις 6 Νοεμβρίου, έκθεση έργων χαρακτηριστικής της **Βάσως Καράκη**

● Συνεχίζεται στη γκαλερί «Διογένης» ή έκθεση του Γ. **Σαββάκη** με θέμα «Ζωγραφικά ντοκουμέντα μιας Αθήνας που έφυγε...»

● Ο «Σύλλογος Αρχιτεκτόνων Θεσσαλονίκης» διοργανώνει έκθεση έργων χαρακτηριστικής-γλυπτικής του **Claudio Favler** στην οδό Προξένου Κορομηλά 37, που θα διαρκέσει ως τις 30 Οκτωβρίου.

● Δυό διαλέξεις - συζητήσεις του **Κορνήλιου Καστοριάδη** στο Κεντρικό Αμφιθέατρο της Ανωτάτης Εμπορικής: Πέμπτη 30 Οκτωβρίου, ώρα 6 μ.μ. με θέμα: Γραφειοκρατική Κοινωνία. Δευτέρα 3 Νοεμβρίου, ώρα 6 μ.μ. με θέμα: Αυτόνομη Κοινωνία. Θα ακολουθήσει ελεύθερη συζήτηση.

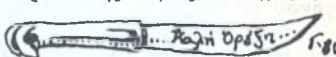
● Ο γυμνισμός «μεταβάλλει την κοινωνία σε Σόδομα και Γόμορα! Αυτήν τη μόδα μας τη «σερβίρει ο Σατανάς με έκφυλα δντα του εξωτερικού!» Καί αφού λάβετε υπ' όψιν σας ότι «Ο Θεός ντύνει τους ανθρώπους και ο Σατανάς τους γδύνει. Ποιόν θέλετε ν' ακολουθείτε; Τό Θεό ή τό Σατανά;» Ντυθείτε λοιπόν, «χριστιανοπρεπώς» και «ελληνοπρεπώς» μία και «Η

σεμνότης είναι χριστιανική και αρχαία ελληνική άρετή».

Τώρα, δέβαινα, οι άρχαιοι κυκλοφορούσαν συχνότατα όλόγυμνοι και οι πρώτοι χριστιανοί συχνά ήμίγυμνοι, όπως ταιριάζει στα θερμά μεσογειακά κλίματα. Αλλά, πού νά τά σκεφτούν αυτά οι παρανοϊκοί συντάκτες - μικροί και μεγάλοι - του περιοδικού «**Μαθητική Αστραπή**» που γέμισαν την Αθήνα με άηδέστατα και πολυτελέστατα αυτοκόλλητα.

● Είναι μελαγχολικό, σχεδόν σά ν' αποχαιρετάς έναν παλιό καλό φίλο, τό ν' αποχαιρετάς μίαν αλή, μία ταβέρνα που συνήθιζες νά πηγαίνεις συχνά. Έτσι αποχαιρετάμε την όμορφη **Ρεθυμνωτική ταβέρνα** της Τιμ. Φιλήμονος· την ταβέρνα της κυρα-Λένης. Όμως, αν ό χώρος

αλλάζει, οι ίδιοι άνθρωποι, τά ίδια φιλικά κρητικά χαμόγελα, οι ίδιοι νόστιμοι μεζέδες, οι χοχλιοί και τό κρητικό κρασί, θά μπορούν να υπάρχουν για μās και για όλους τους καλούς φίλους, στην οδό Κόνιαρη 62, όπου ήδη άρχισε νά λειτουργεί ή καινούργια ταβέρνα, μέ όλες τίς παλιές λιχουδιές.

Άλλωστε τά στέκια τά φτιάχνουν πάντα οι άνθρωποι...

● Στο προηγούμενο τεύχος (άρ. 162) στό άρθρο για τους φυγόστρατους Έλληνες διπλωμάτες (σ. 12) αναφέρθηκε ότι ό κ. Κωνσταντίνος Χαλαστάνης προωθήθηκε στό διπλωματικό κλάδο μέσα στό κλίμα του νεποτισμού και της οικογενειοκρατίας που κυριαρχούν στό υπουργείο Έξωτερικών. Λυπούμαστε γιατί συνδέθηκε τό όνομά του μέ αυτό τό γενικότερο κλίμα. Ό κ. Χαλαστάνης έχει και τό επιστημονικό κύρος, αλλά και στερείται οικογενειοκρατικών έρευσμάτων. Η έξάίρεση, στην περίπτωση του, έπιβεβαιώνει τόν κανόνα.

Θάνου Μικρούτσικου «ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ IV»

του Βασίλη Τσοκόπουλου

Η μεταβατική εποχή μας, ως καινούρια καμπή του ιστορικού χρόνου, παράγει καινούρια σήματα αναγνώρισής της και απαιτεί καινούριους τρόπους γνώσης της. Η τέχνη, που είναι μία διαδικασία γνώσης και αυτογνωσίας, μόνο αν παράγει καινούριες φόρμες θα έρθει σε αντιστοιχία και θα μπορέσει να κατανοήσει τα καινούρια περιεχόμενα της κοινωνικής ζωής - κάτι εξαιρετικά δύσκολο στις συνθήκες της αλλοτριωμένης, στην κυρίαρχη ιδεολογία, καλλιτεχνικής παραγωγής του τόπου μας. Έτσι, η κατασκευή της νέας φόρμας, και η μέσω αυτής κάρπωση της πραγματικότητας, δεν μπορεί παρά να είναι το έργο μιας πρωτοπορίας. Στο αντίβαρο βρίσκονται οι λαϊκιστές παραγωγοί τυποποιημένης τέχνης και οι μιμητές - οι αναπαράγοντες παλιές ή παραδοσιακές φόρμες. Στη νεοελληνική ιδεολογική ασάφεια, αυτοί οι τελευταίοι περνιούνται για οπαδοί και λειτουργοί της παράδοσης στην πραγματικότητα, όμως, είναι ακριβώς το αντίθετο. Το παραδοσιακό έργο τέχνης, περιέχει ευδιάκριτα ενσωματωμένα στη μορφή του, το χαρακτήρα, το ύφος και το ήθος της εποχής του σήμερα μπορούμε να το απολαύσουμε, επειδή ακριβώς ανταποκρίνεται με συνέπεια στο επίπεδο της εποχής του, επειδή, δηλαδή, είναι αυθεντικό και ανέρχεται μέσα από τους κόμβους της ιστορικής μας κίνησης και μνήμης, με όλες τις προσθήκες και τις διαφορετικές χρήσεις του χρόνου στις μέρες μας - περιέχει, δηλαδή, ιστορία. Το μιμητικό καλλιτεχνικό έργο κάνει το αντίθετο: εγκαταλείπει τις ανάγκες της εποχής μας και επιστρέφει όλοταχώς στο παρελθόν: είναι αντιιστορικό και μεταφυσικό. Τα αυτά ισχύουν και για κάθε δημιουργό με τάσεις επιστροφής...

Τα αδιέξοδα των τέτοιων δημιουργών φάνηκαν μεταπολεμικά, όπου, μετά από μία περίοδο ανταρτορεμπέτικης εκτόνωσης, που στην τότε συγκυρία είχε μία λειτουργικότητα, συνειδητοποιήθηκαν οι νέες απαιτήσεις. Στα στάσιμα πεδία της κοινωνικής μας ζωής, οι δρόμοι άρχισαν να ανοίγονται επίπονα στην πολιτική πρώτα απ' όλα, διαμεσοποιό πάντων των άλλων, με τη νομιμοποίηση και οργανική παρουσία του κόμματος της πρωτοπορίας στους άλλους τομείς της κοινωνικής πρακτικής με τις επιμέρους πρωτοπορίες που γεννήθηκαν ή μέλλονται να γεννηθούν.

Στη μουσική, ο Θάνος Μικρούτσικος είναι απ' αυτούς που ανοίγουν καινούριους δρόμους: ο Θ.

Μικρούτσικος ξεκινά από εκεί που οι άλλοι σταμάτησαν: ασκείται και εκφράζεται σε πολλούς μουσικούς χώρους: συνδυάζει οργανικά πολλούς ετερόκλητους κατ' αρχήν ήχους, ήχους - μνήμες, ήχους - σήματα, παραδοσιακούς και ηλεκτρονικούς ήχους, σε ενιαία σύνολα: πρεσβεύει σύγχρονες προτάσεις για τη θέση της φωνής στο ήχητικό - μουσικό σώμα: πετυχαίνει ένα καινούριο τρόπο μουσικής ανάγνωσης του ποιητικού λόγου, όχι μόνο γραμμικό - μελωδικό των κρυμμένων πλευρών του ποιήματος, του μουσικού του χώρου: με τις δουλειές του στον Χικμέτ παλιότερα και στον Καββαδία πρόσφατα, προτείνει έναν νέο λυρισμό: τέλος, ενσωματώνει στην καλλιτεχνική πρακτι-

κή, τη θεωρία, και έπειδή θεωρία + πρακτική = Πράξη, ο Θ. Μικρούτσικος, παράγει άρτια καλλιτεχνική Πράξη. Έτσι αποκαθιστά την έννοια και το κύρος της πολιτικής τέχνης.

Ο Θ. Μικρούτσικος γράφει και μουσική για θέατρο. Και η μουσική επένδυση για 4 ανέβασματα έργων του Ευριπίδη, του έδωσε την ευκαιρία να επεξεργαστεί το αυτόνομο δράτήριο με τίτλο «Ευριπίδης 4». Στο έργο αυτό ο Θ. Μ., πέτυχε την παραγωγή μιας μουσικής ενότητας που περιέχει, ως τάσεις, όλες τις πολυδιάστατες πλευρές του.

Χρησιμοποίησε τον ευριπίδιο λόγο ως πρώτη ύλη, που μαζί με την λοιπή πλούσια ήχητική ύλη που κατέχει τη μετασχημάτισε σε μία πολυδιάστατη φόρμα που δριζεύει δυο αλληλένδετους κύκλους: ένα ποιοτικό άλμα όσον αφορά τη χρήση των εκφραστικών μέσων της μουσικής και ταυτόχρονα μία πρωτότυπη και σύγχρονη επένδυση του τραγικού στοιχείου στον Ευριπίδη. Με την ενότητα αυτή του πλάτους των εκφραστικών μέσων και του βάθους της τραγικής θεώρησης, μας δίνει ένα έργο πρωτοποριακό, χωρίς πτώση σε φορμαλιστικές λύσεις, ένα έργο ζωντανό, μεθεκτήριο, που καρπώνεται την ύλη του και καλεί σε κάθαρση ένα ενεργό κοινό.

Ο συνθέτης δεν μελοποιεί μία αρχαία τραγωδία. Χρησιμοποιεί ένα μοντάζ αποσπασμάτων από δύο τραγωδίες του Ευριπίδη ('Ορέστης, 'Ιων) και ενδιαφέρεται, κυρίως, να κάνει μία μουσική ανάγνωση της τραγικής δομής: μύθους - πάθος - κάθαρσις, μέσα από τη σύγχρονη όπτική. Γράφει συνεπώς σύγχρονη μουσική: χρησιμοποιεί τη φωνή όχι ανεξάρτητη σε απλή αντίστιξη με το μέλος, αλλά ως ισότιμο με τους άλλους ήχους: δεν είναι μελωδικός: η μουσική παράδοση περιέχεται (είναι π.χ. ευδιάκριτα βυζαντινά κ.ά. στοιχεία) δεν είναι όμως, κυρίαρχη ή δεσμευτική: η σύνθεση είναι καθολική: αποτελείται από φόρμες που τείνουν από την όπερα, μουσική μπαλέτου ως το απλό τραγούδι και ταυτόχρονα από θρήνο...

Ενδιάμεσα παρεμβάλλεται ο λόγος: τα δύο συνδεδεκά κείμενα απαγγέλει υποδειγματικά η Ειρήνη 'Ιγγλέση (επιτέλους: τραγικός λόγος σωστός, θλιμμένος και περήφανος: ούτε κλασιώτικο αναφιλητό, ούτε ρομαντικός στόμφο, ούτε άπαυσμα κακού δοντοτεχνίτη). Το δεύτερο κείμενο είναι συρραφή από τρεις συνιστώσες: αφήγηση της καταγωγής, της 'Ηλέκτρας, δηλαδή η ιστορία, διατύπωση της τραγικής στιγμής, δηλαδή η συγκυρία, και πρόταση για λύση - κάθαρση. Η τομή αυτή ιστορίας, συγκυρίας και της υπέρβασής των, που στο έσωτερικό της αναπτύσσεται η τραγική πράξη (το ευριπίδιο δρά-

μα), διακόπτεται και ανακεφαλαιώνει τη μουσική αφήγηση και προξενεί μία ρωγμή απ' όπου θα αναβλύσει η μουσική συνέχεια.

Αντίθετα ο μουσικός λόγος διατρέχεται σε όλη του την έκταση από τις τρεις μόνιμες διεργασίες: τη μύηση, που δίνεται από τις λέξεις που ξεχωρίζουν, τονίζονται και επανέρχονται διαρκώς, το πάθος, από την έμμονή της μουσικής στη διερεύνηση της μοίρας, τις συσπάσεις της από την ένταση στους χαμηλούς τόνους και από την εγρήγορση στο θρήνο, την Κάθαρση, που απαιτεί την ενεργή είσοδο του άκροατή σε αυτό το πάθος μέσα από τις μικρές του δίοδες, την επικοινωνία και την απόλαυση, την ήδονή της μορφής του και την κάρπωση της ύλης του.

Πρέπει να σταθεί κανείς και στην εκπληκτική τεχνική δουλειά που έκανε ο συνθέτης: η επεξεργασία και η καθοδήγηση κάθε μιας από τις 4 φωνές και όλων μαζί, είναι έπιτευγμα που μοιάζει στο σπάνια συναντάμε στην Ελλάδα. Κι αυτό επισημαίνεται γιατί στον τόπο μας, η υποτίμηση της τεχνικής αποτελεί κυριαρχικό φαινόμενο: όμως, η τεχνική είναι συστατικό του καλλιτεχνικού έργου, αποτελεί την υποδομή του: χωρίς αυτή δεν μπορεί να εκφραστεί οποιαδήποτε εμπνευση ή ευαισθησία. Η κατάρτησή της απαιτεί επίπονη και μακροχρόνια παιδεία και άσκηση: οι άνοδοι δημιουργοί αυτού που λέμε σήμερα παράδοση, ήταν πρώτ' απ' όλα άσχοι τεχνίτες μέσα από μία μακρά και διαδικασία μετάδοσης πείρας από γενιά σε γενιά. Η αντίθετη, όμως, παγίδα, δηλαδή η απολυτοποίηση της τεχνικής, οδηγεί κατ' εὐθείαν στην επιφανειακότητα, που είναι η μάστιγα της σύγχρονης μουσικής έκφρασης: η άρνηση του φορμαλισμού και της ψυχρότητας των μουσικών έργων είναι μία δύσκολη ισορροπία έμβραθυσης και πλατέματος: οι, μέχρι στιγμής, άνοιγοι δρόμοι που παρακάμπτουν αυτήν τη μεταφυσική, είναι άτομοι - ενός Πετρετσκι ή ενός Νόβο. Ο Θ. Μικρούτσικος απομοιώνει κάθε καινούριο και ανοίγει ένα δικό του δρόμο, ένα αυθεντικό προσωπικό ύφος: το έργο του «προκαλεί» και με τις δύο σημασίες της λέξης: απομακρύνει γιατί παραξενεύει και ταυτόχρονα έλκει γιατί έχει ενσωματωμένη τη διάθεση και τη διαδικασία επικοινωνίας με το κοινό. Ο συνθέτης και το έργο του δεν νομπαρουν, αλλά και δεν λαϊκίζουν: αποφεύγουν το ενιαίο χαρακτηριστικό λαϊκισμού και ελιτισμού, την αντικειμενοποίηση, δηλαδή, του κοινού: το έργο του Θ.Μ., θέλει τον δέκτη ενεργό υποκείμενο στο έσωτερικό του, να καρπώνεται την ύλη του και να αποκαθαίρεται με μεγάλης έντασης πάθη από τις μερικότητες της ζωής.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΣΑΔΕΡΛΑΝΤ ΝΗΑ
Α. S. NEILL

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ «ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ»

- Ένα κορυφαίο έργο του δημιουργού του ΣΑΜΠΕΡΧΙΑ
- Απαραίτητο σε κάθε γονιό, σπουδαστή, δάσκαλο.

«ΑΥΤΟΓΝΩΣΙΑ» ΤΗΛ. 36.145.36

ΤΟ «ΙΕΡΟ ΔΑΣΟΣ» ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ...

«Τό ρόκ-εν-ρόλλ ήταν ή βασική επανάσταση
γιά ανθρώπους της δικής
μου ηλικίας καί κατάστασης».
Τζών Λέννον

Ήταν βέβαια μιά σκληρή γενιά, ή γενιά της δεκαετίας του '60, ή γενιά του ρόκ-εν-ρόλλ καί του ρόκ - αυτό πιά τό ξέρουμε όλοι μας, καί τό ξέρουμε γιατί τό βλέπουμε παντού γραμμένο, γιατί τό ακούμε απ' τίς ραδιοφωνικές εκπομπές των «πληροφορητών» μας, γιατί τό άρπάζει τό αυτί μας στά διάφορα μισάωρα πηγαδάκια «περί ρόκ» καί ξέρουμε βέβαια πώς ό Jim Morrison επηρεάστηκε απ' εϋθείαν απ' τόν Blake καί τόν Rimbeau, ή οί Jefferson απ' τόν Hatley καί τόν Burroughs, όπως επίσης ξέρουμε πώς ό Dylan είχε πνευματικούς καθοδηγητές δύο (τουλάχιστο) αντίθετες προσωπικότητες: τόν Guthrie καί τόν Ginsberg. Κι άλλα πολλά έχουμε ακούσει τά τελευταία 2 - 3 χρόνια στόν τόπο μας, πού τό ρόκ επαναβεβαίωσε τήν άποψη σάν ένα απ' τά πιό κατάλληλα γιά έμπορευματοποίηση είδη της αντι-κουλτούρας. Πολύ φοβάμαι, όμως, πώς άνεβήκαμε ένα σκαλοπάτι απ' τό τέλμα της μη πληροφόρησης καί κατεβήκαμε δύο στό βούρκο της σύγχυσης. Πόσοι άραγε απ' όλους αυτούς πού αναφέρουν επίδεικτικά τά όνόματα του Baudelaire, του Poe, του Hesse, του Bosh, του Kerouac, του Marx, του Marcuse, του Camus, του Orlovsky, του Groucho Marx, του Deom, του Kesey κ.ά., γνωρίζουν τουλάχιστο πληροφοριακά τήν παρουσία τους καί τό έργο τους; Καί κατά πόσο ή συνεχής παράθεση ονομάτων βοηθά τόν άπομακρυσμένο

Είδα τά καλύτερα μυαλά της γενιάς μου κατεστραμμένα από τήν τρέλα, νά λοιμοκτονούν ύστερικά γυμνά, νά περιπλανιούνται στους νέγρικους δρόμους τά ξημερώματα γυρνώντας μιά όργισμένη δόση, χίστερες μέ κεφάλια άγγέλων νά φλέγονται γιά τόν άρχαίο ούρναίο σύνδεσμο ναρκωτικών μέ τό άσπρικό δυναμό στην μηχανή της νύχτας, πού μέ φτώχεια καί ράκος καί κούφια μάτια καί τοξίνωση ξενυχτούσαν καπνίζοντας στό υπερκόσμιο σκοτάδι διαμερισμάτων μέ κρύο νερό πλέοντας πάνω απ' τίς κορφές πόλεων νά συλλογίζονται τζάζ, πού ξεγύμνωσαν τά μυαλά τους στόν Ουράνο κάτω από τό τραίνο καί είδαν άγγέλους του Μωχάμετ νά τρικλίζουν σέ ταραχές φτωχόσπιτων μ' επιφοίτηση... πού άποβλήθηκαν από τίς ακαδημίες γιά τρελούς καί εξέδωσαν χυδαίες ώδες πάνω στά παράθυρα του κρανίου, πού στριμώχτηκαν σ' άξύριστα δωμάτια μέ τά έσώρουχα, καίγοντας τά χρήματά τους σέ καλάθια άχρήστων καί ακούγοντας τόν Τρόμο μέσα απ' τόν τοίχο...

(συντετμημένο άπόσπασμα απ' τό ποι-

ημα «Ούρλιαχτό» του Ginsberg, μετάφραση Ίουλίτας Παλλίδη, στην έκδοση Panderma 7)

Τό «Ούρλιαχτό» είναι άφιερωμένο στόν Κάρλ Σάλομον, συγκάτοικο καί κολλητό φίλο του Γκίνσπεργκ, έναν απ' τους τόσους μηπνίκους τρελούς πού διέσχισαν τήν Άμερική τή δεκαετία 1950 - 1960. Ούρλιαχτό γιά μιά όλόκληρη γενιά πού καταγράφηκε σάν ή πιό δυναμική καί αϋθεντική έκρηξη στην Άμερική του μεταπολέμου. Θά πρέπει, όμως, ν' αρχίσουμε άκριβώς απ' τόν Β' παγκόσμιο γιά νά μπορέσουμε νά κατανοήσουμε τό κλίμα της εποχής.

Ό πόλεμος δημιούργησε στην Άμερική μιά γενιά άλλόκοτη καί παράξενη. Χωρίς ύλικές ζημιές ή Νέα Ήπειρος έμελλε νά λαβωθεί καίρια στό έμψυχο της δυναμικό. Ή νεολαία δέν ζητούσε τίποτα παραπάνω, παρά νά βρεί έναν πιστό σύντροφο στην ζωή, καί νά ζήσει μέ τά παιδιά της σ' ένα ξεστό καί χαρούμενο σπιτάκι. Ή νεολαία της μεταπολεμικής Άμερικής βρίσκεται στό άπόγειο της άναισθησίας καί της βαριεστειμένης της. Οί καθηγητές των κολεγίων δηλώνουν γιά τους φοιτητές τους πώς είναι οί πιό άφοσιωμένοι, οί πιό διακριτικοί, οί πιό φι-

Μπήτες στό Σάν Φραντίσκο σιά 1958

μιά γιά πάντα απ' τίς εξελίξεις όπαδό του ρόκ στή χώρα μας στην κατανόηση όρισμένων βασικών σημείων τομής, ενός όλόκληρου «πολιτισμού της νεολαίας»; Έλπίζω κάποτε νά γίνει κατανοητή ή ζημιογόνος αυτή λειτουργία.

Βαριά λοιπόν ή κληρονομιά, βαριά καί ή ιδιοποίησή της' δύσκολοι οίκαιροί καί κάθε βουτιά στό παρελθόν έγκυμονεί δυσάρεστες εξελίξεις. Θά τήν άποτολήσουμε όμως. Καί θά τήν άποτολήσουμε στό όνομα «μιάς τσογλαναρίας» (γιά νά θυμηθούμε τόν Κώστα Θεοφιλόπουλο), παρά μιάς στεγνής καί άνούσιας κάστας άλλοπρόσαλλων διανοουμένων. Καί έπειδή άκριβώς γιά χάρη μιάς τέτοιας τσογλαναρίας άγνης γίνεται ή προσπάθεια, χρειάζεται ευθύνη καί συναίσθημα. Καί βοήθεια. Καί συμβολή στην προσπάθεια. Καί μάλιστα από πολλές μεριές.

Μέ διάφορα σημειώματα λοιπόν, μέσα από χαρακτηριστικά τραγούδια του ρόκ, μέσα από ποιήματα, μέσα από σημαδιακά γεγονότα, θά προσπαθήσουμε νά ανακαλύψουμε μερικές ουσίες καί νά αρχίσουμε νά βιώνουμε όχι άπλά τό ρόκ σάν έκφραση, μά έναν όλόκληρο πολιτισμό της νέας γενιάς, πού χτυπήθηκε καί παραβιάστηκε από παντού (αυτή είναι καί ή βασική, προσωπική μου άποψη). Εϋχομαι τά κενά, οί έλλείψεις ή καί τά λάθη νά καλυφτούν απ' τή δική σας δημιουργική παρέμβαση καί άποψη.

Ό ποιητής Άλεν Γκίνσπεργκ στή Νέα Ύόρκη

λόπονοι πού είχαν ποτέ, άν όχι άπαραίτητα οί πιό έξυπνοι.

Τά μέσα μαζικής επικοινωνίας (τηλεόραση, ραδιόφωνο, τύπος) καλλιεργούν τή μαζική άποχώνωση καί ουδετεροποιούν σέ βάθος τά αισθήματα μιάς γενιάς πού δέν γνώρισε τή φρίκη του πολέμου, μά έρχεται καθημερινά αντιμετώπη μ' ένα άδιαπέραστο φράγμα ψυχρότητας καί άπάθειας. Άλλά αυτή είναι ή επιφάνεια' πίσω απ' τά δήθεν άδιάφορα πρόσωπα κρύβεται ένας άπροσδιόριστος φόβος, ένα συναίσθημα πλακωμένο απ' τόν τρόμο της άποκάλυψης. Είναι ή ψυχροπολεμική εποχή' είναι ή εποχή της κινδυνολογίας πού θά κορυφωθεί στά έπόμενα χρόνια.

Ή άποτελματοποίηση του κοινωνικού χώρου άντανακλά στή μιζέρια του καλλιτεχνικού. Οί κυρίαρχες έκφράσεις της τέχνης άσφυκτιούν. Έχουμε, ήδη, μπει στην δεκαετία του '50 καί στόν κινηματογράφο αρχίζει νά σβήνει ό άπόηχος των άδελφών Μάρξ, του Τσάπλιν, του Μπάστερ Κητον, κάτω απ' τό βάρος των θεαματικών υπερπαραγωγών του Χόλλυγουντ. Ό άπόηχος του bebop στή μουσική, μέ τους Πάρκερ, Μόνκ, Κολτρέην, Γκιλέσπι,

Κρίστιαν κ.ά., δέν μπορεί απ' τίς συνθήκες νά σπάσει τό φράγμα τής περιθωριοποίησης καί τής άνούσιας λευκής μελωδίας τών Μάθις, Πέητζ, Λαίην, Γουέμπερ, Ντόρις Νταή κλπ. Για ζωγραφική καί θέατρο καλύτερα νά μήν μιλήσουμε. 'Η κυρίαρχη - καταναλώσιμη καλλιτεχνική έκφραση είναι νεκρή.

'Η άριστερά καί τό κίνημα τών διανοομένων έχουν χάσει τή μάχη. 'Η άποτυχία, γύρω στόν Α' Παγκόσμιο, μιάς σοσιαλιστικής έναλλακτικής λύσης (παρ' όλο τό κύμα προοδευτισμού στήν αυτοδιοίκηση) καί ή έπικράτηση κάτω απ' τήν κυριαρχία του Ρούσβελτ, τής άποψης, «δουλειά γι' άλλαγή, μέσα απ' τό σύστημα», όδήγησαν στόν ευνουχισμό τών ανθρώπων άξιών. Οί μισοί έπιστήμονες, όπως σημείωσε ό David Pichaske, μελετούν τόν άνθρωπο άπομονωμένο απ' τήν κοινωνία, κι οί άλλοι μισοί σάν τελικό καταναλωτή. Οί διανοούμενοι καί οί καλλιτέχνες

Στά 1957 δημοσιεύεται τό πιό σπουδαίο απ' όλα τά έργα του Τζάκ Κέρουακ «On The Road» (στό δρόμο), πού θά αποτελέσει τό ευαγγέλιο τής νέας γενιάς. 'Α-τέλειωτο ταξίδι απ' τή Νέα 'Υόρκη στό Σάν Φραντζίσκο, μέ όλο-καίνουριες κόντιλακ πού πηγαίνουν μέ μέσο όρο 70 μίλια τήν ώρα, περαστικές γυναίκες απ' τό μπάρ του σταθμού, Μεξικάνες σάν τή φωτιά, άτέλειωτη μπύρα, μαριχουάνα καί τζάζ, ποίηση, Ζέν, κάρτα μιάς πέννας στή θεία πίσω στό σπίτι, ή άναχώρηση μέ τόν Νήλ Κάσαντυ. Μέ τό «On the road» (καί άλλα του έργα, όπως Lonesome Traveller, Dahrm a Bums, the Subteranneans, Mexico City Blues, Scattered Poems κ.ά.) ό Κέρουακ άποτέλεσε τόν καθοριστικό άξονα τής ύπόγειας κουλτούρας. Τό κατεστημένο προσπάθησε γιά χρόνια νά κρατήσει στό περιθώριο τήν Beat Generation καί νά άπομονώσει τήν άνατρεπτική - καταστροφική τής δυναμική. 'Ο-

να, ούτε νά παραθέσουμε τσιτάτα του στυλ «τάδε έφη Λέννυ Μπριού».

Μέ έστίες στά δυτικά του Frisco (Σάν Φρατσίσκο) καί ανατολικά τό Village (Γκρίνγουντς Βίλατζ τής Νέας 'Υόρκης) καί μέ δυναμικές κινήσεις στή Βοστώνη, τή Φιλαδέλφεια, τό Μπέρκλεϋ, τή Νέα 'Ορλεάνη καί τό Ντένβερ, μέ γλώσσα δανεισμένη στό μεγαλύτερο μέρος τής απ' τή νέγρικη άργκό, μέ τό σώμα τους καί τό κεφάλι τους γεμάτο απ' όλα τά είδη drugs, μέ τό κεφάλι τους θολωμένο από ανατολικές φιλοσοφίες, ψυχεδέλεια καί παράνοια καί τό σώμα τους ταλαιπωρημένο από τήν ένταση καί τήν στέρηση, μέ παρελθόν άδιάφορο, μέλλον άβέβαιο καί παρόν ταχύτατα μεταλλασσόμενο οί beats άγωνίζονται σήμερα (δηλ. τρόπος του λέγειν σήμερα, μιά καί στό σύνολό τους σχεδόν τούς έχει φάει τό μαύρο χρώμα) νά σπάσουν τό άσφυκτικό δεσμά τής όριοθέτησης πού τούς επιβάλλουν οί είδήμονες καί οί άπολογητές καί νά ξεχυθούν ξανά σ' ένα άτέλειωτο μεθύσι (καί μή φωνάξει κανείς «σηκώστε τούς ποδογυρούς σας κυρίες μου' περνάμε μέσα απ' τήν κόλαση»).

Τό μήνυμα (όποιο ήταν αυτό) τής μπητ γενιάς πέρασε χαρακτηριστικά καί σημάδεψε τήν έκρηξη του ρόκ. Πολλοί ήταν εκείνοι οί καλλιτέχνες του ρόκ πού πέρασαν στό στίχο τους, αλλά καί στή μουσική τους εικόνες καί καταστάσεις πού βγαίνουν κατ' ευθείαν μέσα από τά γραφτά του Κάσαντυ, του Κέρουακ, του Γκίνσπεργκ κλπ. Μερικοί μάλιστα είχαν καί στενές σχέσεις μεταξύ τους. 'Ορισμένες πλευρές αυτής τής μετάγγισης θά τίς δούμε σέ προσεχή μας σημειώματα, τήν κατάλληλη στιγμή.

Στή χώρα μας, έδώ καί λίγο καιρό, άρχισε ένα όψιμο ενδιαφέρον γιά τή Beat Generation' βέβαια δέν μιλάμε γιά κάτι καταπληκτικές έκδοσούλες πού βγήκαν έδώ καί πολλά χρόνια από ανθρώπους πού ήταν οί ίδιοι μπητς. Βγήκαν μερικοί τίτλοι' θά ακολουθήσουν κι άλλοι. Σέ πολλά περιοδικά υπάρχουν άφιέρωματα γιά τή Beat Generation, ό περισσότερο, όμως, κόσμος πού άσχολείται μέ τήν ύπόθεση έρευνά μονάχα τή βιτρίνα στήν κυριολεξία. Είναι αυτοί πού απ' τό Γκίνσπεργκ θαυμάζουν τό «'Αμερική» κι άποφείγουν τό «Ουρλιαχτό» του' όσοι κυνηγούν μανιωδώς τό «Junky» του Μπάρουζ κι άγνοούν τό «Naked Lunch»' όσοι δέν ξέρουν τόν Φερλιγκέτι καί τόν Κόρσο' όσοι γνωρίζουν απ' τό έξώφυλλο μονάχα τό «On the road» του Κέρουακ καί πετάνε στά σκουπίδια τό «Mexico City Blues» γιάτί «είναι άσυνάρτητος»' όσοι, τέλος, ψάχνουν νά βρούν στά κείμενα τών μπητνίκων λογικούς κανόνες, μεθόδους δράσης, νά άντλήσουν συμπεράσματα (λές καί δέν μās έφταναν οί όρθολογιστές...). Για μένα beat θά είναι

πάντα ένα ζεστό ποίημα του Κέρουακ καί ό ρεφενές γιά δυό μπουκάλια μπύρα' ό Κάσαντυ πού όδηγεί τό φορτηγό του μέ προορισμό «Further» (πρός τά μέρους) καί τό δέος του Γκίνσπεργκ μπροστά στά άνοιχτά σκέλη τής Ναομί' ό άρρωστημένος σεξουαλισμός του Μπουκόφσκι καί ό Μπάρουζ πού δέν μπορώ νά διαβάσω πάνω από 10 συνεχείς σελίδες του Γουινού του Γεύματος' ό Βούδας πού μου χαμογελά γλυκά μέσα από ένα «To Know more, one must do more» στόν Κέρουακ' ή άπεγνωσμένη μου άναζήτηση τής «Vestal Lady on Brattle» του Κόρσο' τό άτέλειωτο ταξίδι τών Dharma Bums' δυό φίλοι πού ταξιδεύουν ότοστόπ' ή άνάγνωση του Ρεμπώ σ' έπαρχιακά καφενεϊά' ή γλυκιά μουσική του Τσάρλυ Πάρκερ' ό έρωτας μέχρι θανάτου' ό ύπνος πού δέν έρχεται σ' ένα κεφάλι full of the best fuckin' stuff around' τό λιτό, φανταστικό σημείωμα του κ. 'Ορλόφσκυ στό συγκατοικο κ. Γκίνσπεργκ, «πάω γιά μπίρα»' καί τό άφοριστικό δόγμα, «Keeping Squares OUT and Hipsters IN» (οί έντάξει ΕΞΩ καί οί χίπστερς ΜΕΣΑ).

Ο μπητ Νήλ Κάσαντυ, κεντρικός ήρωας στο «On The Road» του Jack Kerouac.

πού είχαν νά προσφέρουν, έμειναν χωρίς κοινό, περιορισμένοι κι από παντού έλεγχοίμενοι.

Παρ' όλα αυτά (καί ένάντια σέ αυτά) μιά νέα καλλιτεχνική έκφραση, πού βγαίνει μέσα απ' τή ζωή, μέ φανταστικές προεκτάσεις, άρχίζει νά έμφανίζεται καί νά κινείται «παράλληλα» ή «υπόγεια», σέ σχέση μέ τήν κατεστημένη άποψη. Είναι ή counter-culture (ή αντι-κουλτούρα) ή ή έκφραση μιάς όλοκληρωμένης άποψης γιά τόν περίγυρο, πού αναφέρεται τήν εποχή εκείνη μέ τόν όρο living underground (ζώντας υπόγεια). Ζώντας καί δημιουργώντας ύπόγεια λοιπόν, ή αντικουλτούρα βασίστηκε στό σπάσιμο τής άτομικής άπομόνωσης καί στό κάθε μορφής σαμποτάρισμα κάθε μορφής έξουσιαστικής έκφρασης. Αυτό πού τό κατεστημένο προσπάθησε ν' άγνοήσει καί νά άπομονώσει απ' τήν ανθρωπινή έμπειρία, ή αντικουλτούρα τό έξερεύνησε άνοιχτά καί σέ βάθος: θάρυξο, όμοφυλοφιλία, όρμος, ταχύτητα (speed), σέξ, άνικανοποίητο, ψυχοπάθεια, άπόγνωση, έξτρεμισμός, θάνατος.

ταν, όμως, απ' τό 1957 καί μετά οί Κέρουακ, Κάσαντυ, Γκίνσπεργκ, Κόρσο, Μπάρουζ, Σνάιντερ, Κέσει, 'Ορλόφσκυ, Ντουνσάν κ.ά. φιλοξενούμενοι οί περισσότεροι στόν έκδοτικό οίκο του μπητνίκου ποιητή Λώρενς Φερλιγκέτι, έβλεπαν τά έργα τους νά σαρώνουν τά βιβλιοπωλεία καί νά γίνονται άντικείμενο άγάπης καί βαθύτερης έρευνας απ' τή νέα γενιά - τότε πιά ήταν άδύνατο νά συγκρατηθεί τό φουσκωμένο κύμα.

'Η Beat Generation ήταν (μαζί μέ τό ρόκ-εν-ρόλλ, πού έξάλλου άποτελεί καί φυσική τής συνέχια) ό.τι πιό καλύτερο έχει νά παρουσιάσει ή 'Αμερική στό χώρο τής νεολαίας, στό χρόνια μετά τόν πόλεμο. 'Αν καί παρουσιάζε-ται σάν μιά όλοκληρωμένη άποψη πάνω στή ζωή καί στήν τέχνη, ή γενιά τών beats δέν ήταν τίποτα παραπάνω από μιά βασική καταγραφή μερικών κοινών στήν ούσία τους άπόψεων. Δέν πρόκειται, βέβαια, έδώ νά κάνουμε έναν «άπολογισμό» τής beat παρουσίας, στολισμένο μέ όρους καί έκφράσεις από άλλου δανεισμέ-

ΠΡΟΣΕΧΕΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

● Ιμπν ΧΑΛΝΤΟΥΝ:

Τα προλεγόμενα

● Πωλ ΜΠΑΡΑΝ:

Οικονομικός σχεδιασμός
και άλλα δοκίμια

● Θορσάιν ΒΕΜΠΛΕΝ:

Η θεωρία

της αργοσχολής ταξης

● Ρ - Ο. ΛΙΣΣΑΓΚΑΡΕ:

Η ιστορία της κομμουνας
του 1871

● Τοντορ ΑΝΤΟΡΝΟ:

Αρνητική Διαλεκτική

● Σιγκρ. ΚΡΑΚΑΟΥΕΡ:

Η θεωρία του φιλμ

● Ζωρζ ΦΡΗΝΤΜΑΝ:

Που τραβα η ανθρωπινή
εργασία;

● Μαλκολμ Χ:

Αυτοβιογραφία

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΛΒΟΣ
Αναξαγόρα 1, Αθηνά 112
Τηλ: 52.46.241

21ο Φεστιβάλ Έλληνικού Κινηματογράφου

του Λεωτ. Ξανθόπουλου

‘Αντί γιά πυροτεχνήματα μπροστά στό Λευκό Πύργο, όπως θά ταίριαζε κιόλας σέ μιά μεγαλόσχημη έμποροπανήγυρη, έκλεισε κατά τήν διάρκεια τής άπονομής των βραβείων ή φετινή σύναξη ταινιών μικρού καί μεγάλου μήκους στή Θεσσαλονίκη, μέσα σ’ ένα πανδαιμόνιο διαμαρτυριών κοινού καί κινηματογραφιστών ενάντια στήν άνάξια καί όλωσδιόλου άκατάλληλη κριτική έπιτροπή.

‘Η όλοφάνερα άδικη άπόφαση νά μή δοθοϋν όρισμένα άπό τά βραβεία πού προβλέπει ό κανονισμός σέ συνδυασμό μέ τή μεθοδευμένη ενέργεια των παρασκηνίων νά ταπεινώσουν τόν ‘Αγγελόπουλο καί νά μειώσουν τό έργο του, ύπηρεξέ ή άφορμή γιά τήν παρέμβαση - διαμαρτυρία του ίδιου του σκηνοθέτη καί τίς βίαιες άποδοκιμασίες πού άκολούθησαν.

Τό Φεστιβάλ άρχισε μέ καθυστέρηση 24 ώρων. Οί χρόνιες αντιδικίες κινηματογραφιστών καί έπίσημου κράτους κορυφώθηκαν μερικές μέρες πρίν άπό τήν έναρξη τής έκδήλωσης μέ άποτέλεσμα οί σκηνοθέτες πού είχαν δηλώσει συμμετοχή νά άποσύρουν τίς ταινίες τους σέ ένδειξη συμπάραστασης πρós δύο εκπρόθεσμους συναδέλφους τους καί στή συνέχεια νά επανέλθουν μετανιωμένοι, προσφέροντας στόν ‘Υπουργό Βιομηχανίας μιά περιτρανή πολιτική νίκη.

Στό μεταξύ, στά δύο κέντρα των πολεμικών επιχειρήσεων, τήν ‘Αθήνα καί τή Θεσσαλονίκη, ενεργοποιούνται οί παρασκηνιολόγοι καί οί προσκηνιολόγοι (κινηματογραφιστές, δημοσιογράφοι, παράγοντες, μεσάζοντες, ή γραμμή του κόμματος, ραδιοϋργοί) προσπαθώντας νά μεθοδεύσουν λύσεις πού τό φάσμα τους εκτείνονταν άπό τήν πλήρη άποχή των καλλιτεχνών καί τή διενέργεια ‘Αντιφεστιβάλ, ως τήν ειρηνική συνύπαρξη κινηματογραφιστών - κράτους.

Εμφανίζονται διάφορες αντιμαχόμενες ομάδες σκηνοθετών πού στήν πορεία των εξελίξεων τροποποιούν τή σύνθεσή τους άνάλογα μέ τό ήθικό έρμα καί τά άτομικά συμφέροντα των καθ’ έκαστον άτόμων πού μετατοπίζονται χρευτικά ανταλλάσσοντας θέσεις.

‘Η άφορμή γιά τή διένεξη θά μπορούσε νά θεωρηθεί άσήμαντη τό θέμα, όμως, πολιτικοποιείται στή συνέχεια καί ή διαφορά άνάγεται σέ άναμέτρηση μέ τήν έξουσία, σκηνοθετών καί μερίδας του ‘Υπουργού Βιομηχανίας ύποχρεώνει τούς ύποψήφιους νά διαγωνιστούν σέ ύποχώρηση.

‘Η προκριματική έπιτροπή επέλεξε γιά τήν τελική κρίση όλες τίς ταινίες μεγάλου μήκους πού ύποβλήθηκαν καί 32 άπό τίς 41 μικρού μήκους τής φετινής σοδιάς. Πέντε ήμέρες ταινιών καί διαδρόμων.

‘Ο περιορισμένος χώρος του περιοδικού μάς άποκλείει μιά

κριτική αξιολόγηση των γεγονότων πού προηγήθηκαν, καθώς καί έμπεριστατωμένη άνάλυση τής κάθε μιάς άπό τίς ταινίες πού άκολουθούν καί μάς ύποχρεώνει σέ μιά άπαρίθμηση νύξεων μόνο ή άπόπειρα προσδιορισμού στιγμάτων ή διελίξ συμτάσεις άποκρυπτογράφησης συμβόλων. Οί περισσότερες ταινίες ύπηρεξαν πολυδιάστατες καί ή κάθε μιά άπ’ αυτές συνοψίζει, πέρα άπό τό θέμα μέ τό όποιο καταπιάνεται, ένα ή περισσότερα συμπτώματα στόν έλληνικό κινηματογράφο προσδιορίζοντας συγχρόνως κοινωνικές συμπεριφορές, έλλείψεις καί παρεκκλίσεις αυτού του τόπου καί των φορέων τής καλλιτεχνικής έκφρασης.

Οί ταινίες στό κείμενο πού άκολουθεί αντιμετωπίζονται άνάλογα μέ τήν ποιότητα καί τό βάρος των έρεθισμάτων πού εξέπεμψαν.

‘Αξίζει νά σημειωθεί ότι ή παραγωγή ταινιών μικρού μήκους ύπηρεξέ φέτος έξαιρετικά ένδιαφέρουσα σέ σύγκριση μέ τίς περασμένες χρονιές καί γι’ αυτό τό λόγο οί μικρού μήκους, θά παρουσιαστοϋν άποδεσμευμένες άπ’ αυτό τό κείμενο, στό έπόμενο τεϋχος του περιοδικού.

Τέλος τό καίριο έρώτημα πού έγείρεται κάθε φορά επαναλήφθηκε πío έντονα φέτος: τί είναι ένα Φεστιβάλ; Ειδικότερα: τί είναι τό Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης ως χώρος καί ως θεσμός; Είναι ή πόλη; ‘Η άλλη πόλη; Είναι οί διάδρομοι; Οί ταινίες πού παίζονται μαζεμένες όλες μαζί σέ πρώτη προβολή; Οί ψιθυροί καί τά κουτσομπολιά;

21^ο ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ

Τά έρωτικά αδιέξοδα καί ή παράταση έκρήξεώς τους; Τά φιλία καί τά συγχαρίκια πρós τούς νικητές; ‘Η έξαψη των σωματικών καί λοιπών έπαφών; Οί κουρασμένοι φοιτητές του έξώστη; ‘Ως πού σήμειο τό Φεστιβάλ είναι χώρος αξιολόγησης καί έντιμης άναμέτρησης;

‘Η σειρά των μεγάλου μήκους ταινιών στό πρόγραμμα του Φεστιβάλ έχει ως εξής:

1. «ΚΕΡΗΘΕΡΕΣ»

του Νίκου Βεργίτση.

Φωτογραφία Τάσος ‘Αλεξάκης. ‘Ηχοληψία Μαρίνος ‘Αθανασόπουλος, διάρκεια 90’.

‘Αντιγράφουμε άπό τό πρόγραμμα: «‘Η ταινία θίγει τό πρόβλημα των μικροαστικών σχέσεων πού έχουμε άναμεταξύ μας, καθώς καί τό πρόβλημα τής έλλείψεως σχέσεων. ‘Ενα κινηματογραφικό συνεργείο τελειώνει τό γύρισμα μιάς σκηνής κάποιας ταινίας. Τό τέλος αυτής τής σκηνής, ουσιαστικά είναι ή άρχή τής δικιάς μας ταινίας...».

‘Η ταινία δέν προβλήθηκε διότι ό σκηνοθέτης, συνεπής πρós τήν άρχική άπόφαση των κινηματογραφιστών νά μή συμμετάσχουν, δέν παρέδωσε τήν τελική κόπια τής ταινίας του στήν Γραμματεία του Φεστιβάλ, διαμαρτυρόμενος «ενάντια στό κράτος πού έξακολουθεί νά κρατά τήν ίδια στάση άρνησης απέναντι στις δύο άνεξάρτητες παραγωγές καί στό αίτημα των σκηνοθετών...». ‘Η ταινία προβλήθηκε δύο φορές σέ ειδική προβολή, σέ κινηματογράφο τής πόλης καί στό Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Δυστυχώς, λόγω φόρτου εργασίας δέν καταφέραμε νά τί δοϋμε.

2. «ΚΑΠΟΣ ΕΤΣΙ»

του ‘Αγαμέμνονα Δίτσα.

Φωτογραφία Βαγγέλης Νασόπουλος, μοντάζ Πόπη ‘Αλκυλλή (χρώμα, 16 χιλ., 110’).

«Μιά ομάδα ανθρώπων κοινωνικά άποκατεστημένη άσκει οικονομική καί ιδεολογική έξουσία σέ μιά άλλη ομάδα πού τά άλλα μέλη της ύποτάσσονται άνίκανα νά άντισταθούν...».

Προσπάθεια κινηματογράφι-

σης θεμελιακών σχέσεων μέ άπλοϊκό - λαϊκίστικο άποτέλεσμα.

3. «ΓΥΡΟΛΟΓΟΣ»

του Πάνου Γλυκοφρύδη.

Φωτογραφία ‘Αντρέας Μπέλης. Μέ τούς Βασίλη Διαμαντόπουλο, Κατερίνα Χέλμη, Δάνη Κατρινίδη, ‘Εντβίξ Βάρφη, Γιάννη ‘Αργύρη, Τάκη Χρυσικάκο καί Όύμιο Καρακατσάνη. (120’, χρώμα, 35 χιλ.).

‘Αποτυχημένη μεταφορά του όμότηλου θεατρικού έργου του Ν. Ζακόπουλου στήν όδόν.

Στό θεατρικό έργο, ό συγγραφέας χωρίς πρωτοτυπία επαναλαμβάνει καί ό σκηνοθέτης μεταφέρει αϋτούσια άποσπάσματα άπό πλήθος έργων του σύγχρονου θεατρικού ρεπερτορίου. Μέ θεατρνιστικούς διαλόγους, έτερόκλητα ντεκόρ, άμήχανη τήν Κατερίνα Χέλμη καί μιά συρραφή δανεισμένων ιδεών, μεταχειρισμένων καί φθαρμένων ή ταϊνία πέφτει στό κενό, μηδενίζεται.

Οί πεπαλαιωμένοι κώδικες δέν λειτουργούν πιά, θά έπρεπε νά έχουν καταστραφεί άπό καιρό. Στήν ταινία δέν υπάρχουν καν εύρήματα. Οί ήθοποιοί στρέφονται καί μιλοϋν σέ καθρέφτες. ‘Όταν ό Μπέργκμαν ή ό Φασμίνερ χρησιμοποιούν (μέ πολύ σύνεση καί φειδώ) τό επικίνδυνο εϋρημα του καθρέφτη, ύποστηρίζουν δραματουργικά τούς λόγους τους καί τό

‘Η Κατερίνα Χέλμη κι ό Βασίλης Διαμαντόπουλος στό «‘Ο Γυρολόγος» του Πάνου Γλυκοφρύδη.

εϋρημα λειτουργεί. ‘Εδω ποιά κενότητα καί τί λογής άμηχανία επιχειρείται νά καλυφθεί;

‘Αξεί ‘Αντρέα Μπέλη, γιατί τό zoom;

‘Η ταινία ύπηρεξέ συμπαραγωγή κατά 20% του κρατικού ‘Ελληνικού Κέντρου Κινηματογράφου.

4. «Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΜΕ ΤΟ ΓΑΡΥΦΑΛΛΟ»

του Ντίνο Τζίμα. Φωτογραφία Νίκος Καβουκίδης παραγωγή ‘Αρμα - Φίλμς. Μέ τούς Μάνο Κατράκη - Πέτρο Φουσούν κ.δ. (έγχρωμο, 35 χιλ., 120’).

‘Ορίζοντα εικονογραφική άναπαράσταση των Ιστορικών γεγονότων τής ύπόθεσης Μπελογιάννη στις άρχές τίς 10ετίας του ‘50.

Σχηματικό στήλη χωρίς ψυχή άπό τόν Ν. Τζίμα, σκηνοθέτη του

παλιού εμπορικού κινηματογράφου. Οι άριστεροί πατριώτες μέ έντονο μακιγιάζ που βγάξει μαύρους κύκλους κάτω από τά μάτια, υποφέρουν βασανίζονται και έκτελούνται. 'Αφελής και κακόγουστη κινηματογράφιση μιάς τόσο σημαντικής περιόδου τής ελληνικής ιστορίας μέ σαδομαζοχιστικά παιγνίδια άνάμεσα στους καλούς αγωνιστές και τούς κακούς χαφιέδες.

Οι άβοήθητοι ήθοποιοί, παίζοντας από μόνοι τους μπαίνουν στό κάδρο, απαγγέλουν τό ρόλο τους (δπως ό σύγχρονος τεχνοκράτης στό ντικταφόν γιά τή γραμματέα του) και βγαίνουν. Οι ήθοποιοί άπαγγέλουν ιστορικά γεγονότα.

Θά μπορούσε ή έν λόγω κινηματογραφική ταινία νά σταθεί ένδεχομένης σέ κάποιο από τά άθλια προγράμματα τής ΕΡΤ ή ΥΕΝΕΔ όπου τό τυποποιημένο θεάστο του μέσου ύπνωτισμένου θεατή θά κατανάλωνε άβασάνιστα τό άνεκδιήγητο θέαμα και οι περιορισμένες διαστάσεις τής μικρής δθόνης θά έκρυβαν λ.χ. τά ύπερσύγχρονα ρολόγια στους καρπούς τών ήθοποιών που ύποδύονται χαρακτήρες τής Ιοετίας του '50, τά μοντέρνα κουστουμάκια και τίς γραβάτες τους ή τούς πλαστικούς άναπαιτικούς καναπέδες, καθώς και τίς δεκάδες άκόμα προχειρότητες τής ταινίας. Τό φίλμ μοιράστηκε τό τρίτο βραβείο παραγωγής μαζί μέ τό «Μελόδραμα;» του Παναγιωτόπουλου. Στη συνέχεια ό σκηνοθέτης άρνήθηκε τό βραβείο (;

5. «ΟΜΙΧΛΗ ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΤΟΝ ΗΛΙΟ»

Σκηνοθεσία, φωτογραφία, παραγωγή Νίκος Λυγούρης (χρώμα, 70', 16 χιλ.). Κάτω από τόν καλοκαιριάτικο ήλιο τής Κρήτης ή όμίχλη του τίτλου τής ταινίας είναι ξενόφερτη. Στη ζωή τριών έκφυλισμένων χαρακτήρων (δύο γυναίκες ή ένας άντρας) εισχωρεί ένα ξενάρι παρακμιακών Γερμανών παραθεριστών.

Ο Νίκος Λυγούρης, σημαντικός θεωρητικός του περιοδικού «Σύγχρονος Κινηματογράφος», άποπειράται νά μεταφέρει τή σημειολογία του στην πράξη' τό έγχειρημα άποτυχαίνει. Η ταινία ύπερφορτώνεται άδικαιολόγητα μέ μιά σειρά ψυχαναλυτικών συμβολισμούς που, χωρίς κιάλας ν' άναπτύσσονται, συρρικνώνουν τά συστατικά τής μυθοπλασίας. Στο τέλος, τά σύμβολα ύπερφαλαγγίζουν τό μύθο και καταντούν άδοσκοπός. Η άτυχη χρήση τής μουσικής που εισβάλλει βίαια, οι σκηνοθετικές άδεξιότητες και ό άνεπαρκής πρωταγωνιστής κατακερματίζουν τή ροή τής εικόνας. Παρ' όλα αυτά ό Λυγούρης καταφέρνει νά δημιουργήσει μιά παράξενη άτμόσφαιρα σ' αυτή τήν περίεργη και άπόμακρη πρώτη του ταινία.

6. «ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑ»

του Παύλου Τάσιου. Παραγωγή Γκρέκα - Φίλμ και Π. Τάσιος. Μέ τούς 'Αντώνη 'Αντωνίου, 'Ολια Λαζαρίδου, Κατερίνα Γώγου. (χρώμα, 95', 35χιλ.).

Η ταινία κινείται σέ δύο διαφορετικά επίπεδα ή μάλλον πρόκειται γιά δύο διαφορετικές ταινίες. Στην πρώτη ύπάρχει ή Κατερίνα Γώγου που μ' ένα έντονο μακιγιάζ στό πρόσωπο περιφέρεται στό άδειο μουζουξιδικό άπαγγέλοντας κείμενά της. Στη δεύτερη επιχειρείται μιά ντοκιμαντερίστικη καουμπόικη άναπαράσταση του χρονικού Κοεμτζή που άπασχόλησε τόν ελληνικό Τύπο στίς αρχές τής δεκαετίας μας. Οι δύο αυτές παράλληλες δράσεις δέν συναντιώνται πουθενά, δέν συγκροτούν όμοιογενές σώμα.

Η κοινωνική κριτική που θά έπρεπε νά άσκεϊται μέσα από τήν κίνηση τής εικόνας ύποκαθίσταται άπρ τό φιλόλογικό «έερημα» τής ήθοποιού Γώγου (πικρή, ξυνισμένη μάσκα - τό πνεύμα του σκυλαδικού; ή μάγισσα - προφήτης;) και του ποιητικοφανούς λόγου της. Τό κείμενο βαρύνει και από κάποιο σημείο και μετά διαχέεται, δέν άκούγεται.

Ο προφορικός λόγος που έκφέρεται από τούς χαρακτήρες τής ταινίας έχει ύπεραπλουστευτεί. Οι ήθοποιοί μιλάνε στραμμένοι πρός τήν κάμερα και κοιτάζοντας στά μάτια τόν ύποτιθέμενο θεατή, έκτοξεύουν τό κοινωνικό τους κατηγορώ.

Ο Τάσιος παράγει λαϊκίστικο κινηματογράφο και δημαγωγεί.

Βραβεία: δεύτερο βραβείο παραγωγής - καλύτερου άντρικού ρόλου στόν 'Αντώνη 'Αντωνίου - καλύτερης μουσικής στόν Κυριάκο Σφέτσα -καλύτερου μοντάζ στόν Γιάννη Τσιτσόπουλο και μισό βραβείο ήχοληψίας στόν 'Ηλία 'Ιονέσκο.

7. «ΚΑΙ ΞΑΝΑ ΠΡΟΣ ΤΗ ΔΟΞΑ ΤΡΑΒΑ»

Παραγωγή -Σκηνοθεσία Γιώργος Σταμπουλόπουλος. Φωτογραφία Σάκης Μανιάτης. (χρώμα, 105', 35 χιλ.).

Η πορεία πρός τήν συνειδητοποίηση μιάς άθώας, ένήλικης και ξανθής δημοσιογράφου (Βέρα Κρούσκα) που μέσα από τό ρεπορτάζ γιά τόν λαϊκό τραγουδιστή Ντίμη Φλεριανό (Γιάννη Φλωρινιώτη) καταλαβαίνει έπιτέλους τόν κοινωνικό περίγυρο μέσα στόν όποιο ζει.

Μιά συλλογή άπό φύλαρα παρειστικά καλαμπουράκια επίπεδου συν οικιακής καλοκαιρινής έπιθεώρησης τών Κακουλίδη - Σταμπουλόπουλου, χωρίς καμιά πρόθεση κοινωνικής κριτικής ή άνάλυσης του φαινομένου «λαϊκό είδωλο», που στην άρχή βγάδουν γέλιο, αλλά μετά ή επανάληψή τους τά καταντάει βαρετά.

Η μουσική σύνθεση «Δοξάστε με» μέ τόν Χάρι Κλίν ύπηρει εύφύεστερη και άποτελεσματικότερη.

Στους σεναριογράφους δόθηκε από τήν κριτική έπιτροπή τιμητική διάκριση «γιά τήν χιουμοριστική διάθεση και τήν εύστοχη σάτιρά τους».

8. «ΠΟΛΥΤΟΠΟ ΜΥΚΗΝΩΝ 1978 - ΓΙΑΝΝΗΣ ΞΕΝΑΚΗΣ»

του Φώτη Ψυχράμη. Παραγωγή ΦΑΡΚΟ Α.Ε. (χρώμα, 35 χιλ., 90').

Έλεύτερη κινηματογραφική άπόδοση τών όμοτίτλων έκδηλώσεων του Ξενάκη στίς Μυκήνες.

9. «ΜΕΛΟΔΡΑΜΑ;» του Νίκου Παναγιωτόπουλου μέ τόν Λευτέρη Βογιατζή και τή Μαρία Ξενουδάκη. Φωτογραφία Σταύρος Χασάπης, παραγωγή Χρ. Μάγκος. (μαυρόασπρο, 35 χιλ., 93').

Φιλολογική βραδιά στην έπαρχιακή πόλη. Η Έλεονώρα (Στα-

Ο Λευτέρης Βογιατζής και ή Μαρία Ξενουδάκη στό «Μελόδραμα» του Νίκου Παναγιωτόπουλου.

θοπούλου) άπαγγέλει ποίηση. Η "Αννα (Μαρία Ξενουδάκη) γυρίζει και κοιτάζει τόν Γιάννη (Λευτέρη Βογιατζή) που κάθεται μερικές σειρές πιο πίσω. Ο Γιάννης νιώθει άμήχανα. Η Έλεονώρα σέ μεσαίο πλάνο άπαγγέλλει, μέ σπασμένη φωνή, Καρυωτάκη και δαγκώνει δύο φορές τά ώραία της χείλια. Ο Γιάννης και ή "Αννα γνωρίζονται. Η Έλεονώρα άπαγγέλει και δακρύζει.

Ο Γιάννης ζει σέ δωμάτιο ξενοδοχείου μέ τό μαγνητόφωνό του' έγγραφεί τή φωνή του στή μαγνητοταινία: «Μέ λένε Γιάννη, είμαι 35 χρονών, ήρθα από τήν 'Αμερική, τό επάγγελμά μου είναι τραγουδιστής σέ όπερα». Η "Αννα, στό πλάνο τών 360° στόν κήπο, του λέει ότι μεγάλωσε στην Πάτρα, είναι καθηγήτρια ώδικής και διορίστηκε σ' αυτή τήν πόλη. Δύο ποδηλατιστές - σύμβολα, καβάλα στό ίδιο όχημα τούς προσπερνούν μεταφέροντας μέ τό προφορικό τους σχόλιο τήν πραγματικότητα που περιβάλλει και προσδιορίζει τούς ήρωές μας. Ο Γιάννης και ή "Αννα άγαματοποιούνται στό πάρκο.

Ο Γιάννης πάσχει από έλλειψη ταυτότητας. Προσπαθεί άπεγνωσμένα νά ύπάρξει μέσα από τή μηχανιστική επανάληψη τής φωνής του στό μαγνητόφωνο. Τό μηχανήμα έκπέμπει τό στίγμα και τό σήμα του Γιάννη.

Η "Αννα κουβαλάει τό εύνου-

χισμένο πρόσωπο τής έπαρχίας. Ο Γιάννης και ή "Αννα μαζί προσπαθούν νά άνασύρουν βίαια κάποια κοινή ταυτότητα. Τά έξωτερικά στοιχεία (τά παγωμένα μνημάτα τής λαϊκής σοφίας του ήμεροδείκτη, ή πόλη που στάζει, ή καθημερινή άκίνητοποιημένη ρουτίνα τής δασκάλας στην πρωινή προσευχή τών μαθητών, τό παιδί που μαθαίνει βιολί, ή πλαστική μαυρόασπρη φωτογραφία δλων μας) εισβάλλουν και κατατεμαχίζουν τίς προσπάθειές τους νά βρουν και νά βρεθούν.

Η πόλη που ζούν είναι ύγρή, φθίνει και φθείρει. Ο Γιάννης στό ποδήλατό του κάνει πετάλι και ταυτόχρονα φρενάρι. Ο Γιάννης είναι σφιγμένος, κλεισμένος σέ μιά μάσκα δδύνης που του έχουν φορέσει και τήν έχει άποδεχτεί.

Ο Γιάννης γελάει μιά και μοναδική φορά στην ταινία, μετά χαιδεύει τά μαλλιά τής "Αννας. Περιπατούν κάτω από έναν γκριζό ουρανό. Άνάμεσα στά χέρια του και στά μαλλιά της παρεμβάλλεται ή άπουσία του.

Οι χαρακτήρες τους δέν ύπάρχουν ούτε στό σενάριο του Παναγιωτόπουλου ούτε στην πραγματικότητα τής ταινίας. Τά πρόσωπα δέν έχουν μεγαλώσει. Οι ρόλοι δέν είναι φορείς χαρακτήρων' είναι φορείς περιγραμμάτων χαρακτήρων. Οι ήρωες δέν έχουν διαστάσεις, επαναλαμβάνουν τό περιγράμμα και τήν άπουσία τους. Οι ήρωες δέν έχουν σκιές νά τούς άκολουθούν.

Ο Γιάννης επισκέπτεται τήν έτοιμοθάνατη μητέρα του στό νοσοκομείο, κάθεται στό κρεβάτι της μέ τήν πλάτη στην κάμερα και δέν βγάει ούτε μιά φορά τήν καμπαρίνα του. Ο Γιάννης είναι μετέωρος και ξένος. Ο Γιάννης προσπαθεί νά βρεί τίς διαστάσεις του, αλλά άρνείται νά άποβάλει τήν άσπρη (ά-χρωμη) καμπαρίνα του.

Η ζωή κυλάει και φεύγει μέσα

ΑΠΟΚΕΡΩΣ

ΤΡΙΣΤΑΝ ΤΖΑΡΑ
ΜΑΝΙΦΕΣΤΑ
ΤΟΥ ΝΤΑΝΤΑΪΣΜΟΥ

ΚΙΑΦΑΣ 5, τηλ. 360.54.93

Κυκλοφόρησε ο Β' τόμος

ANTRE ΜΠΡΕΤΟΝ
ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ
ΤΟΥ ΜΑΥΡΟΥ ΧΙΟΥΜΟΡ
Β'

ΑΙΓΟΚΕΡΩΣ
36.39.980 — Κιάφας 3

'LES ATELIERS'
sont ouverts
aux enfants de 6 à 15
ans parlant le français

CERAMIQUE - FLUTE
PEINTURE - PHOTO -
MARIONNETTE -
BRICOLAGE

ΤΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΞΙΝΝΙ
ΑΝΟΙΚΤΑ ΓΙΑ ΟΛΑ ΤΑ
ΠΑΙΔΙΑ ΑΠΟ 6 ΕΩΣ 15
ΧΡΟΝΙΑ ΤΟΥ ΜΗΝΟΥ
ΑΙΣΑ ΓΑΛΛΙΚΑ
* RENSEIGNEMENTS *
DE 17h à 19h - ΔΕΦΝΟΜΙΛ 8
TEL. 3632328 - 3631741

Κωστής Μοσκόφ
ΔΟΚΙΜΙΑ
Δομές και πρόδη στην ελληνική ιστορία
Τό σχήματα της Ιδεολογίας στην Ελλάδα
Η συνάντηση με το Καθόλου
Ένδεια στο θετικό και στον οικονομισμό
ξένους

από τὰ χέρια τῶν ἡρώων, χωρίς νά πιῶν οὔτε μιά στάλα. Οἱ ρόλοι κυλοῦν μέσα ἀπὸ τὰ χέρια τῶν ἡθοποιῶν καὶ φεύγουν. Οἱ ἄνθρωποι δέν ὑπερασπίζονται τὴ ζωὴ τους. Οἱ ἡθοποιοὶ δέν ὑπερασπίζονται τοὺς ρόλους τους.

Ὁ μῦθος ἀποτραβιέται κι ἐπανερχεται. Ἡ ταινία ἀγγίζει τὴ σχηματοποίηση καὶ ἀποτραβιέται πάλι. Κυριαρχεῖ ἡ κίνηση τῆς κινηματογραφικῆς μηχανῆς λήψης καὶ τὰ ντεκόρ (ἐσωτερικά καὶ ἐξωτερικά). Πέρα ἀπὸ τὸ ἐσώτατου ψυχισμοῦ παίξιμο τοῦ Βογιατζί καὶ τὴν ἀρχαϊκὴ μάσκα τῆς Ξενοῦδάκη, ἐγγράφονται ἀκόμα στὸ φιλμ καὶ παίζουν: ὕγροι δρόμοι, ἀδειες πλατεῖες, ξεφτισμένοι τοῖχοι παλιῶν ἀρχοντικῶν, οἱ ραφές τῆς καμπαρντίνας τοῦ Γιάννη, τὸ συρμάτινο πλέγμα τοῦ μικρόφωνου, τὰ κουμπιά τοῦ μαγνητόφωνου, τὸ δοξάρι καὶ οἱ χορδὲς ἀπὸ τὸ βιολί τοῦ μικροῦ μαθητῆ, οἱ ἀδειοὶ δρόμοι τῆς πόλης, τὸ ψωμοτύρι τοῦ πρωτόγονου βοσκοῦ...

Οἱ μουσικὲς ἀριες τοῦ Βέρντι καὶ τοῦ Πουτσίνι διαχέονται, χωρίς ἀντίκρισμα ἐκτός κινηματογραφικοῦ κάδρου· δέν ὑπάρχει οὐτε ἄνθρωπος, οὐτε τοῖχος νά ἀπορροφήσουν τὴ μουσικὴ. Ἡ μουσικὴ, ὅπως κι ἡ ἀδιάφορη φωνὴ τοῦ Γιάννη στὸ μαγνητόφωνο, ξαναγυρίζουν στὴ συσκευή ἀπὸ τὴν ὁποία ἐκπέμπονται. Ἡ ἐπαρχία ἔχει παραμορφώσει τὸ πρόσωπο τῆς Ἀννας· ἡ φυγὴ τὸ πρόσωπο τοῦ Γιάννη.

Ὁ Γιάννης γράφει μὲ μαῦρο σπρί στὸν τοῖχο τὸ ὄνομα τῆς ἀγαπημένης του· μετὰ μιλάει στὸ μαγνητόφωνο: «Μέ λένε Γιάννη, εἶμαι 35 χρονῶν, ἀγαπῶ τὴν Ἀννα;» Στούς τίτλους τῆς ἀρχῆς ὁ σκηνοθέτης ἀφιερώνει τὴν ταινία του στὴ Μαριάννα. Τὸ μαγνητόφωνο καὶ τὸ σπρί στὰ χέρια τοῦ Γιάννη, ἡ μετατόπιση πρωτόγονων φρενέτ στὴν καταναλωτικὴ κοινωνία προσπαθοῦν νά ξορκίσουν ἓνα κακὸ πού τρέχει, νά δώσουν σχῆμα, διαστάσεις καὶ δυνατοτήτες σέ πράγματα ἀ-σχημα.

Ὁ Παναγιωτόπουλος πάλιν δρομεῖ ἀνάμεσα στὴν παραδοχὴ τῆς μυθοπλασίας (φόνος τῆς μάνας) καὶ τὴν ἀρνησί της (ἐμφαση στίς κινήσεις τῆς κάμερας, ντεκόρ).

Ὁ κινηματογράφος ἀρχίζει μὲ τὸν Παναγιωτόπουλο, ἀφοῦ ἔχει τελειώσει ἡ προβολὴ τῆς ταινίας του στὴν ὁδόν. Τὸ «Μεγάλος Δράμα;» λειτουργώντας βραδυφλεγῶς τελεῖται στὸ δρόμο τοῦ θεατῆ πρὸς τὸ σπίτι του· ἐκεῖ, κάπου στὴ στροφὴ ἀκούμε τὸν σκηνοθέτη νά μᾶς ψυθιρίζει βιαστικά: «Μέ λένε Νίκο Παναγιωτόπουλο. Εἶμαι 39 χρονῶν καὶ πρέπει νά κᾶνω κινηματογράφο γιὰ νά ὑπάρχω».

Ἡ ταινία βραβεύτηκε: 1. μὲ τὸ βραβεῖο καλύτερης σκηνοθεσίας ταινίας μεγάλου μήκους, 2. μοιράστηκε τὸ τρίτο βραβεῖο παραγωγῆς μὲ τὴν ταινία τοῦ Τζήμα «Ὁ ἄνθρωπος μὲ τὸ γαυροῦλο»

καὶ 3. τὸ βραβεῖο καλύτερης φωτογραφίας ἀνάμεσα στὸ Σταύρο Χασάπη καὶ τὸν Γιώργο Ἀρβανίτη τοῦ «Μεγαλέξανδρου».

10. «ΜΕΓΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ»
τοῦ Θόδωρου Ἀγγελόπουλου.
Φωτογραφία Γιώργου Ἀρβανίτη. Μὲ τοὺς Ὁμέρο Ἀντονόυ καὶ Εἰδα Κοταμανίδου. Παραγωγή Θ. Ἀγγελόπουλος - ZDF - RAI (ἔγχρωμο, 235', 35 χιλ.).

Στὸ τελευταῖο πλάνο τῆς ταινίας ὁ μικρὸς Ἀλέξανδρος μὲ τὸ

1900, εἶναι τὸ πρόσχημα γιὰ τὴν τέλεση τοῦ δράματος. Ὁ δραγουμάνος — ξεναγὸς εἶναι ὁ μεσολαβητὴς χαρακτήρας πού κινεῖται — ἔρπει ἀνάμεσα στὴν ἐξουσία καὶ τοὺς ληστές. Αὐτὸς θά προδῶσει τοὺς Ἀγγλους στὸν Μεγαλέξανδρο, θά αὐτομολήσει ἀργότερα στίς τάξεις τῶν ἀνταρτῶν καὶ θά πυροβοληθεῖ ἐκτός κάδρου ἀπὸ τὴν ἐξουσία πού ὑπηρετεῖ (ποῖα ἀπὸ τίς δύο μεριεὶς τὸν ἐκτελεῖ;)

Ὁ λαϊκὸς ἥρωας Μεγαλέξαν-

Ἡ Εἰδα Κοταμανίδου στὸ «Μέγα Ἀλέξανδρο» τοῦ Θόδωρου Ἀγγελόπουλου.

πεισματικὸ πηγούνι (ἡ ἐπανάληψη τοῦ μύθου πού προηγήθηκε, ὁ διάδοχος μῦθος), σημαδεμένος κι αὐτός, μπαίνει τὸ σούρουπο ὡς συνωμότης στὴ μεγαλοῦπολη. Ἡ φωνὴ τοῦ ἀφηγητῆ ἀκούγεται «ὄφ»: «Κι ἔτσι ὁ Ἀλέξανδρος μπῆκε στίς πόλεις».

Ὁ μικρὸς Ἀλέξανδρος, ὅπως ὁ Δίας ἄλλοτε, φυγαδεύεται ἀπὸ τὴ Γυναίκα - Μεγάλη Μητέρα γιὰ νά σωθεῖ. Ὁ μικρὸς Ἀλέξανδρος θά μεγαλώσει ἄλλου γιὰ νά ἐπιστρέψει ὡς πάλι μῦθος.

Ὁ Μεγαλέξανδρος μὲ τὴ βοήθεια κάποιος ἀγνώστης δύναμης δραπετεύει ἀπὸ τίς φυλακὲς στὴν ἀρχὴ τῆς ταινίας, ντύνεται στὸ μαρμαρένιο ἄλωνι τὰ μεσάνυχτα, ἀρματώνεται μὲ τὰ στολίδια τοῦ μύθου, καβαλαίει τὸ ἄλογό του καὶ χάνεται στὸ δάσος. Ἀσπροκαθαρόαιμο ἄλογο, πορφυρὸ κίλιμι κάτω ἀπὸ τὴ σέλα καὶ ἡ μαύρη κάπα στοὺς ὤμους του. Οἱ σύντροφοί του βγαίνουν ἀπὸ τὰ δέντρα, ὀπλιζοῦνται καὶ τὸν ἀκολουθοῦν πεζοπορώντας. Ὁ Μεγαλέξανδρος ξεκινάει νά πραγματώσει μιά ἱστορικὴ ἀναγκαιότητα: νά σύρει τὸν κύκλο τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου, ν' ἀνασύρει τὸν μῦθο καὶ τὴν πτώση τοῦ εἰδώλου, ν' ἀρνηθεῖ καὶ νά ὑποδυθεῖ τὴν ἐξουσία. Ὁ Μεγαλέξανδρος δραπετεύει ἀπὸ τὴ φυλακὴ πού διάλεξε ἄλλοι γι' αὐτόν γιὰ νά αὐτοεγκλειστεῖ σ' ἓνα ρόλο - φυλακὴ πού διαλέγει ὁ ἴδιος. Ὁ ἴδιος;

Ἡ ἀπαγωγή τῶν Ἀγγλων διπλωματῶν, πρωτοχρονιά τοῦ

δρος, σημαδεμένος ἀπὸ τὴ φύση, ἐπιληπτικός, ταγμένος καὶ μοναχικός ἀνάγεται μέσα ἀπὸ τίς αὐθαιρεσίες τοῦ αὐτοεγκλεισμοῦ του σέ τραγικὸ πρόσωπο. Εἶναι ἀδύνατο νά ἀποκολληθεῖ ἀπὸ τὴ μοῖρα του καὶ ἐξελίσσεται σέ μιά μορφὴ ἐξουσίας σάν κι αὐτὴ πού πολεμάει.

Οἱ Ἴταλοί ἀναρχικοί, τὸ πιὸ ἀνθρώπινο στοιχεῖο στὴν ταινία καὶ φορεῖς συγκίνησης, εἶναι οἱ μαῦροι ἄγγελοι, οἱ προπομποὶ δεινῶν· προμαντεύουν τὴν καταστροφὴ, ἀρνοῦνται νά παρευρεθοῦν στὴν ἐξέλιξη - τέλεση τῶν δρωμένων καὶ συνεπείς μὲ αὐτὰ πού πιστεύουν ἐπιχειροῦν νά ἀπομακρυνθοῦν περνώντας μὲ τὴ σχεδία τὸ ποτάμι. Κάποια ἀπὸ τίς δύο μεριεὶς τοὺς ἐκτελεῖ. Οἱ Ἴταλοί ἀναρχικοὶ πρέπει νά πληρώσουν τὸ τίμημα τῆς προφητείας τους καὶ μὲ τὸν θάνατό τους νά δικαιωθοῦν.

Ἀρχαῖοι καὶ νεώτεροι οἰκουμηνικοὶ μῦθοι ἀλληλοσυμπλέκονται διαχρονικά σέ μιά ἀξεπέραστη ἐνότητα συνθέτοντας ἓνα πολυδιάστατο πανηγύρι ἐρωτημάτων χωρὶς ἀπόκριση. Οἱ λαϊκὲς παραδόσεις τῆς φυλῆς μεταμορφώνονται σέ δρώματα σύμβολα ἢ λειτουργικὲς παραπομπὲς σέ σημαίνοντα. Τὸ μεταφυσικὸ ἐνώνεται μὲ τὸ πραγματικὸ. Ποιὸς εἶναι ὁ φορέας τῶν ἐρωτημάτων μέσα στὴν ταινία καὶ ποιὸς τῶν ἀπαντήσεων; Γιὰ πρώτη φορὰ καταπιάνεται ὁ Ἀγγελόπουλος μὲ τὴν διερεύνηση τοῦ καίριου καὶ φιλοσο-

φικού έρωτήματος της εξουσίας και της άσκησης βίας που τη συνοδεύει. Είναι το πιο ώριμο, το πιο προσωπικό του έργο, το περισσότερο αυτοβιογραφικό.

Τό άρχικό "Άλφα στή λέξη 'Αλέξανδρος είναι τό "Άλφα του 'Αγγελόπουλος, τό "Άλφα του 'Αρης (Βελουχιώτης - Πόλεμος). Κι άκόμα ή φυσιογνωμική ομοιότητα του πρωταγωνιστή 'Αντονούτι μέ τόν σκηνοθέτη του, ή έμμογή στό γυμνό κρανίο του πρωταγωνιστή - ήθοποιού, ή ταύτιση.

Ό 'Αλέξανδρος δέν εξοντώνεται μέσα στόν κύκλο τών μαυροφορεμένων χωρικών, δέγ συλλαμβάνεται, έχει πιά υπερβεί τίς ανθρώπινες διαστάσεις του. Ό 'Αλέξανδρος αναλαμβάνεται από τούς ουρανούς και ταυτόχρονα βρίσκεται μέσα στόν κύκλο τών ανθρώπων που τόν κλείνουν (δπως άκριβώς ό ήθοποιός 'Αντονούτι σκεπάζεται μέ τήν κάπα που του ρίχνει ένας από τούς κομπάρσους και βγαίνει από τό κέντρο του κύκλου μεταμορφωμένος σέ, πάλι άνθρωπο). Στή θέση του πρώην σώματος του ήρωα αναδύεται τό αγαλμά του. Ό μύθος επιβιώνει μέσα από τήν προτομή και προεκτείνεται στόν άτέλειωτο χρόνο. Ό μαρμαρωμένος βασιλιάς, τό παρελθόν που παγώνει σέ Ιστορία, ό γύψος τών νεκρών, τά αγάλματα στήν ποίηση του Σεφέρη... Άκούγεται καλπασμός αλόγου που περνάει και χάνεται. Οί στρατιώτες - έκτελεστές της εξουσίας υποχωρούν τρομαγμένοι. Ό 'Εμιλιάνο Ζαπάτα του 'Ηλία Καζάν...

Η φωτογραφία έχει καταργήσει τά χρώματα κι έχει κρατήσει τη διαλεκτική τών άποχρώσεων. Η ταινία έχει καταργήσει τήν «κλασική» ροή του μύθου κι έχει κρατήσει τίς παραλλαγές του. Οί άποχρώσεις τών χρωμάτων στηρίζονται στά μη χρώματα, τό άσπρο και τό μαύρο. Στο άσπρο χιόνι περπατούν μαυροφορεμένοι άντάρτες. Οί πέτρες τών σπιτιών έχουν τήν άπόχρωση της γής, τη χροιά του δέρματος τών ανθρώπων. Στή μαύρη βελέντζα πέφτει ή άσπρη Κοταμανίδου. Στο κρεβάτι κουλουριάζεται σέ στάση έμβρύου ή μαυροφορεμένη φιγούρα του 'Αρχηγού (δπως μερικά χρόνια νωρίτερα ή 'Ηλέκτρα του «Θιάσου» μπροστά στήν πόρτα της μάνας της και του έραστή της).

Τά στοιχεία του Καλού και του Κακού, γιά πρώτη φορά σέ ταινία του 'Αγγελόπουλου άλληλοσυμπλέκονται. Τό Καλό και τό Κακό συναντιούνται και άνταλλάσσουν ρόλους.

Κυρίαρχος έρμηνευτής κινήτρων είναι ό χώρος, τό άνοιχτό διάστημα τό χειμώνα, τά γυμνά κλαδιά τών δέντρων, ό βουκολικός χώρος του χωριού, τά καραούλια, οί πέτρες, τό γεφύρι, τό νερό που τρέχει, οί διάδρομοι, τά κάγκελα. Οί άνθρωποι είναι παρε-

πόμενα του χώρου που τούς προσδιορίζει. Ό χώρος παίρνει υπερφυσικές διαστάσεις. Η πεισματική επανάληψη του χώρου, μανιακή σχεδόν, ή έμφασή του, τά αλώνια, ή στρογγυλάδα του κύκλου, ή άνάληψη...

Ό χώρος λειτουργεί ως γενέθλιος πηλός, ως μοίρα. Η λιτότητα και ό παγανισμός του πρωτόγονου χώρου αντιπαράβάλλονται πρός τίς επιπλοκές του (παλάτια - φυλακές). Οί χώροι στιγματίζουν τά πρόσωπα τών ανθρώπων που τούς βιώνουν και καθορίζουν τά κίνητρα και τίς πράξεις τους.

Ό λαϊκός ήρωας οδηγείται πρός τήν αυτοκαταστροφή του, άναφλέγεται. Ό 'Αγγελόπουλος - 'Αλέξανδρος μεταμορφώνεται σέ πρόσωπο άρχαίας τραγωδίας, άνίσχυρος νά ξεκόψει άπ' αυτό που του έχει προκαθοριστεί, ύπακούοντας στό θέσφατον. Ό ήρωας κουβαλάει τό τραύμα ενός άδικου φονικού. Τό ματωμένο νυφικό στόν τοίχο, ό έμφύλιος, είναι ή μνήμη που δέν θέλει νά χάσει, ή μνήμη που συντηρεί τό μίσος του και επιβεβαιώνει κυκλικά τήν κίνησή του.

Ό 'Αλέξανδρος ξεπερνώντας τά όριά του άποφασίζει τόν άφαισισμό του. Θα οδηγήσει τό τοπίο στήν αίματοχυσία. Θα χυθεί αίμα γιά τήν έξιλέωση και τήν κάθαρση (δπως τό αίμα τών προβάτων που βρίσκονται σφαγμένα στήν πλατεία του χωριού σάν μαντικό προμήνυμα καταστροφής και τελετουργική εισαγωγή δσων θα άκολουθήσουν). Η αιμορραγία είναι ή δικαίωση.

Ό 'Άγιος 'Αλέξανδρος ξεπερνάει τά όριά του ό προσωπικός του μύθος τόν άναποδογρίζει. Άνταλλάσσει τό βίαιο παρόν του μέ τη συλλογική μνήμη που προκαλεί τό αγαλμά του. Ό 'Αλέξανδρος μένει και θυσιάζεται μπαίνοντας στόν κύκλο τών θεών.

Η πιο σπαραχτική και πιο εύλικρινής, ή πρώτη ύποστασιακή ταινία του 'Αγγελόπουλου που μεσουρανώντας στή δημιουργική του δουλειά βλέπει τώρα καθαρότερα και πιο κοντά του τήν άπέναντι μεριά.

Η άκριτη «κριτική έπιτροπή» στέρησε τό βραβείο σεναρίου σ' ένα από τά πιο σημαντικά σενάρια στήν Ιστορία του έλληνικού κινηματογράφου προτίμησαν νά μήν τό δώσουν καθόλου. Η ταινία έφυγε από τη Θεσσαλονίκη λειψή, παίρνοντας μαζί της: 1. Τό πρώτο βραβείο παραγωγής, 2. τό μισό βραβείο καλύτερης φωτογραφίας στόν Γ. 'Αρβανίτη, 3. Τό βραβείο καλύτερης σκηνογραφίας - ένδυματολογίας στους Μικέ Καραμπέρη και Γιώργο Ζιάκα (που δόθηκε εκ τών ύστέρων, κι άφού είχε κλείσει ή έπιτροπή τά πρακτικά της - άναγκάστηκαν νά ξαναβρεθούν μετά τήν κατακραυγή τών διαδρόμων) και 4. τό μισό βραβείο ήχοληψίας στόν Α. Λαζαρίδη (μά κουφοί ήταν οί «κριτές» ή έμπαικτές;).

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΛΑΡΟΣ

Νά χυθείς, τό μυστικό που γεφυρώνει τό χάσμα ανάμεσα σ' αυτό που είσαι τώρα και σ' αυτό που επιθυμείς νά γίνεις. Ναι, ναις μπορεί κάθε νύκτ' απελευθερώσει τίς κολοσσιαίες δυνάμεις του και νά τις χρησιμοποιήσει δημιουργικά.

ΜΑΛΕΓΟΥΕΛ ΜΑΛΤΖ

ΨΥΧΟ-
ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ
ΓΙΑ ΝΕΟΥΣ

Ο Χυθείς που οδηγεί έκτακτορρω νέους στην αυτοκαταστροφή, στην αυτοεκτίμηση και στην επιτυχία.

Εκδόσεις Γλάρος

Μήπως νιώθεις ότι δέν είσαι
ίκανός γιά ύψηλούς στόχους;

Μήπως νιώθεις άπομονωμένος από τό πλήθος;
Μπορείς νά επικοινωνείς μέ τούς γονείς σου;
Μήπως άλλοι προσπαθούν νά κυριαρχήσουν
έπάνω σου; Πές ότι δέν σ' άρέσει αυτό που
είσαι τώρα - τί γίνεται;

ΨΥΧΟ-
ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ
ΓΙΑ ΝΕΟΥΣ

Νά επιτέλους, τό μυστικό που γεφυρώνει τό
χάσμα ανάμεσα σ' αυτό που είσαι τώρα και σ'
αυτό που επιθυμείς νά γίνεις.

Νά πώς μπορεί κάθε νέος ν' απελευθερώσει τίς
κολοσσιαίες δυνάμεις του και νά τις χρησιμο-
ποιήσει δημιουργικά.

Εκδόσεις Γλάρος

Κεντρική διάθεση - παραγγελίες:

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 31· ΑΘΗΝΑ 141. ΤΗΛ. 36.18.457

Ο Άλέξης Ζήρας γράφει για τον «Κύκλο» του Σπύρου Τσακνιά Έκδ: Έγνατία, Θεσσαλονίκη 1979

Σίγουρα η ποιητική ευφορία, ως τώρα τουλάχιστον, δεν χαρακτηρίζει εκείνους τους εκπροσώπους της πρώτης μεταπολεμικής γενιάς που είχαν άμεση έμπλοκή στην πολιτική έξαρση της δεκαετίας του '40. Είτε νωρίς εμφανίστηκαν είτε αργά, η συχνότητα έκδοσης των ποιητικών συλλογών τους παρουσιάζεται δραδύρυθμη. Αν μάλιστα συγκρίνουμε το σύνολο του έργου τους, από ποσοτική άποψη, με το έργο των νεώτερων ποιητών, τότε η αναλογία είναι ακόμα πιο ανισοσκελής. Γιατί συμβαίνει αυτό; Η μόνη πειστική εξήγηση που νομίζω ότι υπάρχει είναι ίσως μηχανιστική: άρπαγμένοι οι ποιητές αυτοί στα νεανικά τους χρόνια από το ιδανικό και το όραμα μιας ριζικής κοινωνικής αλλαγής, διαψευσμένοι στη συνέχεια και στερημένοι από τις πρώιμες ελπίδες τους, επιδιώκουν, ζώντας σε μία αντιρωμική εποχή, ενώ παράλληλα ή μόνη καταφυγή, το μοναδικό κομμάτι της ύπαρξής τους που διατηρήθηκε απόρρητο, είναι ακριβώς τα νεανικά τους διώματα, ή αίσθηση (ή και η ψευδαίσθηση) πώς τότε ζούσαν πολύ πιο

ολοκληρωμένα, πιο συνολικά.

Μία επιπόλαιη, έστω, ματιά και αν ρίξουμε στο έργο ποιητών όπως ο Άναγνωστάκης, ο Πατρίκιος, ο Θασίτης, ο Άλεξάνδρου, ο Κύρου, ο Τσακνιάς, θα δούμε ότι από θεματική σκοπιά η ποιήσή τους είτε λειτουργεί αναδρομικά, όποτε παρακολουθούμε το ξετύλιγμα προσωπικών αναμνήσεων που τείνουν σε μία αποκατάσταση συλλογικών έμπειριών (συντροφικότητα, κοινό χρέος, ίδια ιδανικά), είτε λειτουργεί συγκριτικά, όποτε οι ποιητές αντιπαραθέτουν τον σημερινό κόσμο, έναν κόσμο που τά κύρια χαρακτηριστικά του είναι ή φθορά, ή μοναξιά και ή πραγματοποίηση των ανθρώπινων σχέσεων, σε μία εποχή όπου το όντολογικό πρόβλημα, οι ύπαρξιακές άγνοιες και οι προσωπικές αναζητήσεις έδρισκαν διέξοδο ή καλύπτονταν από το όραμα της κοινωνικής αλλαγής στην άκρεια του μορφής, την επανάσταση.

Πάντως, και στή μία και στήν άλλη περίπτωση, οι ποιητές της πρώτης μεταπολεμικής γενιάς, αυτοί που ήσαν πολιτικά στρατευμένοι και που είχαν συνδέσει τις τύχες τους με την τροχιά και πορεία του κινήματος, έμμεσα ή άμεσα έχουν σάν πόλο αναφοράς τη βίωση, την ιδεολογική, ψυχολογική, επώδυνη ή εξιδανικευ-

μένη, των έμπειριών που απόκτησαν κατά τη δεκαετία του '40. Το πρόβλημα όμως που παρουσιάζεται εδώ είναι τό εξής: πόσο είναι εύκολο και πόσο δύσκολο νά αποστασιοποιηθούν οι ποιητές αυτοί από γεγονότα που τους καθόρισαν, τους σφράγισαν και που σάν υλικό μνήμης, τουλάχιστον, τους συνοδεύουν με τρόπο σχεδόν μοιραίο; Φυσικά, με την πάροδο του χρόνου οι μνήμες παύουν νά είναι νωπές, τά διώματα δέν είναι πιά τόσο έντονα, αλλά όμως ή ποιητική λειτουργία δέν μπορεί νά βρεί εύκολα διαφορετικά ριζώματα, όταν οι αρχικές καταβολές της έχουν διαθραχτεί από όριακά συμβάντα, από τό καταλυτικό και συντριπτικό γεγονός της ήττας, μιας ήττας που φαινόταν αδιανόητη τότε. Έτσι, βλέπουμε τους ποιητές της πρώτης μεταπολεμικής γενιάς νά έμφανίζονται με συλλογές τους δλο και αραιότερα όσο απομακρυνόμαστε χρονικά από τη δεκαετία του '40. Καί αντίστροφα, βλέπουμε ότι προσπαθούν νά «κλείσουν» τους λογαριασμούς τους με την περίοδο των νεανικών διωμάτων, όσοδήποτε κι αν είναι αυτό δύσκολο, γιά νά μπορέσουν νά μεταμορφώσουν σέ ποιητική ύλη αυτό που συλλαμβάνουν σόν σύγχρονο κόσμο. Άν, λοιπόν, όρισμένοι από αυτούς σωμαίνουν γιά μεγαλύτερα ή μικρότερα δια-

στήματα, αυτό συμβαίνει γιαντί αντιμετώπιζον ένα βασικό πρόβλημα: πώς μπορεί νά εξαργυρωθεί σήμερα, από την άποψη του ποιητικού αποτελέσματος, ή πολιτική ήθική των νεανικών χρόνων τους;

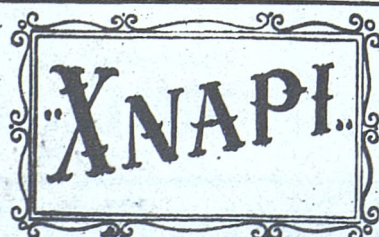
Θεώρησα σκόπιμη την μάλλον έκτενή αυτή εισαγωγή, γιαντί θίγει όρισμένα από τά στοιχεία που διέκριναν στήν πρόσφατη ποιητική συλλογή του Σπ. Τσακνιά. Οι δύο από τίς τρεις ένότητες της συλλογής («Δεκαπέντε όμότετρα ποιήματα», «Τά έκκεντρα») παραπέμπουν σόν γενικό τίτλο της («Ο κύκλος»). Στήν πρώτη ένότητα περιλαμβάνονται ποιήματα που θεωρώ σάν παραλλαγές πάνω στό ίδιο θέμα. Ο ποιητής εδώ άνοίγει ένα διάλογο με κάποιον άκαθόριστο πρόσωπο, μία μορφή φευγαλέα, ίσως την ίδια τη μνήμη του που τίς έχει χορηγήσει χαρακτηριστικά ανθρώπομορφα: «Έγώ πίνω τη νύχτα κι έσύ/γίνεσαι πάλι αδιάφανη/τόσον ώρα! τόσο άρρωστη τόσο τρωτή» (σελ. 9), είτε χαρακτηριστικά που άπεικονίζουν την τωρινή συναισθηματική του κατάσταση: «Έίσαι ή ανταύγεια στά δρώμικα νερά τού δρόμου/γώς μελιχρό που γλείφεις τίς

«Κομμουνιστική αναγέννηση»

Κυκλοφορεί τό 2ο τεύχος με περιεχόμενα:

- Κρίση του κομμουνιστικού κινήματος και της άριστερας και ένότητα των κομμουνιστών (κείμενα από τό ΕΚΚΕ, τη Β' Πανελλαδική, τό ΚΚΕμ-Λ).
- Τό μαρξιστικό-λενινιστικό κίνημα και τό αίτημα της κομμουνιστικής αναγέννησης.
- Γιά μία άγωνιστική διέξοδο στό έργατικό συνδικαλιστικό κίνημα.

Κεντρική διάθεση: Άκαδημίας 57 (στοά «Όπερας»), τηλ. 36.00.235.

βιβλία
δισκοί
αφίσσες

γιώργος τσιλδερίκης

κίσφας 5 και ακαδημίας - τηλ. 36.05.493
σωστή επλογή βιβλίων

Άν θέλετε ν' άποκτήσετε τά βιβλία
που σάς ενδιαφέρουν

γράψτε μας ή τηλεφωνείτε μας:
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΒΙΒΛΙΟΥ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΒΕΡΒΑΤΗΣ

ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ 8 - ΑΘΗΝΑ 122 ΤΗΛ. 3229303
(6-8μ.μ.)

Παρακαλώ στείλτε στή διεύθυνσή μου τά βιβλία που σάς γράφω και την άξία τους θά πληρώσω στό ταχυδρομείο με αντικαταβολή.

Όνομα Επώνυμο Επάγγελμα
Όδός Άριθμ. Πόλη
Τηλ.
Τά βιβλία που θέλω είναι

ΟΔΗΓΙΕΣ

1. Γιά νά έκτελέσουμε την παραγγελία σας, πρέπει νά παραγγείλετε τό λιγότερο 3 βιβλία ή ή άξία τους νά είναι πάνω από 500 δρχ.
2. Τά έξοδα άποστολής θαρύνουν έμάς, με μοναδική δική σας επιθάρυνση 30 δρχ. κατά παραγγελία.
3. Η τιμή κάθε βιβλίου είναι ή τιμή που πουλούν οι έκδοτικοί οίκοι.
4. Είναι άπαραίτητο, έκτός από τόν τίτλο και τό συγγραφέα, νά αναφέρεται και ό έκδοτικός οίκος.

ἄρρωστες καρέκλες τοῦ ἄδειου καφενείου» (σελ. 11). Ἀλλά καί στίς τρεῖς περιπτώσεις, ὅπως γίνεται φανερό ἀπό τὰ παραδείγματα πού ἀναφέραμε, οἱ διάφορες «ἐναρκασιές» τῆς ποιητικῆς μνήμης ἔχουν σάν κύριο συστατικό τους τή φθορά. Ἡ φθορά εἶναι ἐκεῖνη πού παραμορφώνει τό περίγραμμα τῶν προσώπων, τῶν ἀντικειμένων, τῶν εἰκόνων.

Ὁ ποιητής διαλέγεται λοιπόν μ' αὐτή τήν ἀκαθόριστη μορφή, πού ταυτοχρόνα μπορεῖ νά συμβολίζει τόν ἔρωτα, τό θάνατο, ἢ καί κάτι πού τά περιέχει ὅλα αὐτά, ὅπως εἶναι ἡ ἱστορία σέ μίαν ἀκραία τῆς στιγμῆς: στήν ἐπανάσταση. Διάσπαρτες καί συγχνές νύξεις σ' ὅλη τήν ποιητική συλλογή τοῦ Σπ. Τσακνιά μᾶς ἐπιτρέπουν νά ὑποθέσουμε κάτι τέτοιο. Οἱ ἀναδρομές στό χώρο τῶν ἀναμνήσεων, ὅσο καί ἂν δέν παραπέμπουν ρητά στά διώματα μιάς ἡττημένης νεότητος, ὅσο καί ἂν ὁ ποιητικός ρυθμός μέ τόν ὁποῖο ἐκφράζονται εἶναι ἐλεγειακός καί καθόλου ἐπικός, δέν παύουν νά περιστρέφονται γύρω στό διχασμό τῆς συνείδησης ἀνάμεσα στό «ἐδῶ» καί στό «ἐκεῖ». Ἐκεῖ: μιά ἐλπιδοφόρα πίστη, ἕνα ὄραμα κοινωνίας, μιά ὑπαρξη διαθέσιμη. Ἐδῶ: ἕνας κόσμος ἐγκλωβισμένος, ἀσφυκτικός, νικημένος. Παρακολουθοῦμε τή διαρκή προσπάθεια τοῦ ποιητῆ νά ἀποδράσει ἀπό τίς ἀναμνήσεις, ἀπό τὰ νεανικά του διώματα, ἀλλά «νά καταφύγῃ πού; νά πιασῶ ἀπό τί; νά ξεκόψω ὅμως, Θέ μου, νά ξεκόψω» (σελ. 11). Αὐτό τό συνεχές καθαρτήριο πού δέν θγάζει πουθενά, αὐτή ἡ ἀνάγκη μιάς ἀπόδρασης πού δέν φαίνεται ποτέ τόσο ἀποτελεσματική ὥστε νά λησμονηθεῖ τό παρελθόν. Μιά ἀνακύκλιση τῆς μνήμης μέσα στό χρόνο.

Βέβαια, τό ὕλικό μνήμης πού χρησιμοποιεῖ ὁ Σπ. Τσακνιάς δέ εἶναι πιά ἄμεσο. Οἱ συμβολικές μορφές πού ντύνουν τά ἐνθυμήματά του, κάτι μεταξύ ὀνείρου καί πραγματικότητας, βλέπονται ἀπό ἀπόσταση. Οἱ ἰδέες πού κάποτε παράγονταν ἀπό εἰκόνες τώρα ἔχουν μετατραπεί σέ συναισθήματα. Ὁ ποιητικός λόγος ἔχει χάσει τή ρηματική πυκνότητα πού συναντούσαμε λ.χ. στή συλλογή του «Ἐν Αὐλίδι» (1976) καί προσπαθεῖ νά διαγεῖρει τή συγκινησιακή λειτουργία τοῦ ἀναγνώστη μέ τήν ὑποβολή. Δέν εἶναι τό πρόσωπο, τό ἀντικείμενο, ἡ παράσταση πού ἀποτελοῦν τὰ δομικά στοιχεῖα τῆς ποίησης τοῦ Σπ. Τσακνιά, ἀλλά ὁ τρόπος μέ τόν ὁποῖο αὐτά τὰ στοιχεῖα ἐκβάλλουν καί διαβρέχονται στόν συναισθηματικό του κόσμο. Ἔτσι, κατ' ἀναλογία, τό

ὕφος τοῦ ποιητῆ δέν εἶναι πυκνό, ἐλλειπτικό ἢ συμπαγές. Ἀντίθετα, μέ τή συνδρομή μιάς ἐντεχνης διάταξης τῶν λέξεων στόν κάθε στίχο, γίνεται ἀπολογητικό, παρατατικό καί πολύ συχνά μουσικό. Ἡ αἰσθησις τῆς φθορᾶς δέν θγαίνει ἀπό τίς λέξεις, ἀλλά ἀπό τό στίχο ἢ τήν ποιητική φράση συνολικά, ἀπό τίς παρηχήσεις, τό ρυθμό, τίς συχνά ἁρμονικές συζεύξεις λόγιας καί καθομιλούμενης γλώσσας.

Στή δεύτερη ἐνότητα, «Τά ἐκκεντρα», ὁ Σπ. Τσακνιάς ἔχει περιλάβει ποιήματα πού ἀνήκουν μέν στήν ἴδια κατηγορία μ' αὐτά τῆς πρώτης, ἀλλά πού συνάμα δέν ἐφάπτονται μεταξύ τους. Μέ δόση τόν ἴδιο θεματικό πυρήνα αὐτή ἡ δεύτερη ἐνότητα λειτουργεῖ καί σάν δεύτερος κύκλος. Ἐδῶ ἀφ' ενός βρίσκουμε ποιήματα γραμμένα σέ πλάγιο λόγο (σελ. 29 καί 30), ἀφ' ἑτέρου ὁ ρυθμός τους εἶναι περισσότερο ρηματικός καί λιγότερο ὑποδητικός, ἐνῶ παράλληλα τό ὕφος τους πυκνώνει. Ἐνα ἀκόμα χαρακτηριστικό αὐτῆς τῆς ἐνότητος εἶναι ἡ πολύ μικρότερη χρήση τοῦ διαλόγου. Τέλος, στήν τρίτη ἐνότητα τῆς συλλογῆς, στίς «Ἀσκήσεις», ὁ Σπ. Τσακνιάς φαίνεται ὅτι προσανατολίζεται σέ μιά ποιητική πού ἐνῶ κατά δόση διατηρεῖ τὰ γνώριμα θεματικά στοιχεῖα του, ἀλλάζει ἀπό τήν ἀποψη τῆς μορφῆς. Οἱ στίχοι ἐδῶ παρουσιάζονται συρρικνωμένοι, τό ὕφος εἶναι λιτό, ἐλλειπτικό, δίνεται μεγαλύτερη, ἀπό κάθε ἄλλη φορά, ἐμφαση σ' αὐτό πού ὑπαινίσσεται καί πού δέν «λέει» ρητά τό ποίημα. Ἔτσι, ὁ ρυθμός δέν εἶναι ἐπινοημένος, ὅπως λ.χ. συμβαίνει στήν πρώτη ἐνότητα τοῦ «Κύκλου», δέν θγαίνει μέσα ἀπό παρηχήσεις ἢ τεχνικές συζεύξεις τῶν λέξεων, ἀλλά ἀντίθετα μέσα ἀπό τήν ἴδια τή δύναμη τοῦ λόγου. Παράδειγμα: «Σέ ποῖό καθρέφτη νά κοιταχτεῖς/ τώρα πού ὅλοι οἱ καθρέφτες / εἶναι παραμορφωτικοί» (σελ. 56). Καί ἀπό τήν πενρά αὐτή, νομίζω πώς ὁ Σπ. Τσακνιάς, μέ τόν «Κύκλο» βρίσκει τό τέλος μιάς ποιητικῆς περιόδου καί στήν ἀρχή μιάς ἄλλης. Χωρίς νά ἐγκαταλείπει τήν ποιητική παράδοση τῆς πρώτης μεταπολεμικῆς γενιάς, χωρίς νά ἀπομακρύνεται πολύ ἀπό τό κλίμα καί τίς ἐμπειρικές ὕλες πού καθόρισαν ὁρισμένους προεξάρχοντες αὐτῆς τῆς γενιάς, ὅπως ὁ Ἀναγνωστάκης, ὁ Σινόπουλος, ὁ Πατρίκιος, οἰκειώνεται πολλά γλωσσικά καί ὑφολογικά στοιχεῖα τῶν νεώτερων ποιητῶν, αὐτῶν πού ἀρχισαν νά δημιουργοῦν ἀπό τό 1965 περίπου καί ἐδῶθε.

Ἀλέξης Ζήρας

ΑΦΟΙ ΚΩΣΤΑΡΑΚΗ

● ΞΕΝΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ - ΦΟΙΤΗΤΙΚΑ
ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑΚΑ - ΣΧΟΛΙΚΑ

● ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ - ΠΟΙΗΣΗ - ΙΣΤΟΡΙΑ -
ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ - ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ -
ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ - ΟΛΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ -
ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑΚΑ

Ἰπποκράτους 2 ΤΗΛ. 36.15.926

P. PYLARINOS

ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΠΟΥ ΑΝΟΙΓΕΙ
ΝΕΟΥΣ ΔΡΟΜΟΥΣ

Σᾶς περιμένουμε στό νέο μας κατάστημα, στή Σοφοκλέους 7-9 (ἀπέναντι ἀπό τό Χρηματιστήριο) ὅπου θά λειτουργεῖ καί μεγάλη αἶθουσα δημοπρασιῶν γιά κάθε εἶδους συλλεκτικά ἀντικείμενα, ὅπως:

ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΑ

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ - ΧΑΡΤΟΝΟΜΙΣΜΑΤΑ

ΠΙΝΑΚΕΣ - ΡΟΛΟΓΙΑ - ΠΟΡΣΕΛΑΝΕΣ κ.ἄ.

Ἐπίσης ἡ αἶθουσα προσφέρεται σέ κάθε ἐνδιαφερόμενο γιά ἐκθέσεις, δημοπρασίες, γενικές συνελεύσεις, διαλέξεις κλπ.

● **ΥΠΟΓΡΑΜΙΖΕΤΑΙ**

ὅτι ἡ αἶθουσα δημοπρασιῶν εἶναι 250 τετρ. μέτρα, μέ κλιματισμό καί ὅτι κατασκευάστηκε εἰδικά γιά τούς ἀναφερόμενους λόγους.

ἀπό τό τεκμήριο
ΣΑΝΠΕ

Ο ΜΑΡΣΕΛΛΕΝ
ΠΟΥ ΚΟΚΚΙΝΙΖΕΙ

μιά πανέξυπνη τρυφερή ἱστορία μέ λίγα λόγια καί πολλά σκίτσα ἀπό τόν Ζάν -Ζάκ Σανπέ, τόν μεγάλο Γάλλο γελοιογράφο. Χιουμοριστικό βιβλίο πού ἀπευθύνεται σέ μικρούς καί μεγάλους.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΕΚΜΗΡΙΟ ΖΩΟΔ. ΠΗΓΗΣ 17 · Τηλ. 64.48.510

“Ατακτες Σκέψεις μέ αφορμή μιά έκθεση του Γιάννη Μπουτέα

της Βάσας Καρκαγιάννη - Καραμπελιά

‘Από τις 2 Φεβρουαρίου ως την 1η Μαρτίου διοργανώθηκε στην γκαλερί «30», στο Παρίσι, έκθεση του Έλληνα καλλιτέχνη Γιάννη Μπουτέα. ‘Η αΐθουσα αυτή, που βρίσκεται ακριβώς διαγώνια προς το «Beaubourg» φιλοξενεί — από τον καιρό της ιδρύσεώς της — αποκλειστικά «πρωτοποριακές» τάσεις και κινήματα. Οι σκέψεις που ακολουθούν αναπτύχθηκαν ξεκινώντας απ’ αυτή τη συγκεκριμένη εκδήλωση. Δεν έχουν φιλοδοξίες κριτικής, ούτε επιθυμούν να επιβάλουν καμιά εξέγηση. Νά έκφραστούν απλώς...

‘Ο ευτελισμός των στόχων στη σύγχρονη κοινωνία οδηγεί μοιραία σε έκπτωση νοήματος. ‘Η συνακόλουθη αίσθηση του κενού γίνεται όλο και πιο όξεια, μέσα σε μιά τάξη άπνευρωμένη από κάθε νόημα που ισοδυναμεί με χάος: κόσμος πολλαπλών απουσιών, εθραύσεων δομήσεων πάνω στο χάος — ιδέες διάτρητες, σώματα άδεια, νοūs παραγεμισμένοι με

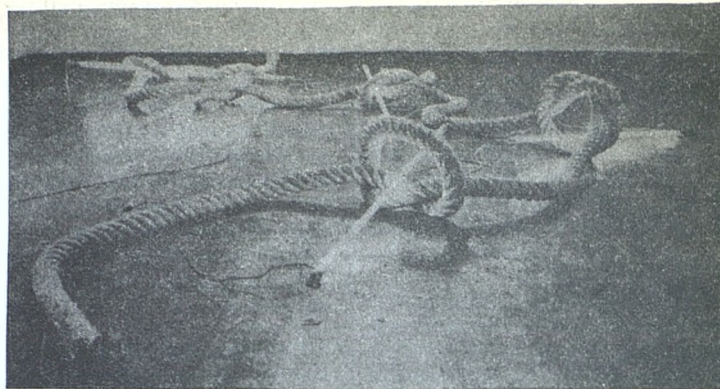
Οι πίνακες διαρρηγνύονται, τά κάδρα παραμορφώνονται, οι μορφές καγχάζουν. Οι εικόνες, τά σύμβολα, οι γραφές, δεν κάνουν παρά νά μασκαρεύουν την άνυπαρξία στοχασμών, τη ρηχότητα των βιωμάτων, το άνικανοποίητο ειδωποίων αισθήσεων, την έλλειψη καίριων προβληματισμών — την άπουσία σχέσεων ζωής.

Χειρότερα ακόμα: κλείνουν συχνά τον κόσμο μέσα σε «ζωντανά», «πιο άληθινά απ’ την άληθεια» σχήματα, σκεπάζοντας την ψευτιά και συμβάλλοντας έτσι στην όρχηστρωμένη κιβδηλοποίηση των συνειδήσεων.

‘Αν μιά σημαντική μερίδα της τέχνης σήμερα άρνείται όποιονδήποτε έπιφανειακό «ρεαλισμό», σοσιαλιστικό ή άλλο, είναι νομίζω ουσιαστικά γιατί αισθάνεται έπιτακτική την — όχι πάντα ένσυνείδητη — ανάγκη νά συναντήσει σε ιερό νήρυση. Μορφοποίηση, περιχάραξη της άρνησης, αποκάλυψη / καταγγελία του κενού. Καμιά άνα - παραγωγή, ούτε (παράδοσιακών) οδών / άξιών, ούτε — στη συνέχεια — (κατεστημένων) έξουσιών. Καμιά έμφανής κρίση ή κριτική. ‘Απομυθοποίηση της «μαγείας» της τέχνης, (τό μαγικό, άν εμφανίζεται πάντα, ένυπάρχει στο φαινόμενο καθαυτό του πειραματισμού και της πράξης), της τελειότητας, της αὐτάρκειας, της ήθικης της τέχνης — ά-

πομυθοποίηση του (ώς τώρα) βλέμματος γιά την τέχνη. ‘Αμφισβήτηση, συχνά μόλις άντιληπτή, πολλές φορές άθέλητη, αλλά ουσιαστική και σε βάθος, όχι γιά την άνατροπή των παλιών και τη θέση άλλων («δικών» μας) καταπιεστικών διανοητικών - πολιτισμικών μηχανισμών, μά γιά νά φανούν τά άδυτα της ά - σχημίας και του κενού τό όποιο καλύπτει κάτω απ’ τά πολυτελή του έσώρουχα ό «πολιτισμός» μας - κι οι δυνατότητες της έλευθερίας μας που κρύβονται πίσω του...

Αυτή ή μορφή της τέχνης δεν θεοποιεί πιά τίποτα. Ούτε τό αντικείμενο, ούτε τό δημιουργό της. Ούτε την ψυχή, ούτε τον έρωτα, ούτε τό σέξ, ούτε συγκεκριμένους χρόνους ή χώρους, ούτε την «κανονικότητα» σ’ ότιδήποτε. Σημειώνει τις άπουσίες, συχνά μέ άπλές χειρονομίες, μέ φόρμες, σχήματα, συνδέσεις, ρυθμούς άπλους, μέ «ίχνη» κάποτε, — όπως ακριβώς σε διάφορες φάσεις της δουλειάς του Γ. Μπουτέα, παλιότερες μά και πρόσφατες. Οι «συναισθηματικές» άφορμές προφανώς άπουσιάζουν. ‘Η σημασία δίνεται στο - μή όρατό / άν - έκφραστο, οι άναφορές γίνονται σ’ άθέατες σχέσεις και δυνάμεις που περιρρέουν και συγκροτούν τό σύμπαν. Ψυχή, πνεύμα, άνόργανη ύλη, ένέργεια, λειτουργούν κρυφά, πίσω και μέσα στην ύλική

πολιτισμικά ράκη κάθε λογής που πνίγουν κάθε πραγματική κατα - νόηση, ουσιαστική γνώση, αισθαντική και χαρμόσυνη κατά - ληψη του κόσμου, - συνύπαρξη με τον κόσμο...

Τεράστιο σπάραγμα.

Τό σώμα της σημερινής κοινωνίας δεν κατοικείται πιά, άναδίνει τον ίλιγγο της εγκατάλειψης. Κι ό διπλανός, ό όμοούσιος άνθρωπος, δεν είναι πλέον ούτε καθρέφτης που ν’ αντανακλά τό πρόσωπο των άλλων ανθρώπων. Τό κενό άπλώνεται παντού.

φύση μά και στη φαντασία, και συνθέτουν την πολύπλοκη, πολύμορφη, πολύτιμη σφαίρα του κόσμου μας, που πρέπει νά ξανα - ανακαλύψουμε. Ξεκινώντας απ’ τά ελάχιστα και πρωταρχικά.

‘Αναφέρομαι, βέβαια, έδώ σε μιά μόνο από τις τάσεις της «*minimal art*», «τέχνη των ελάχιστων» — στην όποια πιστεύω πως έντάσσεται ή δουλειά του Γ. Μπουτέα - χωρίς, μέ κανένα τρόπο, νά προβαίνω σε μιά άνευ όρων υπεράσπισή της. ‘Αρκετές από τις θέσεις, δηλώσεις και φιλοσοφικές προεκτάσεις των λόγων πολλών από τους καλλιτέχνες που την τελούν, σ’ ‘Αμερική και Εύρώπη, μέ βρίσκουν ξένη. Τό είδος της άκρως συστηματικής σκέψης από την όποία οι περισσότεροι ξεκινούν μου είναι άπαράδεκτο, κι ούτε μπορώ νά συμπληρωθώ μέ την άποψη ότι τό «έλάχιστο» έργο, (σάν άκράιο και έντάξει λογικό συμπέρασμα μιάς άπόλυτα άφηρημένης χειραγώγησης ιδέων) θά μπορούσε νά πραγματοποιηθεί μέ την έμπέδωση μιάς αυστηρά κυβερνητικής λογικής, χωρίς την έπέμβαση / άπόφαση κάποιου ιδιαίτερου άτόμου...

‘Αντίθετα, βασική άρετή όλων των πραγματώσεων αυτής της τέχνης θεωρώ την άναζήτηση προβάσεων γιά την κατανόηση της ίδιας της δημιουργίας των αισθητικών μηνυμάτων/σημασιών, καθώς, επίσης, την διερεύνηση «άρχων» και υπαρξιακών καταστάσεων σ’ έναν κόσμο που μοιάζει νά ‘χει χάσει τά πάντα.

‘Ολ’ αυτά δεν έχουν την πρόθεση νά διαλύσουν μέσα σε πλαίσια γενικότητων την παρουσία του ιδιαίτερου έργου του Γ. Μπου-

τέα, απ’ τό όποιο πήρα την αρχική άφορμή. Τό ίδιο τό έργο του, έξάλλου, καθορίζεται σάν αδιάφορο προς κάθε έννοια έπιρροής - όμοιότητας, καθαρή ποιητική έκφανση μιάς πραγματικής καλλιτεχνικής επέμβασης, τρόπος έκφρασης που βαίνει πέραν της ίδιας της αισθητικής έκφράσεως - και δίνει έτσι τά κλειδιά της περιγραφής, έρμηνείας κι ανάλυσής της.

‘Από τις παλιότερες έν-γλυφες / άνάγλυφες κατασκευές του των έτών 68 - 73 - οι όποιες ακόμα και σήμερα άσκοουν πάνω μου ιδιαίτερη γοητεία - περνώντας από τους «πειραματισμούς - παιχνίδια» μέ τό σπάγγο τεντωμένο στά δάχτυλα 2 ή περισσότερων χεριών, κι ως τις τελευταίες δημιουργίες των «γλυπτών - φώτων», παρατηρεί κανείς μιά συνέπεια άναζητήσεων που σπάνια σημειώνεται στη νεώτερη έλληνική παραγωγή.

Πρόκειται γιά διερεύνηση πολλαπλών έννοιών και σχέσεων: έπίπεδο / γλυφή / όγκος, μαύρο / άσπρο, γεμάτο / άδειο, μαλακό / σκληρό, εθραυστο / άθραυστο, έμψυχο / άψυχο, περιορισμένο / άπεριόριστο, ύλικό πλούσιο (βιομηχανοποιημένο) / φτωχό (άκατέργαστο ή μόλις κατεργασμένο)...

Οι σχέσεις αυτές έντείνονται και συνεχίζουν τη λειτουργία τους μέ τον τρόπο έντάξεως των έργων στό συγκεκριμένο τόπο: αΐθουσα εκθέσεων ή άνοιχτός χώρος. Κάθε όπτικό συμβάν άποτελεί έτσι μιά διαφορετική, μοναδική «συμπεριφορά» άπέναντι σ’ ένα ιδιαίτερο πρόβλημα.

Έξωρα προβάλλουν οι κατασκευές / έπεμβάσεις μέ «νέον»: μοιάζουν, συλλογίζομαι, νά δια-

Εξόρμηση

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΒΔΟΜΑΔΙΑΤΙΚΗ

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

λύουν τά δρια της επιφάνειας πού τά στηρίζει καί νά στέκονται μετέωρα έργα — *totem* της σύγχρονης μυθολογίας μας — τών πολύχρωμων, απρόσωπων ηλεκτρικών πόλεων καί του ηλεκτρονικού υπολογισμού / καθορισμού του παντός...

«Προφυλακτικά - άπο-τροπαϊκά» θά τά όνόμαζαν στην άρχαία Έλλάδα - χωρίς μέ κανένα τρόπο ν' άμφισβητοϋν την αισθητική τους πληρότητα. Τέτοια φαντάζουν...

Η επίμονη άναφορά του Μπουτέα στον Πλωτίνο προβληματίζει ώστόσο: «τό Ιχνοσ είναι ή μορφή του άμόρφου». Έτσι μόνη της ή γραφή μπορεί νά φορτιστεί μέ τίς πιό διάφορες έρμηνείες. Δέν πρέπει όμως νά ξεχνά κανείς ότι στον Πλωτίνο ειδικά, ξεπερνιούνται όλες οι μορφές καί βαθμίδες της πραγματικότητας (οι όποιες συνδέονται κι άποτελοϋν ένα ενιαίο τελικά σύνολο) χάρις στο «ένα», πού ξεφεύγει κάθε δυνατή περιγραφή καί είναι ή «ύψιστη θεότητα», βασική αίτία όλων τών όντων. Ό τελικός καί δυσεπίτευκτος σκοπός κάθε γνώσης, κάθε έμπλοκής στίς πολλαπλές ανθρώπινες ένασχολήσεις καί κάθε φιλοσοφικής ένατένισης, είναι (στον Πλωτίνο) ή ένωση του ανθρώπου μέ την «ύψιστη άρχή» καί θεότητα, ή «*unio mystica*».

Αυτό τό πλησίασμα μέ τό «θείο» μās φέρνει, κατά κάποιο τρόπο, ως τά νεοφανή ρεύματα θρησκευτικότητας καί άναζωπύρωσης παλαιών θρησκευτικών «παραδόσεων» πού κατακλύζουν τίς σύγχρονες χώρες - «έξελιγμένες» καί μή. Είναι σ χ ε δ ό ν φυσικό: όταν τά πάντα ίσοπεδώνονται, όταν ή μαζική κατανάλωση έμπορευμάτων καί ή κοπαδοποίηση τών συνειδήσεων άναιρούν όλο καί πιό πολύ τή δυνατότητα έξομικευμένων προνομιακών σχέσεων μέ τόν έαυτό μας, τή φύση, τούς άλλους, ύπάρχει κίνδυνος, ή επαναφορά της «ιερότητας», του «θεϊκού», νά πάρει τό χαρακτήρα μοναδικής προσφυγής.

Η «*minimal art*» νά 'ναι άραγε μιά άκόμα — τεχνοκρατική / τεχνολογική αυτή τή φορά — έκφανση της πίστης σέ άξίες/νόμους αιώνιους κι άπόλυτους πού θεωρούνται ότι κατευθύνουν τίς πράξεις του σύμπαντος κόσμου, της πίστης στο θεό; Η μήπως, άπό άλλη θέση, ή εφαρμογή ενός κακώς έννοούμενου ματεριαλισμού - άθεϊσμού καί τά λοιπά, πού άνακαλύπτει στά «ελάχιστα» έκφραστικά μέσα τό ά - πρόσωπο ύποτιθέμενων κομμουνιστικών ιδεωδών³ όπου τό άτομο έξαφανίζεται χάριν της «θεάς μάζας»...

Σάν ό κύκλος του κόσμου νά μήν άρχιζε καί τελείωνε στον άνω πόλο - σάν οι «μάζες» νά ήταν άφηρημένοι μαθηματικοί σχηματισμοί κι όχι σύνολα μ ο ν α δ ι - κ ω ν - ά ν θ ρ ώ π ω ν - σάν ή έκσταση, ή «μυστική ένωση», ή «ιερότητα» νά μήν ύπῆρχαν τώρα κι έδω, σάν νά μήν άρκοϋσε άπλώς νά τίς ά ν α ζ η τ ή σ ε ι κανείς στο υλικό καί πνευματικό σώμα του διπλανού του, στίς έπαφές του μέ τούς ά λ λ ο υ ς, στίς σχέσεις του μέ τά πράγματα, στίς πράξεις του... Σάν ή κόλαση, όπως κι ό παράδεισος, νά μήν ήταν μόνο αυτού του κόσμου...

Γι' αυτό, θεωρώντας την πορεία έργων σάν αυτά του Γιάννη Μπουτέα μά κι άλλων πού ακολουθοϋν παράλληλες έκφραστικές όδους, προτιμώ νά σκέφτομαι τό δραστικό μηδενισμό του Μάλεβιτς, του Τάτλιν⁴ κι όλων τών άλλων πού, στά χρόνια της προεπαναστατικής Ρωσίας, σέ εποχή δηλαδή πυρετώδους κι έλεύθεροφώρας άναζήτησης νέων τρόπων ζωής (συμ - βιώσεως) κι εκφράσεως, επιθυμοϋσαν ν' άρχίσουν την τέχνη πάλι άπ' τό μηδέν, ν' άνακαλύψουν σημασίες άπόκρυφες καί λειτουργίες νέες, μέ τόν ίδιο τρόπο πού προσπαθοϋσαν άπ' τήν άρχή, άπ' τό χάος νά ξαναχτίσουν τή μοίρα τους σάν κοινωνικών ατόμων. Η έξέλιξη της επανάστασης τούς έξαφάνισε σάν δημιουργικές όντότητες, άποκαλύπτοντας συνάμα τίς δυνατότητες καί τά δρια της οϋτοπίας τους. Όμως, ή οϋτοπία είν' εκείνη πού κινεί σέ μεγάλες χειρονομίες. Κι ή ιστορία δέν προσφέρεται γιά παθητική ένατένιση, άλλα είναι «μάθημα» πού οδηγεί σέ παρέμβαση ένεργητική - στην τέχνη, όπως παντού.

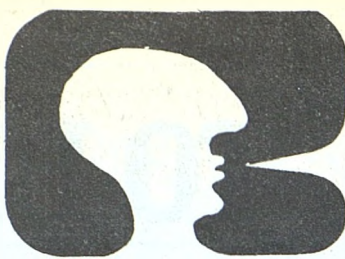
ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ
1. Γκαλερί «30», 30 rue Rambuteau, Paris 75003.
2. Τά συστήματα χαρακτηρίζονται άπό κανονικότητα, άκρίβεια, επανάληψη στην έκτέλεση, καί κάθε μέρος τους δέν αϋτοσημαίνεται, άλλα σημαίνει μόνο σέ σχέση μέ τόν τρόπο πού χρησιμοποιείται στη σφαιρική λογική του «όλου».
3. Σκέφτομαι, έδω, δηλώσεις του Carl Andre π.χ., άπό τούς σημαντικούς Άμερικάνους «μινιμαλιστές».
4. Πρβλ. κυρίως τά έργα πού εξέθεσε ό Τάτλιν τό 1915, στην τότε Πετροϋπολη: παρουσιάζουν μεγάλες καί χαρακτηριστικές συγγένειες μέ τίς ένγλυφες / άνάγλυφες κατασκευές του Γ. Μπουτέα, στίς όποιες, όπως καί ό Τάτλιν, χρησιμοποιεί τό χώρο καί τή ρυθμική δόμηση του σάν έκφραστική άξία.

* Βλ. ένδιαφέρουσα συλλογή άρθρων γιά τήν «Minimal art», καθώς καί σχετική εικονογράφηση στο: Minimal Art. A critical Anthology. Edited by Gregory Battcock. New York. E.P. Dutton and Co., Inc.

ΤΟ ΒΗΜΑ

**γι' αυτόν
πού σκέφτεται
έλεύθερα**

ANTI ΚΑΙ ΛΕΝΙΝΙΣΜΟΣ

● Μέ κρίσεις και επικρίσεις για διάφορα κείμενα που δημοσιεύτηκαν πρόσφατα στο «Αντί» είναι συγκροτημένη ή επιστολή του κ. Γ.Δ. Τζίμα και διαρθρώνεται γύρω από το πρόβλημα «Λενινισμός» και «Αντί». Τη δημοσιεύουμε ολόκληρη:

Ήγαπητό «Αντί»,

Τό περιοδικό «ΑΝΤΙ», έχει μία ηρωική προϊστορία επί «Χούντας» με τό ΠΡΩΤΟ ΤΕΥΧΟΣ του!..

Μετά τη «ΜΕΤΑΠΟΛΙΤΕΥΣΗ», άρχισε νά εκδίδεται κανονικά δυό φορές τό μήνα. Φιλοδοξία διακηρυγμένη καθαρά, νά φιλοξενεί στις στήλες του τίς γνώμες τής ελληνικής άριστεράς, δηλαδή κάθε κομματική μέχρι άμαδιακά μικρή τάση της. Καί αυτό πιστεύει ότι έκτελει ύποδειγματικά ως σήμερα.

Δύο γεγονότα, όμως, τό έφεραν σέ «έπίσημη» ρήξη μέ τό μεγάλο κομματικό όγκο τής Άριστεράς, δηλαδή τό ΚΚΕ.

Τό πρώτο είναι τό «πατρονάρισμα» τών «400» διαφωνούντων από κάθε πλευρά, πρώην μελών ή πρώην όπαδών, τού ΚΚΕ και τής ΚΝΕ. Γιά τό γεγονός αυτό έχει συνείδηση ό έκδότης του.

Γιά τό δεύτερο, όμως, άγνυνεί, άν θά έπρεπε νά καταλάβει ότι δημοσιεύοντάς το θυσίαζε τήν τιμή δεοντολογικής δημοσιογραφίας όπου γής, στόν βωμό τής ιστορικής αλήθειας. Πάντως, ως μάθει εκ τών υστέρων ότι οί κομμουνιστές τής Βοιωτίας, τουλάχιστον σέ καθοδηγητικό επίπεδο, τή γνωρίζουν άκέραια και άφαιασίδωτη από τότε πού έγινε...

Φυσικά ό πολίτης Παπουτσάκης είναι μαρξιστής, είναι επαναστάτης, αλλά, δέν είναι ΛΕΝΙΝΙΣΤΗΣ. Ουδείς ψόγος γιά τό γεγονός τούτο. Ό Βλαδίμηρος Ίλιτς Ουλιάνωφ, είναι ό πιό δύσκολος γιατί είναι ό πιό ρευστός από τούς τρεις κλασσικούς τού «έπιστημονικού» σοσιαλισμού»

Ή άπουσία τού λενινισμού από τή συνείδησή του, τόν οδηγεί νά παγιδύεται πολλές φορές από «νεομαρξιστικές» τάσεις πού αὐτοτιτλοφορούνται «επαναστατικές» τής «νέας άριστεράς», τής «άδέσμευτου ως τόν άναρχοκομμουνισμό» (άναρχοσυνδικαλισμό) άριστεράς, τόν «έντορικό» (κατά τούς οί στους δημοσιολόγους «εύρω») κομμουνισμό και κάθε λογής παρέκκλιση από τόν μοντέρνο «έπιστημονικό» σοσιαλισμό» πού είναι ό λενινισμός. Μά-

λιστα τόν άγνοεί, έτσι πού νά τόν συγγεί με τόν «μοντέρνο τροτσκισμό» πού έπίσημα «άν μπλόκ» ψήφισε τό ΚΚΕ στίς τελευταίες βουλευτικές εκλογές.

Αυτό έχει γιά συνέπειες νά γράφονται σπουδαιοφανείς άνοησίες ύπογραμμένες από διδακτορικά διπλώματα διαφόρων κατηγοριών «οὐνιβερσιτέ» τής κεφαλαιοκρατικής Δύσης. Ή τίτλοι λεκτόρων πού ύψώνονται σέ τακτικούς δασκάλους αὐτῶν τών σχολών. Ποτέ, όμως, ύπογράφés από τήν Όφξόρδη, τό Καίμπριτζ και τήν «Σορβόννη»... έστω και άπλών πτυχιούχων!

Έτσι οί αίμοσταγείς εκκαθαριστές τής προδοσίας στήν Γαλλία μεταμορφώθηκαν σέ «ιδιότελή καθάρματα πρόθυμα νά ύπηρετήσουν τόν Φύρερ» τού Γ' Ράιχ τής χιλιετίας τών ναζί άρειών κυρίων, τής Ευρώπης και ύστερα τού κόσμου όλου (Ύμνος ναζιστικού κόμματος «Χόλτς Βέτσελ»). Καί αυτό γιατί κάποιοι λέκτορας ή δάσκαλος κάποιου πανεπιστημίου άγγλικού γιά τήν «τρίτη τάξη», μέ τήν έννοια τής Γαλλίας πού έκανε τήν επανάσταση τού 1789. Γιατί τήν Άγγλία κυβερνάνε οί άπόφοιτοι τής Όξφόρδης και τού Καίμπριτζ! Μόνον και άποκλειστικά.

Σέ συνέχεια παγιδύεται μέσα στό κουβάρι τῶ πολωνικών γεγονότων και παίρνοντας ήρωική, από άπόψεως δαπανών γιά ελληνικό πολιτικό περιόδιο, άπόφαση, άποστέλει δημοσιογράφο στό Γκντάνσκ. Αὐτός άθώς και γνώστης μόνον εγκυκλοπαιδικά τού «έπιστημονικού» σοσιαλι-

σμού», αὐθυποβάλλεται και μεταδίδει, τι βλέπει και άκούει νά λέν οί άπεργοί εργάτες. Συμπέρασμα τραγελαφικό. Γιατί δέν γνώριζε ότι ό πρώτος χριστιανισμός ήταν «καταναλωτικός κομμουνισμός» άτόφιος (Ίδέ Κ. Μάρξ και Ένγκελς Κριτική τής Φιλοσοφίας τού Δικαίου τού Χέγκελ, Έκδόσεις Άναγνωστίδη).

Παράλληλα σχολιάζουν και άλλοι φωστήρες τής «επανάστασης τού σπουδαστηρίου», άνάμεσά τους και ένας πού ήταν κάποτε στό Κ.Σ. τής Δημοκρατικής Νεολαίας Λαμπράκη

Έτσι μέ «άπό καθέδρας» «σοσιαλισμός» μέ μικρές δόσεις «μαρκουζισμού» και «γκαρωντισμού» σαρκάζεται, χλευάζεται, διακωμωδείται ξετσιώπτα: τό αὐστηρό σχόλιο τού «ΡΙΖΟΥ», λενινιστικό, όμως, στήν λιτότητα τήν Ιστορική τής αλήθειας του, μέ τελικό σχελιαστικό επιφώνημα πού γίνηκε από προχθές μπουμπερακ τής διαλεκτικής αλήθειας τών γεγονότων τής Πολωνίας «ό ΡΙΖΟΣ μαρξιστικότερος τού Γκέρεκ»!...

Σήμερα κάποιος πού οί ιδέες... είναι φυλακή καταδικώμενες; τουφεκιωμένες και προκλητισμένες στή ΧΩΡΑ, περιμένοντας τήν καταδίκη τής Ιστορίας από τούς δικούς του... φιλοσοφεί μέ αρχαίους Έλληνες στοχαστές γιά τά Πολωνικά... χωρίς νά θυγαίνει τελικά νόημα ποιός ποιόν τί θέλει. Πιστεύει δέ ότι ή άναφορά μιάς ήγέτριας μάρτυρας τού κομμουνιστικού κινήματος, θά τού στηρίξει τή άπόψή του. Όταν οί Σπαρτακιστές τής άπογόρευσαν νά εκδώσει τίς θέσεις της, γιάτί ή

μπολσεβικική επανάσταση μαχόταν μ' όλη τήν κεφαλαιοκρατική ύφήλιο! Ένώ τό άπόκομμά τους τών «εργάτες επεπαναστατών» στήν Έλλάδα διαλύεται άλληλοβριζόμενο...

Τέλος κάποιος πολίτης Κ. Κίτσος παγιδύει τό περιοδικό σήμερα γιά τό πρόβλημα τής πώσης τής κυκλοφορίας τού άστικού Τύπου κρύβοντας ή τό χειρότερα συμπεριλαμβάνοντας στήν πώση και τήν μόνη έφημερίδα, τού ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗ πού εξακολουθεί νά 'ναι ή πρώτη πρωινή έφημερίδα τής ΑΘΗΝΑΣ - ΠΕΙΡΑΙΑ - ΠΕΡΙΧΩΡΩΝ μέ μεγάλη αύξηση.

Τά «ραλλικά» «ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ» δημοσιεύουν τουλάχιστον τήν έβδομαδιαία - και μάλιστα ήμέρα τήν ήμέρα - κυκλοφορία τού άθηναϊκού πρωίνου και άπογευματινού Τύπου.

Φιλικά
Γ.Δ. Τζίμας

ΓΙΑ ΤΟ Ε.ΠΟΙ.ΖΩ

● Μέ ιδιαίτερα «σκληρό» και, όπωσδήποτε, άπόλυτο ύφος κατακρίνει τό «Αντί» και τούς άποχωρήσαντες από τήν Ε.ΠΟΙ.ΖΩ ό κ. Μιχ. Τρεμόπουλος από τή Θεσσαλονίκη:

Κύριοι,

Μιά και, όπως φαίνεται, τό ΑΝΤΙ έχει γιά μόνιμη πολιτική του νά παρουσιάζει άκριτα τίς όποιεσδήποτε «άπόψεις» χάριν ενός κακώς έννοούμενου (ή επιτηδευμένου;) «πλουραλισμού», έχω νά πω και 'γώ αυτά τά τελευταία μου:

Γιά τούς «σπασμένους» τής Νέας Άριστεράς: Όπως ένας όργανισμός καταναλώνει τροφές

Η ΔΙΕΞΟΔΟΣ ΣΤΑ ΑΔΙΕΞΟΔΑ

του Σωτήρη Κορμηνου.

Η ΕΛΛΑΣ ΑΠΕΧΩΡΗΣΕ ΑΠΟ ΤΟ ΣΤΡ. ΝΑΤΟ
ΖΗΤΩ Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗΣ ΣΤΟ ΝΑΤΟ

καί άλλες απ' αυτές τίς κάνει αίμα καί άλλες... κόπρανα, έτσι καί ή επαναστατική διαδικασία εκθράζει τούς ανάξιους. 'Η μόνη διαφορά μ' αυτούς τούς «σπασμένους» είναι ότι δέν κατάφεραν όχι μόνο νά λημονήσουν, αλλά ούτε καν νά καλύψουν τήν ανεπάρκειά τους στο συλλογικό τρόπο ζωής - πού τούς κατέστρεψε τό μύθο γιά τό «εγώ» τους - κάνοντας τήν αδυναμία τους - κατά τή συνήθη πρακτική - ιδεολογία. Γι' αυτό καί θέλουν ν' αφανίσουν μέ κάθε τρόπο τήν πηγή τών «δεινών» τους: γιά νά πλάσουν τό νέο μύθο τής ύπαρξής τους. Κατά τά άλλα - όπως καί οί άπανταχοί όμοιοί τους - «παροπλίστηκαν», είτε ύποβιβάζοντας τίς άξίες τους γιά τή ζωή, είτε «άξιοποιώντας» τά όποια χαρακτηριστικά τούς προσέδωσε ή επαναστατική διαδικασία, γιά άτομική τους χρήση. "Όσο γιά τή «διαφωνία» τους αυτή είναι μάλλον συνώνυμο τής άπραξίας.

Γιά τό ΑΝΤΙ: "Όταν ή «φιλολογία» περί προσδευτικού κινήματος γίνεται επικίνδυνη, άφού δέν περιορίζεται άπλά νά δικαιολογήσει τή μή συμμετοχή κάποιων σ' αυτό, αλλά κάνει σημαία της τήν προβολή κάθε διαφωνίας απ' όπου οι άν προέρχεται αυτή, ένισχύοντας αυτό πού ΛΕΓΕΤΑΙ καί θάβοντας αυτό πού ΓΙΝΕΤΑΙ, τότε καθήκον κάθε έντιμου ανθρώπου είναι νά πάψει νά «ένημερώνεται» από τέτοιου είδους έντυπα. Διακόπτοντας τή συνδρομή μου καί έλπίζοντας στή φιλοξενία τής «διαφωνίας» μου.

Μιχάλης Τρεμόπουλος
Θεσσαλονίκη

ΓΙΑ ΤΟ ΔΕΛΒΙΝΑΚΙ

● 'Από τόν κ. Μ. Γκάνιο έχουμε τήν παρακάτω απάντηση στήν έπιστολή του κ. Κ. Λάμπρου σχετικά μέ τή μελέτη γιά τό Δελβινάκι (τχ. 160):

'Αγαπητό «'Αντί»,

'Ο αντίλογος του φίλου μου Κ. Λάμπρου είναι ευπρόσδεκτος. Λειτουργεί, όπως καί κάθε διαφωνία, προς δύο κατευθύνσεις. 'Εκείνη της καλύτερης προσέγγισης του ζητούμενου καί εκείνη της άρσης τών παρεξηγήσεων. 'Απαντώ λοιπόν μέ χαρά.

1. Είναι σωστή ή διαπίστωση του ότι στο Δελβινάκι δέν υπήρχε ποτέ Τούρκος 'Αγάς. Τή συμπληρώνω: 'Ο Τούρκος διοικητής είχε τήν έδρα του στο γειτονικό χωριό Βοστίνα (σήμερα Πωγωνιανή). Τό χωριό αυτό ήταν, τότε, καί τό διοικητικό, θρησκευτικό καί δικαστικό κέντρο της περιοχής. Στο άρθρο μου, όμως, δέν υποστήριξα τό αντίθετο. Γράφω: «Κατά τήν τουρκοκρατία τό Δελβινάκι είχε κερδίσει σημαντική αυτονομία. Είχε προηγηθεί, στά χρόνια του 'Αλή Πασά, ή έξαγορά του χωριού από τόν ιδιοκτήτη του Τούρκο 'Αγά. Τό χωριό έπαψε νά 'ναι τσιφλίκι. 'Η γή καί ή διοίκηση του πέρασαν στα χέρια τών κατοίκων του». Ούτε λογικά άναγκαίο, ούτε ιστορικά άπαιτητό είναι ό τσιφλικιά νά βρίσκειται όποσδήποτε στο χώρο της ιδιοκτησίας του. Δέν βρίσκω, λοιπόν, τό δρόμο, πού όδήγησε στήν παρεξήγηση.

2. Οί άμέσως παρακάτω άναφορές του στίς διάφορες μορφές, πού πήρε ή αυτοδιοίκηση στο χωριό, είναι έπίσης σωστές. Καί στήν ουσία αποτελούν άνάπτυξη της δικής μου θέσης: «Τό Δελβινάκι είχε κερδίσει σημαντική αυτονομία». 'Επιφυλακτικό θά μέ βρει μόνον ή χρήση τών έννοιών

«πολίτευμα άριστοκρατικής δημοκρατίας» καί «ψήφιση νόμων». Οί έννοιες αυτές καλύπτουν άλλες μορφές κοινωνικής καί πολιτικής οργάνωσης, κατά πολύ συνθετότερες καί ευρύτερες. Πολύ φοβάμαι ότι θά κινδυνεύσουν νά πεθάνουν από άσφυξία, εάν τίς μεταφέρουμε στο στενό χώρο του χωριού.

3. Συμπλέουμε μέ τόν έπιστολογράφο όταν διαπιστώνει ότι τό πρόβλημα τών περιθωριακών (γύφτοι καί βλάχοι) είναι φυλετικό. Καί ακόμα ότι παρατηρείται άνοδος του πολιτιστικού τους επιπέδου.

4. Δέν εκφράζει θέσεις του άρθρου μου ή άναφορά του έπιστολογράφου ότι «Τό άρθρο» σημειώνει τήν αδυναμία τών περιθωριακών νά διεκδικήσουν άξιώματα, εξαιτίας της αντίθεσης τών άλλων διεκδικητών». Στο άρθρο έντοπίζεται καί καταγράφεται μόνον ή άρνηση τών δύο άλλων πληθυσμιακών ομάδων νά άναγνωρίσουν στους περιθωριακούς ικανότητες άσκήσεως τών τοπικών άξιωμάτων. 'Η διαφορά είναι σημαντική. Μιά διαπίστωση σάν τήν πρώτη όδηγεί σέ διακίωση τών δύο άλλων πληθυσμιακών έννοτήτων. Μιά καταγραφή σάν τή δεύτερη πιστοποιεί άπλώς μία κοινωνική ύποτίμηση καί διάκριση.

5. Δέν κατανοώ τόν άμέσως έπόμενο συλλογισμό του φίλου μου Λάμπρου γιά «... άλλотρίωση τών ατόμων αυτής της τάξεως (τών περιθωριακών), ιδιαίτερα στον άγροτικό πληθυσμό...». Κι έδώ τό πιθανότερο είναι ότι χρησιμοποιείται έννοια (άλλοτρίωση) άλλου εκφραστικού δυναμικού.

6. Τέλος, ό έπιστολογράφος διακρίνει τό «δογματικό πνεύμα, πού είναι έμφανές». 'Η έτικέτα είναι πάντοτε εύκολη. Δύσκολη είναι ή απόδειξη. 'Ο έπικριτής μου δέν τήν έπιχειρεί.

ΙΤΑΛΙΚΑ

σέ λίγες ώρες

Εϊδικό σύστημα
"Αριστος καθηγητής
-συγγραφέας

ΔΥΟ Ιταλικά πτυχία
(Perugia)

τηλ. 7657115

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

ΜΙΚΗΣ
ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ

ΑΝΑΡΩΜΕΔΑ

ΕΥΤΥΧΗ Ι. ΜΠΙΤΣΑΚΗ

θεωρία
καί πράξη

προβλήματα φιλοσοφίας
του ανθρώπου

Gutenberg

Δέν θά ἀπαντήσω στά ὑπὸ-λοιπα σημεία τῆς ἐπιστολῆς. Ἀναφέρονται σέ δύο ἐκδηλώσεις τοῦ κοινωνικοῦ βίου τῶν Δελτι-νακιωτῶν, στίς ὁποῖες ὁ ἐπιστο-λογράφος καί ὁ πατέρας του ἔχουν πρωταγωνιστήσει (ὁ πρῶ-τος στίς ἀρχαιρεσίες τοῦ συλλό-γου τῆς Ἀθῆνας ἐξελέγει μέ τήν πλειοψηφία καί ὁ δεῦτερος ἦταν ἐπὶ σειρά ἐτῶν Δήμαρχος τοῦ χωριοῦ). Τό προσωπικό καί συ-ναισθηματικό στοιχείο φορτίζουν μοιραία τήν παρατήρηση καί δυσκολεύουν τήν ψυχραὶν κρίση. Ἀλλωστε, γιά τό ἄρθρο εἶναι τελείως ἐπουσιώδεις καί δέν τό ἐνοχλοῦν.

Μάνθος Γκάνιος

Υ.Γ.

Ἐάν ὁ φίλος ἐπιστολογράφος δέν ἔχει ἄλλες ἀντιρρήσεις, τότε, νομίζω, ὅτι μπορῶ νά τόν κατα-τάξω στούς ὑποστηρικτές τοῦ ἀρθρου μου.

Η ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΑΡΑΧΩΒΑΣ

● Τίς μέρες αὐτές ἔγινε πολύς λόγος γιά τή διάνοιξη δρόμου μέσα ἀπό τήν Ἀράχωβα. Ὁ ἀρ-χιτέκτονας κ. Ἀνδρέας Σεφερλῆς μᾶς ἔστειλε τό σημείωμα πού ἀκολουθεῖ. Τό δημοσιεύουμε μέ ὅλες τίς ἐπιφυλάξεις καί παρὰ τό ὅτι διατηροῦμε ἀντίθετες ἀπό-ψεις. Νομίζουμε, δηλαδή, ὅτι ὁ κ. Α. Σ. γίνεται καί ὁ ἴδιος θύμα ἐνθῆς ἰδεολογήματος – κάτι πού καταμαρτυρεῖ σέ ἄλλους.

Ἡ διατήρηση τοῦ χαρακτήρα τῶν παραδοσιακῶν οἰκισμῶν θεωροῦμε ὅτι δέν εἶναι ἀπλᾶ «λαϊκισμός». Ὁ σεβασμός στό αἶτημα τῆς ἱστορικής συνέχειας καί ἡ ἀγνοήση ἀλλοτρίωσης τῶν πάντων στόν θεό μαμμωνά τοῦ τουρισμοῦ δέν εἶναι «λαϊκισμός». Ἡ Ἀράχωβα μπορεῖ καί πρέπει «νά σωθεῖ». Δέν εἶναι ντροπή νά κρατήσουμε εἰκόνα ἐνός πολιτι-σμοῦ πού εἶναι «κόσμος μας», ἀφοῦ ἔχει ἀκόμα ἐνεργά στοιχεῖα,

σχεδιάγραμμα του ευρυτέρου χωρου (1674)

ἀλλά ἡ ἐπέμβαση – ὅταν γίνεται – ἀπαιτεῖ εὐναισθησία καί προσοχή. Καί ἡ διάνοιξη δρόμου μέσα στήν Ἀράχωβα δέν ἀποδεικνύει οὔτε εὐναισθησία, οὔτε καί προσεγγμένη ἀντιμετώπιση τοῦ προβλήματος. Καί νομίζουμε πῶς αὐτά φαίνον-ται καθαρά καί ἀπό τά δημο-σιευόμενα σχέδια.

Τό σημείωμα τοῦ κ. Ἀνδρέα Σεφερλῆ, πού ἀναπτύσσει μιὰ διαφορετική ὀπτική, ἔχει ὡς ἑξῆς:

Τό σημείωμα αὐτό γράφτηκε ἀπό τήν ἀνάγκη ἐπανατοποθέτη-σης ὁρισμένων προβλημάτων ἀρ-χιτεκτονικῆς καί ὄχι μόνον γιά ἀρχιτέκτονες. Περὶ παράδοσης ὁ λόγος. Αἰτία ἡ ἐκτεταμένη συζή-τηση αὐτό τόν καιρὸ στόν ἀθη-ναϊκό Τύπο, γύρω ἀπὸ τό πρό-βλημα τῆς διέλευσής τοῦ ἐθνικοῦ δρόμου ἀπὸ τήν Ἀράχωβα.

Εἶναι πολύ πρόσφατες ἀκόμη οἱ ἀνακοινώσεις διαφόρων φορέων τεχνικῶν (Τ.Ε.Ε. Σ.Α.Δ.Α.Σ) καί ἄλλων γιά τή σω-τηρία τοῦ παραδοσιακοῦ οἰκι-σμοῦ καί κατ' ἐπέκταση γιά τόν παραδοσιακὸ μας πλοῦτο καί τήν ἀνάγκη διάσωσής του. Μόνο πού αὐτές οἱ «κραυγές ἀγωνίας» ἀκούγονται σάν σιωπὴ κοιμητη-ρίου.

Γιατί ἡ στροφή στήν παράδοση

Στὴ μεταπολεμικὴ περίοδο ὁ χαρακτήρας τῆς οἰκοδομικῆς δραστηριότητος ἀλλάζει ριζικά. Ἐντονα ἐμπορευματικός, ξεκόβει τὸν χρήστη ἀπὸ τὴν κατοικία του, μετατρέποντάς τον σὲ ἀγοραστή. Δέν γίνονται πιά σπίτια γιά χρήση, ἀλλὰ σπίτια γιά ἐκμετάλ-λευση. Ἡ κατοικία δέν εἶναι παρὰ ἓνα προϊόν τῆς γνωστῆς ἐρ-γολαδικῆς, διαδικασίας. Αὐτὴ ἡ κατάσταση διαμορφώνει σιγά σιγά τὸ οἰκοδομικὸ καρχίνωμα τῶν πόλεων, ἀλλὰ καί τὴν κρα-τούσα ἀντίληψη πάνω στοῦ ζή-τημα τῆς κατοικίας.

Ἡ ἀναπόφευκτη ἐισβολὴ αὐτῆς τῆς λογικῆς στήν ἑλληνικὴ ὑπαι-θρο ἔχει σάν ἀποτέλεσμα τὴν τα-χύρρυθμη ἀντικατάσταση τῶν παραδοσιακῶν συνόλων ἀπὸ «σύγχρονες» κατασκευές τύπου πολυκατοικίας.

Ὁ κίνδυνος διακοπῆς τῆς ἱστορικῆς συνέχειας, ἀλλὰ καί τὰ ἀποτελέσματα τῆς «ἀντιανθρωπι-νῆς» ἀνάπτυξης τῶν πόλεων ὀδή-γησαν τὸ κράτος νά πάρει «μέτρα προστασίας» αὐτῶν τῶν συ-νόλων. Ἐτοί μετ' ὅ Π/Δ. 19.10.78 χαρακτηρίζονται «παραδοσιακοὶ οἰκισμοί» μιὰ σειρά οἰκισμοί καί ἰσχύουν γι' αὐτοὺς εἰδικοί περιο-ρισμοὶ δόμησης.

Αὐτὴ ἡ πρακτικὴ τοῦ κράτους ἐκφράζει καί τὴν κατεστημένη ἀρχιτεκτονικὴ ἀντίληψη πού δέν θέλει καί δέν μπορεῖ νά κατανοή-σει τοὺς λόγους, ἀλλὰ καί τὴν οὐσία τῆς καταστροφῆς τοῦ παραδοσιακοῦ περιβάλλοντος, μένοντας μόνον στὰ ἑξωτερικὰ χα-ρακτηριστικά, τῆς κάλυψης, τῶν ὑψῶν, τῶν ὕλικῶν καί τῶν μορ-φολογικῶν στοιχείων.

Ἡ ἔννοια τῆς διατήρησης

Ἡ ἀντίθεση στήν παραπάνω λο-γικὴ δέν σημαίνει ὅτι ἀπορίπτε-ται ἡ ἴδια ἡ ἔννοια τῆς διατήρη-σης. Θὰ πρέπει, ὅμως, νά δοῦμε τί σημαίνει διατήρηση τοῦ παρα-

δοσιακοῦ κελύφους. Καί παρα-δοσιακὴ δέν εἶναι μόνον ἡ μορφή ἐνός δομημένου συνόλου, ἀλλὰ κύρια ἡ διαδικασία πού ὀδήγησε σὲ μορφές τέτοιες. Δηλαδή ἀπό-λυτα προσαρμοσμένες στίς κοι-νωνικὲς καί τοπικὲς συνθήκες ζωῆς τῆς ἐποχῆς πού δημιουργή-θηκαν. Καί μιὰς καί οἱ συνθήκες αὐτές ἀλλάζουν, οἱ μορφές αὐτές δέν μπορεῖ παρὰ νά μπαίνουν μέσα σὲ μιὰ διαδικασία ἀλλαγῆς. Τό πρόβλημα βρίσκεται ἀκριβῶς στοῦ τί εἶναι αὐτό πού διατη-ροῦμε, ἓνα σκηνικὸ ἱκανὸ νά 'χει ζωντανές λειτουργίες μόνον στήν περασμένη ἐποχὴ τοῦ ἢ τὴν λο-γικὴ τῆς δημιουργίας του. Δη-λαδή, τὴν προσαρμογὴ τοῦ δομη-μένου περιβάλλοντος στίς ἐκά-στοτε «πραγματικὲς» ἀνθρώπινες ἀνάγκες μέ τὴν ἀναγκαία κάθε φορὰ ἐξέλιξή του.

Ἡ ἀδυναμία τῆς σημερινῆς ἀρ-χιτεκτονικῆς νά ἀνταποκριθεῖ σ' αὐτὸ τὸ ρόλο – ἀποτέλεσμα τῶν ἐμπορευματικῶν σχέσεων μέσα στίς ὁποῖες λειτουργεῖ – εἶναι ὁ κύριος λόγος πού ἡ διατήρηση τῶν παραδοσιακῶν μορφῶν ἐπι-βάλλεται. Καί αὐτό γιατί ἀποτε-λοῦν ντοκουμέντα μιᾶς σωστῆς «ἀληθινῆς» ἀρχιτεκτονικῆς.

Ἐτοί ἡ διατήρηση τῶν παρα-δοσιακῶν οἰκισμῶν δέν εἶναι φε-τίχ, ἀλλὰ ἀναγκαία πράξη μέσα στὴ λογικὴ μιᾶς ἀρχιτεκτονικῆς γιά ζωντανές λειτουργίες.

Τό πρόβλημα τῆς Ἀράχωβας

Ἡ Ἀράχωβα τῆς Λειβαδιάς εἶναι ἓνα τυπικὸ παράδειγμα θύ-ματος τῆς κρατούσας ἀρχιτεκτο-νικῆς ἀντίληψης καί δυστυχῶς ὄχι μόνον αὐτῆς. Ἡ θέση τῆς πάνω στόν ἐθνικὸ δρόμο πρὸς Δελφούς καί συνεπῶς ἡ τουρι-στικὴ τῆς κίνηση, στάθηκε ὁ ση-μαντικότερος παράγοντας πού ὁ οἰκισμὸς δέν ἀκολούθησε τὴν φθίνουσα πορεία τῶν ἄλλων γεωργικο-κτηνοτροφικῶν οἰκι-σμῶν. Σύμφωνα μέ τὴν ἀπογραφή τοῦ 1971 ἔχει 2823 κατοίκους καί ἐνεργὸ πληθυσμὸ 1355 κατοί-κους. Σήμερα, ὁλόένα καί περισ-

Παιδότοπος παιδικός σταθμός νηπιαγωγεῖο

Ἕνας χώρος στήν ἀποκλειστικὴ διάθεση τῶν παι-διῶν. Οἱ ἀνάγκες τοῦ παιδιοῦ γιά ἐπικοινωνία, παιδα-γωγικὸ παιχνίδι, δημιουργικὴ συλλογικὴ δραστηριό-τητα, ἀντιμετωπίζονται μέ τὴν ἀγάπη, τὴ ζεστασιά καί μέ ξεχωριστὴ εὐθύνη ἀπὸ ἀνθρώπους εἰδικούς.

Ντίνα Καψάλη
Λ. Πεντέλης 53 - Χαλάνδρι Τηλ. 68.32.073

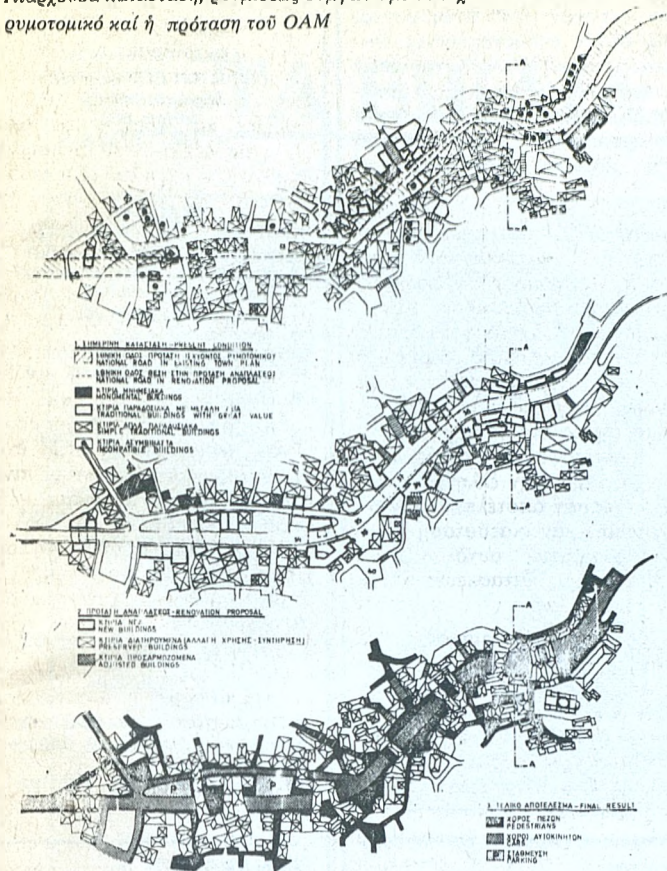
Atlantis

Τὰ πιό φίνα πουκάμισα,
στὶς πιό χαμηλές τιμές θὰ τὰ βρεῖτε
στὴ βιοτεχνία μας.

Ποιότητα καί καλὸ γούστο.

ΠΑΡΑΣΙΟΥ 41 - 43
ΠΛΑΤΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ
Τηλ. 88.39.323

Υπόχρησις κατάστασις, ρυθμίσεις σύμφωνα με τό ισχύον
ρυστομικό καί ή πρότασι του ΟΑΜ

σότερο διαμορφώνεται σέ χειμε-
ρινό τουριστικό κέντρο της πρω-
τεύουσας μιά καί κοντά της λει-
τουργούν οι δύο χιονοδρομικές
πίστες του Παρνασσού.

Ο παραδοσιακός της χαρα-
κτήρας δέν βρίσκεται τόσο στα
μεμονωμένα κτίρια που 'ναι
φτωχά καί απλά στην κατασκευή
τους, αλλά στο συνδυασμό τους,
στο οικιστικό σύνολο. 'Η άλ-
λοίωση του παραδοσιακού ιστο-
ύ έχει προχωρήσει σ' ένα ποσοστό
40%, ενώ μέ την επιβολή των
περιορισμών δόμησης είναι
αμφίβολο κατά πόσο «διατηρεί-
ται» ο οικισμός. 'Ετσι, οι περι-
ορισμοί αυτοί σέ συνδυασμό μέ
τή μεγάλη αξία της γής δημιουρ-

γούν πρόβλημα στέγης στους
ντόπιους, που μή μπορώντας νά
ανταγωνιστούν τους 'Αθηναίους
«έκδρομείς» - στην αγορά γής
καί στέγης - δλοένα καί περισσό-
τερο δλέπουν τόν κίνδυνο του εκ-
τοπισμού τους από τόν οικισμό.

Παρ' όλα αυτά οι οικονομικές
ώφέλειες από τό τουριστικό
έμπόριο συγκρατούν τόν πληθυ-
σμό. Αυτόν τόν τελευταίο παρ-
γοντα συγκράτησης της φθοράς
του οικισμού έχει δάλει στόχο
του τελευταία τό 'Υπουργείο
Χ.Ο.Π μέ άφορμή τό ζήτημα της
διέλευσης του εθνικού δρόμου.

'Η διαμάχη βρίσκεται στό άν ό
δρόμος θά περάσει μέσα από τό
ιστορικό κέντρο του οικισμού ή

έξω άπ' αυτό μέ ταυτόχρονη πε-
ζοδρόμηση του ιστορικού κέν-
τρου.

Από πρώτη άποψη, ή δεύτερη
λύση αποτελεί ιδανική κατά-
στασι, μιά καί τό ιστορικό κέν-
τρο διατηρείται καί αποδίδεται
πλήρως στη χρήση των επισκε-
πτών, αντίθετα μέ τήν πρώτη που
προϋποθέτει διάνοιξη του υπάρ-
χοντος δρόμου καί συνεπώς κα-
τεδαφίσεις.

Μιά τέτοια, όμως, άποψη
παραβλέπει, στο όνομά της, μέ
κάθε θυσία, διατήρησης, τόν κύ-
ριο παράγοντα συγκράτησης της
φθοράς του οικισμού, τό τουρι-
στικό έμπόριο που αναπτύχθηκε
καί αναπτύσσεται ακριβώς γιατί
ό δρόμος περνά μέσα από τόν οι-
κισμό. Αυτή ή άποψη δέν μπορεί
παρά νά εντάσσεται στη κατεστη-
μένη αρχιτεκτονική λογική, που
φειτικοποιώντας τό παραδοσιακό
κέλυφος άγνοεί τήν κοινωνική
πραγματικότητα που αυτό έρχε-
ται νά έξυπηρετήσει.

'Η κινητοποίηση του Δήμου
της 'Αράχωβας καί του συνόλου
του λαού του οικισμού υπέρ της
δεύτερης λύσης - ζητούν τήν
έφαρμογή του ρυστομικού σχε-
δίου, χωρίς, όμως, καί νά
άγνοούν τή σημασία που 'χει τό
παραδοσιακό κέλυφος - στάθηκε
άφορμή για νά εκδηλωθεί για
άλλη μιά φορά ή έντεινόμενη τε-
λευταία κρίση λαϊκισμού

Τό χειρότερο στην όλη ύπόθεση
είναι ότι οι φορείς των τεχνικών
(Τ.Ε.Ε., Σ. Α. Δ. Α. Σ) κινούμενοι
είτε από τεχνοκρατική άντίληψη
είτε - στην καλύτερη περίπτωση
- από έλλειψη πληροφόρησης
προστέθηκαν στίς φωνές διαμαρ-
τυρίας. 'Ετσι, άντί νά προσπαθή-
σουν νά δωθεί λύση στο πρό-
βλημα του οικισμού - όχι βέβαια
μέ τήν έφαρμογή μόνο του ρυσ-
τομικού σχεδίου, αλλά μέ ένα
συνολικό έργο άνάπλασης του
ιστορικού κέντρου, προσφέρουν
στο ύπουργείο τήν άπαραίτητη
«ιδεολογική» κάλυψη για νά 'χει
καί τήν «πίτα σωστή καί τόν
σκύλο χορτάτο».

'Ανδρέας Σεφερλής

ΓΙΑ ΤΟΝ ΜΑΡΚΟ ΔΡΑΓΟΥΜΗ

● Σχετικά μέ τό θόρυβο που
δημιουργήθηκε τελευταία γύρω
από τόν κ. Μάρκο Δραγούμη,
πήραμε από τό Λονδίνο τό ακό-
λουθο σημείωμα του φίλου μας
Γιάννη 'Ανδρικόπουλου:

Τό «σκάνδαλο» που έξασπασε
στην έλληνική πρεσβεία του Λον-
δίνου ήταν μιά φούσκα - καί μά-
λιστα μέ τίς διαστάσεις της τσι-
χλόφουσκας. Για τόν «'Ελεύθερο
Κόσμο» ήταν, πάντως, σκάνδαλο.
'Ο Μάρκος Δραγούμης, προϊστά-
μενος του Γραφείου Τύπου,
έγραψε, «έδειξε» τήν υπάλληλο
του Γραφείου Χριστίνα 'Αγγε-
λούση, κόρη του πρώην ύφυ-
πουργού 'Αμύνης 'Αγγελούσης.

'Η ιστορία ήταν φαειρή καί,
φυσικά, άπίστευτη. 'Η ίδια ή
'Αγγελούση μου είπε, άλλωστε,
ότι ό Δραγούμης δέν τήν έδειρε -
άπλως «ήθελε νά τήν δείρει». 'Ο
Δραγούμης έγινε στόχος της κα-
λοκάγαθης σκαπτικής διαθέσεως
των νεοέλλνων. 'Εν πάσει περι-
πτώσει, ή ζωή χρειάζεται τό
άλάτι της.

Περίεργως όμως, τό θέμα δέν
τερματίστηκε εκεί. 'Η 'Αγγελούση
υπέβαλε άναφορά στο ύφυπουρ-
γείο Τύπου, ισχυριζόμενη ότι ό
Δραγούμης πράγματι τήν
«έδειρε», τό ύπουργείο διέταξε
διοικητική άνάκρισι, ύπηρεσια-
κοί παράγοντες άρχισαν νά πη-
γαиноέρονται μεταξύ Λονδίνου
καί 'Αθήνας, καί, τελικά, κάποιο
πειθαρχικό συμβούλιο αποφάν-
θηκε: ένοχος ό Δραγούμης. 'Οχι,
διότι έδειρε τήν 'Αγγελούση - τό
συμβούλιο δέχτηκε ότι δέν τήν
είχε δείρει - αλλά διότι έδειξε
«άναξιοπρεπή διαγωγή».

Ποινή: δυσμενής μετάθεση καί
άνακοπή προαγωγής.

Στόν ήμερήσιο τύπο είχαν άρ-
χίσει έν τώ μεταξύ νά διοχετεύο-
νται από άγνώστους καί νά
δημοσιεύονται διάφορες γελοίες
ιστορίες εις βάρος του Γραφείου
Τύπου καί της πρεσβείας. 'Η
«'Αύριανή», για παράδειγμα, δη-
μοσίευσε έπιστολή «ύπαλλήλου»
της πρεσβείας διά της οποίας

ΚΕΡΑΜΙΚΑ
σταχυ
Ξάνθου 7 Κολωνάκι
αντικείμενο
Δημητρίου Ιδύναρη 30 Θεσσαλονίκη

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ:
Φανερωμένης 48 Χολαργός.
Τηλ. 652 1725

ΥΝΩΘΗ
βιβλία - δίσκοι - δώρα - άφίσες
φωτοαντίγραφα - Ξενογλώσσα βιβλία

ΓΝΩΣΗ

Γιά τούς φοιτητές έκπτωση 15%

Γρηγ. Αύξεντίου 26-28 - 'Ιλίσια, 'Αθήνα - τηλ. 7787997

καταγγέλονταν συλλήδην όλοι οι υπάλληλοι του Γραφείου ως «αργόμισθοι».

Στους έδω Έλληνες ήταν πλέον σαφές ότι τό Γραφείο Τύπου είχε γίνει στόχος κάποιας συντονισμένης έκστρατείας ύπηρεσιακών και έξωυπηρεσιακών παραγόντων. Η ίδια ή Άγγελοσύη παραδέχτηκε άδίαστα ότι ή αναφορά της είχε δώσει σε χουντικά στοιχεία του ύπουργείου τήν ευκαιρία νά έπιτεθούν γιά νά διαλύσουν τό Γραφείο.

Ο νέος προϊστάμενος του Γραφείου, έλε, θά είναι χουντικός.

Τό «σκάνδαλο» έχει, έτσι, γίνει πραγματικό σκάνδαλο. Πρωταγωνιστής δέν είναι, όμως, τώρα ό Δραγούμης, αλλά ό άδερφικός ύφυπουργός Προεδρίας Τσαλδάρης και ή γραφειοκρατία του.

Ένας από τους λίγους πνεύμονες της δημοκρατίας, τό έδω Γραφείο Τύπου, άπειλείται μέ έξόντωση.

Η έναντίον του έπίθεση δέν είναι, φυσικά, ή πρώτη. Η άκροδεξιά δέν συγχώρησε ποτέ τόν εκεί διορισμό του πρώην θουλευτή της ΕΔΑ Μάρκου Δραγούμη, όπως έχουν δείξει άλλωστε, οι έπανεπιλημένες έπιθέσεις της έναντίον του στή Βουλή. Είναι, όμως, άναμφισβήτητα, ή πιό επικίνδυνη.

Τό όλο θέμα έχει μία άκόμη, σημαντική πτυχή.

Η Άγγελοσύη πέτυχε νά αποσπαστεί στό έδω Γραφείο Τύπου τόν Άπρίλιο του 1979, άξιοποιώντας τό κύρος του πατέρα της, τήν γνωριμία της μέ τόν πρόεδρο της Δημοκρατίας Κ. Καραμανλή - και οι δύο κατάγονται από τό ίδιο χωριό - και τά μέσα που έθεσε στή διάθεσή της ό Άχιλλέας Καραμανλής.

Ο εύνοιοκρατικός χαρακτήρας του διορισμού της και οι περιορισμένες ικανότητες της φαίνεται ότι δέν συνηγόρησαν, όμως, υπέρ μιας σεμνής συμπεριφοράς. Η Χριστίνα έγινε άμέσως

κράτος έν κράτει, άπειλώντας τούς πάντες: «καθήστε ήσυχα, γιατί θά τά πώ του Κώστα». Η σύγκρουσή της μέ τόν Δραγούμη έγινε άναπόφευκτη.

Ιδιαίτερα έξοργιστικό στήν περίπτωση της είναι, πάντως, όχι άπλώς ή επικράτηση, διά της εύνοιοκρατίας, της άναξιοκρατίας. Ούτε, έστω, ή λόγω γνωριμιών άσυδοσία που διέκρινε τις πράξεις της.

Είναι κυρίως, ή κάλυψη που της προσφέρουν, μετά τήν έκρηξη του σκανδάλου, διάφοροι παράγοντες - και δημοκρατικοί, γιατί ό Άγγελοσύης, άν και σήμερα συνεργάζεται μέ τήν δεξιά, προέρχεται από τόν χώρο του κέντρου. Μέ άλλα λόγια, ή κατά ώμό τρόπο κατάχρηση της ισχύος που έχουν στήν Ελλάδα οι άκόμη πανίσχυρες κάστες.

Ο Δραγούμης έχει κάνει έφεση κατά της ποινής που του έπεβλήθη. Η δικαίωσή του είναι, γιά τούς Έλληνες του Λονδίνου, θέμα ήθικης και δημοκρατικής τάξης. Η εύθύνη γιά τις έξελίξεις άνήκει πλήρως στόν Τσαλδάρη.

Γιάννης Άνδρικόπουλος

ΠΟΡΝΟ ΚΑΙ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

● Τή μεθοδολογία όρισμένων άσυνείδητων έκδοτών πορνοεντύπων έπισημαίνει μέ γράμμα του ό κ. Γιάννης Καραμέρης, επισυνάπτοντας και τά «τεκμήρια» της άνευθυνότητάς τους:

Άγαπητό «Αντί»,

Η μεθοδολογία όρισμένων άσυνείδητων έκδοτών πορνοεντύπων - που ποντάροντας στήν καταπιεσμένη σεξουαλικότητα του κόσμου, απ' τή μία τά οικονομάνε και απ' τήν άλλη περνάνε και διαιωνίζουν ένα κλίμα ύποβιασμού και άντικειμενοποίησης της γυναικείας ύπόστασης - έχει ξεπεράσει τά όρια της προσυχίας.

Τά συχνά δημοσιεύματα αυτών των εντύπων που άναφέρονται στίς δθην έκπορνευόμενες έπιδόσεις άγωνιστριών Άνταρτικών κινημάτων, ιδιαίτερα της Λατινικής Άμερικής, έχουν σάν σκοπό νά προδοκάρουν στή συνείδηση ενός κόμου άπολιτικού και

«Θαυμάσιο», τεύχος 79, Ιούνιος 1980

άπληροφόρητου τά Λαϊκά Άπελευθερωτικά Κινήματα σπέρνοντας του άποπροσανατολισμό.

Αυτή ή ταχτική δείχνει καθαρά πως όταν οι στρατοκρατικοί φασιστικοί μηχανισμοί δέν άρκούν γιά νά καταστείλουν τις λαϊκές έξεγέρσεις και τήν άπήχησή τους παγκόσμια, ή αντίδραση ξέρει νά χρησιμοποιεί άλλα μέσα, όπως λακέδες έκδοτες στή συγκεκριμένη περίπτωση.

Τά σχετικά άποκόμματα είναι άρκετά εύγλωτα της άσυνείδησας και της προδοκατορολογίας.

Φιλικά

Γιάννης Καραμέρης

ΕΚΔΟΤΗΣ:
ΧΡΗΣΤΟΣ Γ. ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131, Άθήνα 601.
● Υπεύθυνος Τυπογραφείου:
ΤΡΥΦΩΝ ΛΥΓΟΥΡΑΣ
Βασ. Άλεξάνδρου 26.
● Περιστέρι
● Καλλιτεχνική έπιμέλεια:
ΜΑΚΗΣ ΣΤΙΠΟΥΡΙΔΗΣ
● Μοντάζ:
Γ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΑΚΟΣ
● Υπεύθυνος Διαφημίσεων:
ΤΑΚΗΣ ΜΩΡΑΙΤΗΣ
● Φωτοστοιχειοθεσία:
«ΦΩΤΟΚΥΤΤΑΡΟ» ΕΠΕ
Ύμηττου 219 Τηλ. 75.16.333
● Άναπαράγωγή φιλμ:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 729.237
● Έκτύπωση:
Έργοστ. Γραφικών Τεχνών
Γ. ΑΝΕΜΟΔΟΥΡΑΣ
Ίασιου 5, Περιστέρι.
Τηλ. 57.22.201.
● Κάθε ένυπόγραφο άρθρο έκφράζει τήν προσωπική άποψη του συγγραφέα του.
● Χειρόγραφα δέν επιστρέφονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Έσωτερικού

Έξαμ. 320 δρχ. - Έτήσια 640
Έτήσια Όργανισμών,
Τραπεζών, κλπ: 1.500 δρχ.
Γιά φοιτητές έκπτωση 15%

Έξωτερικού

Εύρώπη - Μεσογ. χώρες:
έξάμνη: άπλή δολ. 15
" άεροπ. δολ. 17
έτήσια: άπλή δολ. 30
" άεροπ. δολ. 34
Η.Π.Α. - Καναδάς - Άν. Άσία:

έξάμνη: άπλή δολ. 15
" άεροπ. δολ. 22
έτήσια: άπλή δολ. 30
" άεροπ. δολ. 44

Αυστραλία - Όκεανία:

έξάμνη: άπλή δολ. 15
" άεροπ. δολ. 30
έτήσια: άπλή δολ. 30
" άεροπ. δολ. 60

● Έμβάσματα, έπιταγές:
ΧΡΗΣΤΟ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗ
Δημοκράτους 60, ΑΘΗΝΑ 601.
● ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 25
● ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: ΤΙΜΗ δρχ. 40

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
● γιά τά βιβλιοπωλεία
της Άθήνας:
Στά γραφεία του «ΑΝΤΙ»
Δημοκράτους 60, τηλ. 732-713
● γιά τά βιβλιοπωλεία
Β. Ελλάδας:
Βιβλιοπωλείο
Μ. Κοτζιά και Σία Ο.Ε.
Τοιμακή 78, τηλ. 279.720
Θεσσαλονίκη

ΟΛΛΙΒΙΕ - ΛΑΝΤΑΟΥ

Η G.P.U. ΣΤΗΝ
ΙΣΠΑΝΙΑ

Η σταλινική
άντεπανάσταση
στόν ισπανικό
έμφύλιο

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ
Κιαφας 3 Τηλ. 36.39.980

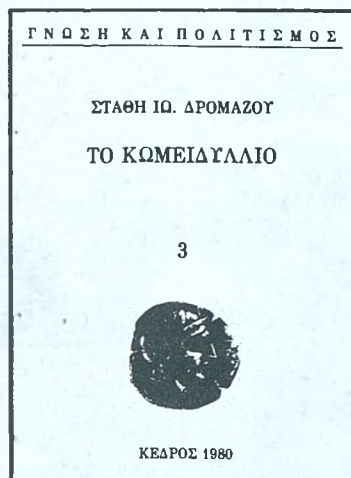

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΟΥ ΜΗΝΑ

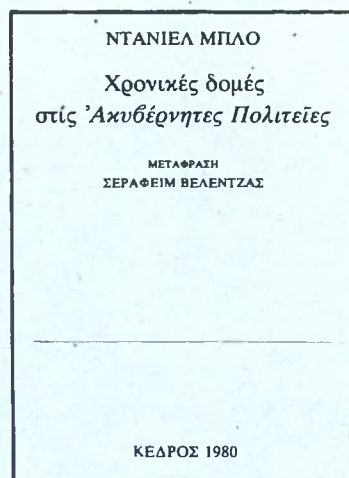
ΑΝΟΙΓΕΤΑΙ ΕΧΩΝ ΠΙΣΤΙΝ
ΕΝΙΣΤΗ-ΚΗ

ΦΑΣΙΑΝΟΣ
Με πρόλογο
Λούϊ 'Αραγκόν

ΣΤΑΘΗΣ ΙΩ. ΔΡΟΜΑΖΟΣ
ΤΟ ΚΩΜΕΙΔΥΛΛΙΟ
(Μελέτη)

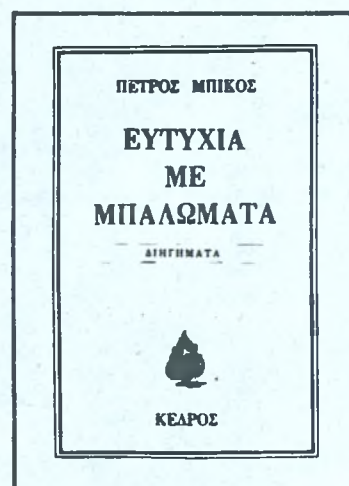
ΝΤΑΝΙΕΛ ΜΠΛΟ
ΧΡΟΝΙΚΕΣ ΔΟΜΕΣ ΣΤΙΣ
ΑΚΥΒΕΡΝΗΤΕΣ
ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ

ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΠΑΝΤΑΖΗΣ
ΕΘΕΛΟΝΤΕΣ ΤΗΣ
ΚΑΚΟΥΧΙΑΣ (Νουβ.)

ΓΕΩΡΓΗ ΜΑΝΟΥΣΑΚΗ
ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ
ΤΩΝ ΣΦΑΚΙΩΝ

ΠΕΤΡΟΣ ΜΠΙΚΟΣ
ΕΥΤΥΧΙΑ
ΜΕ
ΜΠΑΛΩΜΑΤΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 6 (Πάροδος 'Ακαδημίας.) Τηλ. 3615783

Εξάντας / Λογοτεχνία

Κεντρική διάθεση:
ΕΞΑΝΤΑΣ, Κωλέττη 11, Αθήνα
Τηλ. 36.04.885